Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

~~Elzevires~~
~~A 168~~
KW 235
D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

PRÆFATIO IVSTINI.

QVum multi ex Romanis, etiam Conſularis dignitatis viri, res Romanas Græco, peregrinoque ſermone in hiſtoriam contuliſſent: ſive æmulatione gloriæ, ſive varietate & novitate operis delectatus, vir priſcæ eloquentiæ Trogus Pompejus, Græcas, & totius orbis hiſtorias Latino ſermone compoſuit: ut cum noſtra Græce, Græca quoque noſtra lingua legi poſſent: prorſus rem magni & animi, & corporis aggreſſus. Nam cùm pleriſque auctoribus, ſingulorum regum vel populorum res geſtas ſcribentibus, opus ſuum ardui laboris videatur: nonne nobis Pompejus, Herculea audacia orbem terrarum aggreſſus videri debet: cujus libris omnium ſeculorum regum, nationum, populorumque res geſtæ continentur? Et quæ hiſtorici Græcorum, prout commodum cuique fuit, inter ſe ſegregati occupaverunt, omiſſis quæ ſine fructu erant, ea omnia Pompejus diviſa temporibus, & ſerie rerum digeſta compoſuit. Horum igitur quatuor & quadraginta voluminum (nam totidem edidit) per otium, quo in Vrbe verſabamur, cognitione quæque digniſſima excerpſi: & omiſſis quæ nec cognoſcendi voluptate jucunda, nec exemplo erant neceſſaria, breve veluti florum corpuſculum feci: ut haberent & qui Græca didiciſſent, quo admonerentur; & qui non didiciſſent, quo inſtruerentur. Quod ad te, non tam cognoſcendi, quam emendandi cauſa tranſmiſi: ſimul ut & otii mei, Cujus & Cato reddendam operam putat, apud te ratio conſtaret. Sufficit enim mihi in tempore judicium tuum, Apud poſteros, cum obtrectationis invidia deceſſerit, induſtriæ teſtimonium habituro.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

IN

IVSTINVM.

IVſtinum longo caries exederat ævo:
Tentarantque diu vario medicamine, multi
Alte infoſſum ulcus nequicquam explere cherurgi.
Vivebat mage morbus: & atrox fiſtula, ſubter
Dum latitat, duro formarat margine cancrum;
Cancrum incuratos ſerpentem impune per artus.
Sic ſæpe indocta crudeſcunt vulnera dextra.
Non tulit hanc ſpeciem, putrique latentia pelle
Iuſtini retegens Bongarſius ulcera Chiron:
Siccine opus tantum tabeſcet, vindice nullo?
Dixit, & aſcitu Phœbææ viribus artis,
Septica combuſſit, calloſaque labra recidit,
Explens carne ſinus rediviva, ut nulla cicatrix
(Tam felix medicus) ſpectetur corpore toto.
Ecquis adhuc ullum putet inſanabile vulnus?

R. MASSACVS

IVSTI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

IVSTINI HISTORIARVM, EX TROGO POMPEIO

LIBER I.

Breviarium Capitvm.

1 *Aſſyriorum prima Monarchia ſub Nino.*
2 *Semiramidis à filio tandem interfectæ imperium.*
3 *Poſtremus Aſſyriorum Rex Sardanapalus.*
4 *Medorum Monarchia ſub Aſtyage Cyri avo.*
5 *Cyri pueritia, adoleſcentia; & Harpago ad Cyrum admonitio, &c.*
6 *Sybarem belli comitem Cyrus nobili præmio donat & Aſtyagem regno ſpoliat.*
7 *Crœſum vincit & Lydos debellat ac ſub jugum aſtute retinet. Candauli tragœdia.*
8 *Bellum Scythicum, in quo initia Cyro felicia, finis autem luctuoſiſſimus.*
9 *Cambyſes Cyro ſuccedit & ſuomet gladio conficitur. Legitimo hærede Mergide ſublato, magi rerum potiuntur. Oſtanes aliorum principum opera adjutus, magos de medio tollit.*
10 *Darius ex equi hinnitu ſervuli induſtria fit tertius Perſarum Rex, &c.*

Cap. I.

PRincipio rerum, gentium nationumque imperium penes reges erat: quos ad faſtigium hujus majeſtatis non ambitio popularis, ſed ſpectata inter bonos moderatio provehebat. Populus nullis legibus tenebatur: arbitria principum pro legibus erant. Fines imperii tueri magis, quam proferre, mos erat: intra ſuam cuique patriam regna finiebantur. Primus omnium Ninus, rex Aſſyriorum, veterem, & quaſi avitum gentibus morem nova imperii cupiditate mutavit. Hic primus intulit bella finitimis, & rudes adhuc ad reſiſtendum populos, terminos uſque Libyæ perdomuit. Fuere quidem temporibus antiquiores, Vexoris Ægypti, & Scythiæ rex Tanaus: quorum alter in Pontum, alter uſque Ægyptum exceſſit. Sed longinqua, non finitima bella gerebant: nec imperium ſibi, ſed populis ſuis gloriam quærebant; contentique victoria, imperio abſtinebant: Ninus magnitudinem quæſi-

tæ dominationis continua poſſeſſione firmavit. Domitis igitur proximis, cùm acceſſione virium fortior ad alios tranſiret, & Proxima quæque victoriæ inſtrumentum ſequentis eſſet, totius Orientis populos ſubegit. Poſtremum illi bellum cum Zoroaſtre, rege Bactrianorum fuit, qui primus dicitur artes magicas inveniſſe, & mundi principia, ſyderumque motus diligentiſſime ſpectaſſe. Hoc occiſo, & ipſe deceſſit, relicto impubere adhuc filio Ninya & uxore Semiramide.

Cap. II. Hæc nec immaturo auſa tradere imperium, nec ipſa palam tractare, tot ac tantis gentibus vix patienter uni viro, nedum feminæ parituris, ſimulat ſe pro uxore Nini, filium; pro femina, puerum. Nam & ſtatura utrique mediocris, & vox pariter gracilis, & lineamentorum qualitas matri ac filio ſimilis. Igitur brachia ac crura velamentis, caput tiara tegit: & ne novo habitu aliquid occultare videretur, eodem ornatu & populum veſtire jubet: quem morem veſtis, exinde gens univerſa tenet. Sic primis initiis ſexum mentita, puer eſſe credita eſt. Magnas deinde res geſſit: quarum amplitudine, ubi invidiam ſuperatam putat, quæ ſit fatetur, quemve ſimulaſſet. Nec hoc illi dignitatem regni ademit, ſed admirationem auxit; quod mulier non feminas modo virtute, ſed etiam viros anteiret. Hæc Babyloniam condidit, murumque urbi cocto latere circumdedit, harenæ vice, bitumine interſtrato: quæ materia in illis locis paſſim è terra exæſtuat. Multa & alia præclara hujus reginæ fuere. Siquidem non contenta acquiſitos viro regni terminos tueri, Æthiopiam quoq; imperio adjecit. Sed & Indiæ bellū intulit; quò præter illam & Alexandrum Magnum nemo intravit. Ad poſtremum cum concubitum filii petiſſet, ab eodem interfecta eſt, duos & quadraginta annos poſt Ninum regno potita. Filius ejus Ninya contentus elaborato à parentibus imperio, belli ſtudia depoſuit, & veluti ſexum cum matre mutaſſet, raro à viris viſus, in feminarum turba conſenuit. Poſteri quoque ejus, id exemplum ſequuti, reſponſa gentibus per internuntios dabant. Imperium Aſſyrii, qui poſtea Syri dicti ſunt, mille trecentis annis tenuere.

CAP. III. Poſtremus apud eos regnavit Sardanapalus, vir muliere corruptior. Ad hunc videndum (quod nemini ante eum permiſſum fuerat) præfectus ipſius, Medis præpoſitus, nomine Arbactus, cum admitti magna ambitione ægre obtinuiſſet; invenit eum inter ſcortorum greges purpuram colo nentem, & muliebri habitu, cum mollitia corporis, & oculorum laſcivia omnes feminas anteiret, penſa inter virgines partientem. Quibus viſis, indignatus tali feminæ tantum virorum ſubjectum, tractantique lanam, ferrum & arma portantes parêre; progreſſus ad ſocios, quid viderit refert: Negat ſe ei parêre poſſe, qui ſe fæminam malit eſſe, quam virum. Fit igitur conjuratio, bellum Sardanapalo infertur. quo ille audito, non ut vir regnum defenſurus, ſed ut metu mortis mulieres ſolent, primo latebras circumſpicit: mox deinde cum paucis & incompoſitis, in bellum progreditur. Victus, in regiam ſe recipit; & extructa incenſaque pyra, & ſe & divitias ſuas in incendium mittit: hoc ſolo imitatus virum. Poſt hunc rex conſtituitur interfector ejus Arbactus, qui præfectus Medorum fuerat. Is imperium ab Aſſyriis ad Medos transfert.

CAP. IV. Poſt multos deinde reges, per ordinem ſucceſſionis, regnum ad Aſtyagen deſcendit. Hic per ſomnum vidit ex naturalibus filiæ, quam unicam habebat, vitem enatam, cujus palmite omnis Aſia obumbraretur. Conſulti harioli, ex eadem filia nepotem ei futurum, cujus magnitudo prænuntietur, regnique ei amiſſionem portendi, reſponderunt. Hoc reſponſo exterritus, neque claro viro, neque civi filiam, ne paterna maternaque nobilitas nepoti animos extolleret; ſed ex gente, obſcura tunc temporis, Perſarum, Cambyſi mediocri viro in matrimonium tradidit. Ac ne ſic quidem ſomni metu depoſito, gravidam ad ſe filiam arceſſit, ut ſub avi potiſſimum oculis partus necaretur. Natus infans datur occidendus Harpago, regis arcanorum participi. Is veritus, ſi ad filiam mortuo rege veniſſet imperium, quia nullum Aſtyages virilis ſexus genuerat, ne illa necati infantis ultionem, quam à patre non potuiſſet, à miniſtro exigeret; paſtori regii pecoris puerum exponendum tradit. Forte eodem

tempore & ipſi paſtori filius natus erat. Ejus igitur uxor, audita regii infantis expoſitione, ſummis precibus rogat, ſibi afferri oſtendique puerum, cujus precibus fatigatus paſtor, verſus in ſilvam, invenit juxta infantem canem fæminam, parvulo ubera prębentem, & à feris alitibuſque defendentem. Motus & ipſe miſericordia, qua motam etiam canem viderat, puerum defert ad ſtabula, eadem cane anxie proſequente. quem ubi in manum mulier accepit, veluti ad notam puer alluſit: tantuſq; in illo vigor, & dulcis quidam blandientis infantis riſus apparuit, ut paſtorem uxor ultro rogaret, [quo ſuum partũ pro illo exponeret] permitteret [que] ſibi, ſive fortunæ ipſius, ſive ſpei ſuæ puerum nutrire. Atq; ita permutata ſorte parvulorum, hic pro filio paſtoris educatur: ille pro nepote regis exponitur. Nutrici Spacos poſtea nomen fuit, quia canem Perſæ ſic vocant.

CAP. V. Puer deinde cum inter paſtores eſſet, Cyri nomen accepit. Mox rex inter ludentes ſorte delectus, cum per laſciviam contumaces flagellis cecidiſſet, à parentibus puerorum querela eſt regi delata, indignantibus à ſervo regio ingenuos homines ſervilibus verberibus affectos. Ille arceſſito puero & interrogato, cum, nihil mutato vultu, feciſſe ſe ut regem reſpondiſſet; admiratus conſtantiam, in memoriam ſomnii reſponſique revocatur. Atque ita cum & vultus ſimilitudo, & expoſitionis tempora, & paſtoris confeſſio convenirent, nepotem agnovit. Et quoniam defunctus ſibi ſomnio videretur, agitato inter paſtores regno; animum minacem duntaxat in illo fregit. Cæterum Harpago amico ſuo infeſtus, in ultionem ſervati nepotis, filium ejus interfecit, epulandumque patri tradidit. Sed Harpagus ad præſens tempus diſſimulato dolore, odium regis in vindictæ occaſionem diſtulit. Interjecto deinde tempore, cum adoleviſſet Cyrus, dolore orbitatis admonitus, ſcribit ei, ut ablegatus in Perſas ab avo fuerit: ut occidi eum parvulum avus juſſerit: ut beneficio ſuo ſervatus ſit: ut regem offenderit: ut filium amiſerit. Hortatur, exercitum paret, & pronam ad regnum viam ingrediatur, Medorum tranſitionem pollicitus. Epiſtola, quia palam ferri nequibat, regis cuſtodibus omnes aditus obſidentibus

bus exinterato lepori inſeritur, lepuſque in Perſas Cyro ferendus, fido ſervo traditur: addita retia, ut ſub ſpecie venatoris dolus lateret.

CAP. VI. Lectis ille epiſtolis, eadem ſomnio aggredi juſſus eſt; ſed præmonitus, ut quem primum poſtera die obvium habuiſſet, ſocium cœptis aſſumeret. Igitur antelucano tempore ruri iter ingreſſus, obvium habuit ſervum de ergaſtulo cujuſdam Medi, nomine Sybarem. Hujus requiſita origine, ut in Perſis genitum audivit, demptis compedibus, aſſumptoque comite, Perſepolim regreditur. Ibi convocato populo, jubet omnes præſto cum ſecuribus adeſſe, & ſilvam viæ circumdatam excidere. Quod cum ſtrenue feciſſent, eoſdem poſtera die apparatis epulis invitat: deinde cum alacriores ipſo convivio factos videret, rogat, ſi conditio proponatur, utrius vitæ ſortem legant, heſterni laboris, an præſentium epularum: præſentium, ut acclamavere omnes; ait, Heſterno ſimilem labori omnem vitam acturos, quoad Medis pareant: ſe ſecutos, hodiernis epulis. Lætis omnibus, Medis bellum infert. Aſtyages meriti ſui in Harpagum oblitus, ſummam belli eidem committit: qui exercitum acceptum ſtatim Cyro per deditionem tradidit, regiſque crudelitatem perfidia defectionis ulciſcitur. Quod ubi Aſtyages audivit, contractis undique auxiliis, ipſe in Perſas proficiſcitur: & repetito alacrius certamine, pugnantibus ſuis, partem exercitus a tergo ponit, & tergiverſantes, ferro agi in hoſtes jubet: ac denuntiat ſuis, ni vincerent, non minus fortes etiam poſt terga inventuros, quam à frontibus viros: proinde videant, fugientibus hæc, an illa pugnantibus acies rumpenda ſit. Ingens, poſt neceſſitatem pugnandi, animus exercitui ejus acceſſit. Pulſa itaque cum Perſarum acies paulatim cederet; matres & uxores eorum obviam occurrunt: orant in prælium revertantur: cunctantibus, ſublata veſte, obſcœna corporis oſtendunt, rogantes num in uteros matrum vel uxorum velint refugere. Hac repreſſi caſtigatione, in prælium redeunt: & facta impreſſione, quos fugiebant, fugere compellunt. In eo prælio Aſtyages capitur: cui Cyrus nihil aliud quam regnum abſtulit: nepotemque in illo magis, quam victorem egit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

eumque maximæ genti Hyrcanorum præpoſu
Nam in Medos reverti ipſe noluit. Hic finis Med
rum imperii fuit. Regnaverunt annos CCCL.

CAP. VII. Initio regni, Cyrus Sybarem co
ptorum ſocium, quem juxta nocturnum viſum e
gaſtulo liberaverat, comitemque in omnibus reb
habuerat, Perſis præpoſuit, ſororemque ſuam ei
matrimonium dedit. Sed civitates, quæ Medoru
tributariæ fuerant, mutato imperio, etiam conditic
nem ſuam mutatam arbitrantes, à Cyro defecerun
quæ res multorum bellorum Cyro cauſa & orig
fuit. Domitis demum pleriſq;, cum adverſus Baby
lonias bellum gereret, Babyloniis rex Lydoru
Crœſus, cujus opes & divitiæ inſignes ea tempeſt
te erant, in auxilium venit; victuſq; jam de ſe ſol
citus, in regnum refugit. Cyrus quoque poſt victo
riam, compoſitis in Babylonia rebus, bellum trans
fert in Lydiam. Ibi fortuna prioris prælii perculſum
jam Crœſi exercitum, nullo negotio fundit: Crœſu
ipſe capitur. Sed quanto bellum minoris pericul
tanto & mitior victoria fuit, Crœſo & vita, & patri
monii partes, & urbs Barce conceſſa ſunt: in qu
etſi non regiam vitam, proximam tamen majeſtat
regiæ degeret. Hæc clementia non minus victor
quam victo utilis fuit. Quippe ex univerſa Græcia
cognito quod illatum Crœſo bellum eſſet, auxili
velut ad commune extinguendum incendium con
fluebant. Tantus Crœſi amor apud omnes urbes e
rat: paſſuruſque Cyrus grave bellum Græciæ fuit
ſi quid in Crœſum crudelius conſuluiſſet. Interjecto
deinde tempore, occupato in aliis bellis Cyro, Lyd
rebellavere: quibus iterum victis, arma & equi a-
dempti, juſſiq; cauponas, & ludicras artes, & lenoci-
nia exercere. Et ſic gens induſtria quondam potens,
& manu ſtrenua; effeminata mollicie luxuriaque,
virtutem priſtinam perdidit; & quos ante Cyrum
invictos bella præſtiterant, in luxuriam lapſos o-
tium ac deſidia ſuperavit. Fuere Lydis multi ante
Crœſum reges, variis caſibus memorabiles; nullus
tamen fortunæ Candauli comparandus. Hic uxo-
rem, quam propter formæ pulchritudinem deperi-
bat, prædicare omnibus ſolebat, non contentus vo-
luptatum ſuarum tacita conſcientia, niſi etiam ma-
tri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

trimonii reticenda publicaret: prorſus quaſi ſilentium damnum pulchritudinis eſſet. Ad poſtremum ut affirmationi ſuæ fidem faceret, nudam ſodali ſuo Gygi oſtendit. Quo facto, & amicum in adulterium uxoris ſolicitatum, hoſtem ſibi fecit: & uxorem, veluti tradito alii amore, à ſe alienavit. Namque brevi poſt tempore cædes Candauli, nuptiarum præmium fuit, & uxor mariti ſanguine dotata, regnum viri & ſe pariter adultero tradidit.

CAP. VIII. Cyrus ſubacta Aſia, & univerſo Oriente in poteſtatem redacto, Scythis bellum infert. Erat eo tempore Scytharum regina Tamyris quæ non muliebriter adventu hoſtium territa, cum prohibere eos tranſitu Araxis fluminis poſſet, tranſire permiſit, & ſibi faciliorem pugnam intra regni ſui terminos rata, & hoſtibus objectu fluminis fugam difficiliorem. Itaque Cyrus trajectis copiis, cum aliquantiſper in Scythiam proceſſiſſet, caſtrametatus eſt. Dein poſtera die, ſimulato metu, quaſi refugiens caſtra deſeruiſſet, ita vini affatim, & ea quæ epulis erant neceſſaria, reliquit. Quod cum nuntiatum reginæ eſſet, adoleſcentulum filium, ad inſequendum eum cum tertia parte copiarum mittit. Cum ventum ad Cyri caſtra eſſet, ignarus rei militaris adoleſcens, veluti ad epulas, non ad prœlium veniſſet, omiſſis hoſtibus, inſuetos barbaros vino ſe onerare patitur: priuſque Scythæ ebrietate, quam bello vincuntur. Nam cognitis his, Cyrus reverſus per noctem, ſaucios opprimit, omneſque Scythas cum reginæ filio interficit. Amiſſo tanto exercitu, & quod gravius dolendum, unico filio, Tamyris orbitatis dolorem non in lacrymas effudit; ſed in ultionis ſolatia intendit; hoſteſque recenti victoria exultantes, pari inſidiarum fraude circumvenit. Quippe ſimulata diffidentia propter vulnus acceptum, refugiens, Cyrum ad anguſtias uſque perduxit. Ibi compoſitis in montibus inſidiis, ducenta millia Perſarum cum ipſo rege trucidavit. In qua victoria etiam illud memorabile fuit, quod ne nuntius quidem tantæ cladis ſuperfuit. Caput Cyri amputatum, in utrem humano ſanguine repletum conjici regina jubet, cum hac exprobratione crudelitatis, Satia, te, inquit, ſanguine quem ſitiſti, cujusque in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

inſatiabilis ſemper fuiſti. Cyrus regnavit annos x
non initio tantum regni, ſed continuo totius te
poris ſucceſſu, admirabiliter inſignis.

CAP. IX. Huic ſucceſſit filius Cambyſes,
imperio patris Ægyptum adjecit: ſed offenſus
perſtitionibus Ægyptiorum, Apis, cæterorumq
deorum ædes dirui jubet. Ad Ammonis quoq; n
biliſſimum templum expugnandum, exercitum m
tit: qui tempeſtatibus & harenarum molibus o
preſſus, interiit. Poſt hæc per quietem vidit fratre
ſuum Mergim regnaturum. Quo ſomnio exterrit
non dubitavit poſt ſacrilegia etiam parricidium
cere. Erat enim difficile ut parceret ſuis qui cu
contemptu religionis, graſſatus etiam adverſus de
fuerat. Ad hoc tam crudele miniſterium, magu
quendam ex amicis delegit, nomine Cometem. I
terim ipſe, gladio ſua ſponte evaginato, in femo
graviter vulneratus, occubuit; pœnasque luit, f
imperati parricidii, ſeu ſacrilegii perpetrati. Q
nuntio accepto, magus ante famam amiſſi regis o
cupat facinus; proſtratoque Mergide, cui regnu
debebatur, fratrem ſuum ſubjecit Oropaſten. Er
enim & oris, & corporis lineamentis perſimilis;
nemine ſubeſſe dolum arbitrante, pro Mergide r
Oropaſta conſtituitur. Quæ res eo occultior fui
quod apud Perſas perſona regis ſub ſpecie majeſt
tis occulitur. Igitur magi, ad favorem populi conc
liandum, tributa & militiæ vacationem in trienniu
permittunt: ut regnum, quod fraude quæſieran
indulgentia & largitionibus confirmarent. Quæ r
ſuſpecta primo Oſtani viro nobili, & in conjectur
ſagaciſſimo, fuit. Itaque per internuntios quærit d
filia, quæ inter regias pellices erat, an Cyri reg
filius rex eſſet. Illa nec ſe ipſam ſcire ait, nec ex ali
poſſe cognoſcere: quia ſingulæ ſeparatim reclu
dantur. Tum pertrectare dormienti caput jubet. na
mago Cambyſes aures utraſque præciderat. Factu
deinde per filiam certior, ſine auribus eſſe regem
optimatibus Perſarum rem indicat; & in cæden
falſi regis impulſos, ſacramenti religione obſtringit
Septem tantum conſcii fuere hujus conjurationis
qui ex continenti, ne dato in pœnitentiam ſpatio
res per quenquam narraretur, occultato ſub veſt

ferro

ferro, ad regiam pergunt. Ibi obviis interfectis, ad Magos perveniunt: quibus ne ipſis quidem animus in auxilium ſui defuit: ſiquidem ſtricto ferro duos de conjuratis interficiunt. Ipſi tamen corripiuntur à pluribus: quorum alterum Gobryas medium amplexus, cunctantibus ſociis, ne ipſum pro mago transfoderent, quia res obſcuro loco gerebatur, vel per ſuum corpus adigi mago ferrum juſſit: fortuna tamen ita regente, illo incolumi Magus interficitur.

CAP. X. Occiſis Magis, magna quidem gloria recepti regni principium fuit: ſed multo major in eo, quod cum de regno ambigerent, concordare potuerunt. Erant enim virtute & nobilitate ita pares, ut difficilem ex his populo electionem æqualitas faceret. Ipſi igitur viam invenerunt, qua de ſe judicium religioni & fortunæ committerent. Pactique inter ſe ſunt, ut die ſtatuta omnes, equos ante regiam primo mane perducerent: & cujus equus inter ſolis ortum hinnitum primus edidiſſet, is rex eſſet. Nam & Solem Perſæ unum Deum eſſe credunt: & equos eidem Deo ſacratos ferunt. Erat inter conjuratos Darius Hyſtaſpus filius, cui de regno ſolicito equi cuſtos ait, ſi ea res victoriam moraretur, nihil negotii ſupereſſe: per noctem deinde equum pridie conſtitutam diem ad eundem locum ducit, ibique equæ admittit, ratus ex voluptate veneris futurum quod evenit. Poſtera die itaque, cum ad ſtatutam horam omnes conveniſſent, Darii equus, cognito loco, ex deſiderio fœminæ hinnitum ſtatim edidit: & ſegnibus aliis, felix auſpicium domino primus emiſit. Tanta moderatio cæteris fuit, audito auſpicio, ut confeſtim equis deſilierint, & Darium regem ſalutaverint. Populus quoque univerſus, ſecutus judicium principum, eundem regem conſtituit. Sic regnum Perſarum, ſeptem nobiliſſimorum virorum virtute quæſitum, tam levi momento in unum collatum eſt. Incredibile prorſus tanta patientia ceſſiſſe eo, quod ut eriperent Magis, mori non recuſaverint. Quanquam præter formam, virtutemque hoc imperio dignam, etiam cognatio Dario juncta cum priſtinis regibus fuit. Principio igitur regni, Cyri regis filiam in matrimonium recepit, regalibus nuptiis regnum firmaturus; ut non tam

in extraneum tranſlatum, quam in familiam Cyri reverſam videretur. Interjecto deinde tempore cum Aſſyrii deſciviſſent, & Babyloniam occupaſſent, difficiliſque urbis expugnatio eſſet; æſtuante rege, unus de interfectoribus magorum, Zopyrus domi ſe verberibus lacerari toto corpore jubet nasum, aures, & labia ſibi præcidi: atque ita regi inopinanti ſe offert. Attonitum, & quærentem Darium cauſas, auctoremque tam fœdæ lacerationis tacitus quo propoſito fecerit, edocet; formatoque in futura conſilio, transfugæ titulo Babyloniam proficiſcitur. Ibi oſtendit populo laniatum corpus queritur crudelitatem regis, à quo in regni petitione, non virtute, ſed auſpicio: non judicio hominum, ſed hinnitu equi ſuperatus ſit: Iubet illos ex amicis exemplum capere, quid hoſtibus cavendum ſit: Hortatur, non mœnibus magis quam armis confidant, patianturque ſe commune bellum recentiore ira gerere. Nota nobilitas viri pariter & virtus omnibus erat: nec de fide timebant, cujus veluti pignora, vulnera corporis, & injuriæ notas habebant. Conſtituitur ergo dux omnium ſuffragio: & accepta parva manu, ſemel atque iterum cedentibus conſulto Perſis, ſecunda prœlia facit: At poſtremo univerſum ſibi creditum exercitum Dario prodit, urbemque ipſam in poteſtatem ejus redigit. Poſt hæc Darius bellum Scythis infert, quod ſequenti volumine referetur.

LIBER II.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Scytharum origo & antiquitas, de qua cum Ægyptiis contendunt.*
2 *Deſcriptio Scythiæ, & morum gentis, quæ in plauſtris degens juſtitiam colit & continentiam.*
3 *Scytharum fortitudo bellica, Ægyptios fugant, Aſiamque reddunt tributariam.*
4 *Amazonum à Scythis origo, reginæ, res geſtæ.*
5 *Bellum Scytharum adverſus ſervos, quos lepido ſtratagemate reprimunt. Darius Scythis, deinde Ionibus & Athenienſibus arma infert.*
6 *Athenienſium origo, gloriatio, induſtria, artes, Reges.*

7 *Reſpu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

7 *Reſpublica Athenienſis Solonis legibus & politico ſtratagemate firmata.*

8 *Piſiſtratus poſt fortiter geſta in Megarenſes tyrannidem per 33. annos occupat.*

9 *Ejuſdem filius Hippias patria pulſus Perſarum exercitum in Græciam adduxit. Inde nobilis illa Marathonia pugna, in qua victi Perſæ. Athenienſes victores Duce Miltiade.*

10 *Diſſidium fraternum de regno inter Darii filios. Xerxes bellum adverſus Græcos inſtaurat validiſſimo exercitu.*

11 *Fortitudine Spartanorum, quorum Rex Leonidas, Perſæ ad Thermopylas maxima clade afficiuntur.*

12 *Themiſtoclis induſtria Perſarum claſsis ad Salaminium fretum navali prælio victa, poſt multam ſtragem fuga ſibi conſulit.*

13 *Mardonio terreſtris exercitus commiſſus. Xerxes ægrè evadit piſcatoria ſcapha, eiuſdem pedeſtris exercitus fame obruitur: unde nova clades.*

14 *Mardonius in Bœotia ad Platæas, cum Perſis à Græcorum copiis victus, cum paucis profugit. Eodem ferè momento adverſus Perſas in Aſia feliciter dimicatum eſt.*

15 *Athenienſes Spartanis deluſis, urbem ex integro reſtaurant, Spartani Perſarum fines depopulantur. Pauſanias defectionis reus damnatur. Ariſtides proditoris conſilia diſcutit. Xerxes iterum arma movet infeliciter, à Cymone navali terreſtrique prælio ſuperatus.*

CAP. I.

IN relatione rerum ab Scythis geſtarum, quæ ſatis amplæ magnificæque fuerunt, principium ab origine repetendum eſt. Non enim minus illuſtria nitia, quam imperium habuere: nec virorum impeio magis, quam fœminarum virtutibus claruere. Quippe cum ipſi Parthos Bactrianoſque, feminæ ntem eorum Amazonum regna condiderint: prorus ut res geſtas virorum mulierumque conſideranibus incertum ſit, uter apud eos ſexus illuſtrior fueit. Scytharum gens antiquiſſima ſemper habita: quanquam inter Scythas & Ægyptios diu contentio de generis vetuſtate fuerit: Ægyptiis prædicantibus, initio rerum cum aliæ terræ nimio fervore ſolis rderent, aliæ rigerent frigoris immanitate, ita ut non modo primæ generare homines, ſed ne advenas quidem recipere aut tueri poſſent, priuſquã adverſus calorem vel frigus velamenta corporis invenirentur, vel locorum vitia quæſitis arte remediis mollirentur; Ægyptum ita temperatam ſemper

fuiſſe

fuiſſe,ut neque hyberna frigora, nec æſtivi ſolis c
dores incolas ejus premerent,ſolum ita fœcundur
ut alimentorum in uſum hominum nulla terra fer
cior fuerit. Iure igitur ibi primum homines nat
videri debere,ubi educari facilime poſſent. Contr
Scythæ cœli temperamentum, nullum eſſe vet
ſtatis argumentum putabant: quippe naturan
cum primum incrementa caloris ac frigoris, r
gionibus diſtinxit, ſtatim ad locorum patie
tiam, animalia quoque generaſſe: ſed & arb
rum atque frugum pro regionum conditione,
pte genera variata. Et quanto Scythis ſit cœlum
ſperius quam Ægyptiis, tanto & corpora & ing
nia eſſe duriora. Cæterum ſi mundi, quæ nunc pa
tes ſunt,aliquando unitas fuit; ſive illuvies aquaru
principio rerum terras obrutas tenuit: ſive ign
qui & mundum genuit, cuncta poſſedit; utriuſq
primordii Scythas origine præſtare. Nam ſi igi
prima poſſeſſio rerum fuit, qui paulatim extinctu
ſedem terris dedit; nullam prius quam Septentri
nalem partem, hyemis rigore ab igne ſecretam; a
eo ut nunc quoq; nulla magis rigeat frigoribus. Æ
gyptum vero, & totum Orientem, tardiſſime temp
ratum: quippe qui etiam nunc torrenti calore ſo
exæſtuet. Quod ſi omnes quondam terræ ſubmer
profundo fuerunt; profecto editiſſimam quamq
partem decurrentibus aquis primum detectam; h
milimo autem ſolo eandem aquam diutiſſime in
moratam: & quanto prior quæque pars terraru
ſiccata ſit, tanto prius animalia generare cœpiſſ
Porro Scythiam adeo editiorem omnibus terris e
ſe, ut cuncta flumina ibi nata in Mæotim,tum dei
de in Ponticum & Ægyptium mare decurrant. Æ
gyptum autem, quæ tot regum, tot ſeculorum cu
impenſaque munita ſit, & adverſum vim incurre
tium aquarum tantis ſtructa molibus,tot foſſis co
ſciſſa, ut cum his arceantur, illis recipiantur aqua
nihilominus coli,niſi excluſo Nilo,non potuerit,n
poſſe videri hominum vetuſtate ultimam, quæ ſi
ex aggerationibus regum,ſive Nili trahentis limun
terrarũ recentiſſima videatur. His igitur argumen
ſuperatis Ægyptiis,antiquiores ſemper Scythæ vi
CAP. II. Scythia autem in Orientem porrect

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

includitur ab uno latere Ponto, & ab altero montibus Riphæis : à tergo Aſia & Phaſi flumine. Multum in longitudinem & latitudinem patet. Hominibus inter ſe nulli fines. neque enim agrum exercent : nec domus illis ulla, aut tectum, aut ſedes eſt, armenta & pecora ſemper paſcentibus, & per incultas ſolitudines errare ſolitis. Vxores liberoſque ſecum in plauſtris vehunt: quibus, coriis, imbrium hyemiſque cauſa tectis, pro domibus utuntur. Iuſtitia gentis ingeniis culta, non legibus. Nullum ſcelus apud eos furto gravius : quippe ſine tecti munimento pecora & armenta habentibus, quid ſalvum eſſet, ſi furari liceret? Aurum & argentum non perinde ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle veſcuntur. Lanæ iis uſus ac veſtium ignotus : & quanquam continuis frigoribus urantur, pellibus tamen ferinis aut murinis utuntur. Hæc continentia illis morum quoque juſtitiam edidit, nihil alienum concupiſcentibus. Quippe ibidem divitiarum cupido eſt, ubi & uſus. Atque utinam reliquis mortalibus ſimilis moderatio, & abſtinentia alieni foret : profecto non tantum bellorum per omnia ſecula terris omnibus continuaretur; neque plus hominum ferrum & arma, quam naturalis fatorum conditio raperet. Prorſus ut admirabile videatur, hoc illis naturam dare, quod Græci longa ſapientium doctrina, præceptiſque philoſophorum conſequi nequeunt; cultoſque mores incultæ barbariæ collatione ſuperati. Tanto plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quam in his cognitio virtutis.

CAP. III. Imperium Aſiæ ter quæſivere, ipſi perpetuo ab alieno imperio aut intacti, aut invicti manſere. Darium regem Perſarum, turpi ab Scythia ſummoverunt fuga : Cyrum cum omni exercitu trucidaverunt : Alexandri Magni ducem Sopyriona pari ratione cum copiis univerſis deleverunt : Romanorum audivere, non ſenſere arma. Parthicum & Bactrianum imperium ipſi condiderunt. Gens laboribus & bellis aſpera : vires corporum immenſæ : Nihil parare quod amittere timeant : Nihil victores præter gloriam concupiſcunt. Primus Scythis bellum indixit Vexoris rex Ægyptius, miſſis primo lenonibus, qui hoſtibus parendi legem

dicerent. Sed Scythæ jam ante de adventu regi à finitimis certiores facti, legatis reſpondent: tan opulenti populi ducem ſtolidè adverſus inopes occupaſſe bellum, quod magis domi fuerit illi timendum: quod belli certamen anceps, præmia victoriæ nulla, damna manifeſta ſint. Igitur non expectaturos Scythas dum ad ſe veniatur, cum tanto ſibi plura in hoſte concupiſcenda ſint; ultroque prædæ ituro obviam. Nec dicta, res morata: quos cum tant celeritate venire rex addidiciſſet, in fugam vertitur exercituque cum omni apparatu belli relicto, in regnum ſe recepit. Scythas ab Ægypto paludes prohibuere: inde reverſi, Aſiam perdomitam vectigalem fecere, modico tributo, magis in titulum imperii, quam in victoriæ præmium impoſito. Quindecim annis pacandæ Aſiæ immorati, uxorem flagitatione revocantur, per legatos denunciantibus ut redeant, ſubolem ſe ex finitimis quæſituras, ne paſſuras ut in poſteritatem, Scytharum genus per fœminas intercidat. His igitur Aſia per mille quingentos annos vectigalis fuit. Pendendi tributi finem Ninus Rex Aſſyriorum impoſuit.

CAP. IV. Sed apud Scythas medio tempore duo regii juvenes, Ylinos & Scolopitus, per factionem optimatum, domo pulſi, ingentem juventutem ſecum traxere; & in Cappadociæ ora, juxta amnem Thermodonta conſederunt, ſubjectoſque Themiſcyreos campos occupavere. Ibi per multos annos ſpoliare finitimos aſſueti, conſpiratione populorum per inſidias trucidantur. Horum uxores, cum viderent exſilio additam orbitatem, arma ſumunt fineſque ſuos, ſummoventes primo, mox etiam inferentes bella defendunt. Nubendi quoque finitimis animum omiſere; ſervitutem, non matrimonium appellantes. Singulare omnium ſeculorum exemplum auſæ, auxere rempublicam ſine viris: jam etiam cum contemptu virorum ſe tuentur. Et ne feliciores aliæ aliis viderentur; viros qui domi remanſerant, interficiunt. Vltionem quoque cæſorum conjugum, excidio finitimorum conſequuntur. Tum pace armis quæſita, ne genus interiret, concubitum finitimorum ineunt. Si qui mares naſcerentur, interficiebant. Virgines in eundem ipſi

morem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

morem, non otio, neque lanificio; ſed armis, equis, venationibus exercebant, inuſtis infantum dexterioribus mammis, ne ſagittarum jactus impediretur: unde Amazones dictæ ſunt. Duæ his reginæ fuere, Martheſia & Lampeto, quæ in duas partes agmine diviſo, inclytæ jam opibus, vicibus gerebant bella, ſolæ terminos alternis defendentes: & ne ſucceſſibus deeſſet auctoritas, genitas ſe Marte prædicabant. Itaque majore parte Europæ ſubacta, Aſiæ quoque nonnullas civitates occupavere. Ibi Epheſo, multiſque aliis urbibus conditis, partem exercitus cum ingenti præda domum dimittunt. Reliquæ, quæ ad tuendum Aſiæ imperium remanſerant, concurſu barbarorum cum Martheſia regina interficiuntur. In hujus locum filia ejus Orithya regno ſuccedit: cui præter ſingularem belli ſcientiam, eximia ſervatæ in omne ævum virginitatis admiratio fuit. Hujus virtute tantum additum gloriæ & famæ Amazonum eſt, ut Herculi rex, cui XII. ſtipendia debebat, quaſi impoſſibile, imperaverit, ut arma reginæ Amazonum ſibi afferret. Eo igitur profectus longis novem navibus, comitante principum Græciæ juventute, inopinantes aggreditur. Duæ tum ſorores, Amazonum regna tractabant, Antiope & Orithya: ſed Orithya foris bellum gerebat. Igitur cum Hercules ad littus Amazonum applicuit; infrequens multitudo cum Antiopa regina, nihil hoſtile metuente, erat. Qua re effectum eſt, ut paucæ repentino tumultu excitæ, arma ſumerent, facilemque victoriam hoſtibus darent. Multæ itaque cæſæ captæque. In his duæ Antiopæ ſorores captæ ſunt, Menalippe ab Hercule, Hippolyte à Theſeo. Sed Theſeus obtenta in præmium captiva, eandem in matrimonium aſſumpſit, & ex ea genuit Hippolytum. Hercules poſt victoriam, Menalippen captivam ſorori reddidit, & pretium arma reginæ accepit. Atque ita functus imperio, ad regem revertitur. Sed Orithya, ubi comperit bellum ſororibus illatum, & raptorem eſſe Athenienſium principem: hortatur comites, fruſtraque & Ponti ſinum, & Aſiam edomitam eſſe dicit, ſi Græcorum non tam bellis, quam rapinis pateant. Auxilium deinde à Sagillo rege Scythiæ petit: Genus ſe Scytharum

eſſe : cladem virorum, neceſſitatem armorum, belli cauſas oſtendit ; aſſecutaſque virtute , ne ſegniores viris fœminas habere Scythæ viderentur. Motus ille domeſtica gloria, mittit cum ingenti equitatu filium Panaſagorum in auxilium. Sed ante prœlium diſſenſione orta , ab auxiliis deſertæ, bello ab Athenienſibus vincuntur : receptaculum tamen habuere caſtra ſociorum , quorum auxilio intactæ ab aliis gentibus , in regnum revertuntur. Poſt Orithyam , Pentheſilea regno potita eſt, cujus Trojano bello inter fortiſſimos viros , cum auxilium adverſus Græcos ferret , magna virtutis documenta extitere. Interfecta demum Pentheſilea, exercituque ejus abſumpto ; paucæ , quæ in regno remanſerant , ægre ſe adverſus finitimos defendentes, uſque tempora Alexandri Magni duraverunt. Harum Minithya , ſive Thaleſtris regina , concubitu Alexandri per dies XIII. ad ſubolem ex eo generandam obtento, reverſa in regnum, brevi tempore cum omni Amazonum nomine intercidit.

CAP. V. Scythæ autem tertia expeditione Aſiana,cum annis octo à conjugibus & liberis abfuiſſent,ſervili bello domi excipiuntur. Quippe conjuges eorum longa exſpectatione virorum feſſæ, nec jam teneri bello, ſed deletos ratæ , ſervis ad cuſtodiam pecorum relictis nubunt: qui reverſos cum victoria dominos ; velut advenas , armati finibus prohibent. Quibus cum varia victoria fuiſſet , admonentur Scythæ mutare genus pugnæ , memores non cum hoſtibus, ſed cum ſervis præliandum; nec armorum, ſed dominorum jure vincendos : verbera in aciem,non arma adferenda;omiſſoque ferro, virgas ac flagella,cæteraque ſervilis metus paranda inſtrumenta. Probato omnes conſilio, inſtructi ſicut præceptum erat,poſtquam ad hoſtem acceſſere,inopinantibus verbera intentant:adeoque illos perculerunt , ut quos ferro non poterant , metu verberum vincerent;fugamque non ut hoſtes victi,ſed ut fugitivi ſervi capeſſerent. Quicunque capi potuerunt, ſupplicia crucibus luerunt. Mulieres quoque male ſibi conſciæ , partim ferro,partim ſuſpendio vitam finierunt. Poſt hæc pax apud Scythas fuit,uſq; tempora Iancyri regis. Huic Darius rex Perſarum, ſicut ſupra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ſupra dictum eſt, cum filiæ ejus nuptias non obtinuiſſet, bellum intulit: & armatis ſeptingentis millibus hominum Scythiam ingreſſus, non facientibus hoſtibus pugnæ poteſtatem, metuens, ne interrupto ponte Iſtri, reditus ſibi intercluderetur, amiſſis octoginta millibus hominum trepidus refugit: quæ jactura, abundante multitudine, inter damna numerata non eſt. Inde Aſiam & Macedoniam domuit: Ionas quoque navali prœlio ſuperat. Deinde cognito quod Athenienſes Ioniis auxilium contra ſe tuliſſent, omnem impetum belli in eos convertit.

CAP. VI. Nunc, quoniam ad bella Athenienſium ventum eſt, quæ non modo ultra ſpem gerendi, verum etiam ultra geſti fidem patrata ſunt; operaque Athenienſium effectu majora quam voto fuere, paucis urbis origo repetenda eſt; quia non, ut cæteræ gentes, à ſordidis initiis ad ſumma crevere. Soli enim, præterquam incremento, etiam origine gloriantur. Quippe non advenæ, neque paſſim collecta populi colluvies originem urbi dedit. ſed eodem innati ſolo, quod incolunt; & quæ illis ſedes, eadem origo eſt. Primi, lanificii, & olei, & vini uſum docuere. Arare quoque, & ſerere frumenta, glandem veſcentibus monſtrarunt. Litteræ certe ac facundia, & hic civilis ordo diſciplinæ, veluti templum Athenas habent. Ante Deucalionis tempora regem habuere Cecropem: quem, ut omnis antiquitas fabuloſa eſt, biformem tradidere, quia primus marem fœminæ matrimonio junxit. Huic ſucceſſit Cranaus, cujus filia Athis regioni nomen dedit. Poſt hunc Amphictyon regnavit, qui primus Minervæ urbem ſacravit, & nomen civitati Athenas dedit. Hujus temporibus, aquarum illuvies majorem partem populorum Græciæ abſumpſit. Superfuerunt quos refugia montium receperunt, aut ad regem Theſſaliæ Deucalionem ratibus evecti ſunt; à quo propterea genus hominum conditum dicitur. Per ordinem deinde ſucceſſionis regnum ad Erichtheum deſcendit, ſub quo frumenti ſatio apud Eleuſin à Triptolemo reperta eſt, in cujus muneris honorem noctes initiorum ſacratæ. Tenuit & Ægeus, Theſei pater Athenis regnum, à quo per divortium decedens Medea, propter adultam privigni ætatem, Colchos cum Medio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

filio ex Ægeo ſuſcepto, conceſſit. Poſt Ægeum Theſeus, ac deinceps Theſei filius Demophoon, qui auxilium Græcis adverſus Trojanos tulit, regnum poſſedit. Erant inter Athenienſes & Dorienſes ſimultatium veteres offenſæ, quas vindicaturi bello Dorienſes, de eventu prœlii oracula conſuluerunt. Reſponſum ſuperiores fore, ni regem Athenienſium occidiſſent. Cum ventum eſſet in bellum, militibus ante omnia, cuſtodia regis præcipitur. Athenienſibus eo tempore rex Codrus erat; qui & reſponſo Dei, & præceptis hoſtium cognitis, permutato regis habitu, pannoſus, ſarmenta collo gerens, caſtra hoſtium ingreditur: ibi in turba obſiſtentium, à milite, quem falce aſtu convulneraverat, interficitur. Cognito regis corpore, Dorienſes ſine prælio diſcedunt. Atque ita Athenienſes virtute ducis, pro ſalute patriæ morti ſe offerentis, bello liberantur.

CAP. VII. Poſt Codrum nemo Athenis regnavit: quod memoriæ nominis ejus tributum eſt. Adminiſtratio reipublicæ annuis magiſtratibus permiſſa. Sed civitati nullæ tunc leges erant: quia libido regum pro legibus habebatur. Legitur itaque Solon vir juſtitiæ inſignis, qui velut novam civitatem legibus conderet; qui tanto temperamento inter plebem ſenatumque egit (cum ſi quid pro altero ordine tuliſſet, alteri diſpliciturum videretur) ut ab utriſque parem gratiam traheret. Hujus viri inter multa egregia, illud memorabile fuit. Inter Athenienſes & Megarenſes de proprietate Salaminæ inſulæ, prope uſque interitum armis dimicatum fuerat. Poſt clades multas capital eſſe apud Athenienſes cœpit, ſi quis legem de vindicanda inſula tuliſſet. Solicitus igitur Solon, ne aut tacendo, parum reipublicæ conſuleret; aut cenſendo, ſibi; ſubitam dementiam ſimulat, cujus venia non dicturus modo prohibita, ſed & facturus erat. Deformis habitu, more vecordium in publicum evolat; factoque concurſu hominum, quo magis conſilium diſſimularet, inſolitis ſibi verſibus ſuadere populo cœpit, quod vetabatur: omniumque animos ita cœpit, ut extemplo bellum adverſus Megarenſes decerneretur, inſulaque devictis hoſtibus Athenienſium fieret.

CAP.

CAP. VIII. Interea Megarenſes, memores illati Athenienſibus belli, & deſerti, ne fruſtra arma moviſſe viderentur, matronas Athenienſium in Eleuſinis ſacris noctu oppreſſuri naves conſcendunt. Qua re cognita, dux Athenienſium Piſiſtratus juventutem in inſidiis locat, juſſis matronis ſolito clamore ac ſtrepitu, etiam in acceſſu hoſtium, ne intellectos ſe ſentiant, ſacra celebrare: egreſſoſque navibus Magarenſes inopinantes aggreſſus, delevit: ac protinus claſſe captiva intermixtis mulieribus, ut ſpeciem captarum matronarum præberent, Megaram contendit. Illi cum & navium formam, & petitam prædam cognoſcerent, obvii ad portum procedunt, quibus cæſis, Piſiſtratus paulum à capienda urbe abfuit. Ita Megarenſes ſuis dolis hoſti victoriam dedere. Sed Piſiſtratus, quaſi ſibi, non patriæ viciſſet, tyrannidem per dolum occupat: quippe voluntariis verberibus domi affectus, laceratoque corpore, in publicum progreditur: advocata concione, vulnera populo oſtendit: de crudelitate principum à quibus hæc ſe paſſum ſimulabat, queritur: adduntur vocibus lacrymæ, & invidioſa oratione multitudo credula accenditur: amore plebis inviſum ſe ſenatui affirmat: obtinet ad cuſtodiam corporis ſui ſatellitum auxilium; per quos occupata tyrannide per annos XXXIII. regnavit.

CAP. IX. Poſt ejus mortem Diocles, alter ex filiis, per vim ſtuprata virgine, à fratre puellæ interficitur. Alter, Hippias nomine, cum imperium paternum teneret, interfectorem fratris comprehendi jubet: qui cum per tormenta conſcios cædis nominare cogeretur, omnes amicos tyranni nominavit: quibus interfectis, quærenti tyranno, an adhuc aliqui conſcii eſſent; neminem ait ſupereſſe, quem amplius mori geſtiat, quam ipſum tyrannum. qua voce ejuſdem ſe tyranni victorem, poſt vindictam pudicitiæ ſororis oſtendit. Hujus virtute cum admonita civitas libertatis eſſet, tandem Hippias regno pulſus, in exilium agitur: qui profectus in Perſas, ducem ſe Dario, inferenti Athenienſibus bellum, ſicuti ſupra ſignificatum eſt, adverſus patriam ſuam offert. Igitur Athenienſes, audito Darii adventu, auxilium à Lacedæmoniis, ſocia tum civi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

tate, petiverunt. Quos ubi viderunt quatridui teneri religione, non exſpectato auxilio, inſtructis decem millibus civium, & Platæenſibus auxiliaribus mille, adverſus ſexcenta millia hoſtium, in campos Marathonios in prœlium egrediuntur, Miltiades & dux belli erat, & auctor non expectandi auxilii: quem tantæ fiducia ceperat, ut plus præſidii in celeritate, quam in ſociis duceret. Magna igitur in pugnam euntibus alacritas animorum fuit, adeo ut cum mille paſſus inter duas acies eſſent, citato curſu ante jactum ſagittarum ad hoſtem venerint; nec audaciæ ejus eventus defuit. Pugnatum eſt enim tanta virtute, ut hinc viros, inde pecudes putares. Victi Perſæ in naves confugerunt; ex quibus multæ ſuppreſſæ, multæ captæ ſunt. In eo prœlio tanta virtus ſingulorum fuit, ut cujus laus prima eſſet, difficile judicium videretur. Inter cæteros tamen Themiſtoclis adoleſcentis gloria emicuit, in quo jam tunc indoles futuræ imperatoriæ dignitatis apparuit. Cynægiri quoque militis Athenienſis gloria, magnis ſcriptorum laudibus celebrata eſt; qui poſt prœlii innumeras cædes, cum fugientes hoſtes ad naves egiſſet, onuſtam navem dextra manu tenuit, nec prius dimiſit, quam [manum] amitteret: tum quoque amputata dextra, navem ſiniſtra comprehendit; quam & ipſam cum amiſiſſet, ad poſtremum morſu navem detinuit. Tantam in eo virtutem fuiſſe, ut non tot cædibus fatigatus; non duabus manibus amiſſis victus; truncus ad poſtremum, & veluti rabida fera, dentibus dimicaverit. Ducenta millia Perſæ eo prœlio, ſive naufragio amiſere. Cecidit & Hippias, tyrannus Athenienſis, auctor & concitor ejus belli, diis patriæ ultoribus pœnas repetentibus.

Cap. X. Interea & Darius, cum bellum inſtauraret, in ipſo apparatu decedit, relictis multis filiis, & in regno, & ante regnum ſuſceptis. Ex his Artemenes maximus natu, ætatis privilegio, regnum ſibi vindicabat; quod jus, & ordo naſcendi, & natura ipſa gentibus [dedit.] Porro Xerxes controverſiam non de ordine, ſed de naſcendi felicitate referebat. Namque Artemenem primum quidem Dario, ſed privato proveniſſe: ſe regi primum natum. Fratres itaque ſuos, qui ante geniti eſſent, privatum patri-

mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

onium, quod eo tempore Dariùs habuiſſet, non
egnum ſibi vindicare poſſe: ſe eſſe quem primum
regno jam rex pater ſuſtulerit. Huc accedere,
uod Artemenes non patre tantum, ſed & matre
rivatæ adhuc fortunæ, avo quoque materno priva-
o, procreatus ſit. ſe vero & matre regina natum;&
atrem non niſi regem vidiſſe;avum quoque mater-
um Cyrum ſe regem habuiſſe, non heredem; ſed
onditorem tanti regni:& ſi in æquo jure utrumque
ratrem pater reliquiſſet, materno tamen ſe jure &
vito vincere. Hoc certamen concordi animo ad
atruum ſuum Artaphernem, veluti ad domeſticum
udicem,deferunt; qui domi cognita cauſa,Xerxem
ræpoſuit: adeoque fraterna contentio fuit, ut nec
ictor inſultaverit, nec victus doluerit;ipſoque litis
empore invicem munera miſerint;jucunda quoque
nter ſe non ſolum, ſed credula convivia habuerint;
udicium quoque ipſum ſine arbitris, ſine convitio
fuerit. Tanto moderatius tum fratres inter ſe regna
maxima dividebant, quam nunc exigua patrimonia
partiuntur. Igitur Xerxes bellum à patre cœptum
adverſus Græciam, quinquennium inſtruxit. Quod
ubi primum didicit Demaratus rex Lacedæmonio-
rum, qui apud Xerxem exulabat, amicior patriæ
poſt fugam, quam regi poſt beneficia, ne inopinato
bello opprimerentur, omnia in tabellis ligneis ma-
giſtratui perſcribit, eaſdemque cera ſuperinducta
delet: ne aut ſcriptura ſine tegmine indicium daret,
aut recens cera dolum proderet: fido deinde ſervo
perferendas tradit, juſſo, magiſtratui Spartanorum
tradere. Quibus perlatis, Lacedæmone quæſtioni
res diu fuit, quod neque ſcriptum aliquid viderent,
nec fruſtra miſſas ſuſpicarentur, tantoque rem ma-
jorem,quanto ſit occultior, putabant: Hærentibus
in conjectura viris, ſoror regis Leonidæ conſilium
ſcribentis invenit. Eraſa igitur cera, belli conſilia
deteguntur. Iam Xerxes ſeptingenta millia de re-
gno armaverat,& trecenta millia de auxiliis:ut non
immerito proditum ſit, flumina ab exercitu ejus
ſiccata, Græciamque omnem vix capere exerci-
tum ejus potuiſſe. Naves quoque mille ducentas
numero habuiſſe dicitur.Huic tanto agmini dux de-
fuit.Cæterum ſi regem ſpectes;divitias,non ducem

laudes: quarum tanta copia in regno ejus fuit, ut cum flumina multitudine conſumerentur, opes tamen regiæ ſupereſſent. Ipſe autem primus in fuga, poſtremus in prælio ſemper viſus eſt; in periculis timidus; ſicubi metus abeſſet, inflatus; denique ante experimentum belli, fiducia virium, veluti naturæ ipſius dominus, & montes in planum deducebat; & convexa vallium æquabat; & quædam maria pontibus ſternebat: quædam ad navigationis commodum per compendium ducebat.

Cap. XI. Cujus introitus in Græciam quam terribilis, tam turpis ac fœdus diſceſſus fuit. Nam cum Leonida rex Spartanorum cum quatuor millibus militum anguſtias Thermopylarum occupaſſet, Xerxes contemptu paucitatis, eos pugnam capeſſere jubet, quorum cognati Marathonia pugna interfecti fuerant; qui dum ulciſci ſuos quærunt, principium cladis fuere: ſuccedente deinde inutili turba, major cædes editur. Triduo ibi cum dolore & indignatione Perſarum dimicatum: quarta die, quum nunciatum eſſe Leonidæ, à xx. millibus hoſtium ſummum cacumen teneri, tunc hortatur ſocios recedant, & ſe ad meliora patriæ tempora reſervent: ſibi cum Spartanis fortunam experiendam; plura ſe patriæ quam vitæ debere: cæteros ad præſidia Græciæ ſervandos. Audito regis imperio diſceſſere cæteri, ſoli Lacedæmonii remanſerunt. Initio hujus belli ſciſcitantibus Delphis oracula, reſponſum fuerat, aut regi Spartanorum, aut urbi cadendum. Et idcirco rex Leonida cum in bellum proficiſceretur, ita ſuos firmaverat, ut ire ſe parato ad moriendum animo ſcirent. Anguſtias propterea occupaverat, ut cum paucis aut majore gloria vinceret, aut minore damno reipublicæ caderet. Dimiſſis igitur ſociis, hortatur Spartanos, Meminerint, qualitercunque præliantibus, cadendum eſſe: caverent, ne fortius manſiſſe, quam dimicaſſe videantur, nec exſpectandum ut ab hoſte circumvenirentur, ſed dum nox occaſionem daret, ſecuris & lætis ſuperveniendum: nuſquam victores honeſtius, quam in caſtris hoſtium perituros. Nihil erat difficile perſuadere perſuaſis mori: ſtatim arma capiunt; & ſexcenti viri, caſtra quingentorum millium irrumpunt; ſtatimque regis præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

prætorium petunt, aut cum illo, aut ſi ipſi oppreſſi eſſent, in ipſius potiſſimum ſede morituri. Tumultus totis caſtris oritur. Spartani, poſteaquam regem non inveniunt, per omnia caſtra victores vagantur; cædunt, ſternuntque omnia: ut qui ſciant ſe pugnare non ſpe victoriæ, ſed in mortis ultionem. Prælium à principio noctis in majorem partem diei tractum. Ad poſtremum non victi, ſed vincendo fatigati, inter ingentes ſtratorum hoſtium catervas occiderunt. Xerxes duobus vulneribus terreſtri prælio acceptis, experiri maris fortunam ſtatuit.

CAP. XII. Sed Athenienſium dux Themiſtocles, cum animadvertiſſet Ionas, propter quos bellum Perſarum ſuſceperant, in auxilium regis claſſe veniſſe: ſolicitare eos in partes ſuas ſtatuit. Et cum colloquendi copiam non haberet, quo applicituri erant, ſymbolos proponi, & ſaxis proſcribi curat: Quæ vos Iones dementia tenet? quod facinus agitatis? bellum inferre olim conditoribus veſtris, nuper etiam vindicibus, cogitatis? An ideo mœnia veſtra condidimus, ut eſſent qui noſtra delerent? quid ſi non hæc & Dario prius, & nunc Xerxi, belli cauſa nobiſcum foret, quod vos rebellantes non deſtituimus? Quin vos in hæc noſtra caſtra ex iſta obſidione tranſitis? Aut ſi hoc parum tutum extat, vos commiſſo prœlio ite ceſſim, inhibete remos, & à bello diſcedite. Ante navalis prœlii congreſſionem miſerat Xerxes quatuor millia armatorum Delphos, ad templum Apollinis diripiendum: prorſus, quaſi non cum Græcis tantum, ſed & cum diis immortalibus bellum gereret: quæ manus tota imbribus & fulminibus deleta eſt; ut intelligeret, Quam nullæ eſſent hominum adverſus deos vires. Poſt hæc Theſpias, & Platæas, & Athenas vacuas hominibus incendit: & quoniam ferro in homines non poterat, in ædificia igne graſſatur. Namque Athenienſes poſt pugnam Marathoniam, præmonente Themiſtocle, victoriam illam de Perſis, non finem, ſed cauſam majoris belli fore, cc. naves fabricaverant. Adventante igitur Xerxe, conſulentibus Delphis oraculum, reſponſum fuerat; ſalutem muris ligneis tuerentur. Themiſtocles navium præſidium demon-

ſtratum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ſtratum ratus, perſuadet omnibus, Patriam munic
pes eſſe, non mœnia; civitatemque non in ædifici
ſed in civibus poſitam. Melius itaque ſalutem n
vibus, quam urbi commiſſuros. Hujus ſententi
etiam Deum auctorem eſſe. Probato conſilio, co
juges liberoſque cum pretioſiſſimis rebus, abdit
inſulis; relicta urbe, demandant: ipſi naves arma
conſcendunt. Exemplum Athenienſium & aliæ u
bes imitatæ. Itaque cum adunata omnis ſociorum
claſſis, & intenta in bellum navale eſſet; anguſtia
que Salaminii freti, ne circumveniri à multitudin
poſſet, occupaſſent; diſſenſio inter civitatum prin
cipes oritur: qui cum deſerto bello ad ſua tuend
delabi vellent, timens Themiſtocles, ne diſceſſ
ſociorum vires minuerentur, per ſervum fidum
Xerxi nuntiat; uno in loco eum contractam Græ
ciam capere facilime poſſe. Quod ſi civitates, qua
jam abire vellent, diſſipentur; majore labore ei ſin-
gulas conſectandas. Hoc dolo impellit regem ſi-
gnum pugnæ dare. Græci quoque adventu hoſtium
occupati, prœlium collatis viribus capeſſunt. Interea
rex, velut ſpectator pugnæ, cum parte navium in
littore remanet. Artemiſia autem regina Halicar-
naſſi, quæ in auxilium Xerxi venerat, inter primos
duces bellum acerrime ciebat: Quippe ut in viro
muliebrem timorem, ita in muliere virilem auda-
ciam cerneres. Cum anceps prælium eſſet, Iones
juxta præceptum Themiſtoclis, pugnæ ſe paulatim
ſubtrahere cœperunt, quorum defectio animos cæ-
terorum fregit. Itaque circumſpicientes fugam pel-
luntur Perſæ, & mox prælio victi, in fugam vertun-
tur. In qua trepidatione multæ captæ naves, multæ
merſæ; plures tamen non minus ſævitiam regis,
quam hoſtem timentes, domum dilabuntur.

CAP. XIII. Hac clade perculſum, & dubium
conſilii Xerxem Mardonius aggreditur. Hortatur
in regnum abeat, ne quid ſeditionis moveat fama
adverſi belli, in majus, ſicuti mos eſt, omnia ex-
tollens: ſibi ccc. millia armatorum lecta ex omni-
bus copiis relinquat; qua manu aut cum gloria ejus
perdomiturum ſe Græciam: aut ſi aliter eventus
ferat, ſine ejuſdem infamia hoſtibus ceſſurum. Pro-
bato conſilio, Mardonio exercitus traditur: reliquas

copias

copias rex ipſe reducere in regnum parat. Sed Græci audita regis fuga, conſilium ineunt pontis interrumpendi, quem ille Abydo veluti victor maris fecerat; ut intercluſo reditu, aut cum exercitu deleretur: aut deſperatione rerum, pacem victus petere cogeretur. Sed Themiſtocles, timens, Ne intercluſi hoſtes deſperationem in virtutem verterent, & iter, quod aliter non pateret, ferro patefacerent; ſatis multos hoſtes in Græcia remanere dictitans, nec augeri numerum retinendo oportere; cum vincere conſilio cæteros non poſſet, eundem ſervum ad Xerxem mittit, certioremque conſilii facit; & occupare tranſitum maturata fuga jubet. Ille perculſus nuntio, tradit ducibus milites perducendos; ipſe cum paucis Abydon contendit. Vbi cum ſolutum pontem hybernis tempeſtatibus offendiſſet, piſcatoria ſcapha trepidus trajecit. Erat res ſpectaculo digna, & æſtimatione ſortis humanæ, rerum varietate miranda, in exiguo latentem videre navigio, quem paulo ante vix æquor omne capiebat; carentem etiam omni ſervorum miniſterio, cujus exercitus propter multitudinem, terris graves erant. Nec pedeſtribus copiis, quas ducibus aſſignaverat, felicius iter fuit: ſiquidem quotidiano labori (Neque enim ulla eſt metuentibus quies) etiam fames acceſſerat. Multorum deinde dierum inopia contraxerat & peſtem; tantaque fœditas morientium fuit, ut viæ cadaveribus implerentur, aliteſque & beſtiæ, illecebris ſolicitatæ exercitum ſequerentur.

CAP. XIV. Interim Mardonius in Græcia Olynthum expugnat. Athenienſes quoque in ſpem pacis, amicitiamque regis ſolicitat, ſpondens incenſæ eorum urbis etiam in majus reſtitutionem. Poſteaquam nullo pretio libertatem videt his venalem, incenſis quæ ædificare cœperant, copias in Bœotiam transfert. Eo & Græcorum exercitus, qui centum millium fuit, ſequutus eſt: ibique prœlium commiſſum. Sed Fortuna regis cum duce mutata non eſt. Nam victus Mardonius, veluti ex naufragio cum paucis profugit. Caſtra referta regalis opulentiæ capta. Vnde primum Græcos, diviſo inter ſe auro Perſico, divitiarum luxuria cepit. Eodem forte die quo Mardonii copiæ deletæ ſunt, etiã navali prœlio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

in Aſia ſub monte Mycale, adverſus Perſas dimicatum eſt. Ibi ante congreſſionem, cum claſſes ex adverſo ſtarent, fama ad utrumque exercitum venit, viciſſe Græcos, & Mardonii copias occidione occidiſſe. Tantam famæ velocitatem fuiſſe, ut cum matutino tempore prœlium in Bœotia commiſſum ſit, meridianis horis in Aſiam, per tot maria, & tantum ſpatii, tam brevi horarum momento, de victoria nunciatum ſit. Confecto bello, cum de præmiis civitatum ageretur, omnium judicio, Athenienſium virtus cæteris prælata. Inter duces quoque Themiſtocles princeps, civitatum teſtimonio judicatus, gloriam patriæ ſuæ auxit.

CAP. XV. Igitur Athenienſes aucti, & præmiis belli, & gloria, urbem ex integro condere moliuntur. Cum mœnia majora complexi fuiſſent, ſuſpecti eſſe Lacedæmoniis cœpere, recte reputantibus, quibus ruina urbis tantum incrementi dediſſet, quantum ſit datura munita civitas. Mittunt ergo legatos, qui monerent, ne munimenta hoſtibus & receptacula futuri belli exſtruant. Themiſtocles, ut vidit ſpei urbis invideri, non exiſtimans abrupte agendum, reſpondit legatis, ituros Lacedæmonem, qui de ea re pariter cum illis conſulant. Sic dimiſſis Spartanis, hortatur ſuos, opus maturent. Dein ipſe interjecto tempore in legationem proficiſcitur, & nunc in itinere infirmitate ſimulata, nunc tarditatem collegarum accuſans, ſine quibus agi jure nihil poſſit, diem de die proferendo, ſpatium conſummando operi quærebat; cum interim nunciatur Spartanis, opus Athenis maturari; propter quod denuo legatos mittunt ad inſpiciendam rem. Tum Themiſtocles per ſervum magiſtratibus ſcribit Athenienſium, legatos vinciant, pignuſque teneant, ne in gravius conſulatur. Adiit deinde concionem Lacedæmoniorum; indicat permunitas Athenas eſſe, & poſſe jam illatum bellum non armis tantum, ſed etiam muris ſuſtinere: Si quod ob eam rem de ſe crudelius ſtatuerent, legatos eorum in hoc pignus Athenis retentos. Graviter deinde caſtigat eos, Quod non virtute ſed imbecillitate ſociorum, potentiam quærerent. Sic dimiſſus, veluti triumphatis Spartanis, à civibus excipitur. Poſt hæc

Spar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

partani, ne vires otio corrumperent, & ut bis illa-
m à Perſis Græciæ bellum ulciſcerentur, ultro fi-
s eorum depopulantur. Ducem ſuo, ſociorumque
ercitui deligunt Pauſaniam, qui pro ducatu, re-
num Græciæ affectans, proditionis præmium cum
erxe, nuptias filiæ ejus paciſcitur, redditis capti-
s, ut fides regis aliquo beneficio obſtringeretur.
ribit præterea Xerxi, quoſcunquè ad ſe nuntios
iſiſſet, interficeret; ne res loquacitate hominum
oderetur. Sed dux Athenienſium Ariſtides, belli
cius, collegæ conatibus obviam eundo, ſimul &
rem ſapienter conſulendo, proditionis conſilia
ſcuſſit. Nec multo poſt accuſatus Pauſanias, da-
natur. Igitur Xerxes, cum proditionis dolum pu-
icatum videret, ex integro bellum inſtituit. Græci
uoque ducem conſtituunt Cimonem Athenienſem
lium Miltiadis, quo duce apud Marathonem pu-
natum eſt, juvenem, cujus magnitudinem futuram
ietatis documenta prodiderunt. Quippe patrem ob
rimèn peculatus in carcerem conjectum, ibique
efunctum, tranſlatis in ſe vinculis ad ſepulturam
edemit. Nec in bello judicium diligentium fefel-
t: ſiquidem non inferior virtutibus patris, Xerxem
erreſtri navalique bello ſuperatum, trepidum re-
ipere ſe in regnum coëgit.

LIBER III.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Xerxis & Artabani præfecti perfidi tragicus interitus.*
2 *Bellorum inter Lacedæmonios & Athenienſes origo. Spartæ Reſpublica, & Legiſlator.*
3 *Leges à Lycurgo Spartanis latæ, quomodo ratæ fiant & habeantur?*
4 *Bellum Meſſeniis illatum ob ſtupratas virgines & ſpuriorum Spartanorum in Italiam migratio.*
5 *Meſſenii ſcelerum ſuorum luunt pœnas; & bellum inſtaurant ac tandem ſuperantur.*
6 *Tertium bellum Meſſenium Peloponneſiacum item, in quo multæ eventuum variorum facies.*
7 *Pacis fœdus ruptum. Spartani premuntur Periclis virtute, cujus egregia in rempublicam merita deſcribuntur. Iterum pax ſancita & violata: unde bellum Siculum.*

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

CAP. I.

XErxes rex Perſarum, terror antea gentiu
bello in Græciam infeliciter geſto, etiam ſu
contemptui eſſe cœpit. Quippe Artaban
præfectus ejus, deficiente quotidie regis majeſtat
in ſpem regni adductus, cum ſeptem robuſtiſſim
filiis regiam veſperi ingreditur, (nam amicitiæ ju
ſemper illi patebat) trucidatoque rege, voto ſu
obſiſtentes filios ejus, dolo aggreditur. Securior
Artaxerxe, puero admodum, fingit regem à Dari
qui erat adoleſcens, quo maturius regno potiretu
occiſum; impellit Artaxerxem parricidium parr
cidio vindicare. Cum ventum ad domum Darii e
ſet, dormiens inventus, quaſi ſomnum fingeret, in
terficitur. Dein cum unum ex regis filiis ſuo ſceler
ſupereſſe Artabanus videret, metueretque de regn
certamina principum; aſſumit in ſocietatem conſil
Bacabaſum, qui præſenti ſtatu contentus, rem pro
dit Artaxerxi, ut pater ejus occiſus ſit; ut frater fal
parricidii ſuſpicione oppreſſus; ut denique ipſi pa
rarentur inſidiæ. His cognitis Artaxerxes, veren
Artabani numerum filiorum, in poſterum die
paratum eſſe armatum exercitum jubet, recogni
turus & numerum militum, & in armis induſtrian
ſingulorum. Itaque cum inter cæteros & ipſe Ar-
tabanus armatus aſſiſteret, rex ſimulat ſe brevio-
rem loricam habere: jubet Artabanum ſecum com-
mutare: exuentem ſe, ac nudatum, gladio trajicit.
Tum & filios ejus corripi jubet. Atque ita egre-
gius adoleſcens: & cædem patris, & ſe ab inſidii
Artabani vindicavit.

CAP. II. Dum hæc in Perſis geruntur, intere
Græcia omnis, ducibus Lacedæmoniis & Athe-
nienſibus, in duas diviſa partes, ab externis bellis,
velut in viſcera ſua, arma convertit. Fiunt igitur
de uno populo duo corpora; & eorundem caſtro-
rum homines, in duos hoſtiles exercitus dividun-
tur. Hinc Lacedæmonii communia quondam civi-
tatium auxilia, ad vires ſuas trahebant: inde Athe-
nienſes, & vetuſtate gentis, & geſtis rebus illuſtres,
propriis viribus confidebāt. Atq; ita duo potentiſſi-
mi Græciæ populi, inſtitutis Solonis, & Lycurgi le-
gibus pares, ex æmulatione virium in bellū ruebant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

lamque Lycurgus cum fratri ſuo Polybitæ Spar-
anorum regi ſucceſſiſſet, regnumque ſibi vindica-
e potuiſſet, Charillo, filio ejus, qui natus poſtu-
nus fuerat, cum ad ætatem adultam perveniſſet,
egnum ſumma fide reſtituit: ut intelligerent o-
nnes quanto plus apud bonos pietatis jura, quam
mnes opes valerent. Medio igitur tempore dum
nfans convaleſcit, tutelamque ejus adminiſtrat, non
abentibus Spartanis leges inſtituit, non inventio-
e earum magis, quam exemplo clarior: Si quidem
ihil lege ulla in alios ſanxit, cujus non ipſe pri-
ius in ſe documenta daret. Populum in obſequia
rincipum, principes ad juſtitiam imperiorum for-
navit. Parcimoniam omnibus ſuaſit, exiſtimans
berem militiæ, aſſidua frugalitatis conſuetudine
iciliorem fore. Emi ſingula non pecunia, ſed
ompenſatione mercium juſſit. Auri argentique
ſum, velut omnium ſcelerum materiam, ſuſtulit.

CAP. III. Adminiſtrationem reipublicæ per or-
ines diviſit: Regibus poteſtatem bellorum, magi-
ratibus judicia per annuas ſucceſſiones; Senatui
uſtodiam legum; populo ſublegendi Senatum, vel
reandi quos vellet magiſtratus, poteſtatem permi-
t. Fundos omnium æqualiter inter omnes diviſit,
t æquata patrimonia neminem potentiorem alte-
o redderent. Convivari omnes publice juſſit, ne
ujus divitiæ vel luxuria in occulto eſſent. Iuve-
ibus non amplius una veſte uti toto anno permi-
t, nec quemquam cultius quam alterum progredi,
ec epulari opulentius, ne imitatio in luxuriam ver-
eretur. Pueros puberes non in forum, ſed in a-
rum deduci præcepit, ut primos annos non in lu-
uria, ſed in opere, & laboribus agerent. Nihil
os ſomni cauſa ſubſternere, & vitam ſine pulmen-
o degere, neque prius in urbem redire, quam viri
acti eſſent, ſtatuit. Virgines ſine dote nubere juſ-
t, ut uxores eligerentur, non pecuniæ, ſeveriuſ-
ue matrimonia ſua viri coercerent, cum nullis do-
s frænis tenerentur. Maximum honorem non di-
tum & potentium, ſed pro gradu ætatis ſenum eſſe
oluit: Nec ſane uſquam terrarum locum honora-
orem ſenectus habet. Hæc quoniam primo, ſo-
tis antea moribus, dura videbat eſſe, auctorem

eorum Apollinem Delphicum fingit, & inde ſe e
ex præcepto numinis detuliſſe,ut conſueſcendi tæ
dium metus religionis vincat. Dein ut æternitatem
legibus ſuis daret, jurejurando obligat civitatem
nihil eos de ejus legibus mutaturos, priuſquam re
verteretur: & ſimulat ſe ad oraculum Delphicum
proficiſci, conſulturum, quid addendum mutan
dumque legibus videretur. Proficiſcitur autem
Cretam, ibique perpetuum exilium egit, abjicique
in mare oſſa ſua moriens juſſit, ne relatis Lacedæ
monem, ſolutos ſe Spartani religione jurisjurandi
in diſſolvendis legibus arbitrarentur.

CAP. IV. His igitur moribus ita brevi civitas
convaluit, ut cum Meſſeniis propter ſtupratas vir-
gines ſuas, in ſolemni Meſſeniorum ſacrificio, bel-
lum intuliſſent, graviſſima ſe exſecratione obſtrin-
xerint, non prius quam Meſſeniam expugnaſſent
reverſuros; tantum ſibi vel de viribus ſuis, vel de
fortuna ſpondentes. Quæ res initium diſſenſionis
Græciæ,& inteſtini belli cauſa & origo fuit. Itaque
cum contra præſumptionem ſuam annis decem in
obſidione urbis tenerentur,& querelis uxorum poſt
tam longam viduitatem revocarentur: veriti, ne
hac perſeverantia belli, gravius ſibi quam Meſſe-
niis nocerent: quippe illis quantum juventutis bel-
lo intercidat, mulierum fœcunditate ſuppleri; ſibi
& belli damna aſſidua, & fœcunditatem uxorem
abſentibus viris, nullam eſſe: itaque legunt juvenes
ex eo genere militum,qui poſt jusjurandum in ſup-
plementum venerant, quibus Spartam remiſſis pro-
miſcuos omnium fœminarum concubitus permiſe-
re: maturiorem futuram conceptionem rati, ſi eam
ſingulæ per plures viros experirentur. Ex his nati
ob notam materni pudoris, Partheniæ vocati, qui
cum ad annos XXX. perveniſſent: metu inopiæ (nul-
li enim pater exiſtebat, cujus in patrimonium ſuc-
ceſſio ſperaretur) ducem Palantum aſſumunt, fi-
lium Araci, qui auctor Spartanis fuerat, juventutis
ad generandam ſubolem domum remittendæ, ut
ſicuti dudum patrem ejus naſcendi auctorem ha-
buiſſent, ſic ipſum ſpei ac dignitatis ſuæ haberent.
Itaque nec ſalutatis matribus, è quarum adulterio
infamiam collegiſſe videbantur, ad ſedes inquiren-
das

das proficiſcuntur; diuque & per varios caſus jactati, tandem in Italiam deferuntur, & occupata arce Tarentinorum, expugnatis veteribus incolis, ſedes ibi conſtituunt. Sed poſt annos plurimos dux eorum Palantus, per ſeditionem in exilium proturbatus, Brunduſium ſe contulit, quo expulſi ſedibus ſuis veteres Tarentini conceſſerant. His moriens perſuadet, ut oſſa ſua, poſtremasque reliquias conterant, & tacite ſpargi in foro Tarentinorum curent. Hoc enim modo recuperare illos patriam ſuam poſſe, Apollinem Delphis ceciniſſe. Illi arbitrantes eum in ultionem ſui, civium fata prodidiſſe, præceptis paruere: ſed oraculi diverſa ſententia fuerat. Perpetuitatem enim urbis, non amiſſionem hoc facto promiſerat. Ita ducis exulis conſilio, & hoſtium miniſterio, poſſeſſio Tarentina Partheniis in æternum fundata. ob cujus beneficii memoriam Palanto divinos honores decrevere.

CAP. V. Interea Meſſenii, cum virtute non poſſent, per inſidias expugnantur. Dein cum per annos LXXX. gravia ſervitutis verbera, plerunque & vincula, cæteraque captivitatis mala perpeſſi eſſent, poſt longam pœnarum patientiam, bellum reſtaurant. Lacedæmonii quoque eo conſpiratius ad arma concurrunt, quo adverſus ſervos dimicaturi videbantur. Itaque cum hinc injuria, inde indignitas animos acueret; Lacedæmonii de belli eventu oraculo Delphis conſulto, jubentur ducem belli ab Athenienſibus petere. Porro Athenienſes, cum reſponſum cognoviſſent, in contemptum Spartanorum Tyrtæum poëtam claudum pede miſêre: qui tribus præliis fuſus, eo uſque deſperationis Spartanos adduxit, ut ad ſupplementum exercitus, ſervos ſuos manumitterent, hisque interfectorum matrimonia pollicerentur; ut non numero tantum amiſſorum civium, ſed & dignitati ſuccederent. Sed reges Lacedæmoniorum, ne contra fortunam pugnando, majora detrimenta civitati infligerent, reducere exercitum voluerunt; ni interveniſſet Tyrtæus, qui compoſita carmina exercitui pro concione recitavit; in quibus hortamenta virtutis, damnorum ſolatia, belli conſilia conſcripſerat. Itaque tantum ardorem militibus injecit, ut non de ſalute,

ſed de ſepultura ſoliciti, teſſeras, inſculptis ſuis & patrum nominibus, dextro brachio deligarent; ut, ſi omnes adverſum prœlium conſumpſiſſet, & temporis ſpatio confuſa corporum lineamenta eſſent, ex indicio titulorum tradi ſepulturæ poſſent. Cum ſic animatum reges exercitum viderent, curant rem hoſtibus nunciari. Meſſeniis autem non timorem res ſed æmulationem mutuam dedit. Itaque tantis animis concurſum eſt, ut raro unquam cruentius prælium fuerit. Ad poſtremum tamen victoria Lacedæmoniorum fuit.

Cap. VI. Interjecto tempore tertium quoque bellum Meſſenii reparavere: in cujus auxilium Lacedæmonii, inter reliquos ſocios etiam Athenienſes adhibuere: quorum fidem cum ſuſpectam haberent, ſupervacaneos ſimulantes, à bello eosdem dimiſerunt. Hanc rem Athenienſes graviter ferentes, pecuniam quæ erat in ſtipendium Perſici belli ab univerſa Græcia collata, à Delo Athenas transferunt, ne deficientibus à fide ſocietatis Lacedæmoniis, prædæ ac rapinæ eſſet. Sed nec Lacedæmonii quievere: qui cum Meſſeniorum bello occupati eſſent, Peloponnenſes immiſere, qui bellum Athenienſibus facerent. Parvæ tunc temporis, claſſe in Ægyptum miſſa, vires Athenienſibus erant: Itaque navali prœlio dimicantes, facile ſuperantur. Interjecto deinde tempore, poſt reditum ſuorum aucti & claſſis & militum robore prælium reparavere. Iam & Lacedæmonii, omiſſis Meſſeniis, adverſus Athenienſes arma verterant. Diu varia victoria fuit: ad poſtremum æquo Marte utrinque diſceſſum. Inde revocati Lacedæmonii ad Meſſeniorum bellum, ne medium tempus otioſum Athenienſibus relinquerent, cum Thebanis paciſcuntur, ut Bœotiorum imperium his reſtituerent, quod temporibus Perſici belli amiſerant, ut illi Athenienſium bella ſuſciperent. Tantus furor Spartanorum erat, ut duobus bellis impliciti, ſuſcipere tertium non recuſarent, dummodo inimicis ſuis hoſtes acquirerent. Igitur Athenienſes, adverſus tantam tempeſtatem belli, duos duces deligunt, Periclem ſpectatæ virtutis virum, & Sophoclem ſcriptorem tragœdiarum: qui diviſo exercitu, & Sparano-

tanorum agros vaſtaverunt, & multas Achaiæ civitates Athenienſium imperio adjecerunt.

CAP. VII. His malis fracti Lacedæmonii, in annos xxx. pepigerunt pacem: ſed tam longum otium inimicitiæ non tulerunt. Itaq; quintodecimo anno, rupto fœdere, cum contemptu deorum hominumque, fines Atticos populantur: Et ne prædam potius, quam pugnam expetiſſe viderentur, hoſtes ad prœlium provocant. Sed Athenienſes, conſilio Periclis ducis, populationis injuriam differunt in tempus ultionis; Supervacuam pugnam exiſtimantes, cum ulciſci hoſtem ſine periculo poſſent. Deinde interjectis diebus, naves conſcendunt, & nihil ſentientibus Lacedæmoniis, totam Spartam deprædantur, multoque plura auferunt, quam amiſerant. Prorſus ut in comparatione damnorum, longe pluris fuerit ultio, quam injuria. Clara quidem hæc Periclis expeditio habita: ſed multo clarior privati patrimonii contemptus fuit. Hujus agros, in populatione cæterorum, intactos, hoſtes reliquerant, ſperantes acquirere ſe illi poſſe, aut periculum ex invidia, aut ex ſuſpicione proditionis infamiam. Quod ante proſpiciens Pericles, & futurum populo prædixerat: & ad invidiæ impetum declinandum, agros ipſos dono reipublicæ dederat: Atque ita, unde periculum quæſitum fuerat, ibi maximam gloriam invenit. Poſt hæc interjectis diebus, navali prœlio dimicatum eſt: victi Lacedæmonii fugerunt. Nec ceſſatum deinceps eſt, quin aut terra, aut mari, varia prœliorum fortuna invicem ſe trucidarent. Denique feſſi tot malis, pacem in annos quinquaginta fecere, quam non niſi ſex annis ſervaverunt. Nam inducias quas proprio nomine condixerant, ex ſociorum perſona rumpebant: quippe quaſi minus perjurii contraherent, ſi ferentes ſociis auxilia, potius quam ſi aperto prœlio dimicaſſent. Hinc bellum in Siciliam tranſlatum: quod priusquam expono, de Siciliæ ſitu pauca dicenda ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

LIBER IV.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Siciliæ inſulæ ſitus,ſoli natura. Ætnæ item montis ac Scyllæ & Charybdis miraculum.*
2 *Nomina, incolæ veteres, Tyranni Siciliæ, cui Carthagi-nenſes inhiant.*
3 *Rhegienſes ab Himeranis oppreſſi. Athenienſes imperium Siciliæ ambiunt, & proſperè agunt initio.*
4 *In incepto pergentes, Syracuſani Lacedæmonios accerſunt. Græcorum concurſus fit, & bellum in Siciliam transfertur.*
5 *Athenienſes à Gylippo Lacedæmoniorum Duce terra marique franguntur: Ducibus Demoſthene & Nicia indecoro fato ſublatis.*

CAP. I.

SIciliam ferunt anguſtis quondam faucibus Italiæ adhæſiſſe; direptamque velut à corpore, majore impetu ſuperi maris,quod toto undarum onere illuc vehitur. Eſt autem ipſa terra tenuis ac fragilis; & cavernis quibusdam fiſtulisque ita penetrabilis, ut ventorum tota ferme flatibus pateat: nec non & ignibus generandis nutriendisque ſoli ipſius naturalis materia; quippe intrinſecus ſtratum ſulphure & bitumine traditur: quæ res facit,ut ſpiritu cum igne inter interiora luctante, frequenter & compluribus locis nunc flammas,nunc vaporem, nunc fumum eructet. Inde denique Ætnæ montis per tot ſecula durat incendium. Et ubi acrior per ſpiramenta cavernarum ventus incubuit,harenarum moles egeruntur. Proximum Italiæ promontorium, Rhegium dicitur, ideo quia Græce abrupta hoc nomine pronuntiantur. Nec mirum ſi fabuloſa eſt loci hujus antiquitas, in quem res tot coiere miræ. Primum quod nusquam aliàs tam torrens fretum, nec ſolum citato impetu, verum etiam ſævo; neque experientibus modo terribile, verumetiam procul videntibus. Vndarum porro in ſe concurrentium tanta pugna eſt, ut alias veluti terga dantes in imum deſidere,alias quaſi victrices in ſublime ferri videas: nunc hic fremitum ferventis æſtus, nunc illic gemitum in voraginem deſidentis exaudias. Accedunt vicini,& perpetui Ætnæ mon-

tis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

tis ignes, & inſularum Æolidum, veluti ipſis undis alatur incendium. Neque enim in tam anguſtis terminis aliter durare tot ſeculis tantus ignis potuiſſet, niſi humoris nutrimentis aleretur. Hinc igitur fabulæ Scyllam & Charybdin peperere; hinc latratus auditus; hinc monſtri credita ſimulacra, dum navigantes magnis verticibus pelagi deſidentis exterriti, latrare putant undas, quas ſorbentis æſtus vorago conlidit. Eadem cauſa etiam Ætnæ montis perpetuos ignes facit. Nam aquarum ille concurſus, raptum ſecum ſpiritum in imum fundum trahit; atque ibi ſuffocatum tamdiu tenet, donec per ſpiramenta [terræ diffuſus, nutrimenta] ignis incendat. Iam ipſa Italiæ Siciliæque vicinitas [jam] promontoriorum altitudo ipſa ita ſimilis eſt, ut quantum nunc admirationis, tantum antiquis terroris dederit; credentibus, coëuntibus in ſe promontoriis, ac rurſum diſcedentibus, ſolida intercipi abſumique navigia. Neque hoc ab antiquis in dulcedinem fabulæ compoſitum, ſed metu & admiratione tranſeuntium. Ea eſt enim procul inſpicientibus natura loci, ut ſinum maris, non tranſitum putes; quò cum acceſſeris, diſcedere ac ſeiungi promontoria, quæ antea juncta fuerant, arbitrere.

CAP. II. Siciliæ primo Trinacriæ nomen fuit; poſtea Sicania cognominata eſt. Hæc à principio patria Cyclopum fuit: quibus extinctis, Cocalus regnum inſulæ occupavit: poſt quem ſingulæ civitates in tyrannorum imperium conceſſerunt, quorum nulla terra feracior fuit. Horum ex numero Anaxilaus juſtitia cum cæterorum crudelitate certabat; cujus moderationis haud mediocrem fructum tulit: Quippe decedens cum filios parvulos reliquiſſet, tutelamque eorum Micalo, ſpectatæ fidei ſervo, commiſiſſet: tantus amor memoriæ ejus apud omnes fuit, ut parere ſervo, quam deſerere regis filios mallent; principesque civitatis obliti dignitatis ſuæ, regni majeſtatem adminiſtrari per ſervum paterentur. Imperium Siciliæ etiam Carthaginienſes tentavere; diuque varia victoria cum tyrannis dimicatum. Ad poſtremum amiſſo Hamilcare imperatore cum exercitu, aliquantiſper quievere victi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

CAP. III. Medio tempore cum Rhegini di-
ſcordia laborarent, civitasque per diſſenſionem di-
viſa in duas partes eſſet; veterani ex altera parte
Himera in auxilium vocati, pulſis civitate, cont[ra]
quos implorati fuerant; & mox cæſis, quibus tul[e]-
rant auxilium, urbem cum conjugibus & liberis [ſo]-
ciorum occupavere; auſi facinus nulli tyranno co[m]-
parandum: quippe ut Rheginis melius fuerit vin[ci]
quam viciſſe. Nam ſive victoribus captivitatis ju[re]
ſerviſſent, ſive amiſſa patria exulare neceſſe h[a]-
buiſſent; non tamen, inter aras & patrios lares tr[u]-
cidati, crudeliſſimis tyrannis patriam cum conjug[i]-
bus ac liberis prædam reliquiſſent. Catinienſ[es]
quoque cum Syracuſanos graves paterentur, diff[iſi]
viribus ſuis, auxilium ab Athenienſibus petiver[e]:
qui ſeu ſtudio majoris imperii, quò Aſiam Græciar[n]-
que penitus occuparent; ſeu metu factæ pridem [à]
Syracuſanis claſſis, ne Lacedæmoniis illæ vires a[c]-
cederent; Lamponium ducem cum claſſe in Sic[i]-
liam misêre, ut ſub ſpecie ferendi Catinienſib[us]
auxilii, tentarent Siciliæ imperium. Et quonia[m]
prima initia, frequenter cæſis hoſtibus, proſpe[ra]
fuerant; majore denuo claſſe, & robuſtiore exe[r]-
citu, Lachete & Cariade ducibus, Siciliam petiv[e]-
re: ſed Catinienſes, ſive metu Athenienſium, ſi[ve]
tædio belli, pacem cum Syracuſanis, remiſſis Ath[e]-
nienſium auxiliis, fecerunt.

CAP. IV. Interjecto deinde tempore, cu[m]
fides pacis à Syracuſanis non ſervaretur, denuo l[e]-
gatos Athenas mittunt, qui ſordida veſte, capill[o]
barbaque promiſſis, & omni ſqualoris habitu a[d]
miſericordiam commovendam acquiſito, conci[o]-
nem deformes adeunt: adduntur precibus lacry-
mæ: & ita miſericordem populum ſupplices mo-
vent, ut damnarentur duces, qui ab his auxilia ded[u]-
xerant. Igitur claſſis ingens decernitur: creantu[r]
duces Nicias, & Alcibiades, & Lamachus; tanti[s]-
que viribus Sicilia repetitur, ut ipſis terrori eſſen[t],
in quorum auxilia mittebantur. Brevi poſt temp[o]-
re, revocato ad reatum Alcibiade, duo prælia ped[e]-
ſtria ſecunda Nicias & Lamachus faciunt: munitio-
nibus deinde circundatis, hoſtes etiam marin[is]
commeatibus in urbe clauſos intercludunt. Quibu[s]

rebu[s]

rebus fracti Syracuſani, auxilium à Lacedæmoniis petiverunt. Ab his mittitur Gylippus, ſolus, ſed in quo inſtar omnium auxiliorum erat. Is audito genere belli, jam inclinato ſtatu, auxiliis partim in Græcia, partim in Sicilia contractis, opportuna bello loca occupat. Duobus deinde prœliis victus, congreſſus tertio, occiſo Lamacho, & hoſtes in fugam compulit, & ſocios obſidione liberavit. Sed cum Athenienſes à bello terreſtri in navale ſe tranſtuliſſent, Gylippus claſſem Lacedæmone cum auxiliis arceſſit: quo cognito, & ipſi Athenienſes in locum amiſſi ducis Demoſthenem & Eurymedonta, cum ſupplemento copiarum mittunt: Peloponnenſii quoque communi civitatum decreto, ingentia Syracuſanis auxilia miſere, & quaſi Græciæ bellum in Siciliam tranſlatum eſſet, ita ex utraque parte ſummis viribus dimicabatur.

CAP. V. Prima igitur congreſſione navalis certaminis, Athenienſes vincuntur. Caſtra quoque cum omni publica ac privata pecunia amittunt. Super hæc mala, cum etiam terreſtri prœlio victi eſſent, tunc Demoſthenes cenſere cœpit, ut abirent Sicilia, dum res, quamvis afflictæ, nondum tamen perditæ forent: neque in bello malè auſpicato amplius perſeverandum eſſe; domi graviora, & forſitan infeliciora bella, in quæ ſervare hos urbis apparatus oporteat. Nicias ſeu pudore male actæ rei, ſeu metu deſtitutæ ſpei civium, ſeu impellente fato, manere contendit. Reparatur igitur navale bellum, & animi à prioris fortunæ procella, ad ſpem certaminis revocantur: ſed inſcitia ducum, qui inter anguſtias maris tuentes ſe Syracuſanos aggreſſi fuerant, facile vincuntur. Eurymedon dux in prima acie fortiſſime dimicans, primus cadit: triginta naves quibus præfuerat, incenduntur. Demoſthenes & Nicias, & ipſi victi, exercitum in terram deponunt, tutiorem fugã rati itinere terreſtri. Ab his relictas centum triginta naves Gylippus invaſit, ipſos deinde inſequitur: fugientes partim capit, partim cædit. Demoſthenes amiſſo exercitu, à captivitate, gladio, & voluntaria morte ſe vindicat: Nicias autem ne Demoſthenis quidem exemplo, ut ſibi conſuleret, admonitus, cladem ſuorum auxit dedecore captivitatis.

LIBER V.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Alcibiades Siculi belli concitor in exilium conjectus, La-cedæmonios ad bellum Athenienſibus inferendum impellit. Huic bello Darius Rex Perſarum accedit ſocius Lacedæmoniis.*

2 *Alcibiadis res geſtæ in patriam. Lacedæmoniis ſuſpectus negotium illis faceſſit Tiſſafernis opera.*

3 *Alcibiades ſtatum reip. mutat, deinde claſſe inſtructa in bellum pergit adverſus Lacedæmonios.*

4 *Navalis pugna & præclara de Lacedæmoniis victis a Alcibiade reportata victoria. Is deſideratus civibus ſuis Athenas reverſus ſumma cum omnium lætitia excipitur.*

5 *Lacedæmonii Perſarum freti auxilio exercitum Athenienſium in Aſia ſparſum opprimunt. Alcibiades ob rem male geſtam veritus populi impetum denuò in voluntarium exilium proficiſcitur.*

6 *Conon Alcibiadis ſucceſſor invalidos & novos milites nactus infeliciter rem gerit, & navali prælio ſuperatur concedit ad Evagoram.*

7 *Athenienſium tot cladibus fractorum puſillanimitas.*

8 *Lacedæmonii victores urbe Athenarum deditione potiuntur. Lyſander ſtatum reip. mutat: inde XXX. tyranni, & cædes Alcibiadis.*

9 *Theramenes tyrannorum unus vir moderatus, à collegis trucidatur. Thraſybulus remp. collapſam reſtituit, & prælio commiſſo XXX. tyrannorum ſæviſſimos Critiam & Hippolochum mactat.*

10 *Thraſibulus populares fugientes placide revocat: ſuperſtites tyrannos urbe pellit, qui dum bellum reparare ſtudent comprehenſi trucidantur ἀμνηστία, id eſt, diſcordiarum oblivione inter cives ſancita.*

11 *Darii mors, inter cujus filios Artaxerxem & Cyrum lis de regno, quæ prius in occultum, deinde vero in apertum bellum erumpente, Artaxerxes demum, fratre occiſo, & victoria & regno potitur.*

CAP. I.

DVm Athenienſes in Sicilia bellum per biennium cupidius, quam felicius gerunt, interim concitor & dux ejus Alcibiades abſens Athenis inſimulatur, myſteria Cereris Initiorum ſacra, nullo magis quam ſilentio ſolemnia, enuntiaviſſe. Revocatuſque à bello ad judicium, ſive conſcientiam, ſive indignitatem rei non ferens, tacitus in exilium Elidem profectus eſt. Inde ubi non damnatum

natum ſe tantum, verum etiam diris, per omnium ſacerdotum religiones devotum cognovit, Lacedæmona ſe contulit: ibique regem Lacedæmoniorum impellit, turbatis Athenienſibus adverſo Siciliæ prœlio, ultro bellum inferre. Quo facto, omnia Græciæ regna, velut ad extinguendum commune incendium, concurrunt. Tantum odium Athenienſes immoderati imperii crudelitate contraxerant. Darius quoque rex Perſarum, memor paterni avitique in hanc urbem odii, facta cum Lacedæmoniis per Tiſſafernem præfectum Lydiæ ſocietate, omnem ſumptum belli pollicetur. Et erat hic quidem titulus cum Græcis coëundi: re autem vera timebat, ne victis Athenienſibus ad ſe Lacedæmonii arma transferrent. Quis igitur miretur, tam florentes Athenienſium opes ruiſſe, cum ad opprimendam unam urbem totius Orientis vires concurrerent? Non tamen inerti, neque incruento cecidere bello: ſed præliati ad ultimum, victores etiam interdum, conſumpti magis fortunæ varietate, quam victi ſunt. Principio belli omnes ab his etiam ſocii deſciverant, ut fit: Quo ſe fortuna, eodem etiam favor hominum inclinat.

CAP. II. Alcibiades quoque motum adverſus patriam bellum, non gregarii militis opera, ſed imperatoriis virtutibus adjuvat. Quippe acceptis quinque navibus in Aſiam contendit, & tributarias Athenienſium civitates, auctoritate nominis ſui, ad defectionem compellit. Sciebant enim domi clarum, nec exilio videbant factum minorem; nec tam ablatum Athenienſibus ducem, quam Lacedæmoniis traditum; partaque cum amiſſis imperia penſabant. Sed apud Lacedæmonios virtus Alcibiadis plus invidiæ quam gratiæ contraxit. Itaque cum principes velut æmulum gloriæ ſuæ interficiendum inſidiis mandaſſent, cognita re Alcibiades per uxorem Agidis regis, quam adulterio cognoverat, ad Tiſſafernem præfectum Darii regis profugit; cui ſe celeriter officii comitate, & obſequendi gratia inſinuavit. Erat enim & ætatis flore, & formæ veneratione, nec minus eloquentia, etiam inter Athenienſes, inſignis: ſed in conciliandis amicitiarum ſtudiis, quam in retinendis vir melior;

lior : quia morum vitia ſub umbra eloquentiæ pri-
mo latebant. Igitur perſuadet Tiſſaferni ne tam
ſtipendia claſſi Lacedæmoniorum præberet. Vo-
candos enim in portionem muneris Ionios, quorum
pro libertate, cum tributa Athenienſibus pende-
rent, bellum ſuſceptum ſit. Sed nec auxiliis nimis
enixe Lacedæmonios juvandos: Quippe memorem
eſſe debere, alienam ſe victoriam, non ſuam in-
ſtruere : Et eatenus bellum ſuſtinendum, ne inopia
deſeratur. Nam regem Perſarum, diſſentientibus
Græcis, arbitrum pacis ac belli fore : & quos ſuis
non poſſit, ipſorum armis victurum: perfecto autem
bello, ſtatim ei cum victoribus dimicandum. Do-
meſticis itaque bellis Græciam obterendam, ne
externis vacet; exæquandasque vires partium, &
inferiores auxilio levandos. Non enim quieturos
poſt hanc victoriam Spartanos, qui vindices ſe li-
bertatis Græciæ profeſſi ſint. Grata oratio Tiſſafer-
ni fuit. Itaque commeatus malignè præbere claſſem
regiam non totam mittere; ne aut victoriam totam
daret, aut neceſſitatem deponendi belli imponeret.

CAP. III. Interea Alcibiades hanc operam
civibus venditabat : ad quem cum legati Athenien-
ſium veniſſent, pollicetur his amicitiam regis, ſi
reſpub. à populo translata ad ſenatum foret : ſpe-
rans, ut aut concordante civitate, dux belli ab om-
nibus legeretur : aut diſcordia inter ordines facta
ab altera parte in auxilium vocaretur. Sed Athe-
nienſibus imminente periculo belli, major ſalutis
quam dignitatis cura fuit. Itaque permittente po-
pulo imperium ad ſenatum transfertur. Qui cum in-
ſita genti ſuperbia crudeliter in plebem conſuleret,
ſingulis tyrannidis ſibi impotentiam vindicantibus,
ab exercitu Alcibiades exul revocatur, duxque
claſſi conſtituitur. Statim igitur Athenas mittit,
ex continenti ſe cum exercitu venturum, recepturo-
rumque à quadringentis jura populi, ni ipſi redde-
rent. Hac denuntiatione optimates territi, primo
urbem prodere Lacedæmoniis tentavere: dein cum
id nequiſſent, in exilium profecti ſunt. Igitur Al-
cibiades, inteſtino malo patria liberata, ſumma cu-
ra claſſem inſtruit; atque ita in bellum adverſus
Lacedæmonios pergit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

CAP. IV. Iam Mindarus & Pharnabazus, La-
dæmoniorum duces, inſtructis navibus expecta-
nt. Prœlio commiſſo, victoria penes Athenien-
fuit. In eo bello major pars exercitus, & omnes
me hoſtium duces cæſi: naves LXXX. captæ. In-
jectis quoq; diebus, cum bellum Lacedæmonii à
ri in terram tranſtuliſſent, iterato vincuntur. His
lis fracti, pacem petiere: Quam ne acciperent,
era eorum effectum eſt, quibus ea res quæſtum
æſtabat. Interea & Syracuſanorum auxilia, illa-
m à Carthaginienſibus Siciliæ bellum, domum
vocavit: quibus rebus deſtitutis Lacedæmoniis,
cibiades cum claſſe victrici Aſiam vaſtat: multis
cis prælia facit: ubique victor recipit civitates,
æ defecerant: nonnullas capit, & imperio Athe-
nſium adjicit: atque ita priſca navali gloria vin-
cata, adjecta etiam laude terreſtris belli, deſide-
tus civibus ſuis Athenas revertitur. His omni-
s præliis ducentæ naves hoſtium, & præda in-
ns capta. Ad hunc redeuntis exercitus trium-
um, effuſa omnis multitudo obviam procedit: &
iverſos quidem milites, præcipue tamen Alcibia-
m mirantur: in hunc oculos civitas univerſa, in
nc ſuſpenſa ora convertit: hunc quaſi de cœlo
iſſum, & ut ipſam Victoriam contuentur: laudant
uæ pro patria, nec minus admirantur quæ exul
ontra geſſerit, excuſantes ipſi, iratum provoca-
mque feciſſe. Enimvero tantum in uno viro fuiſ-
momenti, ut maximi imperii ſubverſi, & rurſum
cepti auctor eſſet; & unde ſtetiſſet, eo ſe victoria
ansferret: fieretque cum eo mira quadam fortunæ
clinatio. Igitur omnibus non humanis tantum, ve-
m & divinis eum honoribus onerant: certant ſe-
m ipſi, utrum contumelioſius eum expulerint,
n revocaverint honoratius. Ipſos illi deos gratu-
ntes tulere obviam, quorum exſecrationibus erat
evotus. Et cui paulo ante omnem humanam o-
em interdixerant, eum, ſi queant, in cœlo po-
uiſſe cupiunt. Explent contumelias honoribus,
etrimenta muneribus, exſecrationes precibus.
on Siciliæ illis adverſa pugna in ore eſt, ſed Græ-
æ victoria: non claſſes per illum amiſſæ, ſed ac-
uiſitæ: nec Syracuſarum, ſed Ioniæ, Helleſponti-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

que meminerunt. Sic Alcibiades nunquam medi cribus, nec in offenſa, nec in favore ſtudiis ſuoru exceptus eſt.

CAP. V. Dum hæc aguntur à Lacedæmoni Lyſander claſſi belloque præficitur, & in loco Tiſſafernis, Darius rex Perſarum filium ſuum C rum Ioniæ Lydiæque præpoſuit: qui Lacedæm nios auxiliis opibusque ad ſpem fortunæ prioris rexit. Auctí igitur viribus, Alcibiadem cum ce tum navibus in Aſiam profectum, dum agros lo ga pace divites, ſecurius populatur, & prædæ di cedine ſine inſidiarum metu ſparſos milites hab repentino adventu oppreſſere: tantaque cædes p lantium fuit, ut plus vulneris eo prælio Athenie ſes acciperent, quam ſuperioribus dederant: ta deſperatio apud Athenienſes erat, ut ex contine Alcibiadem ducem Conone mutarent; arbitran victos ſe non fortuna belli, ſed fraude imperator apud quem plus prior offenſa valuiſſet, quam rece tia beneficia. Viciſſe autem eum priore bello id tantum, ut oſtenderet hoſtibus, quem ducem ſpr viſſent, & ut carius eis ipſam victoriam vender Omnia enim credibilia in Alcibiade, vigor ingen & morum luxuria faciebat. Veritus itaque multit dinis impetum, denuo in voluntarium exilium pr ficiſcitur.

CAP. VI. Itaque Conon Alcibiadi ſuffectu habens ante oculos cui duci ſucceſſiſſet, claſſe maxima induſtria exornat: ſed navibus exercit deerat fortiſſimis quibusque in Aſiæ populatio amiſſis. Armantur tamen ſenes, aut impuberes pu ri, & numerus militum ſine exercitus robore e pletur. Sed non magnam bello moram ætas fec imbellis: cæduntur paſſim, aut fugientes capiuntu tantaque ſtrages, aut occiſorum, aut captivoru fuit, ut Athenienſium deletum non imperium ta tum verum etiam nomen videretur. Quo præli perditis & deſperatis rebus, ad tantam inopiam r diguntur, ut conſumpta militari ætate, peregrin civitatem, ſervis libertatem, damnatis impunitate darent. Ex qua colluvione hominum, conſcript exercitu, domini antea Græciæ, vix libertatem tu bantur. Iterum tamen fortunam maris experie

da

[...]iam decernunt. tanta virtus animorum erat, ut [...]um paulo ante ſalutem deſperaverint, nunc non [...]ſperent victoriam. Sed neque is miles erat, qui [...]omen Athenienſium tueretur: neque eæ vires, [...]uibus vincere conſueverant; neq; ea ſcientia mili-[...]ris in his, quos vincula, non caſtra continuerant. [...]taque omnes aut capti, aut occiſi. Cum dux Conon [...]o prœlio ſuperfuiſſet ſolus, crudelitatem civium [...]etuens, cum octo navibus ad regem Cyprium [...]oncedit Evagoram.

CAP. VII. At dux Lacedæmoniorum rebus [...]liciter geſtis, fortunæ hoſtium inſultat; captivas [...]aves cum præda bellica, in triumphi modum orna-[...]s, mittit Lacedæmona: ac tributarias Athenien-[...]um civitates, quas metus dubiæ belli fortunæ in [...]de tenuerat, voluntarias recepit; nec aliud ditio-[...]s Athenienſium præter urbem ipſam reliquit. [...]uæ cuncta cum Athenis nunciata eſſent, omnes [...]lictis domibus, per urbem diſcurrere pavidi: alius [...]ium ſciſcitari; auctorem nuntii requirere: non [...]eros imprudentia; non ſenes debilitas, non mu-[...]eres ſexus imbecillitas domi tenet: adeo ad o-[...]nem ætatem tanti mali ſenſus penetraverat. In [...]ro deinde coëunt, atque ibi perpeti nocte fortu-[...]am publicam queſtibus iterant. Alii fratres, aut [...]ios, aut parentes deflent, cognatos alii, alii ami-[...]s cognatis chariores, & cum privatis caſibus que-[...]lam publicam miſcent: jam ſe ipſos, jam ipſam [...]triam perituram, miſerioremque incolumium, [...]am amiſſorum fortunam judicantes: ſibi quiſque [...]te oculos obſidionem, famem, & ſuperbum vi-[...]oremque hoſtem proponentes: jam ruinam urbis [...] incendia, jam omnium captivitatem & miſerri-[...]am ſervitutem recordantes: feliciores prorſus [...]iores urbis ruinas ducentes, quæ incolumibus fi-[...]s parentibuſque, tectorum tantum ruina taxatæ [...]nt. Nunc autem non claſſem, in quam, ſicuti pri-[...]m, confugiant, ſupereſſe; non exercitum, cujus [...]rtute ſervati pulchriora poſſent mœnia extruere.

CAP. VIII. Sic defletæ ac prope perditæ urbi [...]oſtes ſuperveniunt, & obſidione circundata obſeſ-[...]s fame urgent. Sciebant enim neque ex advectis [...]opiis multum ſupereſſe, & ne novæ advehi poſ-

ſent

ſent, providerant: quibus malis Athenienſes fracti poſt longam famem, & aſſidua ſuorum funera, pacem petivere: quæ an dari deberet, diu inter Spartanos, ſociosque deliberatum. Cum multi delendum Athenienſium nomen, urbemque incendio conſumendam cenſerent, negarunt ſe Spartani, ex duobus Græciæ oculis alterum eruturos: pacem polliciti, ſi demiſſa Pyræum verſus muri brachia dejicerent, naveſque quæ reliquæ forent, traderent; reſque publica ex ſemetipſis xxx. rectores acciperet. In has leges traditam ſibi urbem, Lacedæmonii formandam Lyſandro tradiderunt. Inſignis hic annus & expugnatione Athenarum, & morte Darii regis Perſarum, exilio Dionyſii Siciliæ tyranni fuit. Mutato ſtatu Athenarum, etiam civium conditio mutatur. Triginta rectores reipublicæ conſtituuntur, qui fiunt tyranni: quippe qui principio tria millia ſibi ſatellitum ſtatuunt, quantum ex tot cladibus prope nec civium ſuperfuerat: & quaſi parvus hic ad continendam civitatem exercitus eſſet, ſeptingentos milites à victoribus accipiunt. Cædes deinde civium ab Alcibiade auſpicantur, ne iterum rempublicam ſub obtentu liberationis invaderet. Quem cum profectum ad Artaxerxem Perſarum regem comperiſſent, citato itinere miſerunt, qui eum interciperent: à quibus occupatus, cum occidi aperte non poſſet, vivus in cubiculo in quo dormiebat, crematus eſt.

CAP. IX. Liberati hoc ultioris metu tyranni, miſeras urbis reliquias cædibus & rapinis exhauriunt. Quod cum diſplicere uni ex numero ſuo Therameni didiciſſent, ipſum quoque ad terrorem omnium interficiunt. Fit igitur ex urbe paſſim omnium fuga; repleturque Græcia Athenienſium exulibus: quod etiam ipſum auxilium cum miſeris eriperetur, (nam Lacedæmoniorum edicto, civitates, exules recipere prohibebantur) omnes ſe Argos & Thebas contulere: ibi non ſolum tutum exilium egerunt, verum etiam ſpem recuperandæ patriæ receperunt. Erat inter exules Thraſybulus, vir ſtrenuus, & domi nobilis, qui audendum aliquid pro patria & pro ſalute communi, etiam cum periculo ratus; adunatis exulibus, caſtellum Phylen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

tticorum finium occupat: nec deerat quarundam
ivitatium tam crudeles caſus miſerantium favor.
aque Iſmenias Thebanorum princeps, etſi publi-
s non poterat, privatis tamen viribus adjuvabat: &
yſias Syracuſanus orator, exul tunc, quingentos
ilites ſtipendio ſuo inſtructos, in auxilium patriæ
ommunis eloquentiæ miſit. Fit itaque aſperum
rælium: ſed cum hinc pro patria ſummis viribus,
de pro aliena dominatione ſecurius pugnaretur,
ranni vincuntur: victi in urbem refugerunt, quam
xhauſtam cædibus ſuis, etiam armis ſpoliant. De-
de cum omnes Athenienſes proditionis ſuſpe-
os haberent, demigrare eos ex urbe jubent, &
brachiis muri, quæ diruta fuerant, habitare, ex-
aneis militibus imperium tuentes. Poſt hæc
hraſybulum corrumpere, imperii ſocietatem pol-
centes, conantur: quod cum non contigiſſet, au-
ilia à Lacedæmoniis petivere: quibus accitis, ite-
nto præliantur. In eo bello Critias & Hippolo-
nus, omnium tyrannorum ſæviſſimi, cadunt.

CAP. X. Cæteris victis, cum exercitus eorum,
x quibus major pars Athenienſium erat, fugeret,
nagna voce Thraſybulus exclamabat: Cur ſe vi-
torem fugiant, potius quam ut vindicem commu-
is libertatis adjuvent? Civium illam meminerint
ciem non hoſtium eſſe; nec ſe ideo arma cepiſſe,
t aliqua victis adimat, ſed ut adempta reſtituat:
xx ſe dominis, non civitati bellum inferre. Ad-
nonet deinde cognationis, legum, ſacrorum com-
nunium; tum vetuſti per tot bella commilitii:
rat miſereantur exulum civium, ſi tam patienter
ſi ſerviant: reddant ſibi patriam, accipiant liber-
atem. His vocibus tantum promotum eſt, ut re-
erſus in urbem exercitus, xxx tyrannos emigrare
leuſina juberet, ſubſtitutis decem qui rempubl.
egerent: qui, nihil exemplo prioris dominationis
erriti, eandem viam crudelitatis aggreſſi ſunt.
um hæc aguntur, nuntiatur Lacedæmone, in bel-
um Athenienſes exarſiſſe: ad quod comprimen-
um, Pauſanias rex mittitur: qui miſericordia exulis
opuli permotus, patriam miſeris civibus reſtituit,
t decem tyrannos ex urbe Eleuſina migrare ad
æteros jubet. Quibus rebus cum pax ſtatuta eſſet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

interjectis diebus, repente tyranni non minus
ſtitutos exules, quam ſe in exilium actos indign
tes, quaſi vero aliorum libertas, ſua ſervitus eſ
bellum Athenienſibus inferunt: ſed ad colloqui
veluti dominationem recepturi, progreſſi, per i
dias comprehenſi, ut pacis victimæ trucidan
populus quem emigrare juſſerant, in urbem re
catur. Atque ita per multa membra civitas diſſi
ta, in unum tantum corpus redigitur; & ne qua
ſenſio ex ante actis naſceretur, omnes jurejura
obſtringuntur, diſcordiarum oblivionem fore.
terea Thebani Corinthiique legatos ad Lace
monios mittunt; qui ex manubiis, portionem p
dæ communis belli periculique peterent. qui
negatis, non quidem aperte bellum adverſus La
dæmonios decernunt: ſed tacitis animis tant
iram concipiunt, ut ſubeſſe bellum intelligi poſ

CAP. XI. Eodem fere tempore Darius
Perſarum moritur, Artaxerxe & Cyro filiis r
ctis. Regnum Artaxerxi, Cyro civitates, quar
præfectus erat, teſtamento legavit. Sed Cyro
dicium patris, injuria videbatur. Itaque occulte
verſus fratrem bellum parabat. quod cum nunt
tum Artaxerxi eſſet, accerſitum ad ſe fratrem,
innocentiam diſſimulatione belli ſimulantem, co
pedibus aureis vinxit; interfeciſſetque, ni ma
prohibuiſſet. Dimiſſus igitur Cyrus, jam non
cultè bellum, ſed palam; nec per diſſimulatione
ſed aperta profeſſione parare cœpit: auxilia un
que contrahit. Lacedæmonii memores Athenie
bello enixe ſe ejus opera adjutos, velut ignoran
contra quem bellum pararetur, decernunt auxi
Cyro mittenda, ubi res ejus exegiſſet: quæren
apud Cyrum gratiam, & apud Artaxerxem, ſi
ciſſet, veniæ patrocinia, cum nihil adverſus e
aperte decreviſſent. Sed cum in bello fors pra
utrunque fratrem pugnæ obtuliſſet, prior Artax
xes à fratre vulneratur; quem cum equi fuga pe
culo ſubtraxiſſet, Cyrus à cohorte regia oppreſſ
interficitur. Sic victor Artaxerxes, & præda f
terni belli, & exercitu potitur. In eo prælio dec
millia Græcorum in auxilio Cyri fuere: quæ &
cornu, in quo ſteterant; vicerunt; & poſt mort

Cy

ſyri, neque armis à tanto exercitu vinci, neque
olo capi potuerunt; revertenteſque inter tot indo-
itas nationes, & barbaras gentes, per tanta iti-
eris ſpatia virtute ſe uſque terminos patriæ de-
nderunt.

LIBER VI.

BREVIARIVM CAPITVM.

Lacedæmonii Aſiæ imperium affectantes bellum movent.
Rex Perſarum Athenienſibus per Cononem auxilium concedit.
Lacedæmonii Ducem exercitus Ageſilaum præficiunt. Cononis prudenter & fortiter geſta.
Piſandri & Cononis pugna in qua Lacedæmonii victi.
Inclinatio fortunæ Lacedæmoniorum, quam Ageſilai fortitudo ſuſtentat.
Athenienſes Iphicratem & Cononem Lacedæmoniis opponunt. Athenæ ex Lacedæmoniorum ſpoliis inſtaurantur.
Græciæ pax à Rege Perſarum indicta, quam Lacedæmonii magno ſuo malo turbant.
Thebani Lacedæmonios laceſſunt, unde dubia Martis alea, & pugna ad Mantinæum.
Epaminondæ fortiſſimi Thebanorum Ducis interitus, & elogium.
Totius Græciæ labes poſt Epaminondæ exceſſum.

CAP. I.

Acedæmonii more ingenii humani, quo plura habent, eo ampliora cupientes, non contenti acceſſione Athenienſium opum vires ſibi du-icatas, totius Aſiæ imperium affectare cœperunt: d majore pars ſub regno Perſarum erat. Itaque ercyllides dux in hanc militiam electus, cum vi-eret ſibi adverſus duos præfectos Artaxerxis re-s, Pharnabazum & Tiſſafernem, maximarum entium viribus ſuccinctos, dimicandum, pacifica-cum altero ſtatuit. Aptior viſus Tiſſafernes, vir induſtria potior, & militibus Cyri quondam re-s inſtructior, in colloquium vocatur, & ſtatutis nditionibus, ab armis dimittitur. Hanc rem Phar-abazus apud communem regem criminatur, ut acedæmonios Aſiam ingreſſos non repulerit ar-is, ſed impenſis regis aluerit; merceturque ab s ut differant bella, quam gerant, tanquam non

ad unius ſummam imperii detrimentum cr
perveniat. Indignum ait bella non perfici, ſed e
dimi, hoſtem precio, non armis ſummoveri.
vocibus regem Tiſſaferni alienatum hortatur, ut
locum ejus, navalis belli ducem eligat Conona
thenienſem, qui amiſſa bello patria Cypri ex
bat: quippe Athenienſibus, etſi fractæ ſint op
manere tamen navalem uſum, nec ſi eligendus ſit
univerſis, meliorem alium eſſe. Acceptis igi
quingentis talentis, juſſus eſt Conona claſſi p
ficere.

Cap. II. His cognitis, Lacedæmonii & ip
rege Ægypti Hercynione auxilia navalis belli
legatos petunt, à quo centum triremes, & ſexce
millia modiorum frumenti miſſa: à ceteris quo
ſociis ingentia auxilia contracta ſunt. Sed ta
exercitui, & contra tantum ducem, deerat dig
imperator. Itaque poſtulantibus ſociis Ageſila
ducem, regem tunc Lacedæmoniorum: prop
reſponſum oraculi Delphici, diu Lacedæmonii,
eum ſummæ rei præponerent, deliberaverunt: q
bus futurus imperii finis denuntiabatur, cum
gium claudicaſſet imperium: erat enim pede cl
dus. Ad poſtremum ſtatuerunt, melius eſſe inc
regem, quam imperio regnum claudicare. Poſt
quam Ageſilaum cum ingentibus copiis in Aſi
miſere: non facile dixerim quod aliud par duc
tam bene comparatum fuerit: quippe ætas, virt
conſilium, ſapientia utrique prope una: gloria q
que rerum geſtarum eadem: quibus cum paria
mnia fortuna dederit; invictum tamen ab alt
utrunque ſervavit. Magnus igitur amborum ap
ratus belli, magnæ res geſtæ fuerunt. Sed Conon
ſeditio militum invadit, quos præfecti regis fr
dare ſtipendio ſoliti erant, eo inſtantius debita p
ſcentibus, quo graviorem ſub magno duce milit
præſumebant. Itaque Conon diu rege per epiſt
fruſtra fatigato, ad poſtremum ipſe ad eum per
à cujus aſpectu & colloquio prohibitus eſt, qu
eum more Perſarum adorare nollet: agit tam
cum eo per internuntios, & queritur opulentiſſi
regis bella inopia dilabi, & qui exercitum par
hoſtibus habeat, pecunia vinci, qua præſtet; infer

reme

mque eum ea parte virium inveniri, qua longe
perior ſit. Poſtulat dari ſibi miniſtrum impenſæ,
ia pluribus id mandare perniciofum ſit. Dato ſti-
ndio, ad claſſem remittitur: nec moram agendis
bus facit, multa fortiter, multa feliciter agit: a-
os hoſtiles vaſtat: urbes expugnat; & quaſi tem-
ſtas quædam cuncta proſternit. Quibus rebus ter-
i Lacedæmonii, ad patriæ ſubſidium, revocan-
m ab Aſia Ageſilaum decernunt.

CAP. III. Interim Piſandrus ab Ageſilao pro-
ciſcente dux patriæ relictus, ingentem claſſem
mmis viribus inſtruit, fortunam belli tentaturus.
ec non & Conon tunc primum cum hoſtium ex-
citu concurſurus, magna cura ordinat ſuos. Sum-
a igitur non tam ducum in eo prœlio, quam mi-
um æmulatio fuit. Nam & ipſe dux Conon non
m Perſis, quam patriæ ſtudebat; & ſicut afflictis
thenienſium rebus, auctor amiſſæ dominationis
erat: ſic volebat idem haberi redditæ, patriam-
e vincendo recipere, quam victus amiſerat: eo
eciofius, quod ne ipſorum quidem Athenienſium,
d alieni imperii viribus dimicet, pugnaturus peri-
lo regis, victurus præmio patriæ; gloriamque
verſis artibus, quam priores civitatis ſuæ duces
nſecuturus: quippe illos vincendo Perſas, pa-
iam defendiſſe: ſe Perſas victores faciendo, reſti-
turum patriam eſſe. Porro Piſandrus pro con-
nctione Ageſilai, etiam virtutum æmulator erat;
ntendebatque ne à rebus geſtis ejus, & gloriæ
lendore decederet; neve tot bellis ac ſeculis quæ-
um imperium, brevis momenti culpa ſubverteret.
adem militum & omnium regum cura erat, quos
ajor ſolicitudo cruciabat, non tam ne ipſi quæſi-
s opes amitterent, quam ne priſtinas Athenienſes
ciperent. Sed quanto majus prœlium fuit, tanto &
arior victoria Cononis. Victi Lacedæmonii fu-
m capeſſunt, præſidia hoſtium Athenis deducun-
r populo de reſtituta dignitate conditio ſervilis
ipitur: multæ quoque civitates recipiuntur.

CAP. IV. Hoc initium Athenienſibus reſu-
endæ potentiæ, & Lacedæmoniis habendæ finis
it. Namque velut cum imperio etiam virtutem
erdidiſſent, contemni à finitimis cœpere. Primi
D 3 igi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

igitur Thebani auxiliantibus Athenienſibus, b
lum his intulere: quæ civitas ex infimis increm
tis, virtute Epaminondæ ducis, ad ſpem impe
Græciæ erecta eſt. Fit itaque terreſtre prœliu
eadem Lacedæmoniorum fortuna, qua pugnat
adverſus Conona navali prælio fuerat. In eo be
Lyſander, quo duce Athenienſes victi a Laced
moniis fuerant, interficitur. Pauſanias quoque
ter dux Lacedæmoniorum proditionis accuſat
in exilium abiit. Igitur Thebani potiti victoria
univerſum exercitum ad urbem Lacedæmonior
ducunt, facilem expugnationem rati, quoniam
ſerti à ſociis omnibus erant: quod metuentes La
dæmonii, regem ſuum Ageſilaum ex Aſia, qui
magnas res gerebat, ad defenſionem patriæ arc
ſunt. Occiſo enim Lyſandro, nullius alterius fi
ciam ducis habebant. Cujus quoniam ſerus adve
tus erat, conſcripto exercitu, obviam hoſti proc
dunt. Sed victis, adverſus paulo ante victores, n
animus, neque vires pares fuere. Prima igitur co
greſſione funduntur. Deletis jam ſuorum copiis,
pervenit rex Ageſilaus, qui reſtituto prælio, n
difficulter, recenti & multis expeditionibus in
rato milite, hoſtibus victoriam eripuit; ipſe tam
graviter ſauciatur.

CAP. V. Quibus rebus cognitis, Athenien
verentes, ne iterum Lacedæmoniis victoribus,
priſtinam ſortem ſervitutis redigerentur, exercit
contrahunt, eumque in auxilium Bœotiorum
Iphicratem, viginti quidem annos natum, ſed n
gnæ indolis juvenem, duci jubent. Hujus ado
ſcentis ſupra ætatem virtus admirabilis fuit; nec
quam ante eum Athenienſes, inter tot tantoſq
duces, aut ſpei majoris, aut indolis maturioris
peratorem habuerunt; in quo non imperatoriæ t
tum, verum & oratoriæ artes fuere. Conon q
que, audito reditu Ageſilai, & ipſe ex Aſia ad
populandos Lacedæmoniorum agros revertitu
atque ita, undique belli formidine circumſtrep
te, clauſi Spartani ad ſummam deſperationem
diguntur. Sed Conon vaſtatis hoſtium terris, At
nas pergit: ubi magno civium gaudio except
plus tamen triſtitiæ ipſe ex incenſa, & dirut

La

cedæmoniis patria, quam lætitiæ ex recupera-poſt tantum temporis, cepit. Itaque quæ incen-fuerant, prædarum ſumptu & exercitu Per-um reſtituit: quæ diruta, reficit. Fatum illud henarum fuit, ut ante à Perſis crematæ, mani-s eorum: & nunc à Lacedæmoniis dirutæ, ex oliis Lacedæmoniorum reſtituerentur: verſa oque vice, nunc haberent ſocios, quos tunc ho-s habuerant; & hoſtes nunc paterentur, cum ibus juncti tunc arctiſſimis ſocietatis vinculis erant.

AP. VI. Dum hæc geruntur, Artaxerxes rex Per-um, legatos in Græciam mittit, per quos jubet nnes ab armis diſcedere: qui aliter feciſſet, eum pro hoſte habiturum: civitatibus libertatem ſua-e omnia reſtituit: quod non Græciæ laboribus, iduiſque bellorum internecinis odiis conſulens cit, ſed ne occupato ſibi Ægyptio bello, quod opter auxilia, adverſus præfectos ſuos Lacedæ-oniis miſſa, ſuſceperat, exercitus ſui in Græcia tinerentur. Feſſi igitur tot bellis Greci, cupide pa-ere. Hic annus non eo tantum inſignis fuit, quod pente pax tota Græcia facta eſt: ſed etiam eo iod eodem tempore urbs Romana à Gallis capta t. Sed Lacedæmonii ſecuris inſidiantes, abſen-im Arcadum ſpeculati, caſtellum eorum expu-iant, occupatoque præſidium imponunt. Itaque mato inſtructoque exercitu, Arcades adhibitis in xilium Thebanis, amiſſa bello repetunt. In eo ælio Archidamus dux Lacedæmoniorum vulne-itur; qui cum cædi ſuos jam ut victos videret, per æconem corpora interfectorum ad ſepulturam oſcit. Hoc eſt enim ſignum apud Græcos victo-æ traditæ. Qua confeſſione contenti Thebani gnum parcendi dedere.

CAP. VII. Paucis deinde pòſt diebus, neutris uicquam hoſtile facientibus, cum quaſi tacito con-nſu induciæ eſſent, Lacedæmoniis alia bella ad-erſus finitimos gerentibus, Thebani Epaminonda uce, occupandæ urbis eorum ſpem ceperunt. Igi-ur principio noctis, taciti Lacedæmona profi-iſcuntur: non tamen aggredi incautos potuerunt. Quippe ſenes, & cetera imbellis ætas, cum ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

veutum hoſtium præſenſiſſent in ipſis portar
anguſtiis armati occurrunt ; & adverſus quindec
millia militum , non amplius centum jam effœ
ætatis viri , pugnæ ſe offerunt. Tantum animor
viriumque patriæ & penatium conſpectus ſubm
niſtrat; tantoque præſentia,quam recordatione ſ
majores ſpiritus largiuntur. Nam ut videre , in
quæ, & pro quibus ſtarent, aut vincendum ſibi, a
moriendum cenſuerunt. Pauci igitur ſuſtinuere
nes aciem, cui par ante diem univerſa juventus c
non potuit. In eo prœlio duo duces hoſtium ce
dere. Cum interim , Ageſilai adventu nuncia
Thebani receſſere : nec bellum diu dilatum : ſiqu
dem Spartanorum juventus , ſenum virtute & gl
ria incenſa , teneri non potuit , quin ex continen
acie decerneret. Cum victoria Thebanorum eſſ
Epaminondas, dum non duces tantum,verum etia
fortiſſimi militis officio fungitur, graviter vulner
tur. Quo audito , his ex dolore metus , & illis
gaudio ſtupor injicitur ; atque ita veluti ex placi
conſenſu à prælio diſceditur.

CAP. VIII. Poſt paucos deinde dies Epam
nondas decedit, cum quo vires quoque reipubl. c
ciderunt. Nam ſicuti telo ſi primam aciem præfr
geris , reliquo ferro vim nocendi ſuſtuleris: ſic il
velut mucrone teli ablato duce Thebanorum , r
quoque publicæ vires hebetatæ ſunt: ut non tam i
lum amiſiſſe, quam cum illo interiiſſe omnes vid
rentur. Nam neque hunc ante ducem ullum mem
rabile bellum geſſere,nec poſtea virtutibus,ſed cl
dibus inſignes fuere: ut manifeſtum ſit, patriæ gl
riam & natam , & extinctam cum eo fuiſſe. Fu
autem incertum, vir melior, an dux eſſet. Nam
imperium non ſibi ſemper , ſed patriæ quæſivit :
pecuniæ adeo parcus fuit , ut ſumptus funeri defu
rit. Gloriæ quoque non cupidior quam pecuni
quippe recuſanti,omnia imperia ingeſta ſunt: hon
reſque ita geſſit, ut ornamentum non accipere, ſe
dare ipſi dignitati videretur. Iam litterarum ſt
dium, jam Philoſophiæ doctrina tanta, ut mirabi
videretur , unde tam inſignis militiæ ſcientia hom
ni inter literas nato, Neque ab hoc vitæ propoſit
mortis ratio diſſenſit. Nam ut relatus in caſtra ſe

mian

ianimis , vocem ſpiritumque collegit , id unum à rcumſtantibus requiſivit,num cadenti ſibi ſcutum emiſſet hoſtis. Quod ut ſervatum audivit , allamque , velut laborum gloriæque ſocium oſculas eſt. Iterum quæſivit, utri viciſſent. Vt audivit hebanos, Bene habere ſe rem, dixit: atque ita vet gratulabundus patriæ, expiravit.

CAP. IX. Hujus morte etiam Athenienſium rtus intercidit. Siquidem amiſſo cui æmulari conieverant, in ſegnitiam torporemque reſoluti, non olim in claſſem exercitusque , ſed in dies feſtos pparatuſque ludorum , reditus publicos effundunt; cum auctoribus nobiliſſimis poëtisque theatra elebrant , frequentius ſcenam quam caſtra viſenes ; verſificatoresque meliores , quam duces lauantes. Tunc vectigal publicum , quo antea milies & remiges alebantur , cum urbano populo diidi cœptum eſt. Quibus rebus effectum eſt , ut nter otia Græcorum ſordidum & obſcurum antea, Macedonum nomen emergeret: & Philippus obſes riennio Thebis habitus , Epaminondæ & Pelopilæ virtutibus eruditus regnum Macedoniæ , Græiæ & Aſiæ cervicibus , velut jugum ſervitutis imponeret.

LIBER VII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1 *Macedoniæ vetus nomen, populus, primi Reges.*
2 *Perdiccæ Regis ſamilia illuſtris & infantis Europi nobile fatum.*
3 *Legati Perſarum ad Amyntam petulantiæ ſuæ dant pœnas.*
4 *Pax Macedoniæ Bubaris Reguli Perſæ opera conciliatur. Tragœdiæ in familia Amyntæ, Alexandri Macedonis avi.*
5 *Philippi Macedonis varii caſus , fratribus dolo materno vita ſublatis à populo compulſus regnum ſuſcipit.*
6 *Initia regni Philippici laude & obſervatione digniſſima, bella, conjugium, vitia & virtutes ejuſdem.*

CAP. I.

MAcedonia ante nomine Emathionis regis, cujus prima virtutis experimenta in illis locis extant. Emathia cognominata eſt. Hujus ſicuti

incrementa modica, ita termini perangusti fue
Populus Pelaſgi, regio Bœotia dicebatur. Sed poſ
virtute regum, & gentis induſtria, ſubactis pri
finitimis, mox populis nationibuſque, imperi
uſque extremos Orientis terminos prolatum.
regione Pæonia, quæ nunc portio eſt Macedoni
regnaſſe fertur Pelegon pater Aſteropæi, cu
Trojano bello, inter clariſſimos vindices urbis, r
men accepimus. Ex alio latere in Europa regn
Europus nomine tenuit. Sed & Caranus cum n
gna multitudine Græcorum, ſedes in Macedo
reſponſo oraculi juſſus quærere, cum in Emathi
veniſſet, urbem Ædeſſam, non ſentientibus op
danis, propter imbrium & nebulæ magnitudine
gregem caprarum, imbrem fugientium, ſecut
occupavit; revocatuſque in memoriam oraculi, q
juſſus erat, ducibus capris imperium quærere, reg
ſedem ſtatuit; religioſeque poſtea obſervavit, qu
cunque agmen moveret, ante ſigna eaſdem capr
habere, cœptorum duces habiturus, quas regni h
buerat auctores. Vrbem Ædeſſam ob memoria
muneris Ægeas, populum Ægeatas, vocavit. Pul
deinde Mida (nam is quoque portionem Maced
niæ tenuit) aliiſque regibus pulſis, in locum
mnium ſolus ſucceſſit; primuſque adunatis gent
bus variorum populorum, veluti unum corpus M
cedoniæ fecit; creſcentique regno, valida incre
mentorum fundamenta conſtituit.

CAP. II. Poſt hunc Perdicca regnavit, cuj
& vita illuſtris, & mortis poſtrema, veluti ex or
culo præcepta, memorabilia fuere: ſiquidem ſene
moriens, Argæo filio monſtravit locum, quo cond
vellet; ibique non ſua tantum, ſed & ſuccedentiu
ſibi regnum oſſa poni juſſit; præfatus, quoad il
conditæ poſterorum reliquiæ forent, regnum i
familia manſurum: creduntque hac ſuperſtition
extinctam in Alexandro ſtirpem, quia locum ſe
pulturæ mutaverit. Argæus moderate, & cum a
more popularium adminiſtrato regno, ſucceſſo
rem filium Philippum reliquit: qui immatura mor
te raptus, Europum, parvulum admodum inſtitu
heredem. Sed Macedonibus aſſidua certamina cu
Thracibus & Illyriis fuere: quorum armis velut

quoti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

otidiano exercitio indurati, gloria bellicæ lau-
s finitimos terrebant. Igitur Illyrii infantiam re-
s pupilli contemnentes, bello Macedonas aggre-
untur: qui prælio pulſi, rege ſuo in cunis prola-
,& pone aciem poſito,acrius certamen repetive-
: tanquam ideo victi fuiſſent antea, quod bel-
ntibus ſibi regis ſui auſpicia defuiſſent; futuri vel
ropterea victores, quod ex ſuperſtitione animum
ncendi ceperant: ſimul & miſeratio eos infantis
nebat, quem, ſi victi forent, captivum de rege
cturi videbantur. Conſerto itaque prælio, magna
ede Illyrios fudere,oſtenderuntque hoſtibus ſuis,
riore bello regem Macedonibus, non virtutem
efuiſſe. Huic Amyntas ſuccedit, & propria vir-
te, & Alexandri filii egregia indole inſigniter
larus: cui Alexandro tanta omnium virtutum na-
ra ornamenta extitere, ut etiam Olympio certa-
ine, vario ludicrorum genere contenderit.

CAP. III. Cum interim Darius rex Perſarum,
urpi ab Scythia fuga ſummotus, ne ubique defor-
nis militiæ damnis haberetur, mittit cum parte
opiarum Megabazum ad ſubigendam Thraciam,
eteraque ejus tractus regna: quibus pro ignobili
nomento erat acceſſura Macedonia. Qui brevi
empore exſecuto regis imperio, legatis ad Amyn-
am regem Macedoniæ miſſis, obſides in pignus
futuræ pacis dari ſibi poſtulabat. Sed legati beni-
gne excepti, inter epulas ebrietate creſcente, ro-
gant Amyntam, ut apparatui epularum adjiciat jus
familiaritatis, adhibitis in convivium ſuis ac filii
uxoribus: id apud Perſas haberi pignus ac fœdus
hoſpitii. Quæ ut venerunt, petulantius Perſis eas
contrectantibus, filius Amyntæ Alexander rogat
patrem, reſpectu ætatis ac gravitatis ſuæ abiret
convivio, pollicitus ſe hoſpitum temperaturum jo-
cos. Quo digreſſo, mulieres quoque paululum è
convivio evocat, cultius exornaturus, gratiores-
que reducturus. In quarum locum matronali habi-
tu exornatos juvenes ſupponit; eoſque petulantiam
legatorum, ferro, quod ſub veſte gerebant, com-
peſcere jubet. Atque ita interfectis omnibus,igna-
rus rei Megabazus, cum legati non redirent, mittit
eo cum exercitus parte Bubarem, ut in bellum fa-
cile

cile & mediocre : dedignatus ipſe ire, ne deho
ſtaretur prælio tam fœdæ gentis. Sed Bubares
te bellum, amore filiæ Amyntæ captus, omiſſo b
lo nuptias facit, depoſitisque hoſtilibus animis
affinitatis jura ſuccedit.

CAP. IV. Poſt diſceſſum à Macedonia Bu
ris, Amyntas rex decedit, cujus filio & ſucceſſ
Alexandro, cognatio Bubaris non Darii tant
temporibus pacem præſtitit: verum etiam Xerx
adeo conciliavit, ut cum Græciam veluti tem
ſtas quædam occupaſſet, inter Olympum Hæmu
que montes totius regionis eum imperio dona
rit. Sed nec virtute minus, quam Perſarum lil
ralitate regnum ampliavit. Per ordinem dein
ſucceſſionis, regnum Macedoniæ ad Amyntam f
tris ejus Menelai filium pervenit. Hic quoc
inſignis induſtria, & omnibus imperatoriis v
tutibus inſtructus fuit: qui ex Eurydice tres fili
ſuſtulit, Alexandrum, Perdiccam, & Philippu
Alexandri Magni Macedonis patrem, & filia
Euryonem: Ex Cygnæa autem Archelaum, Arch
deum, Menelaum. Cum Illyriis deinde, & cu
Olynthiis gravia bella geſſit. Inſidiis autem E
rydices uxoris, quæ nuptias generi pacta, occide
dum virum, regnumque adultero tradendum ſuſc
perat, occupatus fuiſſet, ni filia pellicatum matri
& ſceleris conſilia prodidiſſet. Functus itaque t
periculis, ſenex deceſſit, regno, maximo ex fili
Alexandro, tradito.

CAP. V. Igitur Alexander inter prima init
regni, bellum ab Illyriis pacta mercede, & Philip
po fratre dato obſide, redemit. Interjecto quoqu
tempore per eundem obſidem cum Thebanis gra
tiam pacis reconciliat: quæ res Philippo maxim
incrementa egregiæ indolis dedit. Siquidem The
bis triennio obſes habitus, prima pueritiæ rudimen
ta, in urbe ſeveritatis antiquæ, & in domo Epami
nondæ, ſummi & philoſophi & imperatoris, de
poſuit. Nec multo poſt Alexander inſidiis Eurydi
ces matris appetitus occumbit: cui Amyntas in ſce
lere deprehenſæ propter communes liberos, igna
rus eiſdem quandoque exitioſam fore, pepercerat.
Frater quoque ejus Perdicca pari inſidiarum fraud

deci

cipitur. Indignum prorſus, libidinis cauſa liberos matre vita privatos, quam ſcelerum ſuorum ſuppliciis liberorum contemplatio vindicaverat. Per-ccæ hoc indignior cædes videbatur, quod ei apud atrem miſericordiam nec parvulus quidem filius onciliaverat. Itaque Philippus diu non regem, ſed torem pupilli egit. At ubi graviora bella immi-ebant, ſerumque auxilium in expectatione infantis rat, compulſus à populo regnum ſuſcepit.

CAP. VI. Vt eſt ingreſſus imperium, magna e illo ſpes omnibus fuit; & propter ipſius ingenium, quod magnum ſpondebat virum; & propter tera Macedoniæ fata: quæ cecinerant uno, ex Amyntæ filiis regnante, florentiſſimum fore Macedoniæ ſtatum: cui ſpei ſcelus matris hunc reſiduum ecerat. Principio regni, cum hinc cædes fratrum ndigne peremptorum, inde hoſtium multitudo: inc inſidiarum metus, inde inopia continuis bellis xhauſti regni, immaturam ætatem tyronis urgeent; bella, quæ velut conſpiratione quadam ad oprimendam Macedoniam, multarum gentium ex dierſis locis uno tempore confluebant, quoniam mnibus par eſſe non poterat, diſpenſanda ratus; lia interpoſita pactione componit, alia redimit, facilimis quibusque aggreſſis, quorum victoria & nilitum trepidos animos firmaret, & contemptum ibi hoſtium demeret. Primum illi cum Athenienibus certamen fuit: quibus per inſidias victis, metu bellis gravioris, cum interficere omnes poſſet, incolumes ſine pretio dimiſit. Poſt hæc bello in Illyrios tranſlato, multa millia hoſtium cædit. Vrbem nobiliſſimam Lariſſam capit. Hinc Theſſaliam non prædæ cupiditate, ſed quod exercitui ſuo robur Theſſalorum equitum adjungere geſtiebat, nihil minus quam bellum metuentem, improviſus expugnat: unumque corpus equitum pedeſtriumque copiarum invicti exercitus fecit. Quibus rebus feliciter provenientibus, Olympiadem, Neoptolemi regis Moloſſorum filiam uxorem ducit; conciliante nuptias fratre patruele, altore virginis Arruba rege Moloſſorum; qui ſororem Olympiadis Troadam in matrimonium habebat: quæ cauſa illi exitii, malorumque omnium initium fuit. Nam dum

regni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

regni incrementa affinitate Philippi acquiſitu ſperat, proprio regno ab eodem privatus, in exili conſenuit. His ita geſtis, Philippus jam non con tentus ſummovere bella, ultro etiam quietos lace ſit. Cum Methonam urbem oppugnaret, in præte euntem de muris ſagitta jacta, dextrum oculum re gis effodit. Quo vulnere nec ſegnior in bellum nec iracundior adverſus hoſtes factus eſt; adeo u interjectis diebus pacem deprecantibus dederit nec moderatus tantum, verum etiam mitis adver ſus victos fuerit.

LIBER VIII.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Græciæ clades ſub Philippo Macedone. Thebani & Pho cenſes civilis belli faces.*
2 *Thebani Philippum accerſunt, qui Phocenſes opprimi Athenienſes ſaluti publicæ pro virili conſulunt.*
3 *Contra Philippus Græciam lacerat, Cappadociam Mace doniæ adjungit, Olynthios delet. Latrocinium exercet va riis modis.*
4 *Athenienſibus, Theſſalis, Bœotis & Phocenſibus callid imponit.*
5 *Phocenſes ad deditionem, & reliquos Græcos cogit ad ſer vile obſequium.*
6 *Monarchiam cum ſumma injuſtitia conſtituit.*

CAP. I.

GRæciæ civitates dum imperare ſingulæ cu piunt, imperium omnes perdiderunt: quippe in mutuum exitium ſine modo ruentes, omni bus perire quod ſingulæ amitterent, non niſi op preſſæ ſenſerunt. Siquidem Philippus rex Mace doniæ, velut è ſpecula quadam, libertati omnium inſidiatus, dum contentiones civitatium alit, auxi lium inferioribus ferendo, victos pariter victores que ſubire regiam ſervitutem coëgit. Cauſa & ori go hujus mali Thebani fuere: qui cum rerum poti rentur, ſecundam fortunam imbecillo animo feren tes, victos armis Lacedæmonios & Phocenſes, quaſi parva ſupplicia cædibus & rapinis luiſſent,

apud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ud commune Græciæ concilium ſuperbe accu-
erunt. Lacedæmoniis crimini datum, quod ar-
m Thebanam induciarum tempore occupaſſent:
ocenſibus, quod Bœotiam depopulati eſſent:
orſus quaſi poſt arma & bellum, locum legibus
iquiſſent. Cum judicium arbitrio victorum ex-
cetur, tanta pecunia damnantur, quanta exſol-
non poſſet. Igitur Phocenſes, cum agris, libe-
, conjugibusque privarentur, deſperatis rebus,
ilomelo quodam duce, velut deo iraſcentes,
nplum ipſum Apollinis Delphis occupavere.
de auro, & pecunia divites, conducto mercena-
milite, bellum Thebanis intulerunt. Factum
ocenſium, tametſi omnes execrarentur propter
rilegium, plus tamen invidiæ Thebanis, à quibus
hanc neceſſitatem compulſi fuerant, quam ipſis
ulit. Itaque auxilia his & ab Athenienſibus, &
Lacedæmoniis miſſa. Prima igitur congreſſione
ilomenus Thebanos caſtris exuit. Sequenti præ-
primus inter confertiſſimos dimicans cecidit, &
rilegii pœnas impio ſanguine luit. In hujus lo-
m dux Onomarchus creatur.

CAP. II. Adverſus quem Thebani Theſſali-
e non ex civibus ſuis, ne victoris potentiam fer-
non poſſent, ſed Philippum Macedoniæ regem
cem eligunt; & externæ dominationi, quam in
is timuerunt, ſponte ſuccedunt. Igitur Philippus,
aſi ſacrilegii, non Thebanorum ultor eſſet, o-
nes milites coronas laureas ſumere jubet, atque
veluti deo duce in prælium pergit. Phocenſes
ſignibus dei conſpectis, conſcientia delictorum
rriti, abjectis armis fugam capeſſunt, pœnasque
olatæ religionis ſanguine & cædibus ſuis pen-
int. Incredibile quantum ea res apud omnes na-
ones Philippo gloriæ dedit. Illum vindicem ſa-
ilegii, illum ultorem religionum quod orbis vi-
bus expiari debuit, ſolum qui piacula exigeret ex-
iſſe dignum. Itaque diis proximus habetur, per
em deorum majeſtas vindicata ſit. Sed Athe-
enſes audito belli eventu, ne in Græciam Philip-
is tranſiret, anguſtias Thermopylarum pari ra-
one ſicuti antea advenientibus Perſis occupavere;
d nequaquam ſimili aut virtute, aut cauſa: ſiqui-
dem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

dem tunc pro libertate Græciæ nunc pro ſaci
gio publico; tunc à rapina hoſtium templa vind
turi, nunc adverſus vindices, templorum rapt
defenſuri: aguntque propugnatores ſceleris, c
turpe erat alios vindices fuiſſe: immemores p
ſus, quod in dubiis rebus ſuis, illo deo etiam c
ſiliorum auctore uſi fuerant: quod illo duce tot
la victores inierant: tot urbes auſpicato cond
rant: tantum imperium terra marique quæſier
quod nihil ſine majeſtate numinis ejus aut priv
unquam, aut publicæ rei geſſerant. Tantum f
nus admiſiſſe ingenia omni doctrina exculta, p
cherrimis legibus inſtitutiſque formata, ut c
poſthac ſuccenſere jure barbaris poſſent,
haberent.

Cap. III. Sed nec Philippus melioris f
adverſus ſocios fuit: quippe veluti timens, n
hoſtibus ſacrilegii ſcelere vinceretur, civitates q
rum paulo ante dux fuerat, quæ ſub auſpiciis
militaverant, quæ gratulatæ illi ſibique victor
fuerant, hoſtiliter occupatas diripuit: conjuge
beroſque omnium ſub corona vendidit: non d
rum immortalium templis, non ædibus ſacris,
diis penatibus publicis privatiſque, ad quos pa
ante ingreſſus hoſpitaliter fuerat, pepercit: pro
ut non tam ſacrilegii ultro extitiſſe, quam ſacr
giorum licentiam quæſiſſe videretur. Inde ve
rebus egregie geſtis, in Cappadociam trajicit:
bello pari perfidia geſto, captiſque per dolum
occiſis finitimis regibus, univerſam provinciam i
perio Macedoniæ adjungit. Deinde ad abolend
invidiæ famam, qua inſignis præter cæteros t
temporis habebatur per regna mittit, & opulen
ſimas civitates, qui opinionem ſererent, regem P
lippum magna pecunia locare, & muros per civi
tes, & fana, & templa facienda; & ut per præc
nes ſuſceptores ſollicitarent: Qui cum in Maced
niam veniſſent, variis dilationibus fruſtrati, vim
giæ majeſtatis timentes, taciti proficiſcebantur. Po
hæc Olynthios aggreditur: receperant enim per m
ſericordiam, poſt cædem unius, duos fratres ej
quos Philippus ex noverca genitos, veluti partici
regni interficere geſtiebat. Ob hanc igitur cauſam

bo

em antiquam & nobilem exſcindit, & fratres olim
eſtinato ſupplicio tradit: prædaque ingenti pariter
parricidii voto fruitur. Inde quaſi omnia, quæ
gitaſſet animo, ei licerent, auraria in Theſſalia, ar-
enti metalla in Thracia occupat. Et ne quod jus
l fas inviolatum prætermitteret, piraticam quo-
ue exercere inſtituit. His ita geſtis forte evenit,
cum fratres duo, reges Thraciæ, non contempla-
one juſtitiæ ejus, ſed invicem metuentes ne alte-
us viribus accederet, diſceptationum ſuarum ju-
cem eligerent. Sed Philippus, more ingenii ſui,
judicium veluti ad bellum, inopinantibus fratri-
us inſtructo exercitu ſupervenit: & regno utrun-
ue non judicis more, ſed fraude latronis ac ſcelere
oliavit.

CAP. IV. Dum hæc aguntur, legati Athenien-
um petentes pacem ad eum venerunt. Quibus au-
tis, & ipſe legatos Athenas cum pacis conditioni-
us miſit: ibique ex commodo utrorumque pax fa-
a. Ex cæteris quoque Græciæ civitatibus, non
acis amore, ſed belli metu legationes venere. Si-
uidem crudeſcente ira, Theſſali, Bœotiique orant,
profeſſum adverſum Phocenſes ducem Græciæ
hibeat: tanto odio Phocenſium ardentes, ut obli-
cladium ſuarum, perire ipſi, quam non perdere
s præoptarent; expertamque Philippi crudelita-
m pati, quam parcere hoſtibus ſuis mallent. Con-
a Phocenſium legati, adhibitis Lacedæmoniis &
thenienſibus, bellum deprecabantur, cujus ab eo
lationem ter jam emerant. Fœdum prorſus miſe-
ndumque ſpectaculum, Græciam etiam nunc &
ribus, & dignitate orbis terrarum principem; re-
um certè gentiumque ſemper victricem, & multa-
um adhuc urbium dominam, alienis excubare ſedi-
us; aut rogantem bellum, aut deprecantem: in al-
rius ope omnem ſpem poſuiſſe orbis terrarum
ndices: eoque diſcordia ſua, civilibuſque bellis
dactos, ut adulentur ultro ſordidam paulo ante
ientelæ ſuæ partem: & hæc potiſſimum facere
hebanos Lacædæmonioſque, antea inter ſe impe-
i, nunc Græciæ imperantis æmulos. Philippus,
enditatione gloriæ ſuæ, tantarum urbium faſti-
um agitat: atque utros potius dignetur, æſtimat.

Secreto igitur auditis utriſque legationibus , his v
niam belli pollicetur, jurejurando adactis , reſpo
ſum nemini prodituros : illis contra venturum
auxiliumque laturum. Vtroſque vetat parare be
lum, aut metuere. Sic variato reſponſo ſecuris
mnibus, Thermopylarum anguſtias occupat.

CAP. V. Tunc primum Phocenſes captos
fraude Philippi animadvertentes, trepidi ad arm
confugiunt. Sed neque ſpacium erat inſtruendi be
li, nec tempus ad contrahenda auxilia : & Philipp
excidium minabatur, ni fieret deditio. Victi igit
neceſſitate , pacta ſalute ſe dediderunt. Sed pact
ejus fidei fuit, cujus antea fuerat deprecati be
promiſſio. Igitur cæduntur paſſim rapiunturque
non liberi parentibus , non conjuges maritis , n
deorum ſimulacra templis ſuis relinquuntur. Vnu
tantum miſeris ſolatium fuit, quod , cum Philipp
portione prædæ ſocios fraudaſſet , nihil rerum ſu
rum apud inimicos viderunt. Reverſus in regnur
ut pecora paſtores nunc in hybernos , nunc in æſt
vos ſaltus trajiciunt, ſic ille populos & urbes, ut
li vel replenda , vel derelinquenda quæque loca v
debantur , ad libidinem ſuam transfert. Miſeran
ubique facies, & excidio ſimilis erat : Non quide
pavor ille hoſtilis, nec diſcurſus per urbem militu
erat : non tumultus armorum ; non bonorum atq
hominum rapina : ſed tacitus mœror & luctus , v
rentibus ne ipſæ lacrymæ pro contumacia haberer
tur. Creſcit diſſimulatione ipſa dolor , hoc alti
demiſſus , quo minus profiteri licet. Nunc ſepu
chra majorum, nunc veteres penates, nunc tecta,
quibus geniti erant, in quibusque genuerant, con
derabant : miſerantes nunc vicem ſuam , quod
eam diem vixiſſent ; nunc filiorum , quod non po
eam diem nati eſſent.

CAP. VI. Alios populos in finibus ipſis, hoſt
bus opponit: alios in extremis [regni terminis] ſt
tuit : quosdam bello captos in ſupplementis urbiu
dividit. Atque ita ex multis gentibus nationibusq
unum regnum populumque conſtituit. Compoſi
ordinatisque Macedoniæ rebus , Dardanos , cæt
rosque finitimos fraude captos expugnat. Sed ne
proximis manus abſtinet. Siquidem Arrybam r

g

m Epiri, uxori ſuæ Olympiadi arctiſſima cogna-
ne junctam, pellere regno ſtatuit; atq; Alexan-
um privignum ejus, uxoris Olympiadis fratrem,
erum honeſtæ pulchritudinis, in Macedoniam
mine ſororis arceſſit, omnique ſtudio ſolicita-
m ſpe regni, ſimulato amore ad ſtupri conſuetu-
nem perpulit, majora in eo obſequia habiturus,
e conſcientiæ pudore, ſive regni beneficio. Cum
tur ad viginti annos perveniſſet, ereptum Arry-
æ regnum puero admodum tradit, ſceleſtus in u-
oque. Nam nec in eo jus cognationis ſervavit, cui
emit regnum; & eum cui dedit, impudicum fecit
e quam regem.

LIBER IX.

BREVIARIUM CAPITUM.

*Philippus cogitat de Græcia ſubjuganda; ideo Byzan-
ium, ſed fruſtra obſidet.*
*A Scytharum rege variis modis deluditur, unde pugna &
præda abducta.*
*Triballi Philippum præda ſpoliant. Athenienſes & Theba-
nos Philippus prœlio atterit.*
*Victoria moderatè utitur: ſævit in Thebanos, qui fortiter ſe
gerunt.*
Græciam pacare ſtudet, ut Perſas bello adoriatur.
*Pauſanias Philippum obtruncat, ultionem ab iniquo judice
exigens.*
Philippus Olympiade & Alexandro conſciis interficitur.
*Philippi elogium ejuſdemque cum Alexandro filio & ſuc-
ceſſore comparatio.*

CAP. I.

N Græciam Philippus cum veniſſet, ſolicitatus
paucarum civitatium direptione; & ex præda
modicarum urbium, quantæ opes univerſarum
ent, animo proſpiciens, bellum toti Græciæ in-
re ſtatuit: Ad cujus emolumentum egregie perti-
re ratus, ſi Byzantium, nobilem & maritimam
bem, receptaculum terra marique copiis ſuis fu-
ram, in poteſtatem redegiſſet; eandem clauden-
m ſibi portas, obſidione cinxit. Hæc namque urbs
ndita primo à Pauſania rege Spartanorum, & per
. annos poſſeſſa fuit: deinde variante victoria,

nunc Lacedæmoniorum, nunc Athenienſium ju
habita eſt. Quæ incerta poſſeſſio effecit, ut nemi
quaſi ſuam auxiliis juvante, libertatem conſtanti
tueretur. Igitur Philippus longa obſidionis mo
exhauſtus, pecuniæ commercium de piratica m
tuatur. Captis itaque centum ſeptuaginta navibu
mercibuſque diſtractis, anhelantem inopiam paul
lum recrevit. Deinde, ne unius urbis oppugnatio
tantus exercitus tereretur, profectus cum fortiſ
mis, multas Cherſonenſium urbes expugnat. F
liumque Alexandrum decem & octo annos natu
ut ſub militia patris tyrocinii rudimenta deponer
ad ſe arceſſit. In Scythiam quoque prædandi cau
profectus eſt, more negotiantium, impenſas be
alio bello refecturus.

CAP. II. Erat eo tempore rex Scytharum A
theas, qui cum bello Iſtrianorum premeretur, a
xilium à Philippo per Apollonienſes petit, in ſu
ceſſionem eum regni Scythiæ adoptaturus. Cu
interim Iſtrianorum rex decedens, & metu belli,
auxiliorum neceſſitate Scythas ſolvit. Itaque A
theas remiſſis Macedonibus renuntiari Philip
jubet, neque auxilium ejus ſe petiſſe, neque ad
ptionem mandaſſe. Nam neque vindicta Maced
num egere Scythas, quibus meliores forent: nec
heredem ſibi incolumi filio deeſſe. His audi
Philippus legatos ad Atheam mittit, impenſæ o
ſidionis portionem petentes, ne inopia deſere
bellum cogatur. Quod eo promptius eum face
debere, quod miſſis à ſe in auxilium ejus militib
ne ſumptum quidem vitæ, non modo officii pre
dederit. Atheas inclementiam cœli, & terra ſte
litatem cauſatus, quæ non patrimoniis ditet Scyth
ſed vix alimenta exhibeat, reſpondit nullas ſibi
pes eſſe quibus tantum regem expleat; & turp
putare parvo defungi, quam totum abnuere: Scyt
autem virtute animi, & duritia corporis, non o
bus cenſeri. Quibus deriſus Philippus, ſoluta ob
dione Byzantii, Scythica bella aggreditur, præm
ſis legatis, quo ſecuriores faceret, qui nunti
Atheæ, dum Byzantium obſidet, voviſſe ſe ſtatu
Herculi, ad quam in oſtio Iſtri ponendam ſe veni
pacatum acceſſum ad religionem dei petens, ami

i

ſe Scythis venturus. Ille, ſi voto fungi vellet, ſtatuam ſibi mitti jubet, non modo ut ponatur, verum etiam ut inviolata maneat, pollicetur. Exercitum fines ingredi negat ſe paſſurum. Ac ſi invitis Scythis ſtatuam ponat; eo digreſſo ſublaturum verſurumque æs ſtatuæ in aculeos ſagittarum. His utrinque irritatis armis, prælium committitur. Cum virtute & numero præſtarent Scythæ, aſtu Philippi vincuntur. Viginti millia puerorum ac fœminarum capta, pecoris magna vis, auri argentique nihil. Ea primum fides, inopiæ Scythicæ fuit. Viginti millia nobilium equarum ad genus faciendum in Macedoniam miſſa.

CAP. III. Sed revertenti ab Scythia, Triballi Philippo occurrunt: negant ſe tranſitum daturos, ni portionem accipiant prædæ. Hinc jurgium, & mox prælium; in quo ita in femore vulneratus eſt Philippus, ut per corpus ejus equus interficeretur. Cum omnes occiſum putarent, præda amiſſa eſt. Ita Scythica, velut devota, ſpolia pene luctuoſa Macedonibus fuere. Vbi vero ex vulnere primum convaluit, diu diſſimulatum bellum Athenienſibus infert: quorum cauſæ Thebani ſe junxere, metuentes, ne victis Athenienſibus, veluti vicinum incendium belli ad ſe tranſiret. Facta igitur inter duas paulo ante infeſtiſſimas civitates ſocietate, legationibus Græciam fatigant; Communem hoſtem putant communibus viribus ſummovendum: neque enim ceſſaturum Philippum, ſi proſpere prima ſucceſſerint, niſi omnem Græciam domuerit. Motæ quædam civitates Athenienſibus ſe jungunt: quaſdam autem ad Philippum belli metus traxit. Prælio commiſſo, cum Athenienſes longe majore militum numero præſtarent, aſſiduis bellis indurata virtute Macedonum vincuntur: non tamen immemores priſtinæ gloriæ cecidere: quippe adverſis vulneribus, omnes loca quæ tuenda à ducibus acceperant, morientes corporibus texerunt. Hic dies univerſæ Græciæ & gloriam dominationis, & vetuſtiſſimam libertatem finivit.

CAP. IV. Hujus victoriæ callide diſſimulata lætitia eſt. Denique non ſolita ſacra Philippus illa die fecit: non in convivio riſit; non ludos inter

epulas adhibuit : non coronas aut unguenta
pſit ; & quantum in illo fuit ita vicit , ut victo
nemo ſentiret. Sed nec regem ſe Græciæ , ſed
cem appellari juſſit. Atque ita inter tacitam l
tiam & dolorem hoſtium temperavit,ut neque
ſuos exultaſſe, neque apud victos inſultaſſe vid
tur. Athenienſibus,quos paſſus infeſtiſſimos fu
& captivos gratis remiſit ; & bello conſumpto
corpora ſepulturæ reddidit ; reliquiasque funer
ut ad ſepulchra majorum deferrent , ultro hort
eſt. Super hæc Alexandrum filium cum a
Antipatro , qui pacem cum his amicitiamque
gerent, Athenas miſit. Thebanorum porro no
lum captivos , verumetiam interfectorum ſep
ram vendidit. Principes civitatis alios ſecuri
cuſſit : alios in exilium redegit , bonaque omn
occupavit. Pulſos deinde per injuriam , in pat
reſtituit; ex horum numero ccc. exules, judice
ctoreſque civitati dedit : apud quos cum pote
ſimi quique rei ejus ipſius criminis poſtularer
quod per injuriam ſe in exilium egiſſent , h
conſtantiæ fuerunt , ut omnes ſe auctores fate
tur, meliusque cum republica actum cum dam
eſſent , quam cum reſtituti , contenderent.
prorſus audacia : de judicibus vitæ necisque
quemadmodum poſſunt , ſententiam ferunt ; c
temnuntque abſolutionem quam dare inimici
ſunt : & quoniam rebus nequeunt ulciſci , verb
ſurpant libertatem.

CAP. V. Compoſitis in Græcia rebus , Phi
pus omnium civitatium legatos ad formandum
rum præſentium ſtatum evocari Corinthum ju
Ibi pacis legem univerſæ Græciæ pro meritis
gularum civitatium ſtatuit; conciliumque omni
veluti unum ſenatum, ex omnibus legit. Soli L
dæmonii, & legem , & regem contempſerunt :
vitutem non pacem rati , quæ non ipſis civitati
conveniret, ſed à victore ferretur. Auxilia dei
ſingularum civitatium deſcribuntur , ſivè adju
dus ea manu rex oppugnante aliquo foret, ſeu d
illo bellum inferendum. Neque enim dubium e
imperium Perſarum his apparatibus peti. Sunt
auxiliorum ducenta millia peditum fuere , & e

um quindecim millia. Extra hanc ſummam & Macedoniæ exercitus erat,& confinis domitarum gentium barbaries. Initio veris tres duces in Aſiam Perſarum juris præmittit, Parmenionem, Amyntam, & Attalum, cujus ſororem nuper expulſa Alexandri matre Olympiade, propter ſtupri ſuſpicionem, in matrimonium receperat.

CAP. VI. Interea dum auxilia à Græcia coeunt, nuptias Cleopatræ filiæ, & Alexandri, quem regem Epiri fecerat, celebrat. Dies erat pro magnitudine duorum regũ, & collocantis filiam,& uxorem ducentis apparatibus inſignis. Sed nec ludorum magnificentia deerat: ad quorum ſpectaculum Philippus cum ſine cuſtodibus, medius inter duos Alexandros, filium generumque contenderet, Pauſanias nobilis ex Macedonibus adoleſcens, nemini ſuſpectus, occupatis anguſtiis, Philippum in tranſitu obtruncat: diemque lætitiæ deſtinatum,fœdum luctu funeris facit. Hic Pauſanias primis pubertatis annis ſtuprum per injuriam paſſus ab Attalo fuerat: cujus indignitati hæc etiam fœditas acceſſerat: nam perductum in convivium, ſolutumque mero Attalus non ſuæ tantum, verum & convivarum libidini, velut ſcortum vile ſubjecerat, ludibriumque omnium inter æquales reddiderat. Hanc rem ægre ferens Pauſanias, querelam Philippo ſæpe detulerat. Cum variis fruſtrationibus non ſine riſu differretur, & honoratum inſuper ducatu adverſarium cerneret; iram in ipſum Philippum vertit; ultionemque quam ab adverſario non poterat, ab iniquo judice exegit.

CAP. VII. Creditum eſt etiam immiſſum ab Olympiade matre Alexandri fuiſſe; nec ipſum Alexandrum ignarum paternæ cædis extitiſſe: quippe non minus Olympiadem repudium, & prælatam ſibi Cleopatram, quam ſtuprum Pauſaniam doluiſſe. Alexandrum quoque, regni æmulum fratrem ex noverca ſuſceptum timuiſſe: eoque actum, ut in convivio antea primum cum Attalo, mox cum ipſo patre jurgaret: adeo ut etiam ſtricto gladio eum Philippus conſectatus ſit, ægreque à filii cæde amicorum precibus exoratus. Quamobrem Alexander ad avunculum ſe in Epirum cum matre, inde ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

regem Illyriorum contulerat : vixque revocar
mitigatus eſt patri , precibuſque cognatorum æg
redire compulſus. Olympias quoque fratrem ſuu
Alexandrum Epiri regem in bellum ſubornaba
perviciſſetque ni filiæ nuptiis pater generum occ
paſſet. His ſtimulis irarum utrique Pauſaniam
impunitate ſtupri ſui querentem, ad tantum facin
impuliſſe creduntur. Olympias certe fugienti pe
cuſſori,equos quoque præparatos habuit.Ipſa dei
de, audita regis nece, cum titulo officii ad exequi
cucurriſſet, in cruce pendentis Pauſaniæ capiti, e
dem nocte qua venit , coronam auream impoſui
quod nemo alius audere, niſi hæc , ſuperſtite Ph
lippi filio, potuiſſet. Paucos deinde poſt dies , r
fixum corpus interfectoris ſuper reliquias mari
cremavit ; & tumulum ei eodem fecit in loco , p
rentarique eidem quotannis , incuſſa populo ſupe
ſtitione, curavit. Poſt hæc Cleopatram, à qua pu
ſa Philippi matrimonio fuerat,in gremio ejus pri
filia interfecta, finire vitam ſuſpendio coëgit, ſpe
ctaculoque pendentis ultionem potita eſt, ad qua
per parricidium feſtinaverat. Noviſſime gladium
quo rex percuſſus eſt , Apollini ſub nomine Myr
talis conſecravit : hoc enim nomen ante Olympia
dis parvulæ fuit. Quæ omnia ita palam facta ſunt
ut timuiſſe videatur , ne facinus ab ea commiſſu
non probaretur.

CAP. VIII. Deceſſit Philippus XL & VI
annorum, cum annis XXV regnaſſet. Genuit ex La
riſſæa ſaltatrice filium Aridæum , qui poſt Alex
andrum regnavit. Habuit & alios multos ex va
riis matrimoniis regio more ſuſceptos , qui parti
fato, partim ferro periere. Fuit rex armorum qua
conviviorum apparatibus ſtudioſior ; cui maxima
opes erant inſtrumenta bellorum : divitiarum quæ
ſtu, quam cuſtodia ſolertior : itaque inter quotidia
nas rapinas ſemper inops erat. Miſericordia in e
& perfidia pari jure dilectæ. Nulla apud eum tur
pis ratio vincendi. Blandus pariter , & inſidioſu
alloquio ; qui plura promitteret , quam præſtaret
in ſeria & jocos artifex. Amicitias utilitate , no
fide colebat.Gratiam fingere in odio , inſtruere in
ter concordantes odia , apud utrumque gratian

quæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

quærere, ſolemnis illi conſuetudo. Inter hæc eloquentia, & inſignis oratio, acuminis & ſolertiæ plena: ut nec ornatui facilitas nec facilitati inventionum deeſſet ornatus. Huic Alexander filius ſucceſſit, & virtute & vitiis patre major. Itaque vincendi ratio utrique diverſa. Hic aperte, ille artibus bella tractabat. Deceptis ille gaudere hoſtibus, hic palam fuſis. Prudentior ille conſilio, hic animo magnificentior. Iram pater diſſimulare, plerumque etiam vincere: hic ubi exarſiſſet, nec dilatio ultionis, nec modus erat. Vini nimis uterque avidus: ſed ebrietatis diuerſa vitia. Patri mos erat etiam de convivio in hoſtem procurrere, manum conſerere, periculis ſe temere offerre: Alexander non in hostem, ſed in ſuos ſæviebat. Quamobrem Philippum ſæpe vulneratum prælia remiſere: hic amicorum interfector convivio frequenter exceſſit. Regnare ille cum amicis nolebat, hic in amicos regna exercebat. Amari pater malle, hic metui. Literarum cultus utrique ſimilis. Solertiæ pater majoris, hic fidei. Verbis atque oratione Philippus, hic rebus moderatior. Parcendi victis filio animus & promptior, & honeſtior. Frugalitati pater, luxuriæ filius magis deditus erat. Quibus artibus orbis imperii fundamenta pater jecit, operis totius gloriam filius conſummavit.

LIBER X.

BREVIARIVM CAPITVM.

Artaxerxis filii in patrem conſpirant. Sed conſpiratione detecta, parricidii pœnas dant.
Cauſa parricidii ex multiplici libidine nata.
Ochus Artaxerxis ſucceſſor cognatorum Principum ſtrage regiam replet. Perſicæ Monarchiæ finis.

CAP. I.

ARtaxerxi regi Perſarum ex pellicibus cxv. filii fuere, ſed tres tantum juſto matrimonio ſuſcepti: Darius, Ariarates, & Ochus. Ex his Darium contra morem Perſarum, apud quos rex non niſi morte mutatur, per indulgentiam pater regem vivus fecit; Nihil ſibi ablatum exiſtimans,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

quod in filium contuliſſet; ſinceriusque gaud
ex procreatione capturus, ſi inſignia majeſtatis
vivus in filio conſpexiſſet. Sed Darius poſt nov
ternæ pietatis exempla, interficiendi patris co
lium cepit. Sceleratus, ſi ſolus parricidium cog
ſet; tanto ſceleratior, quod in ſocietatem faci
aſſumptos, quinquaginta fratres fecit parricida
ſtenti prorſus genus, ubi in tanto populo non ſo
ſociari, verumetiam ſileri parricidium potuit; u
quinquaginta liberis nemo inventus ſit, quem
paterna majeſtas, aut veneratio ſenis, aut indul
tia patris, à tanta immanitate revocaret. Adeo
vile paternum nomen apud tot numero filios
ut quorum præſidio tutus etiam adverſus hoſtes
ſe debuerat, eorum inſidiis circumventus, tutio
hoſtibus, quam à filiis fuerit?

CAP. II. Cauſa parricidii ſceleratior ipſo
ricidio fuit. Occiſo quippe Cyro fraterno bello
jus mentio ſupra habita eſt, Aſpaſiam pellicem
rex Artaxerxes in matrimonium receperat. H
patrem cedere ſibi, ſicuti regnum, Darius poſt
verat: qui pro indulgentia ſua in liberos primo
cturum ſe dixerat: mox pœnitentia ductus, ut
neſte negaret, quod temere promiſerat, Solis
ſacerdotio præfecit, quo perpetua illi ab omni
viris pudicitia imperabatur. Hinc exacerba
juvenis, in jurgia primo patris erupit: mox f
cum fratribus conjuratione, dum patri inſidias
rat, deprehenſus cum ſociis, pœnas parricidii
paternæ majeſtatis ultoribus dedit. Conjuges q
que omnium cum liberis, ne quod veſtigium t
ſceleris extaret, interfectæ. Poſt hæc Artaxer
morbo ex dolore contracto decedit, rex quam
ter felicior.

CAP. III. Hereditas regni Ocho tradita;
timens parem conjurationem, regiam cognator
cæde & ſtrage principum replet, nulla non ſang
nis, non ſexus, non ætatis miſericordia permot
ſcilicet ne innocentior fratribus parricidis habe
tur. Atque ita veluti purificato regno, bellum C
duſiis infert. In eo cum adverſus provocatorem h
ſtium Codomannus quidam omnium favore proc
ſiſſet, hoſte cæſo, victoriam ſuis pariter, & pr

amiſſ

miſſam gloriam reſtituit. Ob hæc decora idem odomannus præficitur Armeniis. Interjecto dein- e tempore, poſt mortem Ochi regis, ob memo- am priſtinæ virtutis, rex à populo conſtituitur, arii nomine, ne quid regiæ majeſtati deeſſet, ho- oratus; bellumque cum Alexandro magno, diu ariante fortuna, magna virtute geſſit. Poſtremo ctus ab Alexandro, & à cognatis occiſus, vitam ariter cum Perſarum regno finivit.

LIBER XI.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Occiſo Philippo Alexander Macedones in officio continet.*
2 *Initio principatus Alexandri Perſas bello aggredi conſtituit.*
3 *Græcos defectionem cogitantes coercet.*
4 *Thebas victis incolis evertit. Atheniensibus infeſtus.*
5 *Sævit in Novercæ ſuæ cognatos, & in conſanguineos ſuos, deinde bellum Perſicum aggreditur.*
6 *Diſciplinam militarem ordinat. Parva manu ingentia molitur. Perſas prælio ſuperat.*
7 *Inſidiis vitatis Gordium nodum fatalem callide ſolvit.*
8 *Tauro monte tranſcenſo in graviſſimum morbum incidit, & ſanitati reſtituitur.*
9 *Ad alterum prælium apparatus. Atrox pugna, Strages Perſarum, & fuga Darii, cujus Vxor, Mater, filia captivæ ab Alexandro regiè excipiuntur.*
10 *Perſis ſuperatis à Perſarum luxu Alexander ſuperatur. Novæ in Orientem victoriæ. Tyrus expugnatur.*
11 *Provinciis non paucis receptis pergit ad Hammonis oraculum.*
12 *Darii regnum ambit, & pacem petenti recuſat.*
13 *Tertii prælii inter Alexandrum & Darium circumſtantiæ quædam.*
14 *Ejuſdem prælii deſcriptio. Perſæ fugantur, victores præda ingenti potiuntur.*
15 *Darius à ſuis vinctus & multis vulneribus confoſſus, ſalutem dicit Alexandro, & in morte regium animum prodit. Alexander Darii obitum fletu & regia ſepultura decorat.*

CAP. I.

N exercitu Philippi, ſicuti variæ gentes erant, ita eo occiſo, diverſi motus animorum fuere. Alii quippe injuſta ſervitute oppreſſi, ad ſpem ſe bertatis erigebant: alii tædio longinquæ militiæ, re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

remiſſam ſibi expeditionem gaudebant: no
facem nuptiis filiæ accenſam, rogo patris ſub
dolebant. Amicos quoque, tam ſubita mut
rerum, haut mediocris metus ceperat, repu
nunc provocatam Aſiam: nunc Europam no
perdomitam: nunc Illyrios & Thracas, & D
nos, ceteraſque barbaras gentes fidei dubi
mentis infidæ, qui omnes populi ſi pariter
ciant, reſiſti nullo modo poſſe, Queis rebus
medela quædam interventus Alexandri fui
pro concione, ita vulgus omne conſolatus,
tusque pro tempore eſt, ut & metum time
demeret, & ſpe omnes impleret. Erat hic
xx natus: in qua ætate ita moderate de ſe
pollicitus eſt, ut appareret plura cum experim
reſervare. Macedonibus immunitatem cunct
rerum, præter militiæ vacationem dedit: q
cto tantum ſibi favorem omnium conciliavi
corpus hominis, non virtutem regis mutaſſe
cerent.

CAP. II. Prima illi cura paternarum exe
rum fuit: in quibus ante omnia, cædis conſci
tumulum patris occidi juſſit: ſoli Alexandro
ciſtarum fratri pepercit, ſervans in eo auſp
dignitatis ſuæ: nam regem eum primus ſalu
rat. Æmulum quoque imperii Caranum fr
ex noverca ſuſceptum, interfici curavit. Inte
tia multas gentes rebellantes compeſcuit: ori
nonnullas ſeditiones extinxit. Quibus rebus
ctus, citato gradu in Græciam contendit: ub
emplo patris Corinthum evocatis civitatibus,
in locum ejus ſubſtituitur. Inchoatum deinde
tre Perſicum bellum aggreditur, in cujus app
occupato nuntiatur, Athenienſes, & Laced
nios ab eo ad Perſas defeciſſe, auctoremque
defectionis, magno auri pondere à Perſis c
ptum, Demoſthenem oratorem extitiſſe; qu
cedonum deletas omnes cum rege copias à T
lis affirmaverit, producto in concionem auc
qui in eo prælio, in quo rex ceciderit, ſe qu
vulneratum diceret. Qua opinione mutato
mnium ferme civitatium animos eſſe: præſidi
cedonum obſideri. Quibus motibus occur

ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ıta celeritate inſtructo paratoque exercitu Græ-
ım oppreſſit, ut quem venire non ſenſerant, vide-
ſe vix crederent.

CAP. III. In tranſitu hortatus Theſſalos fue-
; beneficiorumque Philippi patris, maternæque
e cum his ſub Æacidarum gente neceſſitudinis
monuerat. Cupide hæc Theſſalis audientibus,
emplo patris dux univerſæ gentis creatus erat,
vectigalia omnia, redituſque ſuos ei tradiderant.
d Athenienſes, ſicuti primi defecerant, ita primi
enitere cœperunt: contemptum hoſtis in admi-
ionem vertentes, pueritiamque Alexandri ſpre-
n antea, ſupra virtutem veterum ducum extol-
ıtes. Miſſis itaque legatis, bellum deprecantur:
ibus auditis & graviter increpatis, Alexander
llum remiſit. Inde Thebas exercitum convertit,
lem indulgentia uſurus, ſi parem pœnitentiam
eniſſet. Sed Thebani armis, non precibus nec de-
ecatione uſi ſunt. Itaque victi, graviſſima quæ-
e ſupplicia miſerrimæ captivitatis experti ſunt.
conſilio cum de excidio urbis deliberaretur,
ocenſes, & Platæenſes, & Theſpienſes, & Or-
omenii, Alexandri ſocii, victoriæque participes,
cidia urbium ſuarum, crudelitatemque Thebano-
m referebant: ſtudia in Perſas non præſentia tan-
n, verum & vetera adverſus Græciæ libertatem
repantes. Quamobrem odium eos omnium po-
lorum eſſe: quod vel ex eo manifeſtari, quod
rejurando ſe omnes obſtrinxerint, ut victis Per-
Thebas diruerent. Adjiciunt & ſcelerum prio-
m fabulas, quibus omnes ſcenas repleverint, ut
n præſenti tantum perfidia, verum & vetere in-
mia inviſi forent.

CAP. IV. Tunc Cleadas unus ex captivis, da-
poteſtate dicendi, non à rege defeciſſe, quem
terfectum audierint, ſed à regis heredibus: quic-
iid in eo ſit admiſſum, credulitatis, non perfidiæ
lpam eſſe; cujus tamen jam magna ſe ſupplicia
pendiſſe, deleta juventute: nunc ſenum femina-
ımque ſicuti infirmum, ita innoxium reſtare
lgus, quod ipſum ſtupris contumeliiſque ita
exatum eſſe, ut nihil amarius unquam ſint paſſi:
c jam pro civibus ſe, qui tam pauci remanſe-
rint,

rint, orare; ſed pro innoxio patriæ ſolo, & pro
be, quæ non viros tantum, verum & deos genu
Privata etiam regem ſuperſtitione deprecatur,
niti apud ipſos Herculis, unde originem gens Æ
darum trahat; actaque Thebis à patre ejus Ph
po pueritia: rogat urbi parcat, quæ majores
partim apud ſe genitos, deos adoret: partim
catos, ſummæ majeſtatis reges viderit. Sed po
tior fuit ira, quam preces. Itaque urbs diruitur
gri inter victores dividuntur: captivi ſub co
venduntur. quorum pretium non ex emen
commodo, ſed ex inimicorum odio exte
tur. Miſeranda res Athenienſibus viſa. It
portas refugiis profugorum contra interdic
regis aperuere. Quam rem ita graviter tulit
lexander, ut ſecunda legatione denuo bellum
precantibus, ita demum remiſerit, ut orator
duces, quorum fiducia toties rebellent, ſibi de
tur: paratisque Athenienſibus, ne cogantur ſu
bellum, eo res deducta eſt, ut retentis orator
duces in exilium agerentur: qui ex continent
Darium profecti, non mediocre momentum Pe
rum viribus acceſſere.

CAP. V. Proficiſcens ad Perſicum bellum,
mnes novercæ ſuæ cognatos, quos Philippu
excelſiorem dignitatis locum provehens, imp
præfecerat, interfecit. Sed nec ſuis, qui apti re
videbantur, pepercit, ne qua materia ſeditio
procul ſe agente, in Macedonia remaneret: &
ges ſtipendiarios conſpectioris ingenii, ad com
litium ſecum trahit: ſegniores ad tutelam regni
linquit. Adunato deinde exercitu naves one
unde conſpecta Aſia, incredibili ardore me
accenſus; duodecim aras deorum in belli vota
tuit. Patrimonium omne ſuum, quod in Macedo
Europaque habebat, amicis dividit, ſibi Aſiam ſ
cere præfatus. Priusquam ulla navis littore e
deret, hoſtias cædit, petens victoriam bello,
toties à Perſis petitæ Græciæ ultor electus ſit:
bus longa jam ſatis, & matura imperia contig
quorumque tempus eſſe vices excipere meli
cturos. Sed nec exercitus ejus alia, quam regi
nimorum præſumptio fuit: quippe obliti om
c

njugum, liberorumque, & longinquæ domo mi-
iæ, Perſicum aurum, & totius Orientis opes, jam
aſi ſuam prædam ducebant: nec belli periculo-
nque, ſed divitiarum meminerant. Cum delati in
ntinentem eſſent, primus Alexander jaculum ve-
in hoſtilem terram jecit; armatusque de navi
pudianti ſimilis proſiluit; atque ita hoſtias cæ-
, precatus ne ſe regem illæ terræ invitæ acci-
nt. In Ilio quoque ad tumulos heroum, qui Tro-
o bello ceciderant, parentavit.

CAP. VI. Inde hoſtem petens, milites à popu-
ione Aſiæ prohibuit parcendum ſuis rebus præ-
is, nec perdenda ea quæ poſſeſſuri venerint. In
ercitu ejus fuere, peditum XXX. duo millia, equi-
n quatuor millia quingenti, naves centũ LXXXII.
c tam parva manu univerſum terrarum orbem
um ſit admirabilius, vicerit an aggredi auſus fue-
incertum eſt: cum ad tam periculoſum bellum
ercitum legeret, non juvenes robuſtos, nec pri-
um florem ætatis, ſed veteranos, plerosque etiam
eritæ militiæ, qui cum patre partruiſque mili-
erant, elegit: ut non tam milites, quam magi-
os militiæ electos putares. Ordines quoque ne-
niſi ſexagenarius duxit: ut ſi principia caſtro-
n cerneres, ſenatum te alicujus priſcæ reipub.
ere diceres. Itaque nemo in prælio fugam, ſed
toriam cogitavit: nec in pedibus cuiquam ſpes,
in lacertis fuit. Contra rex Perſarum Darius,
ucia virium, nil aſtu agere, affirmans ſuis, oc-
ta conſilia victoriæ furtivæ convenire: nec ho-
m regni finibus arcere, ſed in intimum regnum
ipere: glorioſius ratus repellere bellum, quam
n admittere. Prima igitur congreſſio in cam-
Adraſtiis fuit. In acie Perſarum ſexcenta mil-
militum fuere, quæ non minus arte Alexandri,
am virtute Macedonum ſuperata, terga verte-
nt. Magna itaque cædes Perſarum fuit. De ex-
citu Alexandri novem pedites, centum vigin-
quites cecidere: quos rex impenſe, ad cetero-
n exemplum humatos, ſtatuis equeſtribus dona-
, cognatiſque eorum immunitates dedit. Poſt
toriam major pars Aſiæ ad eum defecit. Geſ-
& plura bella cum præfectis Darii, quos jam
non

non tam armis, quam terrore nominis ſu-
cit.

CAP. VII. Dum hæc aguntur, interim i
cio captivi ad eum defertur, inſidias ei ab Ale
dro Lynciſtarum, genero Antipatri, qui præ
tus Macedoniæ erat, parari. Ob quam cauſa
mens, ne quis interfecto eo in Macedonia m
oriretur, in vinculis eum habuit. Poſt hæc Go
urbem petit, quæ poſita eſt inter Phrygiam m
rem & minorem: cujus urbis potiundæ non
propter prædam cupido eum cepit, ſed quod au
rat in ea urbe, in templo Iovis jugum Gordii
tum; cujus nexum ſi quis ſolviſſet, eum tota
regnaturum, antiqua oracula ceciniſſe. Huju
cauſa & origo illa fuit. Gordius cum in his re
nibus bubus conductis araret, aves eum omni
neris circumvolare cœperunt. Profectus ad co
lendos augures vicinæ urbis, obviam in port
buit virginem eximiæ pulchritudinis: percon
eam, quem potiſſimum augurem conſuleret
audita cauſa conſulendi, gnara artis ex diſcip
parentum, regnum ei portendi, reſpondit: p
ceturque ſe & matrimonii, & ſpei ſociam.
pulchra conditio, prima regni felicitas videb
Poſt nuptias, inter Phrygas orta ſeditio eſt. C
ſulentibus de fine diſcordiarum, oracula reſp
derunt, regum diſcordiis opus eſſe, Iterato c
rentibus de perſona regis, jubentur eum regem
ſervare, quem reverſi primũ in templum Iovis
tem plauſtro reperiſſent. Obvius illis Gordius
ſtatimque eum regem conſalutant. Ille plauſtr
quo vehenti regnum delatum fuerat, in te
Iovis poſitum, majeſtati regiæ conſecravit.
hunc filius Mida regnavit, qui ab Orpheo ſacro
ſolemnibus initiatus, Phrygiam Religionibus
plevit: quibus tutior omni vita, quam armis
Igitur Alexander capta urbe cum in templum I
veniſſet, jugum plauſtri requiſivit: quo exhib
eum capita loramentorum intra nodos abſcon
reperire non poſſet, violentius oraculo uſus, gl
loramenta cædit: atque ita reſolutis nexibus,
tentia in nodis capita invenit.

CAP. VIII. Hæc illi agenti, nuntiatur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

um cum ingenti exercitu adventare. Itaque ti-
ens anguſtias, magna celeritate Taurum tranſ-
endit: in qua feſtinatione quingenta ſtadia curſu
cit. Cum Tarſum veniſſet, captus Cydni flumi-
s amœnitate, per mediam urbem influentis, pro-
ctis armis, plenus pulveris ac ſudoris, in præfrigi-
m undam ſe projecit. Tum repente tantus nervos
is occupavit rigor, ut intercluſa voce non ſpes mo-
remedii, ſed nec dilatio periculi inveniretur. Vnus
it ex medicis, nomine Philippus, qui ſolus reme-
um polliceretur: ſed & ipſum, Parmenionis pri-
e à Cappadocia miſſæ epiſtolæ ſuſpectum facie-
nt: qui ignarus infirmitatis Alexandri ſcripſerat,
Philippo medico caveret: nam corruptum illum
Dario ingenti pecunia eſſe. Tutius tamen eſt
tus, dubiæ ſe fidei medici credere, quam indubi-
to morbo perire. Accepto igitur poculo, epiſto-
s medico tradidit; atque ita inter bibendum ocu-
s in vultum legentis intendit. Vt ſecurum con-
exit, lætior factus eſt, ſanitatemque quarta die
cepit.

CAP. IX. Interea Darius cum quadringentis
illibus peditum, ac centum millibus equitum in
iem procedit. Movebat hæc multitudo hoſtium
ſpectu paucitatis ſuæ, Alexandrum: ſed inter-
m reputabat, quantas res cum iſta paucitate geſ-
ſet: quantoſque populos fudiſſet. Itaque cum
es metum vinceret, periculoſius differre bellum
tus, ne deſperatio ſuis creſceret, circumvectus
os, ſingulas gentes diverſa oratione alloquitur: Il-
rios & Thracas opum ac divitiarum oſtentatione,
ræcos veterum bellorum memoria, internecivique
m Perſis odii accendebat: Macedones autem
nc Europæ victæ admonet, nunc Aſiæ expetitæ:
c inventos illis toto orbe pares viros gloriatur.
eterum & laborum finem hunc, & gloriæ cumu-
m fore. Atque inter hæc identidem conſiſtere
iem jubet, ut hac mora conſueſcant oculis tur-
m hoſtium ſuſtinere. Nec Darii regis opera in
dinanda acie defuit. Quippe omiſſis ducum offi-
is ipſe omnia circumire, ſingulos hortari, veteris
oriæ Perſarum, imperiique perpetuæ à diis im-
ortalibus datæ poſſeſſionis admonere. Poſt hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

prælium ingentibus animis committitur. In
uterque rex vulneratur. Tamdiu certamen anc
fuit, quoad fugeret Darius. Exinde cædes Per
rum ſecuta eſt. Cæſa ſunt peditum unum & ſe
ginta millia, equitum decem millia: capta quad
ginta millia. Ex macedonibus cecidere pedeſt
cxxx. equites cl. In caſtris Perſarum mult
auri, ceterarumque opum inventum. Inter capti
caſtrorum, mater, & uxor eademque ſoror, & fi
duæ, Darii fuere. Ad quas viſendas hortandaſ
cum Alexander veniſſet, conſpectis armatis in
cem ſe amplexæ, velut ſtatim morituræ complo
tionem ediderunt. Provolutæ deinde genibus A
xandri, non mortem, ſed dum Darii corpus ſe
liant, dilationem mortis deprecantur. Motus ta
mulierum pietate Alexander, & Darium vivere
xit: & timentibus mortis metum dempſit: caſ
haberi ut reginas præcepit. Filias quoque non ſor
dius dignitate patris ſperare matrimonium juſſit.

CAP. X. Poſt hæc opes Darii, divitiarumq
apparatum contemplatus, admiratione tantar
rerum capitur. Tunc primum luxurioſa conviv
& magnificentiam epularum ſectari: tunc Barſen
captivam diligere propter formæ pulchritudin
cæpit. A qua poſtea ſuſceptum puerum Hercul
vocavit. Memor tamen adhuc Darium vivere, P
menionem ad occupandam Perſicam claſſem, ali
que amicos ad recipiendas Aſiæ civitates miſit: q
ſtatim audita fama victoriæ, ipſis Darii præfec
cum auri magno pondere tradentibus ſe, in poteſ
tem victorum venerunt. Tunc in Syriam pro
ciſcitur: ubi obvios cum infulis multos Orien
reges habuit. Ex his pro meritis ſingulorum al
in ſocietatem recepit: aliis regnum ademit, ſuf
ctis in loca eorum novis regibus. Inſignis præt
cæteros fuit Abdalonimus, rex ab Alexandro
doniæ conſtitutus. Quem Alexander, cum oper
oblocare ad puteos exhauriendos, hortoſque ir
gandos ſolitus eſſet, miſere vitam exhibentem,
gem fecerat, ſpretis nobilibus, ne generis id, n
dantis beneficium putarent. Tyriorum civitas c
coronam auream magni ponderis, per legatos
titulum gratulationis Alexandro miſiſſet, gr

mun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

munere accepto, Tyrum ſe ire velle ad vota Herculi reddenda, dixit. Cum legati rectius id eum in Tyro vetere & antiquiore templo facturum dicerent, in deprecantes ejus introitum ita exarſit, ut urbi excidium minaretur: confeſtimque exercitu inſulæ applicato, non minus animoſis Tyriis, fiducia Carthaginienſium, bello excipitur. Augebat enim Tyriis animos Didonis exemplum, quæ Carthagine condita, tertiam partem orbis quæſiſſet; turpe ducentes, ſi fœminis ſuis plus animi fuiſſet in imperio quærendo, quam ſibi in tuenda libertate. Amota igitur imbelli ætate Carthaginem, & arceſſitis mox auxiliis, non magno poſt tempore per proditionem capiuntur.

CAP. XI. Inde Rhodum Alexander, Ægyptum, Ciliciamque ſine certamine recipit. Ad locum deinde Hammonem pergit, conſulturus & de eventu futurorum, & de origine ſua. Namque mater ejus Olympias confeſſa viro ſuo Philippo fuerat, Alexandrum non ex eo ſe, ſed ex ſerpente ingentis magnitudinis concepiſſe. Denique Philippus ultimo prope vitæ ſuæ tempore, filium ſuum non eſſe palam prædicaverat. Qua ex cauſa Olympiadem, velut ſtupri compertam, repudio dimiſerat. Igitur Alexander cupiens originem divinitatis acquirere, ſimul & matrem infamia liberare, per præmiſſos ſubornat antiſtites, quid ſibi reſponderi velit. Ingredientem templum, ſtatim antiſtites ut Hammonis filium ſalutant. Ille lætus dei adoptione, hoc ſe patre cenſeri jubet. Rogat deinde, an omnes interfectores parentis ſui ſit ultus: reſpondetur patrem ejus nec poſſe interfici, nec mori: regis Philippi peractam plene ultionem eſſe. Tertiam interrogationem poſcenti, victoriam omnium bellorum, poſſeſſionemque terrarum dari reſpondetur. Comitibus quoque ſuis reſponſum, ut Alexandrum pro deo, non pro rege colerent. Hinc illi aucta inſolentia, mirusque animo increvit tumor, exempta comitate, quam & Græcorum literis, & Macedonum inſtitutis didicerat. Reverſus a Hammone Alexandriam condidit, & coloniam Macedonum caput eſſe Ægypti jubet.

CAP. XII. Darius cum Babyloniam profugiſſet,

giſſet, per epiſtolas Alexandrum deprecatur, r
dimendarum ſibi captivarum poteſtatem facia
inque eam rem, magnam pecuniam pollicetur.
Alexander in pretium captivarum regnum omn
non pecuniam petit. Interjecto tempore, aliæ ep
ſtolæ Darii Alexandro redduntur, quibus filiæ m
trimonium & regni portio offertur. Sed Alexa
der ſua ſibi dari reſcripſit; juſſitque ſupplicem v
nire, & regni arbitria victori permittere. Tu
ſpe pacis amiſſa, bellum Darius reparat: cum qu
dringentis millibus peditum, & centum millib
equitum obviam vadit Alexandro. In itinere nu
tiatur, uxorem ejus ex colliſione abjecti partus d
ceſſiſſe, ejuſque mortem illacrymatum Alexa
drum, exequiaſque benigne proſecutum, idque eu
non amoris, ſed humanitatis cauſa feciſſe. Nam ſ
mel tantum eam Alexandro viſam eſſe, cum m
trem filiaſque ejus parvulas frequenter conſolar
tur. Tunc Darius ſe ratus vere victum, cum poſt t
prælia, etiam beneficiis ab hoſte ſuperaretur, gr
tumque ſibi eſſe, ſi vincere nequeat, quod à tali p
tiſſimum vinceretur. Scribit itaque & tertias epiſt
las, & gratias agit, quod nihil in ſuos hoſtile fec
rit. Offert deinde majorem partem regni uſque flu
men Euphraten, & alteram filiam uxorem; pro rel
quis captivis triginta millia talentum. Ad hæc Al
xander, Gratiarum actionem ab hoſte ſupervac
neam eſſe reſpondit: nec à ſe quicquam factum i
hoſtis adulationem, nec quod in dubios belli ex
tus, aut in legis pacis ſibi lenocinia quæreret: ſe
animi magnitudine, qua didicerit adverſus vir
hoſtium, non adverſus calamitates contendere
polliceturque præſtaturum ſe ea Dario, ſi ſecun
dus ſibi, non par haberi velit. Cæterum neque
mundum poſſe duobus ſolibus regi: neque orbe
ſumma duo regna ſalvo ſtatu terrarum habere
proinde aut deditionem ea die, aut in poſteram
aciem paret: nec polliceatur ſibi aliam, quam ſ
expertus, victoriam.

CAP. XIII. Poſtera die aciem producunt
tum repente ante prælium, confectum curis Al
xandrum ſomnus arripuit. Cum ad pugnam ſol
rex deeſſet, à Parmenione ægre excitatus, quæren

tibu

bus ſomni cauſas omnibus inter pericula, cum
tiam in otio ſemper parcior fuerit: Magno ſe æſtu
beratum ait, ſomnumque ſibi à repentina ſecurita-
: datum, quod liceat cum omnibus Darii copiis
onfligere: veritum ſe longam belli moram, ſi Per-
e exercitum diviſiſſent. Ante prælium utraque
cies hoſtibus ſpectaculo fuit. Macedones multitu-
inem hominum, corporum magnitudinem, armo-
umque pulchritudinem mirabantur: Perſæ à tam
aucis victa ſuorum tot millia, ſtupebant. Sed
ec duces circumire ſuos ceſſabant. Darius vix
enis armatis ſingulos hoſtes, ſi diviſio fieret,
venire dicebat. Alexander Macedonas monebat,
e multitudine hoſtium, nec corporis magnitudi-
e, vel coloris novitate moverentur: tantum me-
iniſſe jubet, cum iiſdem ſe tertio pugnare; nec
neliores factos putarent fuga, cum in aciem ſe-
um tam triſtem memoriam cædium ſuarum, &
antum ſanguinis duobus præliis fuſi ferrent: &
uemadmodum Dario majorem turbam hominum
ſſe, ſic virorum ſibi. Hortatur ſpernant illam aciem
uro & argento fulgentem, in qua plus prædæ,
uam periculi ſit; cum victoria non armorum de-
ore, ſed ferri virtute quæratur.

CAA. XIV. Poſt hæc prælium committitur.
Macedones in ferrum cum contemptu toties à ſe
icti hoſtis ruebant: contra Perſæ mori, quam vinci
ræoptabant. Raro ullo prælio tantum ſanguinis
uſum eſt. Darius cum vinci ſuos videret, mori vo-
uit & ipſe; ſed à proximis fugere compulſus eſt.
uadentibus deinde quibuſdam, ut pons Cydni flu-
ninis, ad iter hoſtium impediendum, intercludere-
ur; Non ita ſe ſaluti ſuæ velle conſultum ait, ut
ot millia ſociorum hoſti objiciat: debere & aliis
ugæ viam patere, quæ patuerit ſibi. Alexander au-
em periculoſiſſima quæque aggrediebatur; & ubi
onfertiſſimos hoſtes acerrime pugnare conſpexiſ-
et, eo ſe ſemper ingerebat, periculaque ſua eſſe, non
nilitum volebat. Hoc prælio Aſiæ imperium ra-
uit, quinto poſt acceptum regnum anno; cujus tan-
a felicitas fuit, ut poſt hoc nemo rebellare auſus
it: patienterque Perſæ poſt imperium tot annorum,
ugum ſervitutis acceperint. Donatis refectiſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

militibus xxxiv. diebus prædam recognovit.
urbe deinde Suſa xl.millia talentum invenit.Exp
gnat & Perſepolim,caput Perſici regni,urbem m
tis annis illuſtrem, refertamque orbis terrarum ſp
liis, quæ interitu ejus primum apparuere. In
hæc dccc admodum Græci occurrunt Alexand
qui pœnam captivitatis truncata corporis pa
tulerant; rogantes, ut ſicuti Græciam, ſe quoc
ab hoſtium crudelitate vindicaret. Data poteſt
redeundi, agros accipere maluerunt, ne non t
gaudium parentibus, quam deteſtandum ſui cc
ſpectum reportarent.

Cap. XV. Interea Darius in gratiam victo
à cognatis ſuis, aureis compedibus cateniſque
vico Parthorum Thara vincitur. Credo ita d
immortalibus judicantibus, ut in terra eorum, c
ſucceſſuri imperio erant, Perſarum regnum finir
tur. Alexander quoque citato curſu poſtera
ſupervenit: ibique cognovit Darium clauſo vel
culo per noctem exportatum. Iuſſo itaque exerc
tu ſubſequi, cum ſex millibus equitum, fugient
inſequitur: in itinere multa & periculoſa præ
facit. Emenſus deinde multa millia paſſuum, cu
nullum Darii indicium reperiſſet, reſpirandi eq
data poteſtate, unus ex militibus, dum ad font
proximum pergit, in vehiculo Darium, multis qu
dem vulneribus confoſſum, ſed ſpirantem adh
invenit: qui applicito captivo, cum civem ex vo
cognoviſſet, id ſaltem præſentis fortunæ ſolatiu
habere ſe dixit, quod apud intellecturum locutur
eſſet,nec incaſſum poſtremas voces emiſſurus. Pr
ferri hæc Alexandro jubet, ſe nullis in eum me
torum officiis, maximorum illi debitorem mor
quod in matre liberiſque ſuis, regium ejus, non h
ſtilem animum expertus, felicius hoſtem quam c
gnatos ſortitus ſit: quippe matri & liberis ſuis
eodem hoſte vitam datam: ſibi à cognatis erepta
quibus & vitam, & regna dederit: Quamobre
gratiam illis eam futuram, quam ipſe victor vol
Alexandro referre ſe, quam ſolam moriens pote
gratiam: precari ſuperum inferumque numina,
regales deos, ut illi terrarum omnium victori co
tingat imperium. Pro ſe juſtam magis, quam gr

em ſepulturæ veniam orare. Quod ad ultionem ertineat, jam non ſuam, ſed exempli, communemue omnium regum eſſe cauſam, quam negligere, i & indecorum & periculoſum eſſe: quippe cum altero juſtitiæ ejus, in altero etiam utilitatis cauverſetur. In quam rem unicum pignus fidei reæ, dexteram ſe ferendam Alexandro dare. Poſt ec porrecta manu exſpiravit. Quæ ubi Alexanro nuntiata ſunt, viſo corpore defuncti, tam ingnam illo faſtigio mortem lacrymis proſecutus t; corpuſque regio more ſepeliri, & reliquias us, majorum tumulis inferri juſſit.

LIBER XII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1 *Alexandri in retinendo milite ſolertia. Græci bellum abſente Alexandro reparant.*
2 *Alexander rex Epiri Italiam turbat, & tandem in pugna cadit; Scythæ Alexandri præfectum & exercitum internecione delent.*
3 *Alexandri ſimulatio, ambitio, cum Thaleſtri concubitus; luxus & profuſiones.*
4 *Qua ratione Macedones tumultuantes in officio continuerit.*
5 *In domeſticos ſuos ferrum ſtringit & nova ratione adverſarios ulciſcitur, populos multos ſubigit, & Beſſum Darii interfectorem de medio tolli curat.*
6 *In convivio mactat Clitum amicum, quem fruſtra deſiderat peccati ſera pœnitentia ductus.*
7 *Ad ingenium reverſus in prudentes conſiliarios ſævit: ad Orientem ſtatuit imperii limites. Bacchi veſtigiis delectatur: Herculiſque geſta ſuperare contendit.*
8 *Porum prælio ſuperatum regie excepit & dimittit: multis populis expugnatis quietem exercitui concedere velle videtur.*
9 *Bellum inſtaurat. In Sugambrorum urbe de vita certat & periclitatur.*
10 *Ab amicis periculo ereptus, Oceanum luſtrat: terminos imperii ſtatuit: præfectos vita privat & ad nuptias applicat animum.*
11 *Liberalitas, munificentia & ſeveritas ejuſdem.*
12 *Qua ratione Macedones ſeditioſos ad officium revocaverit. Hephæſtionis obitus & tumulus.*
13 *Dum Occidentales Provinciæ manus porrigunt, Alexander in lethalem morbum incidit Babylonem pergens.*

14 *Alexander Antipatri artibus veneno extinguitur.*
15 *Alexandri moribundi noviſſima verba.*
16 *Ejuſdem Alexandri Magni elogium.*

CAP. I.

ALexander in perſequendo Dario amiſſos milites, magnis funerum impenſis extulit; reliquis expeditionis ejus ſociis, tredecim millia talentum diviſit. Equorum major pars æſtu amiſſa, inutileſque etiam qui ſuperfuerant, facti. Pecunia omnis centum nonaginta millia talentum Ecbatanis congeſta, eique Permenio præpoſitus. Dum hæc aguntur, epiſtolæ Antipatri è Macedonia ei redduntur, quibus bellum Agidis regis Spartanorum in Græcia; bellum Alexandri regis Epiri in Italia; bellum Sopyrionis præfecti ejus in Scythia, continebatur. Quibus varie affectus, plus tamen lætitiæ cognitis mortibus duorum æmulorum regum, quam doloris amiſſi cum Sopyrione exercitus, ſuſcepit. Namque poſt profectionem Alexandri, Græcia ferme omnis in occaſionem recuperandæ libertatis, ad arma concurrerat, auctoritatem Lacedæmoniorum ſecuta, qui Philippi Alexandrique pacem ſoli ſpreverant & leges reſpuerant. Dux hujus belli Agis rex Lacedæmoniorum fuit, quem motum Antipater contractis militibus in ipſo ortu oppreſſit. Magna tamen utrinque cędes fuit. Agis rex cum ſuos terga dantes videret, dimiſſis ſatellibus, ut Alexandro felicitate, non virtute inferior videretur, tantam ſtragem hoſtium edidit, ut agmina interdum fugaret. Ad poſtremum, etſi à multitudine victus, gloria tamen omnes vicit.

CAP. II. Porro Alexander rex Epiri, in Italiam à Tarentinis, auxilia adverſus Bruttios deprecantibus, ſolicitatus, ita cupide profectus fuerat, veluti in diviſione orbis terrarum, Alexandro Olympiadis ſororis ſuæ filio Oriens, ſibi Occidens ſorte contigiſſet: non minorem rerum materiam in Italia, Africa, Siciliaque, quam ille in Aſia, & in Perſis habiturus. Huc accedebat, quod ſicut Alexandro Magno Delphica oracula inſidias in Macedonia, ita huic reſponſum Dodonæi Iovis urbem Pandoſiam, amnemque Acheruſium prædixerat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Quæ utraque cum in Epiro eſſent, ignarus ea-
m & in Italia eſſe, ad declinanda fatorum pericu-
peregrinam militiam cupidius elegerat. Igitur,
m in Italiam veniſſet, primum illi bellum cum
pulis fuit: quorum cognito urbis fato, brevi
t tempore pacem & amicitiam cum rege eorum
it. Erat namque tunc temporis urbs Appulis
undiſium, quam Ætoli, ſequuti tum fama rerum
Troia geſtarum clariſſimum ac nobiliſſimum du-
n Diomedem, condiderant, ſed pulſi ab Appu-
, conſulentes oracula, reſponſum acceperant, lo-
n quem repetiſſent, perpetuo poſſeſſuros. Hac
tur ex cauſa, per legatos cum belli comminatio-
, reſtitui ſibi ab Appulis urbem poſtulaverant.
d ubi Appulis oraculum innotuit, interfectos le-
os in urbe ſepelierant, perpetuam ibi ſedem ha-
uros. Atque ita defuncti reſponſo, diu urbem
ſederunt. Quod factum cum cognoviſſet Ale-
nder, antiquitatis fata veneratus, bello Appulo-
m abſtinuit. Geſſit & cum Bruttiis Lucaniſque
lum; multaſque urbes cepit: tum & cum Meta-
ntinis, & Pediculis, & Romanis, fœdus amicitiam-
e fecit. Sed Bruttii Lucanique, cum auxilia à fi-
imis contraxiſſent, acrius bellum repetivere. Ibi
x juxta urbem Pandoſiam, & flumen Acheronta,
n prius fatalis loci cognito nomine quam occide-
, interficitur; morienſque non in patria fuiſſe ſibi
riculoſam mortem, propter quam patriam fuge-
, intellexit. Corpus ejus Thurii publice redem-
m ſepulturæ tradiderunt. Dum hæc aguntur in
lia, Sopyrion quoque præfectus Ponti ab Ale-
ndro Magno relictus, ocioſum ſe ratus, ſi nihil
ipſe geſſiſſet, adunato xxx millium exercitu, Scy-
is bellum intulit: cæſoſque cum omnibus copiis,
enas temere illati belli genti innoxiæ, luit.

CAP. III. Hæc cum nuntiata in Parthis A-
xandro eſſent, ſimulata mœrore, propter Alexan-
i cognationem, exercitui ſuo triduum luctum
dixit. Omnibus deinde, velut perpetrato bello,
ditum in patriam exſpectantibus, conjugeſque
liberos ſuos animo jam quodammodo comple-
entibus, ad concionem exercitum vocat: ibi nihil
tũ tot egregiis prœliis ait, ſi incolumis Orientalis

F 5 bar-

barbaria relinquatur: nec ſe corpus, ſed regn
Darii petiſſe; perſequendoſque eſſe eos, qui à r
gno defecerint. Hac oratione velut ex integro i
citatis militum animis, Hyrcaniam, Mardoſq
ſubegit. Ibi ei occurrit Thaleſtris ſive Minith
Amazonum regina cum ccc. mulieribus, xxv. di
rum inter confertiſſimas gentes itinere confecto,
rege liberos quæſitura: cujus conſpectus adve
tuſque admirationi omnibus fuit, & propter in
litum fœminis habitum, & propter expetitum co
cubitum. Ob hoc tredecim diebus otio à re
datis, ut viſa eſt uterum impleſſe, diſceſſit. Poſt h
Alexander habitum regum Perſarum, & diade
inſolitum antea regibus Macedonicis, velut in l
ges eorum quos vicerat tranſiret, aſſumit. Quæ
invidioſius in ſe uno conſpicerentur, amicos qu
que ſuos longam veſtem auratam purpureamq
ſumere jubet. Vt luxum quoque, ſicuti cultu
Perſarum imitaretur, inter pellicum regiarum gr
ges electæ pulchritudinis nobilitatiſque, noctiu
vices dividit. His rebus ingentes epularum app
ratus adjicit, ne jejuna & deſtructa luxuria vider
tur, conviviumque juxta regiam magnificentia
ludis exornat: immemor prorſus, tantas opes am
ti his moribus, non quæri ſolere.

CAP. IV. Inter hæc indignatio omnium to
caſtris erat, à Philippo illum patre tantum deg
neraviſſe, ut etiam patriæ nomen ejuraret, more
que Perſarum aſſumeret, quos propter tales mor
vicerat. Sed ne ſolus vitiis eorum, quos armis ſub
gerat, ſuccubuiſſe videretur; militibus quoque ſu
permiſit, ſi quarum captivarum conſuetudine ten
rentur, ducere uxores: exiſtimans minorem
patriam reditus cupiditatem futuram, habentib
in caſtris imaginem quandam larium, ac domeſtic
ſedis: ſimul & laborem militiæ molliorem fo
dulcedine uxorum. In ſupplementa quoque mil
tum, minus exhauriri poſſe Macedoniam, ſi veter
nis patribus tyrones filii ſuccederent, militaturi
vallo, in quo eſſent nati, conſtantioreſque futuri,
non ſolum tyrocinia, verum & incunabula in ip
caſtris poſuiſſent. Quæ conſuetudo in ſucceſſor
quoque Alexandri manſit. Igitur & alimenta pu

ri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ſtatuta; & inſtrumenta armorum equorumque enibus data ; & patribus, pro numero filiorum, mia ſtatuta. Si quorum patres occidiſſent, niminus pupilli ſtipendia patrum trahebant; quom pueritia inter varias expeditiones, militia erat. que à parvula ætate periculis laboribuſque indu, invictus exercitus fuere : neque caſtra aliter m patriam, neque pugnam aliud unquam quam toriam duxere. Hæc ſuboles nomen habuit Eoni. Parthis deinde domitis, præfectus his ſtatur ex nobilibus Perſarum Andragoras: unde tea originem Parthorum reges habuere.

CAP. V. Interea Alexander non regio, ſed tili odio ſævire in ſuos cœpit. Maxime indiabatur carpi ſe ſermonibus ſuorum, Philippi pa, patriæque mores ſubvertiſſe. Propter quæ nina, Parmenion quoque ſenex, dignitate regi ximus, cum Philota filio, de utroque prius quænibus habitis, interficitur. Fremere itaque oes univerſis caſtris cœpere, innoxii ſenis filiique um miſerantes; interdum ſe quoque non debere lius ſperare dicentes. Quæ cum nuntiata Alendro eſſent, verens ne hæc opinio etiam in Madoniam divulgaretur, & ne victoriæ gloria ſæiæ macula infuſcaretur, ſimulat ſe ex amicis oſdam in patriam victoriæ nuntios miſſurum. ortatur milites ſuis ſcribere, rariorem habituros caſionem, propter militiam remotiorem. Datos ces epiſtolarum tacite ad ſe deferri jubet: ex ibus cognito de ſe ſingulorum judicio, in unam hortem eos qui de rege durius opinati fuerant, ntribuit, aut conſumpturus eos, aut in ultimis rris in colonias diſtributurus. Inde Drancas, Evertas, Parymas, Parapammenos, Adaſpios, cæteſque populos, qui in radice Caucaſi morabantur, begit. Interea unus ex amicis Darii Beſſus, vinus perducitur, qui regem non ſolum prodiderat, rum & interfecerat. Quem in ultionem perfidiæ cruciandum fratri Darii tradidit; reputans non m hoſtem ſuum fuiſſe Darium, quam amicum us, à quo eſſet occiſus. Et ut his terris nomen linqueret, urbem, Alexandriam ſuper amnem anaim condidit, intra diem ſeptimum decimum

muro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

muro VI. millium paſſuum conſummato, tranſl
eo trium civitatium populis, quas Cyrus condi
rat. In Bactrianis quoque Sogdianiſque XI
urbes condidit, diſtributis his, quoſcunque in ex
citu ſeditioſos habebat.

CAP. VI. His ita geſtis ſolemni die ami
in convivium vocat; Vbi orta inter ebrios reru
Philippo geſtarum mentione, præferre ſe patri ip
rerumque ſuarum magnitudinem extollere co
tenus cœpit, aſſentante majore convivarum par
Itaque cum unus è ſenibus Clitus, fiducia amici
regiæ, cujus paimam tenebat, memoriam Phili
tueretur, laudaretque ejus res geſtas: adeo reg
offendit, ut telo à ſatellite rapto, eundem in con
vio trucidaverit. Qua cæde exultans, mortuo p
trocinium Philippi, laudemque paternæ militiæ o
jectabat. Poſtquam ſatiatus cæde animus conqui
vit, & in iræ locum ſucceſſit æſtimatio, modo pe
ſonam occiſi, modo cauſam occidendi conſidera
pigere eum facti cœpit: quippe paternas laudes ta
iracunde accepiſſe ſe, quam nec convitia debuiſſe
amicumque ſenem & innoxium à ſe occiſum int
epulas & pocula, dolebat. Eodem igitur furore
pœnitentiam, quo pridem in iram verſus, mori v
luit. Primum in fletus progreſſus, amplecti mo
tuum, vulnera tractare, & quaſi audienti confite
dementiam; arreptum telum in ſe vertit: peregiſſe
que facinus, niſi amici interveniſſent. Manſit hæ
voluntas moriendi etiam ſequentibus diebus. Ac
ceſſerat enim pænitentiæ, nutricis ſuæ & ſoror
Cliti recordatio; cujus abſentis eum maxime pud
bat: tam fœdam illi alimentorum ſuorum mercede
redditam, ut in cujus manibus pueritiam egerat, hu
juvenis, & victor, pro beneficiis funera remittere
Reputabat deinde, quantum in exercitu ſuo, qua
tum apud devictas gentes fabularum atque invidiæ
quantum apud cæteros amicos metum & odium ſi
fecerit: quam amarum & triſte reddiderit convi
vium ſuum; non armatus in acie, quam in convivi
terribilior. Tunc Parmenion & Philotas, tunc A
myntas conſobrinus, tunc noverca fratreſque in
terfecti: tunc Attalus, Eurylochus, Pauſanias alii
que Macedoniæ extincti principes, occurebant

Ob

hæc illi quatriduo perſeverata inedia eſt, donec
ercitus univerſi precibus exoratus eſt, precantis
ita mortem unius doleat, ut univerſos perdat,
os in ultimam deductos Barbariam, inter infe-
, & irritatas bello gentes, deſtituat. Multum
fuere Calliſthenis philoſophi preces, condiſci-
atu apud Ariſtotelem familiaris illi, & tunc ab
rege ad prodenda memoriæ acta ejus accitus.
vocato igitur ad bellum animo, Choraſmos &
has in deditionem accepit.

CAP. VII. Deinde, quod primo ex Perſico
erbiæ regiæ more diſtulerat, ne omnia pariter
diofiora eſſent, non ſalutari, ſed adorari ſe jubet.
errimus inter recuſantes Calliſthenes fuit. Quæ
& illi, & multis principibus Macedonum exi-
fuit: ſiquidem ſub ſpecie inſidiarum omnes
erfecti. Retentus tamen eſt à Macedonibus
s ſalutandi regis, exploſa adoratione. Poſt hæc
iam petit, ut Oceano, ultimoque Oriente finiret
erium. Cui gloriæ, ut etiam exercitus orna-
nta convenirent, phaleras equorum, & arma
tum, argento inducit; exercitumque ſuum, ab
enteis clypeis, Argyraſpidas appellavit. Cum
Nyſam urbem veniſſet, oppidanis non repugnan-
s, fiducia religionis Liberi patris, à quo condita
s erat, parci juſſit: lætus non militiam tantum,
um & veſtigia ſe dei ſequutum. Tunc ad ſpecta-
um ſacri montis duxit exercitum, naturalibus
is, vite, hederaque non aliter veſtiti, quam ſi
nu cultus, colentiumque induſtria exornatus eſ-
Sed exercitus ejus, ubi ad montem acceſſit, re-
tino impetu mentis, in ſacros dei ululatus inſtin-
s, cum ſtupore regis, ſine noxa diſcurrit: ut intel-
eret, non tam oppido ſe parcendo, quam exercitui
conſuluiſſe. Inde montes Dædalos, regnaque
ofidis reginæ petit. Quæ cum ſe dediſſet ei, con-
itu redemptum regnum ab Alexandro recepit;
cebris conſecuta, quod virtute non potuerat: fi-
nq; ab eo genitum, Alexandrum nominavit, qui
tea regnum Indorum potitus eſt. Cleofis regina,
pter proſtratam pudicitiam, ſcortum regium ab
is exinde appellata eſt. Peragrata India, cum ad
um miræ aſperitatis & altitudinis, in quod multi
populi

populi confugerant, perveniſſet, cognoſcit Herc
ab expugnatione ejuſdem ſaxi terræ motu pro
tum: Captus itaque cupidine, Herculis acta ſ
rare, cum ſummo labore ac periculo potitus ſ
omnes ejus loci gentes in deditionem accipit.

CAP. VIII. Vnus ex regibus Indorum
Porus nomine, viribus corporis, & animi ma
tudine pariter inſignis, qui bellum jampridem
dita Alexandri opinione, in adventum ejus p
bat. Commiſſo itaque prælio, exercitum ſ
Macedonas invadere jubet; ſibi regem eorum
vatum hoſtem depoſcit. Nec Alexander pugnæ
ram fecit: ſed prima congreſſione vulnerato e
cum præceps ad terram decidiſſet, concurſu ſ
litum ſervatur. Porus multis vulneribus obr
capitur. Qui victum ſe adeo doluit, ut cum ver
ab hoſte accepiſſet, neque cibum ſumere volu
neque vulnera curari paſſus ſit; ægreque ſit ab
obtentum, ut vellet vivere. Quem Alexande
honorem virtutis, incolumem in regnum rem
Duas ibi urbes condidit: unam Nicæam, alteram
nomine equi Bucephalen vocavit. Inde Adre
Geſteanos, Præſidas, Gangaridas, cæſis co
exercitibus, expugnat. Cum ad Cuphites veni
ubi eum hoſtium ducenta millia equitum oppe
bantur, exercitus omnis, non minus victoria
numero, quam laboribus feſſus, lachrymis eum
precatur, finem tandem belli faceret; aliquando
triæ, reditusque meminiſſet; reſpiceret mili
annos, quibus vix ætas ad reditum ſufficeret: oſt
dere alius caniciem, alius vulnera, alius ætate c
ſumpta corpora, alius cicatricibus exhauſta: ſ
ſe eſſe qui duorum regum, Philippi Alexandriq
continuam militiam pertulerint. Tandem ora
ut reliquias ſaltem ſuas paternis ſepulchris red
quorum non ſtudiis deficiatur, quam annis: A
non militibus, vel ipſe ſibi parcat, ne fortu
ſuam nimis onerando fatiget. Motis his tam ju
precibus, velut in finem victoriæ, caſtra ſolito m
gnificentiora fieri juſſit, quorum molitionibus
hoſtis terreretur, & poſteris admiratio ſui rel
queretur. Nullum opus milites lætius fecere. I
que cæſis hoſtibus, cum gratulatione in eadem
verterunt.

CA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

CAP. IX. Inde Alexander ad amnem Aceſinem
git: per hunc in Oceanum devehitur. Ibi Hia-
anas Sileoſque quos Hercules condidit,in dedi-
em accepit. Hinc in Ambros & Sugambros
gat. Quæ gentes cum armatis LXXX millibus
itum,& LX. millibus equitum excipiunt. Cum
lio victor eſſet,exercitum ad urbem eorum du-
Quam deſertam à defenſoribus, cum de muro,
n primus ceperat, animadvertiſſet,in urbis pla-
em ſine ullo ſatellite deſiliit. Itaq; cum eum ho-
ſolum conſpexiſſent,clamore edito,undiq; con-
unt, ſi poſſint in uno capite orbis bella finire,
ltionem tot gentibus dare. Nec minus Alexan-
conſtanter reſtitit, & unus adverſus tot millia
liatur. Incredibile dictu eſt, ut eum non mul-
do hoſtium, non vis magna telorum,non tantus
ſſentium clamor terruerit; ſolus tot millia ce-
rit ac fugaverit. Vbi vero obrui multitudine
dit, trunco ſe, qui tum propter murum ſtabat,
icuit, cujus auxilio tutus, cum diu agmen ſu-
iſſet, tandem cognito periculo ejus, amici ad
deſiliunt; ex quibus multi cæſi: præliumque
diu anceps fuit, quoad omnis exercitus, muris
ctis, in auxilium veniret. In eo prælio ſagitta
mamma trajectus, cum ſanguinis fluxu defice-
genu poſito tam diu præliatus eſt, donec eum,
o vulneratus fuerat, occideret. Curatio vulne-
gravior ipſo vulnere fuit.

CAP. X. Itaque ex magna deſperatione tan-
ſaluti redditus, Polyperchonta cum exercitu
ylonian mittit. Ipſe cum lectiſſima manu na-
is conſcenſis, Oceani littora peragrat. Cum
ſſet ad urbem Ambigeri regis, oppidani invi-
n ferro audientes, ſagittas veneno armant: at-
ita gemino mortis vulnere, hoſtem à muris
moventes, plurimos interficiunt. Cum inter
tos vulneratus etiam Ptolemæus eſſet, mori-
ſque jamjam videretur, per quietem regi mon-
a in remedia veneni herba eſt, qua in potu ac-
a, ſtatim periculo liberatus eſt; majorque pars
rcitus hoc remedio ſervata. Expugnata deinde
, reverſus in naves, Oceano libamenta dedit,
ſperum in patriam reditum precatus; ac veluti

curru

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

curru circa metam acto, poſitis imperii termini
quatenus aut terrarum ſolitudines prodire paſ
ſunt, aut mare navigabile fuit, ſecundo æſtu oſ
fluminis Indi invehitur. Ibi in monumenta rerun
ſe geſtarum, urbem Barcen condidit; araſque ſ
tuit, relicto ex numero amicorum, littoralibus I
dis præfecto. Inde iter terreſtre facturus, cum ari
loca medii itineris dicerentur, puteos opportu
locis fieri præcipit, quibus ingenti dulci aqua inve
ta, Babyloniam redit. Ibi multæ devictæ gent
præfectos ſuos accuſaverunt; quos ſine reſpec
amicitiæ, Alexander in conſpectu legatorum nec
ri juſſit. Filiam poſt hæc Darii regis, Statiram, i
matrimonium recepit: ſed & optimatibus Maced
num lectas ex omnibus gentibus nobiliſſimas vir
nes tradidit, ut cõmuni facto crimen regis levaret

CAP. XI. Hinc ad concionem exercitum v
cat; & promittit ſe æs alienum omnium prop
impenſa ſoluturum, ut prædam præmiaque in
gra domos ferant. Inſignis hæc munificentia n
ſumma tantum, verumetiam titulo muneris fu
nec à debitoribus magis, quam à creditoribus g
tius excepta: quoniam utriſque exactio pariter
ſolutio difficilis erat, xx millia talentum in h
ſumptus expenſa. Dimiſſis veteranis, exercitu
junioribus ſupplet. Sed retenti veteranorum diſc
ſum ægre ferentes, miſſionem & ipſi flagitaba
nec annos, ſed ſtipendia ſua numerari jubebant: p
riter in militiam lectos, pariter ſacramento ſol
æquum cenſentes: nec jam precibus, ſed convi
agebant, jubentes eum ſolum cum patre ſuo Ha
mone inire bella, quatinus milites ſuos faſtidi
Contra ille nunc caſtigare milites: nunc lenib
verbis monere, ne glorioſam militiam ſeditionib
infuſcarent. Ad poſtremum cum verbis nihil pr
ficeret; ad corripiendos ſeditionis auctores, è t
bunali in concionem armatam inermis ipſe deſili
& nemine prohibente, XIII. correptos, manu ſ
ipſe ad ſupplicia duxit: Tantam vel illis morien
patientiam metus regis, vel huic exigendi ſuppli
conſtantiam diſciplina militaris dabat.

CAP. XII. Inde ſeparatim auxilia Perſaru
in concione alloquitur. Laudat perpetuam ill

rui

m, tum in ſe, tum in priſtinos reges fidem; ſua
illos beneficia commemorat; ut nunquam qua-
victos, ſed veluti victoriæ ſocios habuerit: de-
que ſe in illorum, non illos in gentis ſuæ morem
nſiſſe: affinitatibus connubiorum victos victori-
s miſcuiſſe: Nunc quoque ait, cuſtodiam corporis
non Macedonibus tantum ſe, verum & illis cre-
urum. Atque ita mille ex his juvenes in nume-
n ſatellitum legit: auxiliorum quoque portionem,
matam in diſciplinam Macedonum, exercitui ſuo
ſcet. Quam rem ægre Macedones tulerunt, ja-
ntes, hoſtes ſuos in officium ſuum à rege ſubje-
os. Tunc univerſi flentes, regem adeunt, orant
pliciis ſuis potius ſaturet ſe, quam contumeliis.
a modeſtia obtinuerunt, ut undecim millia mili-
n veteranorum exauctoraret. Sed & ex amicis
miſſis ſenes, Polyperchon, Clytus, Gorgias, Po-
amas, Amadas, Antigenes. Dimiſſis his, Crate-
præponitur, juſſus præeſſe Macedonibus in An-
atri locum; Antipatrumque cum ſupplemento
onum in locum ejus evocat: ſtipendia reverten-
us, veluti militantibus data. Dum hæc aguntur,
us ex amicis ejus Ephæſtion decedit, dotibus
mo formæ pueritiæque, mox obſequiis regi per-
rus: quem contra decus regium, Alexander diu
it: tumulumque ei XII. millium talentorum fe-
; eumque poſt mortem coli ut deum juſſit.

CAP. XIII. Ab ultimis littoribus Oceani
byloniam revertenti, nuntiatur legationes Car-
ginienſium, ceterarumque Africæ civitatium, ſed
Hiſpaniarum, Siciliæ, Galliæ, Sardiniæ, nonnullas
oque ex Italia, ejus adventum Babyloniæ opperi-
Adeo univerſam terrarum orbem nominis ejus
ror invaſerat, ut cunctæ gentes, veluti deſtinato
i regi adularentur. Hac igitur ex cauſa Babylo-
m feſtinanti veluti conventum terrarum orbis
uro, quidem ex Magis prædixit, ne urbem in-
iret, teſtatus hunc locum ei fatalem fore. Ob hoc
iſſa Babylonia, in Burſiam urbem trans Eufra-
, deſertam olim, conceſſit. Ibi ab Anaxarcho
loſopho compulſus eſt rurſum Magorum prædi-
contemnere, ut falſa & incerta; & ſi fatis cor-
nt, ignota mortalibus: at ſi naturæ debeantur,

immutabilia. Reverſus igitur Babyloniam, mul diebus otio datis intermiſſum olim convivium ſo lemniter inſtituit: totuſque in lætitiam effuſus,cu dici noctem pervigilem junxiſſet, recedentem j è convivio medicus Theſſalus, inſtaurata comeſ tione, & ipſum & ſodales ejus invitat. Accepto p culo, media potione repente veluti telo confix ingemuit: elatuſque è convivio ſemianimis, tan dolore cruciatus eſt, ut ferrum in remedia poſcer tactumque hominum velut vulnera indoleſceret. mici cauſam morbi, intemperiem ebrietatis diſ minaverunt: re autem vera inſidiæ fuerunt, qu rum infamiam ſucceſſorum potentia oppreſſit.

CAP. XIV. Auctor inſidiarum Antipat fuit, qui cum cariſſimos amicos ejus interfect videret: Alexandrum Lynciſtarum generum ſu occiſum: Se magnis rebus in Græcia geſtis, non t gratum apud regem, quam invidioſum eſſe: à m tre quoque ejus Olympiade variis ſe criminatio bus vexatum: Huc accedebant ante paucos dies, ſu plicia in præfectos devictarum nationum crude ter habita. Ex quibus rebus ſe quoque à Macedo non ad ſocietatem militiæ, ſed ad pœnam evocatu arbitrabatur. Igitur ad occupandum regem, C ſandrum filium dato veneno ſubornat, qui cum fr tribus Philippo & Iolla miniſtrare regi ſolebat: c jus veneni tanta vis fuit, ut non ære, non ferro, n teſta contineretur, nec aliter ferri, niſi in ung equi potuerit: præmonito filio, ne alii quam Th ſalo, & fratribus crederet. Hac igitur ex cau apud Theſſalum, paratum, repetitumque conviviu eſt. Philippus & Iollas præguſtare ac tempera potum regis ſoliti, in aqua frigida venenum habu runt, quam prægustatæ jam potioni ſupermiſeru

CAP. XV. Quarto die Alexander indubi tam mortem ſentiens, agnoſcere ſe fatum dom majorum ſuorum ait: nam pleroſque Æacidaru intra trigeſimum annum defunctos. Tumultuant deinde milites, inſidiis periſſe regem ſuſpicant ipſe ſedavit; eoſque omnes cum prolatus in editiſ mum urbis locum eſſet, ad conſpectum ſuum adm ſit, oſculandamque dextram ſuam flentibus po rexit. Cum lacrymarent omnes, ipſe non ſine l

cry

rmis tantum, verum etiam ſine ullo triſtioris
ntis argumento fuit, ut quoſdam impatientius
entes conſolatus ſit: quibuſdam mandata ad pa-
tes eorum dederit: adeo, ſicuti in hoſtem, ita &
mortem invictus animus fuit. Dimiſſis militibus,
icos circumſtantes percontatur videanturne ſimi-
n ſibi repertum regem? Tacentibus cunctis, tum
e, ut hoc neſciat, ita illud ſcire, vaticinarique ſe, ac
e oculis videre dixit, quantum ſit in hoc certami-
ſanguinis fuſura Macedonia; quantis cædibus, quo
ore, mortuo ſibi parentatura. Ad poſtremum,
pus ſuum in Hammonis templo condi jubet.
m deficere eum amici viderent, quærunt, quem
perii faciat heredem: Reſpondit, Digniſſimum.
nta illi magnitudo animi fuit, ut cum Herculem
ium, cum fratrem Aridæum, cum Roxanem
orem prægnantem relinqueret; oblitus neceſſi-
inum, digniſſimum nuncuparet heredem. Prorſus
uſi nefas eſſet, viro forti alium quam virum for-
n ſuccedere; aut tanti regni opes aliis, quam pro-
is relinqui. Hac voce veluti bellicum inter ami-
s ceciniſſet, aut malum diſcordiæ miſiſſet, ita
nes in æmulationem conſurgunt, & ambitione
gi tacitum favorem militum quærunt. Sexta
præcluſa voce, exemptum digito anulum Per-
cæ tradidit: quæ res gliſcentem amicorum diſ-
ſionem ſedavit. Nam etſi non voce nuncupatus
res, judicio tamen electus eſſe videbatur.

CAP. XVI. Deceſſit Alexander, menſem
um, annos tres & triginta natus; vir ſupra huma-
m potentiam magnitudine animi præditus. Qua
cte cum mater Olympias concepit, viſa per quie-
n eſt cum ingenti ſerpente volutari: nec decepta
nnio eſt. nam profecto majus humana mortali-
e opus utero tulit: quam cum Æacidarum gens
ultima ſæculorum memoria, & regna patris,
tris, mariti, ac deinceps majorum omnium illu-
averint: nullius tamen nomine, quam filii, cla-
r fuit. Prodigia magnitudinis ejus in ipſo ortu
nnulla apparuere. nam ea die qua natus eſt, duæ
uilæ tota die præpetes ſupra culmen domus pa-
s ejus ſederunt, omen duplicis imperii, Europæ
iæque præferentes. Eadem quoque die nuntium

G 2 pater

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

pater ejus duarum victoriarum accepit; alteri[...] belli Illyrici; alterius, certaminis Olympici, [...] quod quadrigarum currus miſerat: quod omen u[ni]verſarum terrarum victoriam infanti portendeb[at]. Puer acerrimis litterarum ſtudiis eruditus fuit. Ex[a]cta pueritia, per quinquennium ſub Ariſtotele d[o]ctore inclyto omnium philoſophorum, crevit. A[c]cepto deinde imperio, regem ſe terrarum omni[um] ac mundi appellari juſſit: tantamque fiduciam [...] militibus fecit, ut illo præſente nullus hoſtis arm[a] nec inermes, timuerint. Itaque cum nullo hoſtiu[m] unquam congreſſus eſt, quem non vicerit: null[am] urbem obſedit, quam non expugnaverit: null[am] gentem adiit, quam non calcaverit. Victus deniq[ue] ad poſtremum eſt, non virtute hoſtili, ſed inſidi[is] ſuorum, & fraude civili.

LIBER XIII.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Luctus poſt Alexandri Magni exceſſum: Macedon[um] ingratitudo: Ducum ambitio, militumque avaritia.*
2 *De Alexandri ſucceſſore. Ducum exercitus ſenten[tiæ] pugnantes.*
3 *Perdiccæ ſententiæ reclamant pedites; unde tumultus [...] ſeditio; cui Perdicca prudenter medetur.*
4 *Aridæo Rege deſignato, Perdicca & alii Duces ſeu Pri[n]cipes provincias dividunt.*
5 *Bellum pro Græciæ libertate ab Athenienſibus & Æto[lis] reparatum. Demoſthenis pro patria labores: Antipa[tri] obſidio & liberatio.*
6 *Perdicca Cappadoces prælio fatigat. Bellum inter An[ti]gonum & Perdiccam. Ptolemæi ſolers induſtria.*
7 *De origine urbis Cyrenes digreſſio.*
8 *Ptolemæus bellum parat in Perdiccam. Eumenis res f[or]titer & feliciter geſta.*

CAP. I.

EXtincto in ipſo ætatis ac victoriarum flore A[lexandro] Magno, triſte apud omnes, tota B[a]bylone ſilentium fuit. Sed nec devictæ gent[es] fidem nuntio habuerunt, quod ut invictum rege[m], ita immortalem eſſe crediderant; recordantes, qu[o]ties præſenti morte ereptus eſſet; quam ſæpe pr[...]

amiſſ[...]

iſſo, repente ſe non ſoſpitem tantum ſuis, verum
am victorem obtuliſſet. Vt vero mortis ejus fides
fuit, omnes barbaræ gentes paulo ante ab eo de-
tæ, non ut hoſtem, ſed ut parentem luxerunt.
ater quoque Darii regis, quam amiſſo filio, à fa-
gio tantæ majeſtatis in captivitatem redactam, in-
lgentia victoris, in eam diem vitæ non pœnituc-
, audita morte Alexandri, mortem ſibi ipſa con-
vit; non quod hoſtem filio præferret: ſed quod
tatem filii in eo, quem ut hoſtem timuerat, ex-
rta eſſet. Contra Macedones verſa vice, non ut ci-
m, ac tantæ majeſtatis regem, verum ut hoſtem
iſſum, gaudebant: ſeveritatem nimiam, & aſſidua
lli pericula execrantes. Huc accedebat, quod prin-
pes regnum & imperia, vulgus militum theſauros
grande pondus auri. veluti inopinatam prædam,
ectabant; illi ſucceſſionem regni, hi opum ac divi-
rum hereditatem cogitantes. Erant enim in the-
ris quinquaginta millia talentûm, & in annuo ve-
igali tributo, tricena millia. Sed nec amici Alexan-
i fruſtra regnum ſpectabant; nam ejus virtutis ac
nerationis erant, ut ſingulos reges putares. Quip-
ea formæ pulchritudo, & proceritas corporis, &
rium ac ſapientiæ magnitudo in omnibus fuit, ut
ii eos ignoraret, non ex una gente, ſed ex toto
rrarum orbe electos judicaret. Neque enim un-
am ante Macedonia, vel ulla gens alia, tam cla-
rum virorum proventu floruit: quos primo Phi-
pus, mox Alexander tanta cura legerat, ut non
m ad ſocietatem belli, quam in ſucceſſionem re-
i, electi viderentur. Quis igitur miretur, talibus
iniſtris, orbem terrarum victum, cum exercitus
acedonum tot, non ducibus, ſed regibus regere-
r? qui nunquam ſibi reperiſſent pares, ſi non in-
r ſe concurriſſent: multoſque Macedonia pro
o Alexandros habuiſſet, niſi fortunas eo æmula-
one virtutis in perniciem mutuam armaſſet.

CAP. II. Ceterum occiſo Alexandro, non ut
ti, ita & ſecuri fuere, omnibus unum locum com-
tentibus: nec minus milites, quam invicem ſe ti-
ebant, quorum & libertas ſolutior, & favor incertus
at. Inter ipſos vero æqualitas diſcordiam augebat,
mine tantum ceteros excedente, ut ei aliquis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ſe ſummitteret. Armati itaque in regiam coëunt, a[d]
formandum rerum præſentium ſtatum. Perdic[cas]
cenſet Roxanis exſpectari partum, quæ exact[o]
menſe octavo, matura jam ex Alexandro erat; & [ſi]
puerum peperiſſet, hunc dari ſucceſſorem patri. M[e]-
leager negat differenda in partus dubios conſilia,
nec expectandum dum reges naſcerentur, cum ja[m]
genitis uti liceret: ſeu puer illis placeat, eſſe Perga[mi]
filium Alexandri natum ex Barſine, nomine Herc[u]-
lem: ſeu mallent juvenem, eſſe in caſtris fratre[m]
Alexandri Aridæum, comem & cunctis non ſ[uo]
tantum, verum & patris Philippi nomine accepti[ſ]-
ſimum. Ceterum Roxanem eſſe originis Perſicæ;
nec eſſe fas, ut Macedonibus ex ſanguine eorum,
quorum regna deleverint, reges conſtituantur: quo[d]
nec ipſum Alexandrum voluiſſe dicit. Denique mo-
rientem nullam de eo mentionem habuiſſe. Ptolo-
mæus recuſabat regem Aridæum, non propter ma-
ternas modo ſordes, quod ex Lariſſæo ſcorto naſce-
retur: ſed etiam propter valetudinem majorem,
quam patiebatur; ne ille nomen regis, alius impe-
rium teneret: melius eſſe ex his legi, qui pro virtut[e]
regi ſuo proximi fuerint, qui provincias regant, qui-
bus bella mandentur, quam ſub perſona regis indi-
gnorum ſubjiciantur imperio. Vicit Perdiccæ ſen-
tentia, conſenſu univerſorum. Placuit itaque Roxa-
nis exſpectari partum; & ſi puer natus fuiſſet, tuto-
res Leonatum, Perdiccam, Crateron, & Antipa-
trum conſtituunt, confeſtimque in tutorem obſe-
quia jurant.

CAP. III. Cum equites quoque idem feciſ-
ſent, pedites indignati, nullas ſibi conſiliorum par-
tes relictas, Aridæum Alexandri fratrem regem
appellant, ſatelliteſque illi ex turba ſua legunt, &
nomine Philippi patris vocari jubent. Quæ cum nun-
ciata equitibus eſſent, legatos ad mitigandos eorum
animos, duos ex proceribus, Attalum & Melea-
grum mittunt, qui potentiam ex vulgi adulatione
quærentes, omiſſa legatione, militibus conſentiunt.
Statim & ſeditio crevit, ubi caput & conſilium ha-
bere cœpit. Tunc ad delendum equitatum cuncti
armati in regiam irrumpunt: quo cognito, equites
trepidi ab urbe diſcedunt, caſtriſque poſitis, &
ipſi

i pedites terrere cœperunt. Sed nec procerum
er ſe odia ceſſabant. Attalus ad interficiendum
rdiccam ducem patris alterius, mittit: ad quem
natum, & ultro vocantem, cum accedere percuſ-
res auſi non fuiſſent; tanta conſtantia Perdiccæ
t, ut ultro ad pedites veniret, & in concionem
catos edoceret, quod facinus molirentur: reſpi-
rent contra quos arma ſumpſiſſent: non illos Per-
, ſed Macedonas; non hoſtes, ſed cives eſſe; ple-
ſque etiam cognatos eorum, certe commilitones,
rundem caſtrorum ac periculorum ſocios: editu-
s deinde egregium hoſtibus ſuis ſpectaculum, ut
iorum armis victos ſe doleant, eorum mutuis cæ-
bus gaudeant, parentaturoſque ſanguine ſuo ma-
bus hoſtium à ſe interfectorum.

CAP. IV. Hæc cum pro ſingulari facundia
a Perdicca peroraſſet, adeo movit pedites, ut pro-
ato conſilio ejus, dux ab omnibus legeretur. Tum
quites in concordiam revocati, in Aridæum regem
onſentiunt. Servata eſt portio regni Alexandri
lio, ſi natus eſſet. Hæc agebant, poſito in medio
orpore Alexandri, ut majeſtas ejus teſtis decreto-
um eſſet. His ita compoſitis, Macedoniæ & Græ-
iæ Antipater præponitur: Regiæ pecuniæ cuſto-
ia Cratero traditur: caſtrorum, exercitus, & re-
um cura Meleagro, & Perdiccæ aſſignatur: jube-
urque Aridæus rex, corpus Alexandri in Hammo-
is templum deducere. Tunc Perdicca infenſus ſe-
litionis auctoribus, repente ignaro collega, luſtra-
ionem caſtrorum propter mortem regis, in poſte-
rum edicit. Poſtquam armatum exercitum in cam-
po conſtituit, conſentientibus univerſis, evocatos
dum tranſit, de ſingulis manipulis ſeditioſos, ſuppli-
cio tradi occulte jubet. Reverſus inde, inter princi-
pes provincias dividit, ſimul ut & removeret æmu-
los, & munus imperii, beneficii ſui faceret. Primo,
Ptolemæo Ægyptus, & Africæ Arabiæque pars ſor-
te venit, quem ex gregario milite Alexander virtu-
tis cauſa provexerat: cui ad tradendam provinciam
Cleomenes, qui Alexandriam ædificaverat, datur.
Confinem huic provinciæ Syriam Laomedon Mity-
lenæus, Ciliciam Philotas, Philo Illyrios accipiunt.
Mediæ majori Acropatos, minori ſocer Perdiccæ

præponitur. Suſiana gens Scyno, Phrygia major A
tigono Philippi filio aſſignatur. Lyciam & Pamph
liam Nearchus, Cariam Caſſander, Lydiam Mena
der ſortiuntur. Leonato minor Phrygia evenit: Thr
cia & regiones Pontici maris Lyſimacho: Cappad
cia cum Paphlagonia Eumeni data. Summus caſtr
rum tribunatus Seleuco Antiochi filio ceſſit. Stip
toribus regis ſatellitibuſque Caſſander filius Ant
patri præficitur. In Bactriana ulteriore, & Indiæ r
gionibus, priores præfecti retenti. Terras int
amnes Hydaſpem & Indum, Taxiles habebat. In co
lonias in Indis conditas, Pithon Agenoris filius mit
titur. Parapammenos, fines Caucaſi montis, Extar
ches accepit. Aracoſſi Gedroſique Sibyrtio tradun
tur: Drancæ & Arei Statanori. Bactrianos Amynt
ſortitur, Sogdianos Scythæus, Nicanor Parthos, Phi
lippus Hyrcanos, Phratafernes Armenios, Tlepto
lemus Perſas, Peuceſtes Babylonios, Archos Pe
laſgos, Arceſilaus Meſopotamiam. Cum hæc divi-
ſio, veluti fatale munus ſingulis contigiſſet, ita ma-
gna incrementorum materia plurimis fuit. Siqui-
dem non magno poſt tempore, quaſi regna, non
præfecturas diviſiſſent ſic reges ex præfectis facti,
magnas opes non ſibi tantum paraverunt, verumet-
iam poſteris reliquerunt.

CAP. V. Dum hæc in Oriente aguntur, in Græ-
cia Athenienſes & Ætoli bellum, quod jam vivo
Alexandro moverant, ſummis viribus inſtruebant.
Cauſæ belli erant, quod reverſus ab India Alexan-
der, epiſtolas in Græciam ſcripſerat, quibus o-
mnium civitatium exules, præter cædis damnati re-
ſtituebantur. Quæ recitatæ præſente univerſa Græ-
cia, in mercatu Olympiaco, magnos motus fece-
runt; quod plurimi non legibus pulſi patria, ſed per
factionem principum fuerant, verentibus iiſdem
principibus, ne revocati potentiores in republica
fierent. Palam igitur jam tunc multæ civitates, li-
bertatem bello vindicandum fremebant. Principes
tamen omnium Athenienſes & Ætoli fuere. Quod
cum nuntiatum Alexandro eſſet, mille naves lon-
gas ſociis imperari præceperat, quibus in Occidente
bellum gereret; excurſuruſque cum valida manu
fuerat ad Athenas delendas. Igitur Athenienſes,

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

tracto xxx. millium exercitu, & cc. navibus, llum cum Antipatro, cui Græcia ſorte evenerat, unt; eumque detrectantem prælium, & Hera- æ urbis mœnibus tuentem ſe, obſidione cingunt. dem tempore, Demoſthenes Athenienſis orator, ſus patria, ob crimen accepti ab Harpalo auri, qui delitatem Alexandri fugerat, quod civitatem in dem Alexandri bellum impelleret, forte Mega- exulabat: qui ut miſſum ab Athenienſibus Hy- idem legatum cognovit, qui Peloponnenſes in etatem armorum ſolicitaret, ſequutus eum, Si- na, Argos & Corinthum, ceteraſque civitates, quentia ſua Athenienſibus junxit. Ob quod fa- m, miſſa ab Athenienſibus obviam nave, ab exi- revocatur. Interim in obſidione Antipatri, oſthenes dux Athenienſium, telo è muris in nſeuntem jacto, occiditur. Quæ res tantum ani- rum Antipatro dedit, ut etiam vallum reſcinde- uderet. Auxilium deinde à Leonato per legatos it: qui cum venire cum exercitu nuntiatus eſſet, ii ei Athenienſes cum inſtructis copiis fuere, que equeſtri prælio, gravi vulnere ictus extin- tur. Antipater, tametſi auxilia ſua videret victa, rte tamen Leonati lætatus eſt: quippe & æmulum latum, & vires ejus acceſſiſſe ſibi gratulabatur. tim igitur exercitu ejus recepto, cum par hoſti- etiam prælio videretur, ſolutus obſidione, in cedoniam conceſſit. Græcorum quoque copiæ, bus Græciæ hoſte pulſo, in urbes dilapſæ.

CAP. VI. Interea Perdicca, bello Ariarathi Cappadocum illato, prælioque victor, nihil pre- præter vulnera & pericula retulit. Quippe ho- ab acie in urbem recepti, occiſis conjugibus & ris, domos quiſque ſuas cum omnibus copiis in- derunt. Eodem congeſtis etiam ſervitiis, & ſe- ipſos præcipitant, ut nihil hoſtis victor ſuarum am, præter incendii ſpectaculo frueretur. Inde, iribus auctoritatem regiam acquireret, ad nu- s Cleopatræ ſororis Alexandri Magni, & alte- Alexandri quondam uxoris, non aſpernante mpiade matre ejus, intendit: ſed prius Anti- rum, ſub affinitatis obtentu, capere cupiebat. Ita- fingit ſe in matrimonium filiam ejus petere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

quo facilius ab eo ſupplementum tyronum ex M
cedonia obtineret. Quem dolum præſentiente A
tipatro, dum duas eodem tempore uxores quær
neutram obtinuit. Poſt hæc bellum inter Antig
num & Perdiccam oritur. Antigono Craterus
Antipater auxilium ferebant; qui facta cum Atl
nienſibus pace, Polyperchonta Græciæ & Maced
niæ præponunt. Perdicca, alienatis rebus, Aridæu
& Alexandri Magni filium in Cappadocia, quor
cura illi mandata fuerat, de ſumma belli in con
lium adhibet. Quibuſdam placebat bellum in Ma
doniam transferri, ad ipſum fontem & caput reg
ubi & Olympias eſſet mater Alexandri, non medi
cre momentum partium, & civium favor, prop
Alexandri Philippique nomina: ſed in rem viſ
eſt ab Ægypto incipere, ne in Macedoniam p
fectis, Aſia à Ptolemæo occuparetur. Eume
præter provincias quas acceperat, Paphlagonia
Caria, & Lycia, & Phrygia adjiciuntur. Ibi Crater
& Antipatrum opperiri jubetur: adjutores ei dan
cum exercitibus frater Perdiccæ Alcetas, & Neop
lemus: Clito cura claſſis traditur: Cilicia Phil
adempta, Philoxeno datur: ipſe Perdicca Ægypt
cum ingenti exercitu petit. Sic Macedonia, in d
partes diſcurrentibus ducibus, in ſua viſcera arn
tur: ferrumque ab hoſtili bello in civilem ſang
nem vertit, exemplo furentium, manus ac mem
ſua, ipſa cæſura. Sed Ptolemæus in Ægypto, ſoll
induſtria, magnas opes parabat: quippe & Ægypt
inſigni moderatione in favorem ſui ſolicitaverat
reges finitimos beneficiis obſequiiſque devinxe
terminos quoque imperii, acquiſita Cyrene ur
ampliaverat; factuſque jam tantus erat, ut non t
timeret hoſtes, quam timendus ipſe hoſtibus eſ

CAP. VII. Cyrene autem condita fuit ab A
ſtæo, cui nomen Battos propter linguæ obligat
nem fuit. Hujus pater Cirnus, rex Theramenis
ſulæ, cum ad oraculum Delphos, propter dede
adoleſcentis filii nondum loquentis, deum dep
caturus veniſſet, reſponſum accepit, quo jube
tur filius ejus Battus Africam petere, & urbem C
renem condere, uſum linguæ ibi accepturus. C
reſponſum ludibrio ſimile videretur, propter ſol
din

em Theramenis inſulæ, ex qua coloni ad urbem
ndendam in Africam tam vaſtæ regionis proſi-
i jubebantur, res omiſſa eſt. Interjecto deinde
npore, velut contumaces, peſtilentia Deo parere
npelluntur: quorum tam inſignis paucitas fuit, ut
unam navem complerent. Cum veniſſent in
ricam, pulſis accolis, montem Cyran, & propter
œnitatem loci, & propter fontis ubertatem, occu-
rere. Ibi Battus dux eorum, linguæ nodis ſolutis,
qui primum cœpit: quæ res animos eorum, ex pro-
ſſis Dei jam parte percepta, in reliquam ſpem
ndendæ urbis accendit. Poſitis igitur caſtris,
nionem veteri fabulæ accipiunt, Cyrenem,
miæ pulchritudinis virginem, à Theſſaliæ monte
io ab Apolline raptam, perlatamque in ejuſdem
ntis juga, cujus collem occupaverant, à Deo re-
tam, quattuor pueros peperiſſe, Nomium, Ari-
um, Authocum, Argæum: miſſos à patre Speo re-
Theſſaliæ, qui perquirerent virginem, loci amœ-
ate captos in iiſdem terris, cum virgine reſediſſe.
his pueris tres adultos in Theſſaliam reverſos,
ta regna recepiſſe. Ariſtæum in Arcadia late re-
aſſe, eumque primum, & apium, & mellis uſum,
lactis ad coagula hominibus tradidiſſe, ſolſtitia-
que ortus ſideris primum inveniſſe. Quibus au-
is, Battus virginis nomine ex reſponſis agnito,
bem Cyrenum condidit.
CAP. VIII. Igitur Ptolemæus hujus urbis
ctus viribus, bellum in adventum Perdiccæ para-
t. Sed Perdiccæ plus odium arrogantiæ, quam
es hoſtium nocebant; quam exoſi etiam ſocii, ad
tipatrum gregatim profugiebant. Neoptolemus
oque in auxilium Eumeni relictus, non ſolum
nsfugere, verumetiam prodere partium exerci-
m voluit. Quam rem cum præſenſiſſet Eumenes,
m proditore decernere prælio neceſſe habuit.
ctus Neoptolemus ad Antipatrum & Polyper-
onta profugit; hiſque perſuadet, ut continuatis
nſionibus, læto ex victoria & ſecuro fuga ſua,
meni ſuperveniant. Sed res Eumenem non la-
it: Itaque inſidiæ in inſidiatores verſæ: & qui
urum aggreſſuros ſe putabant, ſecuris in itinere,
pervigilio noctis fatigatis occurſum eſt. In eo
prælio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

prælio Polyperchon occiditur. Neoptolemus qu… que cum Eumene congreſſus, diu mutuis vulner… bus acceptis colluctatus eſt; in ſumma victus, o… cumbit. Victor igitur duobus prœliis continuis E… menes, afflictas partes tranſitione ſociorum paul… lum ſuſtentavit. Ad poſtremum tamen Perdic… occiſo, ab exercitu hoſtis cum Phytone, & Illyri… & Alceta fratre Perdiccæ, appellatur: bellumqu… adverſus eos Antigono decernitur.

LIBER XIV.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Eumenis in bello adverſus Antigonum prudentia … fortitudo.*

2 *Prælio victus obſidetur, liberatur, ad Argyraſpidas co… fugit eoſque ad ſuas partes pertrahit.*

3 *Dum Argyraſpidæ Eumenis imperia contemnunt, hoſti… virtute ſuperantur. Vnde in Eumenem conjuratio.*

4 *Eumenis Captivi ad Argyraſpidas oratio, qua petit ut ſ… inter eos mori liceat. Petitione fruſtratus proditorum c… pita devovet, & Antigone vinctus traditur.*

5 *Caſſander Aridæi vices gerens Græciæ civitates opprim… & in Macedoniam adverſus Olympiadem proficiſcitur.*

6 *Olympias fugit: obſidetur, victori Caſſandro ſe trad… cujus juſſu interficitur.*

CAP. I.

EVmenes, ut Perdiccam occiſum, ſe hoſtem … Macedonibus judicatum, bellumqne Antigon… decretum cognovit; ultro ea militibus ſuis in… dicavit, ne fama aut rem in majus extolleret, au… militum animos rerum novitate terreret; ſimul, u… circa ſe animati eſſent, cognoſceret, ſumpturus con… ſilium ex motu univerſorum. Conſtanter tame… præfatus eſt, ſi cui hæc terrori eſſent, habere eun… diſcedendi poteſtatem. Qua voce adeo cunctos i… ſtudium partium ſuarum induxit, ut ultro illu… omnes hortarentur, reſciſſuroſque ſe ferro decret… Macedonum affirmarent. Tunc exercitu in Æto… liam promoto, pecunias civitatibus imperat; recu… ſantes dare, hoſtiliter diripit. Inde Sardis profe… ctus eſt ad Cleopatram, ſororem Alexandri Ma… gni, ut ejus voce centuriones principeſque confir…

arentur, exiſtimaturos ibi majeſtatem regiam
rti, unde ſoror Alexandri ſtaret. Tanta venera-
o magnitudinis Alexandri erat, ut etiam per ve-
gia mulierum, favor ſacrati ejus nominis quære-
tur. Cum reverſus in caſtra eſſet, epiſtolæ totis
ſtris abjectæ inveniuntur: quibus iis, qui Eumenis
put ad Antigonum detuliſſent, magna præmia de-
iebantur. His cognitis, Eumenes vocatis ad con-
onem militibus, primo gratias agit, quod nemo
ventus eſſet, qui ſpem cruenti præmii fidei ſacra-
ento anteponeret: deinde callide ſubnectit, confi-
as has à ſe epiſtolas ad experiundos ſuorum ani-
os eſſe. Cæterum ſalutem ſuam in omnium pote-
te eſſe; nec Antigonum, nec quemquam ducum ſic
lle vincere, ut ipſe in ſe exemplum peſſimum
tuat. Hoc facto, & in præſenti labantium animos
terruit; & in futurum providit, ut ſi quid ſimile
cidiſſet, non ſe ab hoſte corrumpi, ſed ab duce
ntari arbitrarentur. Omnes igitur operam ſuam
rtatim ad cuſtodiam ſalutis ejus offerunt.

Cap. II. Cum interim Antigonus cum exer-
tu ſupervenit, caſtriſque poſitis, poſtera die in a-
em procedit. Nec Eumenes moram prælio fecit:
i victus, in munitum quoddam caſtellum confu-
t: ubi cum videret ſe fortunam obſidionis ſubitu-
m, majorem exercitus partem dimiſit, ne aut con-
nſu multitudinis hoſti traderetur: aut obſidio ipſa
ultitudine graveretur. Legatos deinde ad Antipa-
um, quod ſolus par Antigoni viribus videbatur,
pplices mittit: à quo cum auxilia Eumeni miſſa
ntigonus didiciſſet, ab obſidione receſſit. Erat
idem ſolutus ad tempus metu mortis Eumenes:
d nec ſalutis, dimiſſo exercitu, magna ſpes erat.
mnia igitur circumſpicienti, optimum viſum eſt,
Alexandri Magni Argyraſpidas, invictum exer-
tum, & tot victoriarum præfulgentem gloria,
currere. Sed Argyraſpides poſt Alexandrum
nes duces faſtidiebant, ſordidam militiam ſub a-
s, poſt tanti regis memoriam, exiſtimantes. Itaque
umenes blandimentis agere; ſuppliciter ſingulos
loqui, nunc commilitones ſuos, nunc patronos ap-
llans, periculorum Orientalium ſocios: nunc refu-
a ſalutis ſuæ, & unica præſidia commemorans ſo-

los

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

los eſſe quorum virtute Oriens ſit domitus ; ſol
qui militiam Liberi patris, qui Herculis monume
ta ſuperarint : per hos Alexandrum , magnum f
ctum ; per hos , divinos honores , & immortale
gloriam conſequutum : orat ut non tam ducem
quam commilitonem recipiant , unumque ex co
pore ſuo eſſe velint. Receptus hac lege , paulati
imperium , primum monendo ſingulos , mox qu
perperam facta erant , blande corrigendo , uſurp
nihil in caſtris ſine illo agi , nihil adminiſtrari ſi
ſolertia illius poterat.

Cap. III. Ad poſtremum cum Antigonum v
nire cum exercitu nuntiatum eſſet, compellit eos
aciem deſcendere. Ibi dum ducis imperia cont
mnunt,hoſtium virtute ſuperantur. In eo prælio n
gloriam tantum tot bellorum , cum conjugibus
liberis, ſed & præmia longa militia parta , perdid
runt. Sed Eumenes,qui auctor cladis erat,nec alia
ſpem ſalutis reliquam habebat , victos hortabatu
Nam & virtute eos ſuperiores fuiſſe affirmaba
quippe ab his quinque millia hoſtium cæſa : & ſi
bello perſtent,ultro hoſtes pacem petituros. Damn
quibus ſe victos putent , duo millia mulierum ,
paucos infantes,& ſervitia eſſe, quæ melius vince
do poſſint reparare , quam deſerendo victoriar
Porro Argyraſpides neque fugam ſe tentaturos d
cunt,poſt damna matrimoniorum & poſt conjug
amiſſas, neque bellum geſturos contra liberos ſuo
ultroque cum convitiis agitant, quod ſe poſt tot a
nos emeritorum ſtipendiorum , redeuntes domu
cum præmiis tot bellorum , ab ipſa miſſione rurſ
in novam militiam , immenſaque bella revocaveri
& à laribus jam quodammodo ſuis, & ab ipſo lim
ne patriæ abductos , inanibus promiſſis deceperit
nunc quoque amiſſis omnibus felicis militiæ quæſt
bus, ne victos quidem in miſera & inopia ſenect
quieſcere ſinat. Ignaris deinde ducibus , confeſti
ad Antigonum legatos mittunt,petentes ut ſua red
di jubeat. Is redditurum ſe pollicetur, ſi Eumene
ſibi tradant. Quibus cognitis,Eumenes cum pauci
fugere tentavit: ſed retractus , deſperatis rebus
cum concurſus multitudinis factus eſſet , petit u
poſtremum ſibi alloqui exercitum liceret.

Ca

CAP. IV. Iuſſus ab univerſis dicere, facto ſi-
ntio, laxatiſque vinculis, prolatam, ſicut erat ca-
natus, manum oſtendit: Cernitis milites, inquit,
bitum atque ornamenta ducis veſtri, quæ mihi
n hoſtium quiſquam impoſuit: nam hoc etiam
atio foret. Vos me ex victore victum, vos me ex
perator captivum feciſtis; quater intra hunc an-
m in mea verba jurejurando obſtricti eſtis. Sed
a omitto. Neque enim miſeros convitia decent.
um oro, ſi propoſitorum Antigoni in meo capite
mma conſiſtit, inter vos me velitis mori. Nam
que illius intereſt, quemadmodum aut ubi ca-
m; & ego fuero ignominia mortis liberatus. Hoc
mpetro, ſolvo vos jurejurando, quo toties vos
ramento mihi devoviſtis. Aut ſi ipſos pudet ro-
nti vim adhibere, ferrum huc date, & permittite
od vos facturos pro imperatore juraſtis, impe-
orem pro vobis ſine religione jurisjurandi facere.
um non obtineret, preces in iram vertit. At vos,
, devota capita, reſpiciant dii perjuriorum vindi-
s; taleſque vobis exitus dent, quales vos ducibus
ſtris dediſtis. Nempe vos iidem paulo ante &
rdiccæ ſanguine eſtis aſperſi, & in Antipatrum
dem moliti. Ipſum denique Alexandrum, ſi fas
iſſet eum mortali manu cadere, interempturi;
od maximum erat, ſeditionibus agitaſtis. Vl-
na nunc ego perfidorum victima, has vobis di-
s atque inferias dico; ut inopes extorreſque omne
um in hoc caſtrenſi exilio agatis, devorentque
s arma veſtra, quibus plures veſtros, quam hoſtium
cés abſumſiſtis. Plenus deinde iræ, cuſtodes ſuos
ecedere ad Antigoni caſtra cœpit. Sequitur exer-
us prodito imperatore ſuo, & ipſe captivus, trium-
umq; de ſe ipſo ad victoris ſui caſtra ducit; omnia
ſpicia regis Alexandri, & tot bellorum palmas
reaſque una ſecum victori tradentes: & ne quid
eſſet pompæ, elephanti quoque, & auxilia Orien-
ia ſubſequuntur. Tanto pulchrior hæc Antigono,
am Alexandro tot victoriæ fuerunt; ut cum ille
ientem vicerit, hic etiam eos à quibus Oriens vi-
us fuerat, ſuperaverit. Igitur Antigonus domitores
os orbis, exercitui ſuo dividit, redditis eorum quæ
victoria ceperat. Eumentem vero, verecundia

prioris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

prioris amicitiæ, in conſpectum ſuum venire pr
hibitum, aſſignari cuſtodibus præcepit.

Cap. V. Interea Eurydice, uxor Aridæi reg
ut Polyperchonta à Græcia redire in Macedoni
cognovit, & ab eo arceſſitam Olympiadem; mul
bri æmulatione perculſa, abutens valetudine vi
cujus officia ſibi vindicabat, ſcribit regis nomine P
lyperchonti, Caſſandro exercitum tradat, in que
regni adminiſtrationem rex tranſtulerit: eadem
in Aſiam Antigono per epiſtolas nuntiat. Q
beneficio devinctus Caſſander, nihil non ex ar
trio muliebris audaciæ gerit. Deinde profect
in Græciam, multis civitatibus bellum infert: qu
rum excidio, veluti vicino incendio territi Sparta
urbem quam ſemper armis, non muris defendera
tum contra reſponſa fatorum & veterem majoru
gloriam, armis diffiſi, murorum præſidio incl
dunt. Tantum eos degeneraviſſe à majoribus, u
cum multis ſæculis murus urbi civium virtus fu
rit, tunc cives ſalvos ſe fore non exiſtimaverint, n
intra muros laterent. Dum hæc aguntur, Caſſa
drum à Græcia turbatus Macedoniæ ſtatus domu
revocavit. Namque Olympias mater Alexand
Magni regis, cum Epiro in Macedoniam, proſ
quente Æacida rege Moloſſorum, veniret, proh
berique finibus ab Eurydice & Aridæo reg
cœpiſſet; ſeu memoria mariti, ſeu magnitudine fili
& indignitate rei, moti Macedones, ad Olympiade
tranſiere: cujus juſſu & Eurydice, & rex occiditu
ſex annis poſt Alexandrum potitus regno.

Cap. VI. Sed nec Olympias diu regnavit. Na
cum principum paſſim cædes, muliebri magis, quar
regio more feciſſet, favorem ſui in odium verti
Itaque audito Caſſandri adventu, diffiſa Macedo
nibus, cum nuru Roxane, & nepote Hercule, i
Pydnam urbem concedit. Proficiſcenti Deidami
Æacidæ regis filia, & Theſſalonice privigna, &
ipſa clara Philippi patris nomine, multæque alia
principum matronæ, ſpecioſus magis quam utili
grex, comites fuere. Hæc cum nuntiata Caſſandr
eſſent, ſtatim citato curſu Pydnam venit, & urbe
obſidione cingit. Cum fame, ferroque urgeretu
Olympias, longæ obſidionis tædio, pacta ſalute, vi
ctor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ori ſe tradidit. Sed Caſſander ad concionem voca-
populo, ſciſcitaturus quid de Olympiade fieri ve-
t, ſubornat parentes interfectorum, qui ſumpta
gubri veſte, crudelitatem mulieris accuſarent; à
ibus accenſi Macedones, ſine reſpectu priſtinæ
ijeſtatis, occidendam decernunt: immemores
orſus, quod per filium ejus, virumque, non ſolum
am ipſi inter finitimos tutam habuiſſent: verum
am tantas opes imperiumque orbis quæſiſſent.
d Olympias ubi obſtinatos venire ad ſe armatos
lit, veſte regali, duabus ancillis innixa, ultro ob-
m procedit. Qua viſa, percuſſores attoniti for-
na majeſtatis prioris, & tot in ea memoriæ oc-
rentibus regum ſuorum nominibus, ſubſtiterunt;
nec à Caſſandro miſſi ſunt, qui eam confoderent,
n refugientem gladium, nec vulnera: aut mulie-
ter vociferantem; ſed virorum more fortium,
gloria veteris proſapiæ, morti ſuccumbentem,
Alexandrum poſſet etiam in moriente matre
gnoſcere. Inſuper exſpirans, capillis & veſte
ra contexiſſe fertur, ne quid poſſet in corpore
s indecorum videri. Poſt hæc Caſſander Theſ-
onicen, regis Aridæi filiam, uxorem ducit: fi-
m Alexandri cum matre, in arcem Amphipoli-
am cuſtodiendos mittit.

LIBER XV.

BREVIARIUM CAPITUM.

Antigoni bellum adverſus ſocios, in quo Demetrius F. ſuperatus prælio.
Caſſandri in familiam Alexandri M. ſævitia, Antigoni proſperi ſucceſſus in bello.
Lyſimachi Antigon oppoſiti virtutes & præclarè geſta.
Novus hoſtis Antigono accedit, nempe Seleucus, cujus origo, & res geſtæ ſubjiciuntur. Antigonus in prælio occumbit.

CAP. I.

Erdicca, & fratre ejus, Eumene, ac Polyperchonte, ceteriſque ducibus diverſæ partis occiſis, finitum certamen inter ſucceſſores Alexan-
i Magni videbatur; cum repente inter ipſos vi-
ores nata diſcordia eſt: quippe poſtulantibus Pto-

lemæo, & Caſſandro, & Lyſimacho, ut pecunia
præda capta, provinciæque dividerentur; Antig
nus negavit ſe in ejus belli præmia ſocios admiſſ
rum, in cujus periculum ſolus deſcenderit. Et
honeſtum adverſus ſocios bellum ſuſcipere vid
retur, divulgat, ſe Olympiadis mortem a Caſſa
dro interfectæ, ulciſci velle, & Alexandri reg
ſui filium cum matre obſidione Amphipolitana l
berare. His cognitis, Ptolemæus & Caſſander, in
ta cum Lyſimacho & Seleuco ſocietate, bellu
terra marique enixe inſtruunt. Tenebat Ptolomæ
Ægyptum cum Africæ parte majore, & Cypro,
Phœnice. Caſſandro parebat Macedonia cum Gr
cia. Aſiam & partes Orientis occupaverat Antig
nus, cujus filius Demetrius, prima belli congre
ſione à Ptolemæo apud Galaman vincitur. In qu
prælio major Ptolemæi moderationis gloria, qua
ipſius victoriæ fuit. Siquidem & amicos Demetr
non ſolum cum ſuis rebus, verum etiam additis i
ſuper muneribus, dimiſit; & ipſius Demetrii priv
tum omne inſtrumentum, ac familiam reddidit, ad
jecto honore verborum, Non ſe propter prædam
ſed propter dignitatem iniſſe bellum; indignatu
quod Antigonus devictis diverſæ factionis duc
bus, ſolus communis victoriæ præmia corripuiſſe

CAP. II. Dum hæc aguntur, Caſſander ab A
pollonia rediens, incidit in Abderitas, qui propte
ranarum muriumque multitudinem relicto patri
ſolo, ſedes quærebant: veritus ne Macedoniam o
cuparent, facta pactione, in ſocietatem eos recepi
agroſque iis ultimos Macedoniæ aſſignat. Deind
ne Hercules Alexandri filius qui fere annos qu
tuordecim exceſſerat, favore paterni nominis in r
gnum Macedoniæ vocaretur, occidi eum tacit
cum matre Barſine jubet, corporaque eorum terr
obrui, ne cædes ſepultura proderetur: & quaſi pa
rum facinoris in ipſo primum rege, mox in matr
ejus Olympiade, ac filio admiſiſſet; alterum quoqu
filium cum matre Roxane, pari fraude interfici
ſcilicet, quaſi regnum Macedoniæ, quod affecta
bat, aliter conſequi, quam ſcelere non poſſet. In
terea Ptolemæus cum Demetrio, navali prælio ite
rato, congreditur; & amiſſa claſſe, hoſtique co

ceſ

ſa victoria, in Ægyptum refugit. Demetrius
um Ptolemæi Leontiſcum, & fratrem Mene-
m, amicosque ejus cum privati inſtrumenti mi-
erio, pari provocatus antea munere, Ægyptum
nittit: & ut appareret eos non odio, ſed dignita-
gloria accenſos, donis muneribusque inter ipſa
la contendebant. Tanto honeſtius tunc bella ge-
antur, quam nunc amicitiæ coluntur. Hac victo-
elatus Antigonus, regem ſe cum Demetrio filio
bellari à populo jubet. Ptolemæus quoque, ne
noris apud ſuos auctoritatis haberetur, rex ab
ercitu cognominatur. Quibus auditis, Caſſander
Lyſimachus, & ipſi regiam ſibi majeſtatem vin-
averunt. Hujus honoris ornamentis tamdiu o-
es abſtinuerunt, quamdiu filii regis ſui ſupereſſe
uerunt. Tanta in illis verecundia fuit, ut cum
es regias haberent, regum tamen nominibus æ-
o animo caruerint, quoad Alexandro juſtus he-
fuit. Sed Ptolemæus & Caſſander, ceterique
tionis alterius duces, cum carpi ſe ſingulos ab
tigono viderent, dum privatum ſingulorum, non
mmune univerſorum bellum ducunt, nec auxi-
m ferre alter alteri volunt, quaſi victoria unius,
n omnium foret, per epiſtolas ſe invicem con-
mantes, tempus, locum cocundi condicunt, bel-
nque communibus viribus inſtruunt. Cui cum
ſſander intereſſe propter finitimum bellum non
ſſet, Lyſimachum cum ingentibus copiis in auxi-
um ſociis mittit.

CAP. III. Erat hic Lyſimachus illuſtri qui-
m Macedoniæ loco natus, ſed virtutis experi-
entis omni nobilitate clarior; quæ tanta in illo
it, ut animi magnitudine, philoſophia ipſa, vi-
umque gloria omnes, per quos Oriens domitus
t, vicerit. Quippe cum Alexander Magnus Cal-
thenem philoſophum, propter ſalutationis Per-
cæ interpellatum morem, inſidiarum, quæ ſibi
aratæ fuerant, conſcium fuiſſe iratus finxiſſet,
mque truncatis crudeliter omnibus membris, ab-
iſisque auribus, ac naſo, labiisque, deforme ac mi-
randum ſpectaculum reddidiſſet; inſuper cum ca-
e in cavea clauſum, ad metum cæterorum cir-
mferret: tunc Lyſimachus audire Calliſthenem,

& præcepta ab eo virtutis accipere ſolitus,miſert
tanti viri, non culpæ ; ſed libertatis pœnas pende
tis,venenum ei in remedia calamitatum dedit.Quo
adeò ægrè Alexander tulit, ut eum objici ferociſſ
mo leoni juberet. Sed cum ad conſpectum ej
concitatus leo impetum feciſſet, manum amicul
involutam Lyſimachus in os leonis immerſit, arr
ptaque lingua, feram exanimavit. Quod cum nu
ciatum regi eſſet, admiratio in ſatisfactionem ce
ſit ; carioremque eum propter conſtantiam tant
virtutis habuit. Lyſimachus quoque magno anim
Regis veluti parentis contumeliam tulit. Deniqu
omni ex animo hujus facti memoria exturbat
poſtea in India inſectanti regi quoſdam palant
poſtes, cum à ſatellitum turba, equi ſui celeritat
deſertus eſſet, ſolus ei per immenſas harenaru
moles curſus comes fuit. Quod idem antea Philip
pus frater ejus cum facere voluiſſet, inter manu
regis exſpiraverat. Sed Lyſimachum deſiliens e
quo Alexander, haſtæ cuſpide ita in fronte vulne
ravit, ut ſanguis aliter cludi non poſſet, quam dia
dema ſibi demptum rex, alligandi vulneris cauſ
capiti ejus imponeret. Quod auſpicium, primu
regalis majeſtatis Lyſimacho fuit. Sed & poſt mor
tem Alexandri, cum inter ſucceſſores ejus Provin
ciæ dividerentur, ferociſſimæ gentes, quaſi omniu
fortiſſimo aſſignatæ ſunt: adeo etiam conſenſu uni
verſorum palmam virtutis inter cæteros tulit.

CAP. IV. Priusquam bellum inter Ptole
mæum, ſociosque ejus, adverſus Antigonum com
mitteretur, repente ex Aſia majore digreſſus Se
leucus, novus Antigono hoſtis acceſſerat. Huju
quoque & virtus clara, & origo admirabilis fuit
Siquidem mater ejus Laudice, cum nupta eſſet An
tiocho, claro inter Philippi duces viro, viſa eſt ſib
per quietem ex concubitu Apollinis concepiſſe
gravidamque factam, munus concubitus, anulum a
deo accepiſſe, in cujus gemma ancora ſculpta eſſet
juſſaque donum filio, quem peperiſſet, dare. Ad
mirabilem fecit hunc viſum & anulus, qui poſter
die, ejuſdem ſculpturæ, in lecto inventus eſt: & fi-
gura ancoræ, quæ in femore Seleuci nata cum ipſ
parvulo fuit. Quamobrem Laudice anulum Seleu-

ce

eunti cum Alexandro Magno ad Perſicam mili-
m, edocto de origine ſua; dedit. Vbi poſt mor-
n Alexandri, occupato regno Orientis, urbem
ndidit, ibique geminæ originis memoriam con-
ravit. Nam & urbem ex Antiochi patris nomi-
Antiochiam vocavit; & campos vicinos, urbi,
ollini dicavit. Originis ejus argumentum etiam
poſteris manſit: Siquidem filii nepoteſque ejus,
coram in femore, veluti notam generis natura-
n habuere. Multa in Oriente, poſt diviſionem
er ſocios regni Macedonici, bella geſſit. Princi-
Babyloniam cepit: inde auctis ex victoria viri-
s, Bactrianos expugnavit. Tranſitum deinde in
diam fecit, quæ poſt mortem Alexandri, veluti
rvicibus jugo ſervitutis excuſſo. præfectos ejus
ciderat. Auctor libertatis Sandrocottus fuerat:
Titulum libertatis poſt victoriam in ſervitutem
rterat. Siquidem occupato regno, populum quem
externa dominatione vindicaverat, ipſe ſervitio
emebat. Fuit hic quidem humili genere natus,
l ad regni poteſtatem majeſtate numinis impul-
. Quippe cum procacitate ſua Alexandrum re-
m offendiſſet, interfici a rege juſſus, ſalutem pe-
m celeritate quæſierat: ex qua fatigatione, cum
mno captus jaceret, leo ingentis formæ ad dor-
ientem acceſſit, ſudoremque profluentem lin-
a ei deterſit, expergefactumque blande reliquit.
oc prodigio primum ad ſpem regni impulſus,
ntractis latronibus, Indos ad novitatem regni
licitavit. Molienti deinde bellum adverſus præ-
ctos Alexandri, elephantus ferus infinitæ magni-
dinis ultro ſe obtulit, & veluti domita manſuetu-
ne, eum tergo excepit; duxque belli, & præliator
ignis fuit. Sic acquiſito regno, Sandrocottus ea
mpeſtate, qua Seleucus futuræ magnitudinis fun-
menta jaciebat, Indiam poſſidebat: cum quo fa-
a pactione Seleucus, compoſitiſque in Oriente
bus, in bellum Antigoni deſcendit. Adunatis igitur
nnium ſociorum copiis, prælium committitur:
eo Antigonus occiditur; Demetrius filius ejus in
gam vertitur. Sed ſocii profligato hoſtili bello, de-
o in ſemetipſos arma verterunt: & cum de præ-
non convenirent, iterum in duas factiones dedu-

cuntur. Seleucus Demetrio, Ptolemæus Lyſimacho junguntur. Caſſandro defuncto Philippus filius ſuccedit. Sic, quaſi ex integro, nova Macedoniæ bella naſcuntur.

LIBER XVI.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Antipater Caſſandri filius fit parricida. Demetrius Alexandrum, Caſſandri F. interficit, & Mdcedoniam uſurpat.*
2 *Demetrius prælio fuſus fugatur. Antipater parricida fœde perit. In Caſſandri familiam numinis vindicta. Ptolemæi placidum fatum.*
3 *Bellum Pyrrhi & Lyſimachi. De Heracleæ origine & ſtatu, digreſsio.*
4 *Clearchi tyranni Heraclienſis artes luculenter deſcribuntur*
5 *Quibus rationibus Clearchus tyrannidem firmaverit. Clearchus tandem à Chione & Leonide juvenibus nobiliſsimis obtruncatur. Poſt Clearchi ſupplicium Heracleæ conditio.*

CAP. I.

POſt Caſſandri regis, filiique ejus Philippi continuas mortes, Theſſalonice regina uxor Caſſandri, non magno poſt tempore, ab Antipatro filio, cum vitam etiam per ubera materna deprecaretur, occiditur. Cauſa parricidii fuit, quod poſt mortem mariti, in diviſione inter fratres regni, propenſior fuiſſe pro Alexandro videbatur. Quod facinus eo gravius omnibus viſum eſt, quod nullum maternæ fraudis veſtigium fuit. Quanquam in parricidio, nulla ſatis juſta cauſa ad ſceleris patrocinium prætexi poteſt. Ob hæc igitur Alexander in ultionem maternæ necis, geſturus cum fratre bellum, auxilium à Demetrio petit: nec Demetrius, ſpe invadendi Macedonici regni, moram fecit. Cujus adventum verens Lyſimachus, perſuadet genero ſuo Antipatro, ut malit cum fratre in gratiam reverti, quam paternum hoſtem in Macedoniam admitti. Inchoatam igitur inter fratres reconciliationem cum præſenſiſſet Demetrius, per inſidias Alexandrum interfecit; occupatoque Macedoniæ regno, cædem apud exercitum excuſaturus, in concionem vocat. Ibi priorem ſe petitum ab Alexandro alle-

gat

nec feciſſe ſe, ſed occupaſſe inſidias. Regem
em ſe Macedoniæ vel ætatis experimentis, vel
ſis juſtiorem eſſe. Patrem enim ſuum & Philip-
Regi, & Alexandro Magno ſocium in omni mi-
fuiſſe: liberorum deinde Alexandri miniſtrum,
ad perſequendos defectores ducem extitiſſe.
ntra Antipatrum avum horum adoleſcentium,
ariorem ſemper miniſtrum regni, quam ipſos re-
fuiſſe. Caſſandrum vero patrem extinctorem
iæ domus, non feminis, non pueris peperciſſe;
ceſſaſſe, quoad omnem ſtirpem regiæ ſubolis
eret. Horum ſcelerum ultionem, quia nequiſ-
ab ipſo Caſſandro exigere, ad liberos ejus trans-
am. Quamobrem etiam Philippum, Alexan-
umque, ſi quis manium ſenſus eſt, non interfe-
res ſuos, ac ſtirpis ſuæ, ſed ultores eorum, Ma-
oniæ regnum tenere malle. Per hæc mitigato
pulo, rex Macedoniæ appellatur. Lyſimachus
oque cum bello Doricetis regis Thracum pre-
retur, ne eodem tempore & adverſus eum di-
care neceſſe haberet, tradita ei altera parte Ma-
donia, quæ Antipatro ejus genero obvenerat,
cem cum eo fecit.

CAP. II. Igitur Demetrius, totis Macedoniæ
gni viribus inſtructus, cum Aſiam occupare ſta-
iſſet, iterato Ptolemæus, Seleucus, & Lyſima-
us, experti priore certamine quantæ vires eſſent
ncordiæ, pacta ſocietate aduuatisque exerciti-
s, bellum adverſus Demetrium transferunt in
ropam. His comitem ſe, & belli ſocium jungit
yrrhus rex Epiri, ſperans non difficilius Deme-
um amittere Macedoniam poſſe, quam acquiſi-
at. Nec ſpes fruſtra fuit: quippe exercitu ejus
rrupto, ipſoque in fugam acto, regnum Macedo-
æ occupavit. Dum hæc aguntur, Lyſimachus ge-
erum ſuum Antipatrum, regnum Macedoniæ ad-
nptum ſibi ſoceri fraude querentem, interfecit;
iamque ſuam Eurydicen querelarum ſociam in
ſtodiam tradit: atque ita univerſa Caſſandri domus
lexandro magno, ſeu necis ipſius, ſeu ſtirpis ex-
nctæ pœnas partim cæde, partim ſupplicio, par-
m parricidio luit. Demetrius quoque à tot exer-
tibus circumventus, cum poſſet honeſte mori, tur-

piter ſe dedere Seleuco maluit. Finito bello, Ptolemæus cum magna rerum geſtarum gloria moriturus, contra jus gentium, minimo natu ex filiis ante infirmitatem regnum tradiderat, ejusque re populo rationem reddiderat: cujus non minor favor in accipiendo, quam patris in tradendo regno fuerat. Inter cetera patris & filii mutuæ pietatis exempla, etiam ea res amorem populi juveni conciliaverat, quod pater regno ei publice tradito, privatus officium regi inter ſatellites fecerat, omnique regno pulchrius regis eſſe patrem duxerat.

CAP. III. Sed inter Lyſimachum, & Pyrrhum regem, ſocios paulo ante adverſus Demetrium, aſſiduum inter pares diſcordiæ malum, bellum moverat. Victor Lyſimachus, pulſo Pyrrho Macedoniam occupaverat. Inde Thraciæ, ac deinceps Heracleæ bellum intulerat: cujus urbis & initia & exitus admirabiles fuere; quippe Bœotiis peſtilentia laborantibus, oraculum Delphis reſponderat, coloniam in Ponti regione ſacram Herculi conderent. Cum propter metum longæ ac periculoſæ navigationis, mortem in patria omnibus præoptantibus, res omiſſa eſſet, bellum his Phocenſes intulerunt: quorum cum adverſa prælia paterentur, iterato ad oraculum decurrunt; reſponſum, idem belli quod peſtilentiæ, remedium fore. Igitur conſcripta colonorum manu, in Pontum delati, urbem Heracleam condiderunt. Et quoniam fatorum auſpiciis in eas ſedes delati erant, brevi tempore magnas opes paravere. Multa deinde hujus urbis adverſus finitimos bella, multæ etiam domeſticæ diſſenſiones fuere. Inter cetera magnifica, vel præcipue illud memorabile fuit. Cum rerum potirentur Athenienſes: victisque Perſis, Græciæ & Aſiæ tributum in tutelam claſſis deſcripſiſſent, omnibus cupide ad præſidium ſalutis ſuæ conferentibus; ſoli Heraclienſes ob amicitiam regum Perſicorum, collationem abnuerant. Miſſus itaque ab Athenienſibus Lamachus cum exercitu ad extorquendum quod negabatur, dum relictis in littore navibus, agros Heracleinſium populatur; claſſem cum majore parte exercitus, naufragio repentinæ tempeſtatis amiſit. Itaque cum neque mari poſſet amiſſis

navibus,

ibus, neque terra auderet, cum parva manu in- tot ferociſſimas gentes, reverti; Heraclienſes heſtiorem beneficii, quam ultionis occaſionem , inſtructos commeatibus, auxiliiſque dimit- t: Bene agrorum ſuorum populationem impen- exiſtimantes, ſi quos hoſtes habuerant, amicos didiſſent.

CAP. IV. Paſſi ſunt inter plurima mala, etiam annidem: ſiquidem cum plebs etiam novas tabu- & diviſionem agrorum divitum impotenter fla- aret, diu re in ſenatu tractata, cum exitus rei inveniretur; ad poſtremum adverſus plebem nio otio laſcivientem, auxilia à Timotheo Athe- inſium duce, mox ab Epaminonda Thebanorum ivere. Vtriſque negantibus, ad Clearchum, quem in exilium egerant, decurrunt. Tanta calami- um neceſſitas fuit, ut cui patriam interdixerant, ad tutelam patriæ revocarent. Sed Clearchus lio facinoroſior redditus, & diſſenſionem po- i occaſionem invadendæ tyrannidis exiſtimans, mo tacitus cum Mithridate civium ſuorum hoſte loquitur; & inita ſocietate paciſcitur, ut revoca- in patriam prodita ei urbe, præfectus ejus con- ueretur. Poſtea autem inſidias, quas civibus averat, in ipſum Mithridatem verterat. Namque m velut arbiter civilis diſcordiæ, de exilio rever- eſſet, ſtatuto tempore, quo urbem Mithridati deret, ipſum cum amicis ſuis cepit; captumque, epta ingenti pecunia, dimiſit. Atque ut in illo itum ſe ex ſocio fecit hoſtem: ſic ex defenſore atoriæ cauſæ, repente patronus plebis evaſit; & verſus auctores potentiæ ſuæ, à quibus revoca- s in patriam, per quos in arce collocatus fue- , non ſolum plebem accendit, verum etiam ne- ndiſſima quæque tyrannicæ crudelitatis exercuit. itur populo ad concionem vocato, neque ſe affu- rum amplius graſſanti in populum ſenatui, ait; terceſſurum etiam, ſi in priſtina ſævitia perſeve- t: quod ſi pares ſe crudelitati ſenatorum arbitra- ntur, abiturum cum militibus ſuis, neque civili- us diſcordiis interfuturum. Sin vero diffidant vi- bus propriis, vindictæ ſe civium non defuturum. roinde conſulant ſibi ipſis: jubeant abire ſe, ſi ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

lint, vel cauſæ populari ſocium remanere. His v
bis ſolicitata plebs, ſummum ad eum imperium c
fert: & dum ſenatus potentiæ iraſcitur, in ſervit
tem ſe tyrannicæ dominationis cum conjugibus
liberis tradit. Igitur Clearchus LX ſenatores co
prehenſos(nam ceteri in fugam dilapſi erant)in v
cula compingit. Lætari plebs, quod à duce poti
mum ſenatorum, ſenatus deleretur, verſaque vi
auxilium eorum in exitium converſum eſſe. Quib
dum mortem paſſim omnibus minatur, cariora e
rum pretia facit: ſiquidem Clearchus magna pec
nia (quaſi minis populi occulte eos ſubtracturu
accepta, ſpoliatos fortunis, vita quoque ſpoliavit

CAP. V. Cognito deinde, quod bellum ſibi
iis qui profugerant, miſericordia in auxilium ſo
citatis civitatibus, pararetur, ſervos eorum man
mittit. Et ne quid mali afflictis honeſtiſſimis d
mibus deeſſet, uxores eorum, filiaſque nubere ſ
vis ſuis, propoſita recuſantibus, morte compel
ut eos ſibi fidiores, & dominis infeſtiores redd
ret. Sed matronis tam lugubres nuptiæ, gravior
repentinis funeribus fuere. Itaq; multæ ſe ante n
ptias, multæ in ipſis nuptiis, occiſis prius novis m
ritis, interficiunt, & ſe tam funeſtis calamitatibu
virtute ingenui pudoris, eripiunt. Prælium dein
committitur: quo victor tyrannus captivos ſenat
res in triumphi modum per ora civium trahit. R
verſus in urbem, alios vincit, torquet alios, ali
occidit: nullus locus urbis à crudelitate tyranni v
cat. Accedit ſævitiæ inſolentia, crudelitati arr
gantia: interdum enim ex ſucceſſu continuæ feli
tatis obliviſcitur ſe hominem: interdum Iovis
filium dicit. Eunti per publicum, aurea aquila v
lut argumentum generis præferebatur: veſte pu
purea, & cothurnis regum tragicorum, & aurea c
rona utebatur: filium quoque ſuum Ceraunon v
cat, ut deos non mendacio tantum, verumetia
nominibus illudat. Hæc illum facere, duo nobiliſſ
mi juvenes Chion & Leonides indignantes, p
triam liberaturi in necem tyranni conſpirant. Era
hi diſcipuli Platonis Philoſophi; qui virtutem, a
quam quotidie præceptis magiſtri erudiebantu
patriæ exhibere cupientes, quinquaginta cognato

velu

uti clientes, in inſidiis locant. Ipſi more jurgan- m, ad tyrannum veluti ad regem in arcem con- dunt: qui jure familiaritatis admiſſi, dum alte- n priorem dicentem intentus audit tyrannus, ab ero obtruncatur. Sed & ipſi, ſociis tardius auxi- m ferentibus, à ſatellitibus obruuntur. Quare tum eſt, ut tyrannus quidem occideretur, ſed ria non liberaretur. Nam frater Clearchi Saty- eadem via tyrannidem invadit; multisque an- , per gradus ſucceſſionis, Heraclienſes ſub re- o tyrannorum fuere.

LIBER XVII.

BREVIARIVM CAPITVM.

yſimachi Regis tragœdia.
Amiſsis XV. liberis in prælio occumbit. Seleucus per inſi- ias occiditur à Ptolemæo. Ptolemæus Principum amici- as, Pyrrhi præſertim, ſibi conciliat.
De Epirotarum regno ejuſdemque origine ac regibus di- reſsio. Pyrrhi varia fortuna.

CAP. I.

Er idem ferme tempus in Helleſponti & Cherſoneſi regionibus terræ motus fuit: ma- xime tamen Lyſimachia urbs ante duos & vi- nti annos à Lyſimacho rege condita, everſa eſt. od portentum dira Lyſimacho, ſtirpique ejus, regni ruinam, cum clade vexatarum regionum rtendebat Nec oſtentis fides defuit: nam bre- oſt tempore, Agathoclem filium ſuum, quem ſucceſſionem regni ordinaverat, per quem lta bella proſpere geſſerat, nonſolum patrium, rum etiam humanum ultra morem, peroſus, mi- tra Arſinoem noverca, veneno interfecit. Hæc prima mali labes, hoc initium impendentis rui- fuit. Nam parricidium, principum ſequutæ cæ- ſunt, luentium ſupplicia quod occiſum juvenem ebant. Itaque & hi qui cædibus ſuperfuerant, & qui exercitibus præerant, certatim ad Seleucum iciunt; eumque pronum jam ex æmulatione glo- , bellum Lyſimacho inferre compellunt. Vlti- m hoc certamen commilitonum Alexandri fuit,

&,

&, velut ad exemplum fortunæ, par reſervatun Lyſimachus quatuor & LXX. annos natus erat. Se leucus ſeptem & LXX. Sed in hac ætate utriqu animi juveniles erant, imperiique cupiditatem ir ſatiabilem gerebant. Quippe cum orbem terrarur duo ſoli tenerent, anguſtiis ſibimet incluſi videbar tur, vitæque finem non annorum ſpatio, ſed impe rii terminis metiebantur.

Cap. II. In eo bello Lyſimachus amiſſis ante va riis caſibus XV liberis, non inſtrenue moriens, pc ſtremus domus ſuæ ruinæ cumulus acceſſit. Lætu tanta victoria Seleucus, & quod majus victoria pı tabat, ſolum ſe de cohorte Alexandri remanſiſſe; vi ctoremque victorum extitiſſe, non humanum eſ opus, ſed divinum munus gloriatur: Ignarus pror ſus, non multo poſt fragilitatis humanæ ſe ipſur exemplum futurum. Quippe poſt menſes admo dum ſeptem à Ptolemæo, cujus ſororē Lyſimachu in matrimonio habuerat, per inſidias circumventu occiditur; regnumque Macedoniæ, quod Lyſima cho eripuerat, cum vita pariter amittit. Igitur Pto lemæus cum & in gratiam memoriæ magni Ptole mæi patris, & in favorem ultionis Lyſimachi am bitioſus apud populares eſſet, primo Lyſimach filios conciliare ſibi ſtatuit; nuptiasque Arſinoe ſororis ſuæ, matris eorum petit, puerorum ado ptione promiſſa, ut cum in locum patris eorum ſuc ceſſiſſet, nihil illi moliri, vel verecundia matri vel appellatione patris auderent. Fratris quoqu regis Ægypti concordiam per epiſtolas depreca tur; profeſſus deponere ſe offenſam erepti pater regni, neque amplius à fratre quæſiturum, quo honeſtius à paterno hoſte perceperit. Omniqu arte adulatur Eumeni, & Antigono Demetrii filiis Antiocho filio Seleuci, cum quibus bellum habitu rus erat, ne tertius ſibi hoſtis accederet. Sed ne Pyrrhus rex Epiri omiſſus, ingens momentum fu turus, utri parti ſocius acceſſiſſet, qui & ipſe ſpo liare ſingulos cupiens, omnibus ſe partibus vendi tabat. Itaque Tarentinis adverſus Romanos laturu auxilium, ab Antigono naves, ad exercitum in Ita liam deportandum, mutuo petit; ab Antiocho pe cuniam, qui opibus quam militibus inſtructior e

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

; à Ptolemæo Macedonum militum auxilia. Sed lemæus, cui nulla dilationis ex infirmitate vi- n venia eſſet, quinque millia peditum, equitum tuor millia, elephantos quinquaginta, non lius, quam in biennii uſum dedit. Ob hæc rhus, filia Ptolemæi in matrimonium acce- , vindicem eum regni reliquit: ne abducta in iam juventute, prædam hoſtibus regnum re- ueret.

CAP. III. Sed quoniam ad Epiri mentio- ventum eſt, de origine regni ejus pauca nar- a ſunt. Moloſſorum primum in ea regione re- m fuit. Poſt Pyrrhus Achillis filius, amiſſo per ntiam Trojanis temporibus paterno regno, in ocis conſedit, qui Pyrrhidæ primo, poſtea Epi- dicti ſunt. Sed Pyrrhus cum in templum Do- æi Iovis ad conſulendum veniſſet, ibi Lanaſ- neptem Herculis rapuit: ex cujus matrimonio liberos ſuſtulit. Ex his nonnullas virgines nu- n finitimis regibus tradidit, opesque affinita- n auxilio magnas paravit: atque ita Heleno filio mi regis, ob induſtriam ſingularem, regnum onum, & Andromachen Hectoris, quam & matrimonio ſuo in diviſione Trojanæ prædæ perat, uxorem tradidit: brevique poſt tempo- Delphis inſidiis Oreſtæ filii Agamemnonis, in- ltaria dei interiit. Succeſſor huic Pialis filius Per ordinem deinde, regnum ad Arrybam endit: cui, quoniam pupillus & unicus ex gente li ſupereſſet, intentiore omnium cura ſervandi educandique, publice tutores conſtituuntur: enas quoque erudiendi gratia miſſus, quanto ior majoribus ſuis, tanto & gratior populo fuit. nus itaque leges, & ſenatum, annuosque magi- us, & reipub. formam compoſuit: & ut à Pyr- ſedes, ſic vita cultior populo ab Arryba ſtatu- Hujus filius Neoptolemus fuit: ex quo nata eſt mpias, mater Alexandri Magni, & Alexander, poſt eum regnum Epiri tenuit: & in Italia bel- eſto, in Bruttiis interiit. Poſt ejus mortem frater ides regno ſucceſſit, qui aſſiduis adverſus Ma- nas bellorum certaminibus populum fatigan- ffenſam civium contraxit: ac propterea in exi- lium

lium actus Pyrrhum filium vivum, admodum pa
vulum in regno reliquit. Qui & ipſe cum a popı
lo propter odium patris ad necem quæreretur, fu
tim ſubtractus in Illyrios defertur: traditusque e
Beroæ, Glauci regis uxori nutriendus, quæ & ip
generis Æacidarum erat. Ibi eum, ſeu miſerico
dia fortunæ ejus, ſeu infantilibus blandimentis i
ductus rex, adverſum Caſſandrum Macedoniæ r
gem, qui eum ſub belli comminatione depoſceba
diu protexit, addito in auxilium etiam adoption
officio. Quibus rebus moti Epirotæ, odio in miſ
ricordiam verſo, annorum XI. eum in regnum reve
caverunt, datis tutoribus, qui regnum uſque adu
tam ejus ætatem tuerentur. Adoleſcens dein
multa bella geſſit; tantusque rerum ſucceſſu habe
cœptus eſt, ut Tarentinos ſolus adverſus Roman
tueri poſſe videretur.

LIBER XVIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1 *Pyrrho Tarentinis adverſus Romanos ſuppetias fere*
Valerius Lævinus occurrit: unde prælia & ſtrages.
2 *Carthaginienſium auxilium Romani remittunt, Pax c*
Pyrrho componitur. Romanorum continentia. Pyrrhus S
ciliam occupat.
3 *De Carthaginienſium origine & veteribus incolis disgr*
ſio, in qua etiam de Sidonis & Tyri conditoribus.
4 *Novæ incolæ Tyri, inter quos Eliſſa quæ à Pigmalione fr*
tre recedit, ut rebus ſuis conſuleret.
5 *Eliſſa agnomine Dido, Cyprum appellit, deinde in ſin*
Africæ defertur & Carthaginem condit.
6 *Eliſſa propter Iarbæ votum ſibi vim infert. Carthagini*
ſium crudelis ſuperſtitio.
7 *Clades Carthaginienſium in Sardinia. Superſtites in e*
lium pulſi, patriam armis recuperare nituntur: unde Ma
Patris in Cartalonem filium ſeveritas: & paulo poſt cru
tus interitus.

CAP. I.

IGitur Pyrrhus rex Epiri, cum iterata Tarentin
rum legatione, additis Samnitium & Lucan
rum precibus, & ipſis auxilio adverſus Rom
nos indigentibus fatigaretur, non tam ſupplic
pre

cibus, quam ſpe invadendi Italiæ imperii indu-
s, venturum ſe cum exercitu pollicetur. In
m rem inclinatum ſemel animum, præcipitem
re cœperant exempla majorum: ne aut inferior
uo ſuo Alexandro videretur, quo defenſore
m Tarentini adverſus Bruttios uſi fuerant; aut
ores animos Magno Alexandro habuiſſe, qui
longa à domo militia Orientem ſubegit. Igi-
relicto cuſtode regni filio Ptolemæo, annos XV
, exercitum in portu Tarentino exponit, duo-
parvulis filiis, Alexandro & Heleno, in ſolatia
inquæ ſecum expeditionis adductis. Cujus au-
adventu, Conſul Romanus Valerius Lævinus,
nans ut prius cum eo congrederetur quam au-
ſociorum convenirent, exercitum in aciem e-
t: Nec rex, tametſi numero militum inferior
, certamini moram fecit. Sed Romanos vin-
es jam, inuſitata ante elephantorum forma ſtu-
primo, mox cedere prælio coëgit; victores-
jam nova Macedonum monſtra repente vice-
. Nec hoſtibus incruenta victoria fuit. Nam
ſe Pyrrhus graviter vulneratus eſt; & magna
militum ejus cæſa; majoremque gloriam ejus
oriæ, quam lætitiam habuit. Hujus pugnæ e-
um multæ civitates ſecutæ, Pyrrho ſe tradunt.
r ceteras etiam Locri, prodito præſidio Ro-
o, ad Pyrrhum deficiunt. Ex ea præda Pyr-
CC. captivos milites Romam gratis remiſit, ut
nita virtute ejus, Romani cognoſcerent etiam
alitatem. Interjectis deinde diebus, cum ſocio-
exercitus ſuperveniſſet, iterato prælium cum
nanis facit, in quo par fortuna priori bello fuit.

AP. II. Interea Mago, dux Carthaginienſium,
xilium Romanorum cum CXX. navibus miſſus,
tum adiit, ægre tuliſſe Carthaginienſes, affir-
s, quod bellum in Italia à peregrino rege pate-
ur. Ob quam cauſam miſſum ſe, ut quoniam
rno hoſte oppugnarentur, externis auxiliis ju-
ntur. Gratiæ à ſenatu Carthaginienſibus actæ,
liaque remiſſa. Sed Mago Punico ingenio,
paucos dies tacitus, quaſi pacificator Car-
inienſium, Pyrrhum adiit ſpeculaturus conſilia
de Sicilia, quo eum arceſſiri fama erat. Nam
Romanis

Romanis eadem cauſa mittendi auxilii Carthagi-
nienſibus fuerat, ut Romano bello, ne in Sicilia
tranſire poſſet Pyrrhus, in Italia detineretur. Du
hæc aguntur, legatus à ſenatu Romano Fabrici
Luſcinus miſſus, pacem cum Pyrrho compoſuit. A
quam confirmandam, Cyneas Romam cum inge
tibus à Pyrrho donis miſſus, neminem, cujus d
mus muneribus pateret, invenit. Huic contine
tiæ Romanorum ſimile exemplum, iiſdem fern
temporibus fuit. Nam miſſi à ſenatu in Ægyptu
legati, cum ingentia ſibi a Ptolemæo rege mi
munera ſpreviſſent, interjectis diebus ad cœna
invitatis, aureæ coronæ miſſæ ſunt, quas illi hon
ris cauſa receptas, poſtera die ſtatuis regis imp
ſuerunt. Igitur Cyneas cum turbatam cum Rom
nis pacem ab Appio Claudio renuntiaſſet, interr
gatus a Pyrrho, qualis Roma eſſet, reſpondit, R
gum urbem ſibi viſam. Poſt hæc legati Siculoru
ſuperveniunt, tradentes Pyrrho totius inſulæ i
perium, quæ aſſiduis Carthaginienſium bellis ve
batur. Itaque relicto Locris Alexandro filio, f
matiſque ſociorum civitatibus valido præſidio,
Siciliam exercitum trajecit.

Cap. III. Et quoniam ad Carthaginienſi
mentionem ventum eſt, de origine eorum pauca
cenda ſunt, repetitis Tyriorum paulo altius reb
quorum caſus etiam dolendi fuerunt. Tyrior
gens condita à Phœnicibus fuit, qui terræm tu
xati, relicto patriæ ſolo, Aſſyrium ſtagnum prim
mox mari proximum littus incoluerunt, condita
urbe, quam a piſcium ubertate, Sidona appella
runt: nam piſcem Phœnices ſidon vocant. P
multos deinde annos a rege Aſcaloniorum exp
gnati, navibus appulſi, Tyron urbem ante ann
Trojanæ cladis condiderunt: ibi Perſarum be
diu varieque fatigati, victores quidem fuere:
attritis viribus, a ſervis ſuis multitudine abunda
bus, indigna ſupplicia perpeſſi ſunt: qui conſpi
tione facta, omnem liberum populum cum domi
interficiunt: atque ita potiti urbe, lares dominor
occupant, rempub. invadunt, conjuges ducunt,
quod ipſi non erant, liberos procreant. Vnus
tot millibus ſervorum fuit, qui miti ingenio, ſe

domi

mini, parvulique filii ejus fortuna moveretur; minosque non truci feritate, ſed piæ miſeri- diæ humanitate reſpiceret. Itaque cum velut iſos alienaſſet, ſervisque de ſtatu reipub. deli- rantibus placuiſſet regem ex ſuo corpore creari, ique potiſſimum quaſi acceptiſſimum diis, qui em orientem primus vidiſſet, rem ad Stratonem oc enim ei nomen erat) dominum occulte laten- h detulit. Ab eo formatus cum medio noctis o- es in unum campum proceſſiſſent, ceteris in ientem ſpectantibus, ſolus Occidentis regionem uebatur. Id primum aliis videri furor, in Occi- te ſolis ortum quærere: ubi vero dies adventa- cœpit, editiſſimisque culminibus urbis oriens ndere expectantibus aliis, ut ipſum ſolem aſpi- ent, hic primus omnibus fulgorem ſolis in ſum- faſtigio civitatis oſtendit. Non ſervili ingenii o viſa; requirentibusque auctorem, de domino fitetur. Tunc intellectum eſt: Quantum inge- ſervilibus ingenia præſtarent; malitiaque ſer- , non ſapientia vincere. Igitur venia ſeni filio- data eſt; & velut numine quodam reſervatos trantes, regem Stratonem creaverunt. Poſt cu- mortem regnum ad filium, ac deinde ad nepo- tranſiit. Celebre hoc ſervorum facinus, metuen- nque exemplum toto orbe terrarum fuit. Itaque xander Magnus, cum interjecto tempore in O- te bellum gereret, velut ultor publicæ ſecuri- s, expugnata eorum urbe: omnes qui prælio erfuerant, ob memoriam veteris cædis crucibus xit: genus tantum Stratonis inviolatum ſervavit, numque ſtirpi ejus reſtituit, ingenuis & inno- incolis inſulæ attributis, ut, exſtirpato ſervili mine, genus urbis ex integro conderetur.

CAP. IV. Hoc igitur modo Tyrii Alexandri piciis conditi, parcimonia & labore quærendi convaluere. Ante cladem dominorum cum pibus, & multitudine abundarent, miſſa in A- am juventute, Vticam condidere: cum interim Tyro decedit, filio Pygmalione, & Eliſſa filia, gnis formæ virgine, heredibus inſtitutis. Sed ulus Pygmalioni admodum puero regnum tra- t. Eliſſa quoque Acerbæ avunculo ſuo, ſacer-

doti Herculis, qui honos ſecundus à rege erat, nu
bit. Huic magnæ, ſed diſſimulatæ opes erant: au
rumque metu regis non tectis, ſed terræ credid
rat; quam rem etſi homines ignorabant, fama tame
loquebatur. Qua incenſus Pygmalion oblitus jur
humani, avunculum ſuum, eundemque generun
ſine reſpectu pietatis occidit. Eliſſa diu fratre
propter ſcelus averſata, ad poſtremum diſſimulat
odio, mitigatoque interim vultu fugam tacito m
litur, aſſumptis quibuſdam principibus in ſociet
tem, quibus par odium in regem eſſe, eandemq
fugiendi cupiditatem arbitrabatur. Tunc fratre
dolo aggreditur, fingit ſe ad eum migrare velle, r
amplius ei mariti domus, cupidæ oblivionis, gr
vem luctus imaginem renovaret, neve ultra ama
admonitio oculis ejus occurrat. Non invitus Py
malion verba ſororis audivit, exiſtimans cum ea
aurum Acerbæ ad ſe venturum. Sed Eliſſa mi
ſtros migrationis à rege miſſos, navibus cum om
bus opibus ſuis prima veſpera imponit, provectaq
in altum, compellit eos onera harenæ pro pecu
involucris involuta, in mare dejicere. Tunc defle
ipſa, lugubrique voce Acerbam ciet; orat, ut libe
opes ſuas recipiat, quas reliquerat; habeatque i
ferias, quas habuerat cauſam mortis. Tunc ipſ
miniſtros aggreditur: ſibi quidem ait optatam oli
mortem: ſed illis acerbos cruciatus, & dira ſu
plicia imminere, qui Acerbæ opes, quarum ſ
parricidium rex fecerit, avaritiæ tyranni ſubtrax
rint. Hoc metu omnibus injecto, comites fugæ a
cepit. Iunguntur & ſenatorum in eam noctem pr
parata agmina; atque ita ſacris Herculis; cujus ſ
cerdos Acerbas fuerat, repetitis, exilio ſedes qu
runt.

CAP. V. Primus illis appulſus terræ, Cypr
inſula fuit: ubi ſacerdos Iovis, cum conjuge & l
beris, deorum monitu, comitem ſe Eliſſæ ſociu
que præbuit, pactus ſibi poſteriſque perpetu
honorem ſacerdotii. Conditio pro manifeſto omi
accepta. Mos erat Cypriis, virgines ante nupti
ſtatutis diebus dotalem pecuniam quæſituras,
quæſtum ad littus maris mittere, pro reliqua pud
citia libamenta Veneri ſoluturas. Harum igitur

nu

mero LXXX admodum virgines raptæ, navibus poni Eliſſa jubet; ut & juventus matrimonia, & os ſubolem habere poſſet. Dum hæc aguntur, gmalion cognita ſororis fuga, cum impio bello gientem perſequi pararet, ægre precibus matris, deorum minis victus, quievit: cui cum inſpirati es canerent, non impune laturum, ſi incrementa bis toto orbe auſpicatiſſimæ interpellaſſet, hoc odo ſpatium reſpirandi fugientibus datum. Itaque ſſa delata in Africæ ſinum, incolas loci ejus, ad-tu peregrinorum, mutuarumque rerum com-rcio gaudentes, in amicitiam ſollicitat: deinde pto loco, qui corio bovis tegi poſſet, in quo feſ- longa navigatione ſocios, quoad proficiſceretur, cere poſſet; corium in tenuiſſimas partes ſecari et, atque ita majus loci ſpacium quam petierat, upat: unde poſtea ei loco Byrſæ nomen fuit. nfluentibus deinde vicinis locorum, qui ſpe lucri lta hoſpitibus venalia inferebant; ſedesque ibi uentibus, ex frequentia hominum velut inſtar tatis effectum eſt. Vticenſium quoque legati, a ut conſanguineis attulerant; hortatique ſunt, em ibi conderent, ubi ſedes ſortiti eſſent. Sed Afros detinendi advenas amor cepit. Itaque ſentientibus omnibus, Carthago conditur, ſta-o annuo vectigali pro ſolo urbis. In primis fun-mentis caput bubulum inventum eſt: quod au-ium quidem fructuoſæ terræ, ſed laborioſæ; petuoque ſervæ urbis fuit: propter quod in a-n locum urbs tranſlata. Ibi quoque equi caput ertum, bellicoſum potentemque populum futu- ſignificans, urbi auſpicatam ſedem dedit. Tunc opinionem novæ urbis concurrentibus genti- brevi & populus, & civitas magna facta.

AP. VI. Cum ſucceſſu rerum florentes Car-ginis opes eſſent, rex Maxitanorum Hiarbas em Pœnorum principibus ad ſe arceſſitis, Eliſſæ tias ſub belli denuntiatione petit: quod legati næ referre metuentes, Punico cum ea ingenio runt; nuntiantes regem aliquem poſcere, qui ores victus eum, Afroſque perdoceat: ſed n inveniri poſſe, qui ad Barbaros & ferarum e viventes tranſire a conſanguineis velit? Tunc

à regina caſtigati, Si pro ſalute patriæ aſperiore
vitam recuſarent, cui etiam ipſa vita, ſi res exiga
debeatur: regis mandata aperuere, dicentes, Qu
præcipiat aliis, ipſi facienda eſſe, ſi velit urbi co
ſultum eſſe. Hoc dolo capta, diu Acerbæ viri nom
ne cum multis lacrymis & lamentatione flebili i
vocato, ad poſtremum ituram ſe quo ſuæ urbis fa
vocarent, reſpondit. In hoc trium menſium ſump
ſpatio, pyra in ultima parte urbis exſtructa, vel
placatura viri manes, inferiasque ante nuptias m
ſura, multas hoſtias cædit, & ſumpto gladio pyra
conſcendit; atque ita ad populum reſpiciens, itura
ſe ad virum, ſicut præceperant, dixit, vitamq
gladio finivit. Quamdiu Carthago invicta fuit, p
dea culta eſt. Condita eſt urbs hæc LXXII. an
ante quam Roma; cujus virtus ſicut bello cla
fuit, ita domi ſtatus variis diſcordiarum caſibus a
tatus eſt. Cum inter cetera mala, etiam peſte lab
rarent, cruenta ſacrorum religione, & ſcelere p
remedio uſi ſunt. Quippe homines, ut victimas i
molabant; & impuberes (quæ ætas etiam hoſtiu
miſericordiam provocat) aris admovebant, pac
deorum ſanguine eorum expoſcentes, pro quor
vita dii rogari maxime ſolent.

CAP. VII. Itaque adverſis tanto ſcelere n
minibus, cum in Sicilia diu feliciter dimicaſſe
tranſlato in Sardiniam bello, amiſſa majore exer
tus parte, gravi prælio victi ſunt. Propter quod
cem ſuum Maleum, cujus auſpiciis & Siciliæ part
domuerant, & adverſus Afros magnas res geſſer
cum parte exercitus, quæ ſuperfuerat, exulare j
ferunt. Quam rem ægre ferentes milites, lega
Carthaginem mittunt, qui reditum primo, veni
que infelicis militiæ petant; tum denuntient, q
precibus nequeant, armis ſe conſecuturos. Cum
preces & minæ legatorum ſpretæ eſſent, interje
diebus, conſcenſis navibus, armati ad urbem
niunt: ibi deos hominesque teſtari, non ſe ex
gnatum, ſed reciperatum patriam venire; oſte
rosque civibus ſuis, non virtutem ſibi priore be
ſed fortunam defuiſſe: prohibitis commeatibus
ſeſſaque urbe, in ſummam deſperationem Cart
ginienſes adduxerunt. Interea Cartalo Malei e

ducis filius, cum præter caſtra patris à Tyro, quo
cimas Herculis ferre, ex præda Sicilienſi, quam
ter ejus ceperat, à Carthaginienſibus miſſus fue-
, reverteretur, arceſſitusque à patre eſſet, prius
blicæ ſe religionis officia exſecuturum quam pri-
tæ pietatis, reſpondit. Quam rem etſi indigne
ret pater, non tamen vim afferre religioni auſus
. Interjectis deinde diebus, Cartalo petito com-
atu à populo, cum reverſus ad patrem eſſet; or-
usque purpura, & infulis ſacerdotii, omnium ſe
lis ingereret, tunc in ſecretũ abducto pater ait:
ſusne es, nefandiſſimum caput, iſta purpura &
o ornatus, in conſpectum tot miſerorum civium
ire? & mæſta ac lugentia caſtra, circumfluenti-
s quietæ felicitatis inſignibus, velut exultabun-
s intrare? Nusquam ne te aliis jactare potuiſti?
llus locus aptior, quam ſordes patris, & exilii
elicis ærumnæ fuerunt? Quid, quod paulo ante
catus, non dico patrem, ducem certe civium tuo-
n ſuperbe ſpreviſti? Quid porro tu in purpura
coronisque aliud, quam victoriarum mearum
ulos geris? Quoniam igitur tu in patre nihil niſi
ſulis nomen agnoſcis; ego quoque imperatorem
magis, quam patrem judicabo, ſtatuamque in te
emplum, ne quis poſthac infelicibus miſeriis pa-
s illudat. Atque ita eum cum ornatu ſuo, in al-
imam crucem in conſpectu urbis ſuffigi juſſit.
ſt paucos deinde dies Carthaginem capit: evoca-
que populo ad concionem, exilii injuriam queri-
: belli neceſſitatem excuſat: contentumque vi-
oria ſua, punitis auctoribus miſerorum civium,
iurioſi exilii omnibus ſe veniam dare dicit. Atque
decem ſenatoribus interfectis, urbem legibus
s reddidit. Nec multo poſt ipſe affectati regni ac-
ſatus, duplicis & in filio & in patria parricidii pœ-
dedit. Huic Mago imperator ſucceſſit, cujus
uſtria, & opes Carthaginienſium, & imperii fi-
, & bellicæ gloriæ laudes creverunt.

LIBER XIX.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Magoni Carthaginienſium Imperatori ſuccedunt Haſdrubal & Amilcar. Haſdrubal in Sardinia perit. Inde Siculum bellum & Perſarum legatio.*
2 *Herum fit & Carthaginienſis clades exercitus in Sicilia.*
3 *Imilco, Dux hujus exercitus, Carthaginem reverſus, ſpe omni abjecta mortem ſibi infert.*

CAP. I.

MAgo Crthaginienſium imperator, cum primus omnium, ordinata diſciplina militari, imperium Pœnorum condidiſſet, viresque civitatis non minus bellandi arte quam virtute firmaſſet, diem ungitur, relictis duobus filiis Haſdrubale & Hamilcare: qui per veſtigia paternæ virtutis decurrentes, ſicuti generi, ita & magnitudini patris ſucceſſerunt. His ducibus Sardiniæ bellum illatum: adverſus Afros quoque vectigal pro ſolo urbis multorum annorum repetentes, dimicatum: ſed Afrorum ſicuti cauſa juſtior, ita & fortuna ſuperior fuit; bellumque cum his ſolutione pecuniæ non armis finitum. In Sardinia quoque Haſdrubal graviter vulneratus, imperio Hamilcari fratri tradito interiit: cujus mortem, cum luctus civitatis, tum & dictaturæ undecim, & triumphi quatuor inſignem fecere: hoſtibus quoque crevere animi, veluti cum duce vires Pœnorum cecidiſſent. Itaque Siciliæ populis propter aſſiduas Carthaginienſium injurias, ad Leonidam fratrem regi Spartanorum concurrentibus, grave bellum natum in quo & diu, & varia victoria præliatum fuit. Du hæc aguntur, legati à Dario Perſarum rege Carthaginem venerunt, afferentes edictum, quo Pœn humanas hoſtias immolare, & canina veſci prohibebantur; mortuorumque corpora cremare potiu quam terra obruere à rege jubebantur: petentes ſimul auxilia adverſus Græciam, cui illaturus bellu Darius erat. Sed Carthaginienſes auxilia negante propter aſſidua finitimorum bella, cæteris, ne p omnia contumaces viderentur, cupide paruere.

CAP. II. Interea Hamilcar bello Sicilien interficitur, relictis tribus filiis, Imilcone, Hann

Giſcone. Haſdrubali quoque par numerus fi-
um fuit, Annibal, & Haſdrubal, & Sappho. Per
resCarthaginienſium ea tempeſtate gerebantur.
lque & Mauris bellum illatum, & adverſus Nu-
as pugnatum, & Afri compulſi ſtipendium ur-
conditæ Carthaginienſibus remittere. Deinde
familia tanta imperatorum gravis liberæ civi-
eſſet, omniaque ipſi agerent ſimul & judicarent,
tum ex numero ſenatorum judices deliguntur,
reverſis à bello ducibus, rationem rerum geſta-
exigerent, ut hoc metu ita in bello imperia co-
rent, ut domi judicia legesque reſpicerent. In
lia in locum Hamilcaris, imperator Imilco ſuc-
t: qui cum navali terreſtrique bello ſecunda
lia feciſſet, multasque civitates cepiſſet, repente
ilentis ſideris vi exercitum amiſit. Quæ res cum
tiata Carthagini eſſet, mœſta civitas fuit: o-
a ululatibus non ſecus ac ſi urbs ipſa capta eſſet,
ſonabant: clauſæ privatæ domus, clauſa deorum
pla, intermiſſa omnia ſacra, omnia privata offi-
damnata. Cuncti deinde ad portum congregan-
, egredientesque paucos è navibus, qui cladi ſu-
fuerant, de ſuis percontantur. Ut verò dubia an-
ſpe, & ſuſpenſo metu, incerta orbitatis exſpe-
ione, caſus ſuorum miſeris eluxit, tunc toto
re plangentium gemitus, tunc infelicium ma-
n ululatus, & flebiles quærelæ audiebantur.

CAP. III. Inter hæc procedit inops è navi
imperator, ſordida ſervilique tunica diſcinctus:
ujus conſpectum plangentium agmina jungun-
Ipſe quoque manus ad cœlum tendens, nunc
em ſuam, nunc publicam fortunam deflet: nunc
s accuſat, qui tanta belli decora, & tot orna-
nta victoriarum, quæ ipſi dederant, abſtulerint
captis tot urbibus, toties que hoſtibus terreſtri
alique prælio victis, exercitum victorem non
o, ſed peſte deleverint. Deferre ſe tamen ci-
us ſuis non modica ſolatia, quod malis eorum
es gaudere, non gloriari poſſent. Quippe cum
ue eos qui mortui ſunt, a ſe occiſos; neque eos
reverſi ſunt, à ſe fugatos poſſint dicere. Prædam
m relictis à ſe caſtris abſtulerint, non eſſe talem,
m velut ſpolium victi hoſtis oſtentent ſed
quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

quam poſſeſſione vacua, fortuitis dominorum mo
tibus, ſicuti caduca occuparint. Quod ad hoſt
pertinet; victores ſe receſſiſſe; quod ad peſter
victos. Nihil tamen ſe gravius ferre, quam qu
inter fortiſſimos viros mori non potuerit, ſervatus
ſit non ad vitæ jucunditatem, ſed ad ludibrium cal
mitatis. Quanquam ubi miſeras copiarum reliqui
Carthaginem reduxerit, ſe quoq; ſequuturum co
militones ſuos: oſtenſurumq; patriæ, non ideo ſe
eam diem vixiſſe, quoniam velit vivere: ſed ne ho
quibus nefanda lues pepercerat, inter hoſtiũ exer
tus relictos, morte ſua proderet. Tali vociferatio
per urbem ingreſſus, ut ad limina domus ſuæ ven
proſecutam multitudinem velut poſtremo alloqu
dimiſit: obſeratisque foribus, ac nemine ad ſe,
filiis quidem admiſſis: mortem ſibi conſcivit.

LIBER XX.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Dionyſius, Sicilia Tyrannus, Græcia magnæ incolas be*
aggreditur.
2 *Metapontinorum origo & fata.*
3 *Crotonienſium & Locrenſium bella.*
4 *Pythagoras Philoſophus Crotonienſes ad frugalitatem*
vocat.
5 *Dionyſius victis Locrenſibus Crotonienſes adoritur, q*
relinquit ab Hannone retractus, & tandem ſuorum inſid
opprimitur.

CAP. I.

DIonyſius è Sicilia Carthaginienſibus pulſis, c
cupatoque totius inſulæ imperio, grave otiu
regno ſuo, periculoſamque deſidiam tanti e
ercitus ratus, copias in Italiam trajecit: ſimul
militum vires continuo labore acuerentur, & reg
fines proferrentur. Prima illa militia adverſus Gr
cos, qui proxima Italici maris littora tenebant, fu
quibus devictis, finitimos quosq; aggreditur, omn
que Græci nominis Italiam poſſidentes, hoſtes ſ
deſtinat: quæ gentes non partem, ſed univerſ
ferme Italiam ea tempeſtate occupaverant. Deniq

mult

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ultæ urbes adhuc poſt tantam vetuſtatem veſtigia ræci moris oſtentant. Namque Tuſcorum populi, ui oram inferi maris poſſident, a Lydia venerunt: : Venetos, quos incolas ſuperi maris videmus, capta & expugnata Troja, Antenore duce, miſit: A-ria quoque Illyrico mari proxima, quæ & Adriaco mari nomen dedit, Græca urbs eſt: Arpos iomedes exciſo Ilio, naufragio in ea loca delatus, ondidit. Sed & Piſæ in Liguribus Græcos auctos habent: & in Tuſcis, Tarquinii à Theſſalis & pinambris: Peruſini quoque originem ab Achæis ucunt. Quid Ceren urbem dicam? Quid Latinos opulos, qui ab Ænea conditi videntur? Iam Faſci, Nolani, Abellani, nonne Chalcidenſium cooni ſunt? Quid tractus omnis Campaniæ? Quid ruttii, Sabinique? Quid Samnites? Quid Tarenni? quos Lacedæmone profectos, Spuriosque ocatos accepimus? Thurinorum urbem condiiſſe Philocteten ferunt, ibique adhuc monumenum ejus viſitur: & Herculis ſagittæ in Apollinis emplo, quæ fatum Trojæ fuere.

CAP. II. Metapontini quoque in templo Minervæ ferramenta, quibus Epeus, à quo conditi unt, equum Trojanum fabricavit, oſtentant. Propter quod omnis illa pars Italiæ, major Græcia appellata eſt. Sed principio originum Metapontini um Sybaritanis & Crotonienſibus pellere ceteros Græcos Italia ſtatuerunt. Cum primum urbem irim cepiſſent, in expugnatione ejus quinquaginta juvenes amplexos Minervæ ſimulachrum, ſacerdotemque deæ velatum ornamentis, inter ipſa altaria trucidaverunt. Ob hæc cum peſte & ſeditionibus vexarentur, priores Crotonienſes Delphicum oraculum adierunt. Reſponſum his eſt, finem mali fore, ſi violatum Minervæ numen, & interfectorum manes placaſſent. Itaque cum ſtatuas uvenibus juſtæ magnitudinis, & imprimis Minervæ fabricare cœpiſſent, Metapontini cognito raculo deorum, occupandam manium & deæ pacem rati, juvenibus modica & lapidea ſimulacra ponunt, & deam panificiis placant. Atque ita peſtis utrobique ſedata eſt, cum alteri magnificentia, lteri velocitate certaſſent. Recuperata ſanitate,

non diu Crotonienſes quievere. Itaque indignantes, in oppugnatione Siris, auxilium contra ſe à Locrenſibus latum, bellum his intulerunt. Quo metu territi Locrenſes, ad Spartanos decurrunt: auxilium ſupplices deprecantur. Illi longinqua militia gravati, auxilium à Caſtore & Polluce petere eos jubent. Neque legati reſponſum ſociæ urbis ſpreverunt: profectique in proximum templum, facto ſacrificio, auxilium deorum implorant. Litatis hoſtiis, obtentoque, ut rebantur, quod petebant, haud ſecus læti, quam ſi deos ipſos ſecū advecturi eſſent: pulvinaria iis in navi componunt, fauſtisque profecti ominibus, ſolatia ſuis pro auxiliis deportant.

CAP. III. His cognitis, Crotonienſes & ipſi legatos ad oraculum Delphos mittunt, victoriæ facultatem, belliquc proſperos eventus deprecantes. Reſponſum, prius votis hoſtes, quam armis vincendos. Cum voviſſent Apollini decimas prædæ, Locrenſes & voto hoſtium, & reſponſo dei cognito, nonas voverunt; tacitamque eam rem habuere, ne votis vincerentur. Itaque cum in aciem proceſſiſſent, & Crotonienſium centum viginti millia armatorum conſtitiſſent, Locrenſes paucitatem ſuam circumſpicientes (nam ſola quindecim millia militum habebant) omiſſa ſpe victoriæ, in deſtinatam mortem conſpirant; tantusque ardor ex deſperatione ſingulos cepit, ut victores ſe putarent, ſi non inulti morerentur. Sed dum mori honeſte quærunt, feliciter vicerunt: Nec alia cauſa victoriæ fuit, quam quod deſperaverunt. Pugnantibus Locris, aquila ab acie nunquam receſſit, eosque tam diu circumvolavit, quoad vincerent. In cornibus quoque duo juvenes diverſo à ceteris armorum habitu, eximia magnitudine, & albis equis, & coccineis paludamentis, pugnare viſi ſunt, nec ultra apparuerunt, quam pugnatum eſt. Hanc admirationem auxit incredibilis famæ velocitas. Nam eadem die, qua in Italia pugnatum eſt, & Corintho, & Athenis, & Lacedæmone nuntiata eſt victoria.

CAP. IV. Poſt hæc Crotonienſibus nulla virtutis exercitatio, nulla armorum cura fuit. Oderant enim quæ infeliciter ſumpſerant; mutaſſentque vitam luxuria, ni Pythagoras philoſophus fuiſſet. Hic

Sami

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

…i Demarato locuplete negotiatore natus, ma…que ſapientiæ incrementis ornatus, Ægyptum …no, mox Babyloniam ad perdiſcendos ſiderum …us, originemque mundi ſpectandam profectus, …mã ſcientiam conſequutus erat. Inde regreſſus, …tam & Lacedæmona, ad cognoſcendas Minois & …urgi inclytas ea tempeſtate leges, contenderat. …bus omnibus inſtructus, Crotonam venit, popu…que in luxuriam lapſum, auctoritate ſua ad uſum …alitatis revocavit. Laudabat quotidie virtutem, …itia luxuriæ, caſusque civitatium ea peſte perdi…m enumerabat; tantumque ſtudium ad frugali…m multitudinis provocavit, ut aliquos ex his …riatos incredibile videretur. Matronarum quo… ſeparatam à viris doctrinam, & puerorum à …entibus frequenter habuit. Docebat nunc has pu…tiam, & obſequia in viros; nunc illos modeſtiam, …tterarũ ſtudium. Inter hæc velut genitricem vir…m frugalitatem omnibus ingerebat, conſecu…que diſputationum aſſiduitate erat, ut matronæ …tas veſtes, ceteraque dignitatis ſuæ ornamenta, …t inſtrumenta luxuriæ deponerent, eaque omnia …ata in Iunonis ædem ipſi deæ conſecrarent, præ…erentes, vera ornamenta matronarum pudici…n, non veſtes eſſe. In juventute quoque quantum …fligatum ſit, victi feminarum contumaces animi …nifeſtant. Sed CCC ex juvenibus cum ſodalitii jure …ramento quadam nexi, ſeparatam à ceteris civi… vitam exercerent, quaſi cœtum clandeſtinæ …njurationis haberent, civitatem in ſe converte…t, quæ eos, cum in unam domum conveniſſent, …mare voluit. In quo tumultu LX ferme periere: …eri in exilium profecti. Pythagoras autem cum …os XX Crotonæ egiſſet, Metapontum migravit, …que deceſſit: cujus tanta admiratio fuit, ut ex …no ejus templum facerent; cumque pro deo co…ent.

CAP. V. Igitur Dionyſius tyrannus, quem ſu… à Sicilia exercitum in Italiam trajeciſſe, bel…nque Græcis intuliſſe memoravimus, expugnatis …cris, Crotonienſes vix vires longo otio ex prio… belli clade reſumentes, aggreditur: qui fortius …n paucis tanto exercitui ejus, quam antea cum

tot

tot millibus Locrenſium paucitati reſtiterunt. Ta
tum virtutis paupertas adverſus inſolentes diviti
habet, tantoque inſperata interdum ſperatâ victor
certior eſt. Sed Dionyſium gerentem bellum, l
gati Gallorum, qui ante menſes Romam incend
rant, ſocietatem amicitiamq; petentes adeunt; ge
tem ſuam inter hoſtes ejus poſitam eſſe, magnoq
uſui ei futuram vel in acie bellanti, vel de tergo i
tentis in prælium hoſtibus affirmant. Grata l
gatio Dionyſio fuit. Ita pacta ſocietate, & auxili
Gallorum auctus, bellum velut ex integro reſta
rat. Iis autem Gallis cauſa in Italiam veniendi, ſ
deſque novas quærendi, inteſtina diſcordia, & aſſ
duæ domi diſſenſiones fuere: quarum tædio, cu
in Italiam veniſſent, ſedibus Tuſcos expulerunt; &
Mediolanum, Comum, Brixam, Veronam, Ve
gamum, Tridentum, Vicentiam condiderunt. Tu
ſci quoque, duce Rhæto, avitis ſedibus amiſſis, Al
pes occupavere: & ex nomine ducis gentes Rhæ
torum condiderunt. Sed Dionyſium in Siciliam
adventus Carthaginienſium revocavit: qui reparat
exercitu, bellum quod lue deſeruerant, auctis vi
ribus repetebant. Dux belli Hanno Carthaginien
ſis erat: cujus inimicus Suniatus, potentiſſimus e
tempeſtate Pœnorum, cum odio ejus, Græcis lit
teris, Dionyſio adventum exercitus, ſegnitien
ducis familiariter prænuntiaſſet, comprehenſi
epiſtolis, proditionis damnatur: facto ſenatu
conſulto, ne quis poſtea Carthaginienſis, aut lite
ris Græcis, aut ſermoni ſtuderet; ne aut loqu
cum hoſte, aut ſcribere ſine interprete poſſet. Ne
multo poſt Dionyſius, quem paulo ante non Sicilia
non Italia capiebat, aſſiduis belli certaminibus vi-
ctus fractuſque, inſidiis ad poſtremum ſuorum in-
terficitur.

LIBER XXI.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Dionyſii junioris artes tyrannicæ deſcribuntur.*
2 *Ejuſdem luxuria, crudelitas, doli, exilium, tyrannis in Locrenſes.*

*allido commento Locrenſes ſpoliat, & obtruncat, ac Sy-
acuſas per proditionem recipit.*
*Hannonis tyrannidem Carthaginem occupare tentantis
ragœdia.*
Dionyſius junior Sicilia ejectus Corinthi moratur.
*Hamilcarem cognomine Rhidanum Alexandri conſilia
ſpeculatum, ingrati Carthaginienſes interficiunt.*

CAP. I.

Xtincto in Sicilia Dionyſio tyranno, in locum ejus milites maximum natu ex filiis ejus, nomine Dionyſium, ſufficere; & naturæ jus ſecuti, quod firmius futurum eſſe regnum, ſi penes u-m remanſiſſet, quam ſi portionibus inter plures ios divideretur, arbitrabantur. Sed Dionyſius er initia regni, avunculos fratrum ſuorum, velut mulos imperii ſui, hortatoreſque puerorum ad viſionem regni, tollere geſtiebat. Quare pauli-er diſſimulatum animum prius ad favorem popu-rium conciliandum intendit; excuſatius facturus od ſtatuerat, ſi probatus ante omnibus foret. Igi-r nexorum tria millia è carcere dimittit: tributa pulo per triennium remittit; & quibuſcunque linimentis poteſt, animos omnium ſolicitat. Tunc l deſtinatum facinus converſus, non cognatus tan-m fratrum, ſed etiam ipſos interficit: ut quibus nſortium regni debebat, ne ſpiritus quidem con-rtium relinqueret, tyrannidem in ſuos priuſquam exteros auſpicatus.

CAP. II. Sublatis deinde æmulis, in ſegni-am lapſus, ſaginam corporis ex nimia luxuria, culorumque valetudinem contraxit, adeo ut non lem, non pulverem, non denique ſplendorem rre lucis ipſius poſſet. Propter quæ dum conte-ni ſe putat, ſævitia graſſatur; nec ut pater carce-m nexis, ſed cædibus civitatem replet. Ob quæ on contemptior omnibus, quam inviſior fuit. Ita-ue cum bellum adverſus eum Syracuſani decreviſ-nt, diu dubitavit, imperium deponeret, an bello ſiſteret. Sed à militibus prædam & urbis dire-tionem ſperantibus, deſcendere in prælium cogi-r. Victus, cum iterato non felicius fortunam ten-iſſet, legatos ad Syracuſanos mittit, ſpondens ſe epoſiturum tyrannidem, ſi mitterent ad eum, quibus-

quibus cum ſibi de pace conveniret. In quam re
miſſos primores, in carcere retinet;atque ita inca
tis omnibus, nec quicquam hoſtile metuentibu
exercitum ad delendam civitatem mittit. Fit igit
in ipſa urbe anceps prælium: in quo oppidan
multitudine ſuperantibus, Dionyſius pellitur: q
cum obſidionem arcis timeret, cum omni regio a
paratu in Italiam profugit tacitus. Exul à Locre
ſibus ſociis exceptus, velut jure regnaret, arce
occupat; ſolitamque ſibi ſævitiam exercet. Conj
ges principum ad ſtuprum rapi jubebat: virgin
ante nuptias abducebat, ſtupratasque ſponſis redd
bat: locupletiſſimos quosque aut civitate pelleba
aut occidi imperabat, bonaque eorum invadebat.

CAP. III. Dein cum rapinæ occaſio deeſſe
univerſam civitatem callido commento circumv
nit. Cum Rheginorum tyranni Leophronis bel
Locrenſes premerentur, voverant, ſi victores fo
rent, ut die feſto Veneris virgines ſuas proſtitue
rent. Quo voto intermiſſo, cum adverſa bella cu
Lucanis gererent, in concionem eos Dionyſius vo
cat: hortatur ut uxores filiasque ſuas in templu
Veneris quam poſſint ornatiſſimas mittant: ex qu
bus ſorte ductæ centum, voto publico fungantu
religionisque gratia, uno ſtent in lupanari menſe
omnibus ante juratis viris, ne quis ullam attaminet
Quæ res ne virginibus, voto civitatem ſolventibus
fraudi eſſet, decretum facerent: ne qua virgo nu
beret, priusquam illæ maritis traderentur. Probat
conſilio, quo & ſuperſtitioni & pudicitiæ virginum
conſulebatur, certatim omnes feminæ impenſiu
exornatæ, in templum Veneris conveniunt: qua
omnes Dionyſius immiſſis militibus ſpoliat, orna-
mentaque matronarum in prædam ſuam vertit
Quarundam viros ditiores interficit, quasdam ad
prodendas virorum pecunias torquet. Cum his ar-
tibus per annos ſex regnaſſet, conſpiratione Locro-
rum civitate pulſus, in Siciliam redit. Ibi Syracu-
ſas ſecuris omnibus, poſt longam intercapedinem
pacis, per proditionem recepit.

CAP. IV. Dum hæc in Sicilia geruntur, inte-
rim in Africa princeps Carthaginienſium Hanno
opes ſuas, quibus vires reipubl. ſuperabat ad occu-

pandam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ndam dominationem intendit, regnumque inva-
e, interfecto ſenatu, conatus eſt. Cui ſceleri
emnem nuptiarum diem filiæ ſuæ legit, ut reli-
ne votorum, nefanda commenta facilius tege-
tur. Itaque plebi epulas in publicis porticibus,
atui in domo ſua parat, ut poculis veneno infe-
, ſecretius ſenatum, & ſine arbitris interficeret,
amque rempubl. facilius invaderet. Qua re ma-
tratibus per miniſtros prodita, ſcelus decli-
um, non vindicatum eſt, ne in viro tam potenti
s negotii faceret res cognita, quam cogitata.
ntenti itaque cohibuiſſe, decreto modum nuptia-
 ſumptibus ſtatuunt; idque obſervari non ab
, ſed ab univerſis jubent, ne perſona deſignata,
 vitia correcta viderentur. Hoc conſilio præ-
tus, iterum ſervitia concitat, ſtatutaque rurſus
dium die, cum denuo ſe proditum videret, timens
icium, munitum quoddam caſtellum cum vigin-
illibus ſervorum armatis occupat. Ibi dum A-
s, regemque Maurorum concitat, capitur, vir-
que cæſus, effoſſis oculis, & manibus cruribus-
 fractis, velut à ſingulis membris pœnæ exige-
tur, in conſpectu populi occiditur: corpus ver-
ibus lacerum in crucem figitur. Filii quoque,
natique omnes, etiam innoxii, ſupplicio tradun-
, ne quiſquam aut ad imitandum ſcelus, aut ad
rtem ulciſcendam, ex tam nefaria domo ſuper-
t.

AP. V. Interea Dionyſius Syracuſis receptus,
n gravior crudeliorque indies civitati eſſet, ite-
 conſpiratione obſidetur. Tunc depoſito impe-
 arcem Syracuſanis cum exercitu tradidit; re-
toque privato inſtrumento. Corinthum in exi-
n proficiſcitur. Ibi humilima quæque tutiſſima
 timans, in ſordidiſſimum vitæ genus deſcendit:
 contentus in publico vagari, ſed potare: nec
ſpici in popinis, lupanaribusque, ſed totis die-
 deſidere: cum perditiſſimo quoque de minimis
s diſceptare, pannoſusque & ſqualidus incede-
 riſum libentius præbere, quam captare: in ma-
o perſtare; quod emere nõ poterat, oculis devo-
: apud Ædiles adverſus lenones jurgari; omnia-
 ita facere, ut contemnendus magis, quam me-
tuendus

tuendus videretur. Noviſſime, ludimagiſtrum pr feſſus, pueros in trivio docebat, ut aut à timentib ſemper in publico videretur, aut à non timentib facilius contemneretur. Nam licet tyrannicis tiis ſemper abundaret: tamen ſimulatio hæc viti rum, non naturæ erat; magisque hæc arte, qua amiſſo regali pudore faciebat, expertus quam in ſa tyrannorum forent etiam ſine opibus nomina. L borabat itaque invidiam præteritorum, contemp præſentium demere: neque honeſta, ſed tuta con lia circumſpiciebat. Inter has tamen diſſimulati num artes, inſimulatus eſt affectatæ tyrannidis; n aliter quam dum contemnitur, liberatus eſt.

CAP. VI. Inter hæc Carthaginienſes tan ſucceſſu rerum Alexandri Magni exterriti, vere tes ne Perſico regno & Africam vellet adjunger mittunt ad ſpeculandos ejus animos Hamilcare cognomento Rhodanum, virum ſolertia facundi que præter ceteros inſignem. Augebant enim m tum & Tyrus urbs, auctor originis ſuæ, capta: Alexandria æmula Carthaginis, in terminis Afric & Ægypti condita: & felicitas regis, apud que nec cupiditas, nec fortuna ullo modo terminaba tur. Igitur Hamilcar per Parmenionem aditu reg obtento, profugiſſe ſe ad regem expulſum patr fingit, militemque ſe expeditionis offert. Atq ita conſiliis ejus exploratis, in tabellis ligneis, vac deſuper cera inducta, civibus ſuis omnia perſcrib bat. Sed Carthaginienſes poſt mortem regis reve ſum in patriam, quaſi urbem regi venditaſſet, n ingrato tantum, verum etiam & crudeli animo, n caverunt.

LIBER XXII.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Agathoclis Siciliæ Tyranni pueritia, adoleſcentia, miſe conditio, fælicitas bellica, nova dignitas, perfidia, crud litas, tyrannis.*

2 *Carthaginienſes in Hamilcarem proditorem tacita ſuffr gia ferunt.*

3 *Betla Agathoclis.*

4 *Syracuſis à Carthaginenſibus obſeſsis, Agathocles auda conſilio bellum in Africam infert.*

5 *Exp*

Expoſito in littore Africæ exercitu gravi oratione ſuos ad
ugnam accendit.
Diſcuſſa ſuperſtitionis nebula, & navibus incenſis Car-
haginienſes prælio ſuperat, & urbes nobiliſsimas recipit.
iciliam Carthaginienſes relinquere coguntur, & infelici-
er cum Agathocle pugnant in Africa. Fatum acerbum
Aphellæ & Bomilcaris.
Agathocles totius Siciliæ imperium occupat: in Africam
verſus infeliciter pugnat: caſtra deſerit: unde militum
efectio: filiorum Agathoclis mors cruenta: & Agatho-
lis pax inita cum Carthaginienſibus.

CAP. I.

Gathocles Siciliæ tyrannus, qui magnitudini
priores Dionyſii ſucceſſit; ad regni majeſtatem
ex humili & ſordido genere pervenit. Quippe
Sicilia patre figulo natus, non honeſtiorem pue-
am, quam principia originis habuit. Siquidem
ma, & corporis pulchritudine egregius, diu
am ſtupri patientia exhibuit. Annos deinde pu-
tatis egreſſus, libidinem a viris ad feminas tran-
lit. Poſt hæc apud utrumque ſexum famoſus, vi-
n latrociniis mutavit. Interjecto tempore, cum
racuſas conceſſiſſet, accitusque in civitatem inter
olas eſſet, diu ſine fide fuit. Quoniam nec in for-
is quod amitteret, nec in verecundia quod in-
naret, habere videbatur: in ſumma gregariam
itiam ſortitus, non minus tunc ſeditioſa, quam
ea turpi vita, in omne facinus promptiſſimus
t. Nam & manu ſtrenuus, & in concionibus
facundus habebatur. Brevi itaque centurio, ac
nceps tribunus militum factus eſt. Primo bel-
dverſus Ætneos magna experimenta ſui Syra-
anis dedit. Sequenti Campanorum, tantam de
pem omnibus fecit, ut in locum demortui ducis
maſconis ſufficeretur. Cujus uxorem adulterio
gnitam, poſt mortem viri in matrimonium rece-
Nec contentus quod ex inope repente dives
tus eſſet, piraticam adverſus patriam exercuit.
uti ei fuit, quod ſocii capti tortique, de illo ne-
erunt. Bis occupare imperium Syracuſarum
uit: bis in exilium actus eſt.

CAP. II. A Murgantinis apud quos exulabat,
o Syracuſanorum, primo prætor, mox dux crea-

tur. In eo bello & urbem Leontinorum capit,
patriam ſuam Syracuſas obſidere cœpit: ad cuju
auxilium Hamilcar dux Pœnorum imploratus, de
poſitis hoſtilibus odiis, præſidia militum mittit. I
uno eodemque tempore Syracuſæ, & ab hoſte, c
vili amore defenſæ; & à cive, hoſtili odio imp
gnatæ ſunt. Sed Agathocles, cum videret forti
defendi urbem quam oppugnari, precibus per i
ternuntios Hamilcarem exorat, ut inter ſe & Syr
cuſanos pacis arbitria ſuſcipiat, peculiaria in ipſu
officia ſua repromittens. Qua ſpe impletus Hami
car, ſocietatem cum eo, metu potentiæ ejus jung
ut quantum virium Agathocli adverſus Syracuſan
dediſſet, tantum ipſe ad incrementa domeſticæ p
tentiæ reciperaret. Igitur non pax tantum Agath
cli conciliatur: verum etiam prætor Syracuſis co
ſtituitur. Tunc Hamilcari, expoſitis ignibus cer
tactisque, in obſequia Pœnorum jurat. Deinde a
ceptis ab eo quinque millibus Afrorum, potentiſ
mos quosque ex principibus interficit: atque
veluti reip. ſtatum formaturus, populum in the
trum ad concionem vocari jubet, contracto in g
mnaſio ſenatu, quaſi quædam prius ordinatur
Sic compoſitis rebus, immiſſis militibus popul
obſidet; ſenatum trucidat: cujus peracta cæde,
plebe quoque locupletiſſimos & promptiſſimos
terficit.

Cap. III. His ita geſtis, militem legit, ex
citumque conſcribit: quo inſtructus, finitimas
vitates nihil hoſtile metuentes, ex improviſo agg
ditur. Pœnorum quoque ſocios, permittente H
milcare, fœde vexat: propter quod querelas C
thaginem ſocii non tam de Agathocle, quam
Hamilcare detulerunt: hunc ut dominum & tyr
num, illum ut proditorem arguentes: à quo in
ſtiſſimo hoſti, fortunæ ſociorum, interpoſita
ctione, donatæ ſint: ſicut ab initio Syracuſæ in
gnus ſocietatis ſint traditæ, urbs ſemper Pœnis
feſta, & de imperio Siciliæ Carthaginis æmu
nunc inſuper civitates ſociorum eidem titulo pa
addictas. Denunciare igitur ſe, hæc brevi ad ip
redundatura, ac propediem ſenſuros, quantum
lum non Siciliæ magis, quam ipſi Africæ attuler

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

querelis ſenatus in Hamilcarem accenditur. Sed niam in imperio eſſet, tacita de eo ſuffragia tu-t, & ſententias priusquam recitarentur, in m conjectas obſignari juſſerunt, dum alter ilcar Giſgonis filius, à Sicilia reverteretur. Sed callida commenta Pœnorum, & ſententias, in-a mors Hamilcaris prævenit; liberatusque eſt munere, quem ſui per injuriam cives inauditum naverant. Quæ res Agathocli adverſus Pœnos cionem movendi belli dedit. Prima igitur illi Hamilcare Giſgonis filio, prælii congreſſio a quo victus, majori mole reparaturus bellum, cuſas conceſſit. Sed ſecundi certaminis eadem na, quæ & prioris, fuit.

AP. IV. Cum igitur victores Pœni Syracu-bſidione cinxiſſent, Agathocles cum ſe neque us parem, neque ad obſidionem ferendam in-tum videret; ſuper hæc à ſociis crudelitate offenſis, deſertus eſſet, ſtatuit bellum in Afri-transferre: mira prorſus audacia, ut quibus lo urbis ſuæ par non erat, eorum urbi bellum ret; & qui ſua tueri non poterat, impugnaret a; victusque victoribus inſultaret: Hujus con-non minus admirabile ſilentium, quam com-um fuit, populo hoc ſolum profeſſus, inveniſſe ctoriæ viam: animos illi tantum in brevem ob-nis patientiam firmarent: vel ſi cui ſtatus præ-s fortunæ diſpliceret, dare ſe ei diſcedendi li-m poteſtatem. Cum mille ſexcenti diſceſſiſſent, os ad obſidionis neceſſitatem frumento & ſti-io inſtruit: quinquaginta tantum ſecum talenta æſentem uſum aufert, cetera ex hoſte melius, n ex ſociis paraturus. Omnes deinde ſervos mi-s ætatis, libertate donatos ſacramento adegit, ue & majorem partem ferme militum navibus nit; ratus exæquata utriusque ordinis condi-; mutuam inter eos virtutis æmulationem fu-n: ceteros omnes ad tutelam patriæ reliquit.

AP. V. Septimo igitur imperii anno, comi-duobus adultis filiis, Archagatho & Heracli-ullo militum ſciente quo veheretur, curſum in cam dirigit. Cum omnes aut in Italiam præ-m ſe, aut in Sardiniam ituros crederent, tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

primum, expoſito in Africæ littore exercitu, c
ſilium ſuum omnibus aperit. Quo in loco Syrac
poſitæ ſint, oſtendit: quibus aliud nullum auxil
ſupereſſet, quam ut hoſtibus faciant, quæ ipſi
tiantur. Quippe aliter domi, aliter foris bella
ctari. Domi ea ſola auxilia eſſe, quæ patriæ v
ſubminiſtrent: foris hoſtem etiam ſuis viribus v
ci deficientibus ſociis, & odio diuturni imperii
terna auxilia circumſpicientibus. Huc accedi
quod urbes, caſtellaque Africæ non muris cinc
non in montibus poſitæ ſint, ſed in planis cam
ſine ullis munimentis jaceant: quas omnes m
excidii facile ad belli ſocietatem perlici po
Majus igitur Carthaginienſibus ab ipſa Africa, q
ex Sicilia exarſurum bellum, coituraque auxili
mnium adverſus unam urbem, nomine quam op
ampliorem, & quas non attulerit vires, inde ſ
pturum. Nec in repentino Pœnorum metu, m
cum momentum victoriæ fore, qui tanta aud
hoſtium perculſi, trepidaturi ſint. Acceſſura &
larum incendia, caſtellorum, urbiumque contu
cium direptionem, tum ipſius Carthaginis obſid
nem. Quibus omnibus non ſibi tantum in alios,
& aliis in ſe ſentient patere bella. His non ſol
Pœnos vinci, ſed & Siciliam liberari poſſe. N
enim moraturos in ejus obſidione hoſtes, cum
urgueantur. Nusquam igitur alibi facilius bell
ſed nec prædam uberiorem inveniri poſſe. N
capta Carthagine, omnem Africam Siciliam
præmium victorum fore. Gloriam certe tam
neſtæ militiæ tantam in omne ævum futuram
terminari nullo tempore oblivione poſſit; ut d
tur eos ſolos mortalium eſſe, qui bella, quæ d
ferre non poterant, ad hoſtes tranſtulerint, victi
victores inſecuti ſint, & obſeſſores urbis ſuæ o
derint. Omnibus igitur forti ac læto animo bel
ineundum, quo nullum aliud poſſit aut præm
victoribus uberius, aut victis monumentum
luſtrius dare.

CAP. VI. His quidem adhortationibus an
militum erigebantur: ſed terrebat eos portent
ligio, quod navigantibus eis, ſol defecerat. C
rei rationem non minore cura rex, quam belli r

de

bat, affirmans, ſi prius quam proficiſcerentur, fa-
um eſſet, crediturum adverſum profecturos pro-
gium eſſe: nunc quia egreſſis acciderit, illis ad
os eatur protendere. Porro defectus naturalium
erum ſemper præſentem rerum ſtatum mutare;
rtumque eſſe florentibus Carthaginienſium opi-
s, adverſiſque rebus, ſuis commutationem ſigni-
ari. Sic conſolatis militibus, univerſas naves,
nſentiente exercitu, incendi jubet, ut omnes ſci-
nt, auxilio fugæ adempto, aut vincendum, aut
oriendum eſſe. Deinde cum omnia, quacunque
grederentur, proſternerent, villas caſtellaque in-
nderent, obvius eis fuit cum xxx millibus Pœ-
rum Hanno: ſed prælio commiſſo, duo de Sicu-
i, tria millia de Pœnis cum ipſo duce cecidere. Hac
ctoria & Siculorum animi eriguntur, & Pœnorum
nguntur. Agathocles victis hoſtibus, urbes ca-
llaque expugnat, prædas ingentes agit, hoſtium
ulta millia trucidat. Caſtra deinde quinto lapide
Carthagine ſtatuit, ut damna cariſſimarum rerum,
ſtitatemque agrorum, & incendia villarum, de
uris ipſius urbis ſpecularentur. Interea ingens
ta Africa deleti Pœnorum exercitus fama, occu-
tarumque urbium, divulgatur. Stupor itaque o-
nes & admiratio inceſſit, unde tanto imperio
n ſubitum bellum, præſertim ab hoſte jam victo.
miratio deinde paulatim in contemptum Pœno-
m vertitur. Nec multo poſt non Afri tantum,
rum etiam urbes nobiliſſimæ novitatem ſequutę,
Agathoclem defecere; frumentoque, & ſtipen-
o victorem inſtruxere.

CAP. VII. His Pœnorum malis etiam dele-
s in Sicilia cum imperatore exercitus, velut qui-
m ærumnarum cumulus acceſſit. Nam poſt pro-
ctionem à Sicilia Agathoclis, in obſidione Syra-
ſarum Pœni ſegniores redditi, ab Antandro fra-
regis Agathoclis occidione cæſi nuntiabantur.
que cum domi foriſque eadem fortuna Cartha-
nienſium eſſet, jam non tributariæ tantum ab
s urbes, verumetiam ſocii reges deficiebant,
nicitiarum jura non fide, ſed ſucceſſu ponde-
ntes. Erat inter ceteros, rex Cyrenarum A-
ellas, qui ſpe improba, regnum totius Africæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

amplexus, ſocietatem cum Agathocle per legat
junxerat; pactusque cum eo fuerat; ut Siciliæ il
ſibi Africæ imperium, victis Carthaginienſibus, c
deret. Itaque cum ad belli ſocietatem cum inge
exercitu ipſe veniſſet, Agathocles blando alloqui
& humili adulatione cum ſæpius ſimul cœnaſſe
adoptatuſque filius ejus ab Aphella eſſet, incautu
interficit: occupatoque exercitu ejus, iterato Ca
thaginienſes omnibus viribus bellum cientes, m
gno utriuſque exercitus ſanguine, gravi prælio ſ
perat. Hoc certaminis diſcrimine tanta deſperat
illata Pœnis eſt, ut niſi in exercitu Agathoclis o
ſeditio fuiſſet, tranſiturus ad eum Bomilcar, r
Pœnorum, cum exercitu fuerit. Ob quam noxam
medio foro à Pœnis patibulo ſuffixus eſt: ut i
locus monumentum ſuppliciorum eſſet, qui a
fuerat ornamentum honorum. Sed Bomilcar mag
animo crudelitatem civium tulit; adeo ut de ſu
ma cruce, veluti de tribunali, in Pœnorum ſcel
concionaretur: objectans illis nunc Hannone
falſa affectati regni invidia circumventum: nu
Giſgonis innocentis exilium: nunc in Hamilcare
patruum ſuum tacita ſuffragia, quod Agathocle
ſocium illis facere, quam hoſtem maluerit. H
cum in maxima populi concione vociferatus eſſ
expiravit,

CAP. VIII. Interea Agathocles profligatis
Africa rebus, tradito Archagatho filio exercitu,
Siciliam recurrit: nihil actum in Africa exiſtima
ſi amplius Syracuſæ obſiderentur. Nam poſt occ
ſum Hamilcarem, Giſgonis filium, novus eò à Pœ
miſſus exercitus fuerat. Statim igitur primo a
ventu ejus, omnes Siciliæ urbes auditis rebus, qu
in Africa geſſerat, certatim ſe ei tradunt: atque i
pulſis è Sicilia Pœnis, totius inſulæ imperium occ
pavit. In Africam deinde reverſus, ſeditione mi
tum excipitur. Nam ſtipendiorum ſolutiò in a
ventum patris dilata à filio fuerat. Igitur ad co
cionem vocatos, blandis verbis permulſit: ſtipe
dia illis non à ſe flagitanda eſſe, ſed ab hoſte qu
renda: communem victoriam, communem præda
futuram. Paulum modo anniterentur, dum belli r
liquiæ peraguntur, cũ ſciant, Carthaginem captar

ſp

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

omnium expleturam. Sedato militari tumultu, rjectis diebus, ad caſtra hoſtium exercitum it: ibi inconſultius prælium committendo, maem partem exercitus perdidit. Cum itaque in ra fugiſſet, verſamque in ſe invidiam temere mmiſſi belli videret, priſtinamque offenſam non enſi ſtipendii metueret; concubia nocte ſolus à ris cum Archagatho filio profugit. Quod ubi ites cognovere, haud ſecus quam ſi ab hoſte caeſſent, trepidavere: Bis ſe à rege ſuo in mediis tibus relictos eſſe proclamantes; ſalutemque m deſertam ab eo eſſe, quorum ne ſepultura dem relinquenda fuerit. Cũ perſequi regem velt, a Numidis excepti, in caſtra revertuntur; comhenſo tamen reductoque Archagatho, qui à panoctis errore diſceſſerat. Agathocles autem vibus, quibus reverſus à Sicilia fuerat, cum cuſtous earundem Syracuſas defertur. Exemplum fiaii ſingulare, rex exercitus ſui deſertor, filiorume pater proditor. Interim in Africa poſt fugam gis, milites pactione cum hoſtibus facta, interfeis Agathoclis liberis, Carthaginienſibus ſe tradire. Archagathus cum occideretur ab Archeſilao nico antea patris, rogavit eum quidnam liberis us facturum Agathoclem putet, per quem ipſe eris careat? Tunc reſpondit, ſatis habere ſe, quod perſtites eos eſſe Agathoclis liberis ſciat. Poſt ec Pœni ad perſequendum belli reliquias, duces Siciliam miſerunt, cum quibus Agathocles paem æquis conditionibus fecit.

LIBER XXIII.

BREVIARIVM CAPITVM.

Agathocles tranſit in Italiam adverſus Bruttios, quorum origo & potentia paucis perſtringitur.

Agathocles vi morbi expugnatus revertitur in Siciliam, ubi turbæ domeſticæ, quæ uxorem & liberos Agathoclis in Ægyptum pellunt. Agathoclis obitus.

Pyrrhi Epirotæ bella & res geſtæ, cum in Sicilia, tum in Italia.

Hieronis Siciliæ Principis laudatiſsimi dignitas & virtus.

CAP. I.

AGathocles rex Siciliæ pacificatus cum Carth ginienſibus, partem civitatium à ſe fiducia v rium diſſidentem armis ſubegit. Dein quaſi a guſtis inſulæ terminis clauderetur, cujus imper partem primis incrementis ne ſperaverat quiden in Italiam tranſcendit; exemplum Dionyſii ſecu tus, qui multas civitates Italiæ ſubegerat. Prin igitur hoſtes illi Bruttii fuere, qui & fortiſſimi tun & opulentiſſimi videbantur, ſimul & ad injurias vi cinorum prompti. Nam multas civitates Græci no minis Italia expulerant: auctores quoque ſuos Lu canos bello vicerant, & pacem cum his, æquis le gibus fecerant. Tanta feritas animorum erat, ut ne origini ſuæ parcerent. Namque Lucani iiſdem le gibus liberos ſuos, quibus & Spartani, inſtituer ſoliti erant. Quippe ab initio pubertatis, in ſilvi inter paſtores habebantur, ſine miniſterio ſervili ſine veſte quam induerent, vel cui incubarent; u à primis annis duritiæ parcimoniæque, ſine ullo uſi urbis, aſſueſcerent. Cibus his præda venatica, potus aut lactis, aut fontium liquor erat. Sic ad labores bellicos indurabantur. Horum igitur ex numero quinquaginta primo ex agris finitimorum prædari ſoliti, confluente deinde multitudine, ſolicitati præda, cum plures facti eſſent, infeſtas regiones reddebant. Itaque fatigatus querelis ſociorum Dionyſius Siciliæ tyrannus, ſexcentos Afros ad compeſcendos eos miſerat, quorum caſtellum proditum ſibi per Bruttiam mulierem, expugnaverunt; ibique civitatem concurrentibus ad opinionem novæ urbis paſtoribus ſtatuerunt; Bruttioſque ſe ex nomine mulieris vocaverunt. Primum illis cum Lucanis, originis ſuæ auctoribus, bellum fuit. Qua victoria erecti, cum pacem æquo jure feciſſent, ceteros finitimos armis ſubegerunt; tantaſque opes brevi conſecuti ſunt, ut pernicioſi etiam regibus haberentur. Denique Alexander rex Epiri, quam in auxilium Græcarum civitatum, cum magno exercitu, in Italiam veniſſet, cum omnibus copiis ab his deletus eſt. Quare feritas eorum ſucceſſu felicitatis incenſa, diu terribilis finitimis fuit. Ad

po-

oſtremum Agathocles, ſpe ampliandi regni, à cilia in Italiam trajecit.

CAP. II. Principio adventus opinionis ejus oncuſſi, legatos ad eum, ſocietatem amicitiamque etentes miſerunt. Quos Agathocles ad cœnam vitatos, ne exercitum trajici viderent, in poſterum atuta his die, conſcenſis navibus fruſtratus eſt. Sed audis haud lætus eventus fuit: ſiquidem reverſ um in Siciliam, interjectis paucis diebus, vis morcoëgit, quo toto corpore comprehenſus, per mnes nervos articuloſque humore peſtifero graſnte, velut inteſtino ſingulorum membrorum ello impugnabatur. Ex qua deſperatione bellum ter filium nepotemque ejus, regnum jam quaſi ortui vindicantibus, oritur: occiſo filio, regnum pos occupavit. Igitur Agathocles, cum morbi ra, & ægritudo graviores eſſent, & inter ſe alrum alterius malo creſceret; deſperatis rebus, xorem ſuam Texenam, genitoſque ex ea duos rvulos, cum omni pecunia, & familia, regalique ſtrumento, quo præter illum nemo regum ditior it, navibus impoſitos Ægyptum, unde uxorem ceperat, remittit; timens ne prædonem regni i, hoſtem paterentur. Quamquam uxor diu, ne ægro divelleretur, deprecata eſt, ne diſceſſus us adjungi nepotis parricidio poſſet; & tam uente hæc deſeruiſſe virum, quam ille impugnaſavum videretur; Nubendo ſe non proſperæ tanm, ſed omnis fortunæ iniſſe ſocietatem: nec intam periculo ſpiritus ſui empturam, ut extremos ri ſpiritus exciperet; & exſequiarum officium, quod, profecta ſe, nemo ſit ſucceſſurus, obſequio bitæ pietatis impleret. Diſcedentes parvuli, fleli ululatu amplexi patrem tenebant. Ex altera rte uxor maritum non amplius viſura, oſculis fagabat. Nec minus ſenis lacrymæ miſerabiles ant. Flebant hi morientem patrem; ille exules eros: hi diſceſſu ſuo ſolitudinem patris, ægri nis; ille in ſpem regni ſuſceptos relinqui in egeate lugebat. Inter hæc regia omnis aſſiſtentium tibus tam crudelis diſcidii impleta, reſonabat. andem finem lacrymis neceſſitas profectionis poſuit, & mors regis proficiſcentes filios inſe-

quuta eſt. Dum hæc aguntur, Carthaginienſes cogniti quæ in Sicilia agebantur, occaſionem totius inſulæ occupandæ datam ſibi exiſtimantes magnis viribus eo trajiciunt; multaſque civitates ſubigunt.

Cap. III. Eo tempore & Pyrrhus adverſus Romanos bellum gerebat; qui imploratus à Siculis in auxilium, ſicuti dictum eſt, cum Syracuſas veniſſet, multaſque civitates ſubegiſſet, rex Siciliæ, ſicut Epiri appellatur. Quarum rerum felicitate lætus, Heleno filio Siciliæ, velut avitum (nam ſuſceptus ex filia Agathoclis regis erat) Alexandro autem Italiæ regnum deſtinat. Poſt hæc multa ſecunda prælia cum Carthaginienſibus facit. Interjecto deinde tempore, legati ab Italicis ſociis venere nuntiantes Romanis reſiſti non poſſe, deditionemque futuram, niſi ſubveniant. Anxius tam ambiguo periculo, incertuſq; quid ageret, vel quibus primum ſubveniret, in utrumq; pronus conſultabat. Quippe inſtantibus hinc Carthaginienſibus, inde Romanis, periculoſum videbatur; exercitum in Italiam non trajicere: periculoſius, a Sicilia deducere; ne aut illi non lata ope, aut hi deſerti amitterentur. In hoc æſtu periculorũ, tutiſſimus portus conſiliorum viſus eſt omibus viribus decernere in Sicilia, & profligatis Carthaginienſibus, victorem exercitum tranſponere in Italiam. Itaque conſerto prælio, cum ſuperior fuiſſet, quoniam tamen à Sicilia abiret, pro victo fugere viſus eſt: ac propterea ſocii ab eo defecerunt; & imperium Siciliæ tam cito amiſit, quam facile quæſierat. Sed nec in Italia meliore felicitate uſus, in Epirum revertitur. Admirabilis utriuſque rei caſus, in exemplum fuit. Nam ſicut ante ſecunda fortuna, rebus ſupra vota fluentibus, Italiæ Siciliæque imperium, & tot de Romanis victorias adſtruxerat: ita nunc adverſa, velut in oſtentationem fragilitatis humanæ, deſtruens quæ cumulaverat, Sicilienſi ruinæ naufragium maris, & fœdam adverſus Romanos pugnam, turpemque ab Italia diſceſſum adjecit.

Cap. IV. Poſt profectionem à Sicilia Pyrrhi magiſtratus Hiero creatur: cujus tanta moderatio fuit, ut conſentiente omnium civitatium favore

dux

x adverſus Carthaginienſes primum, mox rex
earetur. Hujus futuræ majeſtatis, ipſa infantis
ucatio quaſi prænuntia fuit: quippe genitus erat
tre Hieroclyto, nobili viro, cujus origo a Gelo,
tiquo Siciliæ tyranno, manabat: ſed maternum
genus ſordidum, atque adeo pudibundum fuit.
am ex ancilla natus, ac propterea a patre, velut
honeſtamentum generis, expoſitus fuerat. Sed
rvulum, & humanæ opis egentem, apes, congeſto
ca jacentem melle, multis diebus aluere. Ob
am rem reſponſo aruſpicum admonitus pater, qui
gnum infanti portendi canebant, parvulum recol-
;it, omnique ſtudio ad ſpem majeſtatis, quæ pro-
ttebatur, inſtituit. Eidem in ludo inter coæqua-
s diſcenti, lupus tabulam, in turba puerorum re-
nte conſpectus, eripuit. Adoleſcenti quoque
ima bella ineunti, aquila in clypeo, noctua in ha-
a conſedit. Quod oſtentum & conſilio cautum, &
anu promptum, regemque futurum ſignificabat.
enique adverſus provocatores ſæpe pugnavit,
mperque victoriam reportavit. A Pyrrho rege
ultis militaribus donis donatus eſt. Pulchritudo
corporis inſignis, vires quoque in homine admi-
biles fuere: in alloquio blandus, in negotio ju-
us, in imperio moderatus: prorſus ut nihil ei
gium deeſſe, præter regnum, videretur.

LIBER XXIV.

BREVIARIUM CAPITUM.

Græciæ civitates aliæ in alias aſſurgunt,
Ptolomæi Macedonis in ſororem Arſinoen conſpiratio.
Inceſtuoſæ Ptolomæi & Arſinoes nuptiæ, tragicis caſibus ſolvuntur.
Gallorum qui Ptolomæum vicerunt & interfecerunt in Macedoniam irruptio.
Quo ſtratagemate Ptolomæum aggreſſi ſint, & oppreſſerint.
Macedonum luctus & inſtauratio.
Alia Gallorum Brenno Duce in Græciam expeditio: & de ſpoliatione Delphici templi conſilium. Hujus templi & oraculi deſcriptiones.
Brenni & aliorum conſultatio, de templi oppugnatione & hortatio ad milites.
Brenno interfecto.

Dum

CAP. I.

DVm hæc in Sicilia geruntur, interim in Græcia diſſidentibus inter ſe bello Ptolemæo Cerauno, & Antiocho, & Antigono regibus omnes ferme Græciæ civitates, ducibus Spartanis velut occaſione data, ad ſpem libertatis erectæ, miſſis invicem legatis, per quos in ſocietatis fœdera alligarentur, in bellum prorumpunt: & ne cum Antigono, ſub cujus regno erant, bellum cepiſſe viderentur, ſocios ejus Ætolos aggrediuntur, cauſas belli prætendentes, quod conſenſu Græciæ ſacratum Apollini Cirræum campum, per vim occupaſſent. Huic bello ducem deligunt Arean; qui adunato exercitu, urbes, ſataque in his campis poſita, depopulatur: quæ auferri non poterant, incendit. Quod cum è montibus conſpicati Ætolorum paſtores eſſent, congregati admodum quingenti, ſparſos hoſtes, ignorantesque quanta manus eſſet, quoniam conſpectum illis metus & incendiorum fumus abſtulerat, conſectantur, trucidatiſque admodum novem millibus, prædones in fugam verterunt. Reparantibus deinde Spartanis bellum, auxilium multæ civitates negaverunt, exiſtimantes, dominationem eos, non libertatem Græciæ, quærere. Interea inter reges bellum finitur: nam Ptolemæus pulſo Antigono cum regnum totius Macedoniæ occupaſſet, pacem cum Antiocho facit; affinitatemque cum Pyrrho, data ei in matrimonium filia ſua, jungit.

CAP. II. Exinde externo metu depoſito, impium & facinoroſum animum ad domeſtica ſcelera convertit, inſidiaſque Arſinoë ſorori ſuæ inſtruit: quibus & filios ejus vita, & ipſam Caſſandreæ urbis poſſeſſione privaret. Primus ei dolus fuit, ſimulato amore, ſororis matrimonium petere. aliter enim ad ſororis filios, quorum regnum occupaverat, quam concordiæ fraude pervenire non poterat. Sed nota ſcelerata Ptolemæi voluntas ſorori erat. Itaque non credenti, mandat velle ſe cum filiis ejus regni conſortium jungere: cum quibus non ideo ſe armis contendiſſe, quoniam eripere his regnum; ſed quod id facere ſui muneris vellet. In hoc mitteret

ret arbitrum jurisjurandi : quo præſente apud
os patrios , quibus vellet obſecrationibus, ſe ob-
garet. Incerta Arſinoë quid ageret : ſi mitteret,
cipi perjurio : ſi non mitteret, provocare rabiem
ternæ crudelitatis timebat. Itaque plus liberis,
am ſibi timens,quos patrimonio ſuo protecturam
arbitrabatur , mittit ex amicis ſuis Chodionem :
o perducto in ſanctiſſimum Iovis templum , ve-
rrimæ Macedonum religionis , Ptolemæus ſum-
is in manus altaribus,contingens ipſa ſimulacra,&
lvinaria deorum , inauditis , ultimiſque execra-
onibus adjurat, ſe ſincera fide matrimonium ſoro-
s petere ; nuncupaturumque ſe eam reginam ; ne-
ie in contumeliam ejus ſe aliam uxorem, alioſve,
nam filios ejus liberos habiturũ. Arſinoë poſtquam
ſpe impleta eſt , & metu ſoluta , ipſa cum fra-
e colloquitur : cujus vultus , & blandientes
culi, cum fidem non minorem , quam jusjuran-
um promitterent , reclamante Ptolemæo filio
raudem ſubeſſe , in matrimonium fratris concedit.

CAP. III. Nuptiæ magno apparatu , lætitiaque
mnium celebrantur. Ad concionem quoque voca-
o exercitu, capiti ſororis diadema imponit , regi-
amque eam appellat. Quo nomine in lætitiam effu-
a Arſinoë , quia quod morte Lyſimachi prioris
ariti amiſerat , recepiſſet ; ultro virum in urbem
am Caſſandream invitat , cujus urbis cupiditate
aus ſtruebatur. Prægreſſa igitur virum , diem fe-
tum urbi in adventum ejus indicit : domos,templa,
eteraque omnia exornari jubet : aras ubique ho-
tiasque diſponi : filios quoque ſuos , Lyſimachum
exdecim annos natum, Philippum triennio mino-
em , utrumque forma inſignem , coronatos oc-
urrere jubet. Quos Ptolemæus ad celandam
raudem , cupide & ultra modum veræ affectionis
mplexus , oſculis diu fatigat. Vbi ad portam
entum eſt , occupari arcem jubet ; pueros inter-
fici. Qui cum ad matrem confugiſſent , in gremio
ejus , inter ipſa oſcula trucidantur. Proclamante
Arſinoë , quod tantum nefas aut nubendo , aut
poſt nuptias contraxiſſet , pro filiis ſæpe ſe percuſ-
ſoribus obtulit : frequenter corpore ſuo puerorum
corpora amplexata protexit : vulneraque excipere
quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

quæ liberis intendebantur, voluit. Ad poſtrem
etiam ſpoliata funeribus filiorum, ſciſſa veſte,
crinibus ſparſis, cum duobus ſervulis ex urbe pr
tracta, Samothraciam in exilium abiit; eo miſerio
quod mori cum filiis ei non licuit. Sed nec Ptol
mæo inulta ſcelera fuerunt. Quippe diis immort
libus tot perjuria, & tam cruenta parricidia vind
cantibus, brevi poſt à Gallis ſpoliatus regno, c
ptuſque, vitam ferro, ut meruerat, amiſit.

CAP. IV. Namque Galli, abundanti multitu
dine; cum eos non caperent terræ quæ genueran
trecenta millia hominum ad ſedes novas quære
das, velut ver ſacrum miſerunt. Ex his portio in It
lia conſedit, quæ & urbem Romanam captam in
cendit, & portio Illyricos ſinus, ducibus avibu
(nam augurandi ſtudio Galli præter ceteros callen
per ſtrages Barbarorum penetravit, & in Pannoni
conſedit: gens aſpera, audax, bellicoſa, quæ prim
poſt Herculem, cui ea res virtutis admirationen
& immortalitatis fidem dedit, Alpium invicta juga
& frigore intractabilia loca tranſcendit: ibi domiti
Pannoniis, per multos annos cum finitimis vari
bella geſſerunt. Hortante deinde ſucceſſu, diviſi
agminibus, alii Græciam, alii Macedoniam: omni
ferro proterentes, petivere. Tantuſque terror Gal-
lici nominis erat, ut etiam reges non laceſſiti, ultr
pacem ingenti pecunia mercarentur. Solus rex Ma-
cedoniæ Ptolemæus, adventum Gallorum intrepi-
dus audivit; hiſque cum paucis & incompoſitis,
quaſi bella non difficilius, quam ſcelera patrarentur,
parricidiorum furiis agitatus, occurrit. Dardano-
rum quoque legationem, viginti millia armatorum
in auxilium offerentem, ſprevit; addita inſuper
contumelia; actum de Macedonia dicens, ſi cum
totum Orientem ſoli domuerint, nunc in vindictam
finium Dardanis egeant: milites ſe habere filios
eorum, qui ſub Alexandro rege ſtipendia, toto
orbe terrarum victores, fecerint. Quæ ubi Darda-
no regi nuntiata ſunt, inclytum illud Macedoniæ
regnum brevi, immaturi juvenis temeritate caſu-
rum dixit.

CAP. V. Igitur Galli, duce Belgio ad tentan-
dos Macedonum animos, legatos ad Ptolemæum
mittunt,

mittunt, offerentes pacem, ſi emere velit: ſed Ptolemæus inter ſuos, belli metu pacem Gallos petere gloriatus eſt. Nec minus ferociter ſe legatis, quam inter amicos jactavit; aliter ſe pacem daturum negando, niſi principes ſuos obſides dederint, & arma tradiderint. non enim fidem ſe, niſi inermibus habiturum. Renuntiata legatione, riſere Galli, undique acclamantes, brevi ſenſurum, ſibi an illi consulentes, pacem obtulerint. Interjectis diebus, prælium conſeritur, victique Macedones cæduntur. Ptolemæus multis vulneribus ſaucius capitur: caput ejus amputatum, & lancea fixum, tota acie ad terrorem hoſtium circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga ſervavit: ceteri aut capti, aut occiſi. Hæc cum nuntiata per omnem Macedoniam eſſent, portæ urbium clauduntur; luctu omnia replentur. Nunc orbitatem amiſſorum filiorum dolebant: nunc excidia urbium metuebant: nunc Alexandri, Philippique regum ſuorum nomina, ſicuti numina, in auxilium vocabant. ſub illis ſe non ſolum tutos, verum etiam victores orbis terrarum extitiſſe, ut tuerentur patriam ſuam, quam gloria rerum geſtarum cœlo proximam reddidiſſent; ut opem afflictis ferrent, quos furor & temeritas Ptolemæi regis perdidiſſet, orabant. Deſperantibus omnibus, non votis agendum, Soſthenes unus de Macedonum principibus, ratus, contracta juventute, & Gallos victoria exultantes compeſcuit; & Macedoniam ab hoſtili populatione defendit. Ob quæ virtutis beneficia, multis nobilibus regnum Macedoniæ affectantibus, ignobilis ipſe præponitur: & cum rex ab exercitu appellatus eſſet, ipſe non in regis, ſed ducis nomen jurare milites compulit.

CAP. VI. Interea Brennus, quo duce portio Gallorum in Græciam ſe effuderat, audita victoria ſuorum, qui Belgio duce Macedones vicerant; indignatus parta victoria opimam prædam, & Orientis ſpoliis onuſtam tam facile relictam eſſe, ipſe adunatis CL. millibus peditum, & XV. millibus equitum, in Macedoniam irrumpit. Cum agros villaſque popularetur, occurrit ei cum inſtructo exercitu Macedonum Soſthenes: ſed pauci à pluribus, trepidi à valentibus facile vincuntur. Itaque cum victi

cti ſe Macedones intra muros urbium condidiſſen
victor Brennus, nemine prohibente, totius Mac
doniæ agros deprædatur. Inde quaſi terrena ja
ſpolia ſorderent, animum ad deorum immortaliu
templa convertit, ſcurriliter jocatus, locuplet
deos largiri hominibus oportere. Statim igitur De
phos iter vertit, prædam religioni, aurum offen
deorum immortalium præferens; quos nullis op
bus egere, ut qui eas largiri hominibus ſoleant, a
firmabat. Templum autem Apollinis Delphis p
ſitum eſt in monte Parnaſo, in rupe undique in
pendente: ibi civitatem frequentia hominum facit
qui ad affirmationem majeſtatis undique concurre
tes, in eo ſaxo conſedere: atque ita templum
civitatem non muri, ſed præcipitia; nec manu fact
ſed naturalia præſidia defendunt: prorſus ut ince
tum ſit, utrum munimentum loci, an majeſtas d
plus hic admirationis habeat. Media ſaxi rupes i
formam theatri receſſit. Quamobrem & hominu
clamor, & ſi quando accedit tubarum ſonus, perſo
nantibus & reſpondentibus inter ſe rupibus, mult
plex audiri, ampliorque quam editur, reſonare ſo
let. Quæ res majorem majeſtatis terrorem ignar
rei, & admirationem, ſtupentibus plerumque affert
In hoc rupis anfractu, media ferme montis altitu
dine, planicies exigua eſt, atque in ea profundu
terræ foramen, quod in oracula patet: ex quo fri
gidus ſpiritus, vi quadam velut vento in ſublim
expulſus, mentes vatum in vecordiam vertit; imple
taſque deo, reſponſa conſulentibus dare cogit. Mult
igitur ibi & opulenta regum populorumque viſun
tur munera; quæque magnificentia ſui, reddentiu
vota gratam voluntatem, & deorum reſponſa mani
feſtant.

CAP. VII. Igitur Brennus cum in conſpect
haberet templum, diu deliberavit, an confeſtin
rem aggrederetur: an vero feſſis via militibus, no
ctis ſpatium ad reſumendas vires daret. Emanu
& Theſſalorus duces, qui ſe ad prædæ ſocietaten
junxerant, amputari moras jubent, dum imparat
hoſtes, & recens adventus ſui, terrori eſſet: inter-
jecta nocte & animos hoſtibus, forſitan & auxili
acceſſura; & vias quæ tunc pateant, obſtructum iri

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

:d Gallorum vulgus ex longa inopia, ubi primum
no, ceteriſque commeatibus referta rura invenit,
n minus abundantia, quam victoria lætum per
ros ſe ſparſerat; deſertiſque ſignis ad occupanda
nnia pro victoribus vagabantur: Quæ res dila-
onem Delphis dedit. Prima namque opinione ad-
ntus Gallorum prohibiti agreſtes oraculis ferun-
, meſſes, vinaque villis efferre: Cujus rei ſalutare
æceptum non prius intellectum eſt, quam vini,
terarumque copiarum abundantia velut mora
allis objecta, auxilia finitimorum convenere.
ius itaque urbem ſuam Delphi, aucti viribus ſo-
orum, permunivere, quam Galli vino velut
ædæ incubantes, ad ſigna revocarentur. Habe-
t Brennus lecta ex omni exercitu peditum ſexa-
nta quinque millia: Delphorum ſociorumque
n niſi quatuor millia militum erant; quorum con-
mptu Brennus ad acuendos ſuorum animos, præ-
: ubertatem omnibus oſtendebat, ſtatuaſque cum
adrigis, quarum ingens copia procul viſebatur,
lido auro fuſas eſſe: pluſque in pondere, quam
 ſpecie habere prædæ affirmabat.

CAP. VIII. Hac aſſeveratione incitati Galli,
nul & heſterno mero ſaucii, ſine reſpectu peri-
lorum in bellum ruebant. Contra Delphi plus
deo, quam in viribus reponentes, cum contemptu
ſtium reſiſtebant; ſcandenteſque Gallos è ſummo
ontis vertice, partim ſaxo, partim armis obrue-
nt. In hoc partium certamine, repente univerſo-
m templorum antiſtites, ſimul & ipſi vates, ſpar-
crinibus, cum inſignibus atque infulis, pavidi ve-
rdeſque in primam pugnantium aciem procur-
nt: adveniſſe Deum clamant; eumque ſe vidiſſe
ſilientem in templum per culminis aperta faſti-
. Dum omnes opem dei ſuppliciter implorant,
venem ſupra humanum modum inſignis pulchri-
dinis, comiteſque ei duas armatas virgines, ex
opinquis duabus Dianæ Minervæque ædibus oc-
rriſſe, nec oculis tantum hæc ſe perſpexiſſe: au-
ſe etiam ſtridorem arcus, ac ſtrepitum armorum.
oinde ne cunctarentur, diis anteſignanis, hoſtem
dere, & victoriæ deorum ſocios ſe adjungere,
mmis obſecrationibus monebant. Quibus vocibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

incenſi, omnes certatim in prælium proſiliunt. Præ-
ſentiam dei & ipſi ſtatim ſenſere, nam & terræ mo-
tu portio montis abrupta, Gallorum ſtravit exerc-
tum, & confertiſſimi cunei non ſine vulnerib-
hoſtium diſſipati ruebant. Inſecuta deinde tempeſt-
eſt, quæ grandine & frigore ſaucios ex vulneribu-
abſumpſit. Dux ipſe Brennus cum dolorem vuln-
rum ferre non poſſet, pugione vitam finivit. Alt-
ex ducibus, punitis belli auctoribus, cum decem
millibus ſauciorum citato agmine Græcia exced-
Sed nec fugientibus fortuna commodior fuit: ſiqu-
dem pavidis nulla ſub tectis acta nox; nullus ſir-
labore & periculo dies; aſſidui imbres & gelu, n-
concreta, & fames, & laſſitudo, & ſuper hæc m-
ximum pervigiliæ malum, miſeras infelicis be-
reliquias obterebant. Gentes quoque nationeſqu-
per quas iter habebant, palantes velut prædam ſ-
ctabantur. Quo pacto evenit, ut nemo ex tant-
exercitu, qui paulo ante fiducia virium etiam a-
verſus deos contendebat, vel ad memoriam tant-
cladis ſupereſſet.

LIBER XXV.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Gallorum in Antigonum Macedoniæ Regem conſpiratio.*
2 *Dum ad prædam currunt, præda fiunt ipſi, & Antigon- pacem obtinet. Nomen Gallorum formidabile & arm- rum invicta felicitas.*
3 *Pyrrhus Macedonia petitur, Antigono ejecto.*
4 *Pyrrhus dum monarchiam ſomniat, à Spartanis mulie- bus atteritur.*
5 *Pyrrhus apud Argos occiditur, cujus elogium & rer- ſummam Iuſtinus ſubjicit.*

CAP. I.

INter duos reges, Antigonum & Antiochum ſt-
tuta pace, cum in Macedoniam Antigonus reve-
teretur, novus eidem repente hoſtis exortus e-
Quippe Galli, qui à Brenno duce, cum in Græcia-
proficiſcerentur, ad terminos gentis tuendos relic-
fuerant, ne ſoli deſides viderentur, peditum qui-
decim millia, equitum tria millia armaverunt; f-
gatiſque Getarum Triballorumque copiis, Mac-
doni

doniæ imminentes, legatos ad regem miſerunt, qui pacem ei venalem offerrent, ſimul & regis caſtra ſpecularentur. Quos Antigonus pro regali munificentia, ingenti apparatu epularum ad cœnam invitavit. Sed Galli expoſitum grande auri rgentique pondus admirantes, atque prædæ uberate ſolicitati, infeſtiores quam venerant, reverſuntur. Quibus & elephantos ad terrorem, velut nuſitatas Barbaris formas, rex oſtendi juſſerat, x naves onuſtas copiis demonſtrari: ignarus, quod uibus oſtentatione virium, metum ſe injicere exiſtimabat, eorum animos ut ad opimam prædam ſoicitabat. Itaque legati ad ſuos reverſi, omnia in najus extollentes, opes pariter & negligentiam egis oſtendunt: referta auro & argento caſtra; ſed ieque vallo, foſſave munita: & quaſi ſatis munimenti in divitiis haberent, ita eos omnia officia nilitaria intermiſiſſe: prorſus quaſi ferri auxilio on indigerent, quoniam abundarent auro.

CAP. II. Hac relatione, avidæ gentis animi atis ad prædam incitabantur. Accedebat tamen & xemplum Belgii, qui non magno ante tempore Macedonum exercitum cum rege trucidaverat. Itaque conſentientibus omnibus, nocte caſtra regis ggrediuntur: qui præſentiens tantam tempeſtatem, ignum pridie dederat, ut omnibus rebus ablatis, in roxima ſilva taciti ſe occultarent. Neque aliter ervata caſtra, quam quod deſerta ſunt. Siquidem Galli ubi omnia vacantia, nec ſine defenſoribus nodo, verum etiam ſine cuſtodibus vident, non fugam hoſtium, ſed dolum arbitrantes, diu intrare ortas timuerunt. Ad poſtremum integris & intatis munimentis, ſcrutantes potius quam diripientes, caſtra occupaverunt. Tunc ablatis quæ invenerant, ad littus convertuntur. Ibi dum naves incautius diripiunt, à remigibus, & ab exercitus parte, quæ eo cum conjugibus & liberis confugerant, nihil aic metuentes trucidantur: tantaque cædes Gallorum fuit, ut Antigono pacem opinio hujus victoriæ, non à Gallis tantum, verum etiam à finitimorum eritate præſtiterit. Quanquam Gallorum ea tempeſtate tantæ fecunditatis juventus fuit, ut Aſiam omnem velut examine aliquo implerent. Denique

neque regis Orientis ſine mercenario Gallorum exercitu ulla bella geſſerunt: neque pulſi regno ad alios quam ad Gallos confugerunt. Tantus terror Gallici nominis; & armorum invicta felicitas erat, ut aliter neque majeſtatem ſuam tutam, neque amiſſam reciperare ſe poſſe ſine Gallica virtute arbitrarentur. Itaque in auxilium à Bithyniæ rege invocati, regnum cum eo parta victoria diviſerunt; eamque regionem Gallogræciam cognominaverunt.

CAP. III. Dum hæc in Aſia geruntur, interim in Sicilia Pyrrhus à Pœnis navali prælio victus, ab Antigono Macedoniæ rege ſupplementum militum per legatos petit: denuntians, ni mittat, redire ſe in regnum neceſſe habere, incrementa rerum, quæ de Romanis voluerit, de ipſo quæſiturum. Quod ubi negatum legati retulerunt, diſſimulatis cauſis, repentinam fingit profectionem. Socios interim parare bellum jubet: arcis Tarentinæ cuſtodiam Heleno filio, & amico Miloni tradit. Reverſus in Epirum, ſtatim fines Macedoniæ invadit: cui Antigonus cum exercitu occurrit; victuſque prælio in fugam vertitur. Atque ita Pyrrhus Macedoniam in deditionem accipit; & veluti damna amiſſæ Siciliæ Italiæque acquiſito Macedoniæ regno penſaſſet, relictum Tarenti filium & amicum arceſſit. Antigonus autem cum paucis equitibus, fugæ comitibus, repente fortunæ ornamentis deſtitutus, amiſſi regni ſpeculaturus eventus, Theſſalonicam ſe recepit; ut inde cum conducta Gallorum mercenaria manu bellum repararet. Rurſus à Ptolemæo Pyrrhi filio funditus victus cum ſeptem comitibus fugiens, non jam reciperandi regni ſpem, ſed ſalutis latebras, ac fugæ ſolitudines captat.

CAA. IV. Igitur Pyrrhus in tanto faſtigio regni collocatus, jam nec eo ad quod votis perveniendum fuerat contentus, Græciæ Aſiæque regna meditatur. Neque illi major ex imperio, quam ex bello voluptas erat: nec quiſquam Pyrrhum, qua tuliſſet impetum, ſuſtinere valuit. Sed ut ad devincenda regna invictus habebatur: ita devictis acquiſitiſque celeriter carebat, tanto melius ſtudebat acquirere imperia, quam retinere. Itaque cum copias Cherroneſo tranſpoſuiſſet, legationibus Athenienſium,

um, & Achæorum, Meſſeniorumque excipitur. ed & Græcia omnis admiratione nominis ejus, ſimul & rerum adverſus Romanos Pœnoſque geſtam gloria attonita, adventum ejus exſpectabat. rimum illi bellum adverſus Spartanos fuit: ubi ajore mulierum, quam virorum virtute exceptus, olemæum filium, & exercitus partem robuſtiſſiam amiſit. Quippe oppugnanti urbem, ad tutem patriæ tanta multitudo feminarum concurrit, non fortius victus, quam verecundius recederet. orro Ptolemæum filium ejus adeo ſtrenuum, & anu fortem fuiſſe tradunt, ut urbem Corcyram m ſexaginta ceperit: item prælio navali quineremem ex ſcapha cum ſeptem inſiluerit, captame tenuerit. In Oppugnatione quoque Spartanom uſque in mediam urbem equo procurrerit; ique concurſu multitudinis interfectus ſit. Cujus rpus ut relatum patri eſt, dixiſſe Pyrrhum fent, aliquanto tardius eum, quam timuerit ipſe, l temeritas ejus meruerit, occiſum eſſe.

CAP. V. Repulſus à Spartanis Pyrrhus, Argos tit: ibi dum Antigonum in urbe clauſum expuare conatur, inter confertiſſimos violentiſſime micans, ſaxo de muris ictus occiditur. Caput us Antigono refertur: qui victoria mitius uſus, ium ejus Helenum cum Epirotis ſibi deditum, regnum remiſit, eique inſepulti patris oſſa in triam referenda tradidit. Satis conſtans, inter nnes auctores fama eſt, nullum nec ejus, nec perioris ætatis regem comparandum Pyrrho iſſe; raroque non inter reges tantum, verum iam inter illuſtres viros, aut vitæ ſanctioris, aut ſtitiæ probatioris viſum fuiſſe: Scientiam certe i militaris in illo viro tantam fuiſſe, ut cum Lyſiacho, Demetrio, Antigono, tantis regibus bellrens, invictus ſemper fuerit. Illyriorum quoque, culorum, Romanorumque, & Carthaginienm bellis, nunquam inferior, plerunque etiam ctor extiterit. qui patriam certe ſuam anguſtam, nobilemque, fama rerum geſtarum, & claritate minis ſui, toto orbe illuſtrem reddiderit.

LIBER XXVI.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Peloponneſii per proditionem Antigono traduntur. Ar ſtotimus tyrannus Epirotas affligit, & Hellanici pruder tia opprimitur.*

2 *Antigonus Gallis occurrit, qui in furorem verſi conjug & liberos ſuos trucidant: deinde Numinis vindicta omn internecione delentur. Antigoni varii caſus.*

3 *Alexander Pyrrhi filius, in regnum reſtituitur. Reg Cyrenarum turbulentus ſtatus.*

CAP. I.

POſt mortem Pyrrhi non in Macedonia tantun
verum etiam in Aſia, Græciaque, magni bello
rum motus fuere. Nam & Peloponneſii pe
proditionem Antigono traditi; & variante hom
num partim dolore, partim gaudio, prout ſinguli
civitates aut auxilium de Pyrrho ſperaverant, au
metus ſuſtinuerant, ita aut cum Antigono ſociet
tem jungebant, aut mutuis inter ſe odiis in bellu
ruebant. Inter hunc turbatarum provinciarur
motum, Epirorum quoque urbs ab Ariſtotim
principe per tyrannidem occupatur: à quo cum mul
ti ex primoribus occiſi, plures in exilium acti eſſen
Ætolis per legatos poſtulantibus, conjuges liberol
que exulum redderet, primo negavit: poſtea qua
pœniteret, proficiſcendi ad ſuos omnibus matro
nis poteſtatem dedit; diemque profectionis ſtatuit
Illæ quaſi in perpetuum cum viris exulaturæ, pre
tioſiſſima quæque auferentes, cum ad portam qua
uno agmine profecturæ conveniſſent, omnibu
rebus exſpoliatæ, in carcerem recluduntur: occiſ
prius in gremio matrum parvulis liberis, virginibuſ
ad ſtuprum direptis. Ad tam ſævam dominatione
ſtupentibus omnibus, princeps eorum Hellanicu
ſenex & liberis orbus, ut qui nec ætatis nec pigno
ris reſpectu timeret, contractos domum fidiſſimo
amicorum in vindictam patriæ hortatur. Cunctan
tibus privato periculo publicum finire, & delibe
randi ſpatium poſtulantibus, arceſſitis ſervis jube
obſerari fores; tyrannoque nuntiari, mitteret qu
conjuratos apud ſe comprehenderet: objectan
ſingulis, ſe quia liberandæ patriæ auctor eſſe no
poſſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

oſſit, deſertæ ultorem futurum. Tunc illi ancipiti
ericulo circumventi, honeſtiorem viam eligentes,
onjurant in tyranni necem: atque ita Ariſtotimus,
uinto poſtquam tyrannidem occupaverat menſe
pprimitur.

Cap. II. Interea Antigonus cum multiplici
ello, & Ptolemæi regis, & Spartanorum, premere-
ur: novuſque illi hoſtis Gallogræciæ exercitus af-
luxiſſet; in ſpeciem caſtrorum parva manu adver-
us ceteros relicta, adverſus Gallos totis viribus
roficiſcitur. Quibus cognitis, Galli cum & ipſi ſe
rælio pararent, in auſpicia pugnæ hoſtias cædunt:
uarum extis cum magna cædes, interituſque
mnium prædiceretur, non in timorem, ſed in fu-
orem verſi, ſperanteſque deorum minas expiari
æde ſuorum poſſe; conjuges & liberos ſuos tru-
idant, auſpicia belli à parricidio incipientes. Tanta
abies feros animos invaſerat, ut non parcerent
tati, cui etiam hoſtes peperciſſent, bellumque in-
ernecivum cum liberis, liberorumque matribus
ererent, pro quibus bella ſuſcipi ſolent. Itaque
uaſi ſcelere vitam victoriamque redemiſſent, ſicut
rant cruenti ex recenti ſuorum cæde, in prælium
on meliore eventu, quam omine proficiſcuntur. Si-
uidem pugnantes, prius parricidiorum furiæ, quam
oſtes circumvenere; obverſantibuſque ante ocu-
os manibus interemptorum, omnes occidione cæſi.
Tanta ſtrages fuit, ut pariter cum hominibus dii
onſenſiſſe in exitium parricidarum viderentur.
Poſt hujus pugnæ eventum, Ptolemæus & Sparta-
i, victorem hoſtium exercitum declinantes, in
utiora ſe recipiunt. Antigonus quoque ubi eorum
iſceſſum videt, recenti adhuc ex priori victoria
nilitum ardore, bellum Athenienſibus infert. In
quo cum occupatus eſſet, interim Alexander rex
Epiri ulciſci mortem patris Pyrrhi cupiens, fines
Macedoniæ depopulatur. Adverſus quem cum re-
verſus à Græcia Antigonus eſſet, tranſitione mili-
um deſtitutus, regnum Macedoniæ cum exercitu
mittit. Hujus filius Demetrius puer admodum,
bſente patre, reparato exercitu, non ſolum amiſ-
am Macedoniam recipit: verum etiam Epiri regno
Alexandrum ſpoliat. Tanta vel mobilitas militum,

vel fortunæ varietas erat, ut viciſſim reges, nu[nc]
exules, nunc reges viderentur.

Cap. III. Igitur Alexander cum exul a[d]
Acarnanas confugiſſet, non minore Epirotaru[m]
deſiderio, quam ſociorum auxilio, in regnum reſt[i]
tuitur. Per idem tempus rex Cyrenarum Agas d[e]
cedit: qui ante infirmitatem, Beronicen unica[m]
filiam, ad finienda cum Ptolemæo fratre certam[i]
na, filio ejus deſponderat. Sed poſt mortem regi[s]
mater virginis Arſinoë, ut invita ſe contractum ma
trimonium ſolveretur, miſit qui ad nuptias virginis
regnumque Cyrenarum, Demetrium fratrem reg[is]
Antigoni à Macedonia arceſſerent: qui & ipſe e[x]
filia Ptolemæi procreatus erat. Sed nec Demetriu[s]
moram fecit. Itaque cum ſecundante vento cele
riter Cyrenas advolaſſet, fiducia pulchritudinis
qua nimis placere ſocrui cœperat, ſtatim à prin
cipio ſuperbus, regiæ familiæ, militibuſque impo
tens erat; ſtudiumque placendi à virgine in ma
trem contulerat. Quæ res ſuſpecta prima virgini
dein popularibus militibuſque inviſa fuit. Itaque
verſis omnium animis in Ptolemæi filium, inſidiæ
Demetrio comparantur: cui cum in lectum ſocru[s]
conceſſiſſet, percuſſores immittuntur. Sed Arſinoë
audita voce filiæ, ad fores ſtantis, & præcipienti[s]
ut matri parceretur, adulterum pauliſper corpore
ſuo protexit. Quo interfecto; Beronice, & ſtupra
matris, ſalva pietate, ulta eſt: & in matrimonio
ſortiendo, judicium patris ſecuta.

LIBER XXVII,

Breviarium Capitum.

1 *Seleucus Novercam & fratrem infantem interficit.*
2 *Claſſe naufragio amiſſa, civitates amiſſas recipit, prælio victus aufugit: auxilium noxium à fratre Antiocho Hierace petit & impetrat.*
3 *Aſia lacerus ſtatus. In Antiochum Hieracem & Seleucum Numinis vindicta.*

Cap. I.

MOrtuo Syriæ rege Antiocho, cum in locum
ejus filius Seleucus ſucceſſiſſet, hortante ma-
tre Laudice, quæ prohibere debuerat, auſpi-

cia

a regni à parricidio cœpit. Quippe Beronicen
overcam ſuam, ſororem Ptolemæi regis Ægypti,
m parvulo fratre ex ea ſuſcepto interficit. Quo
cinore perpetrato, & infamiæ maculam ſubjit, &
olemæi bello ſe implicuit. Porro Beronice cum
ſe interficiendam miſſos didiciſſet, Daphnæ ſe
udit. Vbi cum obſideri eam cum parvulo filio
ntiatum Aſiæ civitatibus eſſet, recordatione pa-
rnæ, majorumque ejus, dignitatis, caſum tam
dignæ fortunæ miſerantes, auxilia ei omnes mi-
re. Frater quoque Ptolemæus periculo ſororis
territus, relicto regno, cum omnibus viribus ad-
lat. Sed Beronice ante adventum auxiliorum,
m vi expugnari non poſſet, dolo circumventa
icidatur. Indigna res omnibus viſa. Itaque cum
iverſæ civitates, quæ defecerant, ingentem claſ-
m comparaſſent, repente exemplo crudelitatis
territæ, ſimul & in ultionem ejus, quam defen-
ri erant, Ptolemæo ſe tradunt: qui niſi in Ægy-
um domeſtica ſeditione revocatus eſſet, totum
gnum Seleuci occupaſſet: tantum vel illi odium,
rricidiale ſcelus, vel huic favorem indigne per-
ptæ mors ſororis, attulerat.

CAP. II. Poſt diſceſſum Ptolemæi, Seleucus
m adverſus civitates, quæ defecerant, ingentem
aſſem comparaſſet, repente veluti diis ipſis parri-
dium vindicantibus, orta tempeſtate claſſem nau-
gio amittit; nec quicquam illi ex tanto appara-
, præter nudum corpus, & ſpiritum, & paucos
ufragii comites reſiduos fortuna fecit. Miſera
idem res, ſed optanda Seleuco fuit: ſiquidem ci-
ates, quæ odio ejus ad Ptolemæum tranſierant,
lut diis arbitris ſatisfactum ſibi eſſet, repentina
imorum mutatione in naufragii miſericordiam
rſæ, imperio ſe ejus reſtituunt. Lætus igitur
alis ſuis, & damnis ditior redditus; veluti par
ribus, bellum Ptolemæo infert: Sed quaſi ad lu-
brium tantum fortunæ natus eſſet, nec propter
ud opes regni recepiſſet, quam ut amitteret, vi-
us prælio non multo quam poſt naufragium co-
tatior, trepidus Antiochiam confugit. Inde ad
ntiochum fratrem literas facit: quibus auxilium
us implorat, oblata ei Aſia, inter fines Tauri
montis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

montis, in præmium latæ opis. Antiochus aute
cum eſſet annos XIV natus, ſupra ætatem reg
avidus, occaſionem non tam pio animo, quam off
rebatur, arripuit: ſed latronis more, totum fra
eripere cupiens, puer ſceleratam virilemque ſun
audaciam. Vnde Hierax eſt cognominatus: qu
non hominis, ſed accipitris ritu, in alienis eripie
dis vitam ſectaretur. Interea Ptolemæus cum A
tiochum in auxilium Seleuco venire cognoviſſe
ne cum duobus uno tempore dimicaret, in ann
decem cum Seleuco pacem facit: ſed pax ab hoſ
data interpellatur à fratre; qui conducto Gall
rum mercenario exercitu, pro auxilio bellum, p
fratre hoſtem, imploratus exhibuit. In eo pr
lio virtute Gallorum victor quidem Antioch
fuit: ſed Galli arbitrantes Seleucum in prælio c
cidiſſe, in ipſum Antiochum arma vertere: liberi
depopulaturi Aſiam, ſi omnem ſtirpem regiam e
tinxiſſent. Quod ubi ſenſit Antiochus, velut à pr
donibus, auro ſe redimit, ſocietatemque cum me
cenariis ſuis jungit.

CAP. III. Interea rex Bithyniæ Eumene
ſparſis conſumptiſque fratribus bello inteſtinæ d
ſcordiæ, quaſi vacantem Aſiæ poſſeſſionem inva
ſurus, victorem Antiochum, Galloſque aggreditu
Nec difficile ſaucios adhuc ex ſuperiore congre
ſione, integer ipſe viribus, ſuperant. Ea namqu
tempeſtate omnia bella in exitium Aſiæ gerebar
tur: uti quiſque fortior fuiſſet, Aſiam velut præda
occupabat. Seleucus & Antiochus fratres bellum
propter Aſiam gerebant: Ptolemæus rex Ægypti
ſub ſpecie ſororiæ ultionis, Aſiæ inhiabat. Hin
Bithynus Eumenes, inde Galli (humiliorum ſem
per mercenaria manus) Aſiam depopulabantur: cu
interea nemo defenſor Aſiæ inter tot prædone
inveniebatur. Victo Antiocho, cum Eumenes ma
majorem partem Aſiæ occupaſſet, ne tunc quiden
fratres, perdito præmio, propter quod bellum ge
rebant, concordare potuerunt: ſed omiſſo extern
hoſte, in mutuum exitium bellum reparant. In e
Antiochus denuo victus, multorum dierum fug
fatigatus, tandem ad ſocerum ſuum Artamene
regem Cappadociæ provehitur. A quo cum pri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

...m benigne exceptus eſſet, interjectis diebus, ...gnito quod inſidiæ ſibi pararentur, ſalutem fuga ...æſivit. Igitur cum profugo nuſquam tutus locus ...et, ad Ptolemæum hoſtem, cujus fidem tutio...n quam fratris exiſtimabat, decurrit; memor vel ...æ facturus fratri eſſet, vel quæ meruiſſet à fratre. ...d Ptolemæus non amici debito, quam hoſtis fa...as, ſervari eum artiſſima cuſtodia jubet. Hinc ...oque Antiochus opere cujuſdam meretricis ad...us, quam familiarius noverat, deceptis cuſto...bus elabitur; fugienſque à latronibus interficitur. ...leucus quoque iiſdem ferme diebus, amiſſo re...o, equo præcipitatus, finitur. Sic fratres, quaſi ...germanis caſibus, exules ambo, poſt regna, ſce...rum ſuorum pœnas luerunt.

LIBER XXVIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

Olympias Alexandri Epirotæ vidua Demetrio Macedoni Ptiam filiam dat uxorem; unde tragœdia & bellorum initia.

Ætoli ſuperbè reſpondent Romanis qui Acarnanis auxilium præbebant, & arma movent intrepidè.

Filiis duobus morbo ſublatis Olympias non diu ſupervivit: Laodamia filia interfecta: Epirus graviter affligitur. Demetrius Macedo moritur. Hujus filii Philippi Antigonus tutelam ſuſcipit, quam prudenter adminiſtrat.

Bellum Antigoni adverſus Spartanos quorum Rex Cleomenes viribus atritis in Ægyptum profugit, ubi interficitur. Antigono mortuo, Philippus regnat.

CAP. I.

OLympias Pyrrhi Epirotæ regis filia, amiſſo marito, eodemque germano fratre Alexandro, cum tutelam filiorum ex eo ſuſceptorum ...yrrhi & Ptolemæi, regnique adminiſtrationem ...n ſe recepiſſet, ab Ætolis partem Acarnaniæ, ...uam in portionem belli pater pupillorum acce...erat, eripere volentibus, ad regem Macedoniæ ...emetrium decurrit; eique habenti uxorem An...ochi regis Syriæ ſororem, filiam ſuam Ptiam in ...atrimonium tradit: ut auxilium quod miſeri-

cordia

cordia non poterat, jure cognationis obtinere. Fiunt igitur nuptiæ, quibus & novi matrimonii gratia acquiritur, & veteris offenſa contrahitur. Nam prior uxor velut matrimonio pulſa, ſponte ſua ad fratrem Antiochum diſcedit; eumque in mariti bellum impellit. Acarnanes quoque diffiſi Epirotis adverſus Ætolos auxilium Romanorum implorantes, obtinuerunt à Romano ſenatu, ut legati mitterentur, qui denuntiarent Ætolis, præſidia ab urbibus Acarnaniæ deducerent; paterenturque eſſe liberos, qui ſoli quondam adverſus Trojanos, auctores originis ſuæ, auxilia Græcis non miſerint.

Cap. II. Sed Ætoli legationem Romanorum ſuperbe audivere: Pœnos illis & Gallos, à quibus tot bellis occidione cæſi ſint, exprobrantes; dicentesque, prius illis portas adverſus Carthaginienſes aperiendas, quas clauſerit metus Punici belli, quam in Græciam arma transferenda. Meminiſſe deinde jubent, qui quibus minentur. Adverſus Gallos urbem eos ſuam tueri non potuiſſe; captamque non ferro defendiſſe, ſed auro redemiſſe: Quam gentem ſe aliquanto majore manu Græciam ingreſſam, non ſolum nullis externis viribus, ſed ne domeſticis quidem totis adjutos, univerſam deleſſe; ſedemque ſepulcris eorum præbuiſſe, quam illi urbibus, imperioque ſuo propoſuerant. Contra, Italiam, trepidis ex recenti urbis ſuæ incendio Romanis, univerſam ferme à Gallis occupatam. Prius igitur illis Gallos Italia pellendos, quam minentur Ætolis: priuſquam ſua defendenda. Quos autem homines Romanos eſſe? nempe paſtores, qui latrocinio juſtis dominis ademptum ſolum teneant: qui uxores cum propter originis dehoneſtamenta non invenirent, vi publica rapuerint: qui denique urbem ipſam parricidio condiderint; murorumque fundamenta fraterno ſanguine aſperſerint. Ætolos autem principes Græciæ ſemper fuiſſe; & ſicut dignitate, ita & virtute ceteris præſtitiſſe; ſolos denique eſſe, qui Macedonas, imperio terrarum florentes, ſemper contempſerint, qui Philippum regem non timuerint: qui Alexandri Magni poſt Perſas Indoſque devictos, cum omnes nomen ejus horrerent, edicta ſpreverint. Monere igitur ſe Romanos, contenti ſint fortuna præ-

ſenti,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

iti, nec provocent arma, quibus & Gallos cæſos,
Macedonas contemptos videant. Sic dimiſſa
gatione Romanorum, ne fortius locuti, quam fe-
ſe viderentur, fines Epiri regni & Acarnaniæ
populantur.

CAP. III. Iam Olympias filiis regna tradide-
; & in locum Pyrrhi fratris defuncti Ptolemæus
ceſſerat: qui cùm hoſtibus inſtructo exercitu
vius proceſſiſſet, infirmitate correptus, in itinere
cedit. Olympias quoque non magno poſt tempo-
gemino funerum vulnere afflicta, ægrum ſpiri-
n trahens, non diu filiis ſupervixit. Cum ex gente
gia ſola Nereis virgo, cum Laudamia ſorore ſu-
eſſet, Nereis nubit Geloni Siciliæ regis filio: Lau-
mia autem cum in aram Dianæ confugiſſet, con-
rſu populi interficitur. Quod facinus dii immorta-
s aſſiduis cladibus gentis, & prope interitu totius
puli vindicaverunt. Nam ſterilitatem, famemque
ſſi, & inteſtina diſcordia vexati, externis ad po-
emum bellis penè conſumpti ſunt: Miloque Lau-
miæ percuſſor in furorem verſus, nunc ferro,
nc ſaxo, in ſumma dentibus laceratis viſceribus,
odecima die interiit. His in Epiro geſtis, interim
Macedonia Demetrius rex, relicto filio Philip-
o, parvulo admodum, decedit. Cui Antigonus tu-
r datus, accepta in matrimonium matre pupilli,
gem ſe conſtitui laborabat. Interjecto deinde
mpore, cum ſeditione minaci Macedonum, clau-
s in regia teneretur, in publicum ſine ſatellitibus
ocedit; projectoque in vulgus diademate ac pur-
ra, dare hæc alteri jubet, qui aut imperare illis
ſciat, aut cui parere ipſi ſciant: ſe adhuc invidio-
m illud regnum, non voluptatibus, ſed laboribus
periculis ſentire. Commemorat deinde beneficia
a; ut defectionem ſociorum vindicaverit: ut Dar-
nos, Theſſaloſque exultantes morte Demetrii re-
s compeſcuerit: ut denique dignitatem Macedo-
m non ſolum defenderit, verum etiam auxerit.
uorum ſi illos pœniteat, deponere imperium, &
ddere illis munus ſuum: ipſi regem quærant, cui
perent. Cum populus pudore motus, recipere
m regnum juberet, tamdiu recuſavit, quoad ſedi-
onis auctores ſupplicio traderentur.

CAP.

CAP. IV. Poſt hæc bellum Spartanis in
qui ſoli Philippi Alexandrique bellis, & imper
Macedonum: & omnibus metuenda arma con
pſerant. Inter duas nobiliſſimas gentes bell
ſummis utrimque viribus fuit: cum hi pro ve
Macedonum gloria, illi non ſolum pro illiba
bertate, ſed etiam pro ſalute certarent. Victi
cedæmonii, non ipſi tantum, ſed etiam conj
liberique, magno animo fortunam tulere. N
quippe in acie ſaluti pepercit: nulla amiſſum
jugem flevit: filiorum mortem ſenes laudab
patribus in acie cæſis filii gratulabantur: ſuam
cem omnes dolebant, quod non ipſi pro pa
libertate cecidiſſent. Patentibus omnes dom
ſaucios excipiebant, vulnera curabant, laſſos r
ciebant. Inter hæc nullus in urbe ſtrepitus, n
trepidatio; magiſque omnes publicam, quam p
vatam fortunam lugebant. Inter hæc Cleome
rex poſt multas hoſtium cædes, toto corpore,
pariter & hoſtium cruore madens, ſupervenit;
greſſuſque urbem, non humi conſedit, non cib
aut potum popoſcit; non denique armorum o
depoſuit: ſed acclinis parieti, cum quatuor mi
ſola ex pugna ſuperfuiſſe conſpexiſſet, horta
ut ſe ad meliora reipublicæ tempora reſervare
Tum cum conjuge & liberis Ægyptum ad Pto
mæum proficiſcitur: à quo honorifice ſuſcept
diu in ſumma dignatione regis vixit. Poſtre
poſt Ptolemæi mortem; à filio ejus cum omni
milia interficitur. Antigonus autem, cæſis oc
dione Spartanis; fortunam tantæ urbis miſerat
à direptione milites prohibuit; veniamque his
ſuperfuerant dedit, præfatus bellum ſe cum Cl
mene, non cum Spartanis habuiſſe, cujus fu
omnis ira ejus finita ſit: nec minori ſibi gloriæ
re, ſi ab eo ſervata Lacedæmon, à quo ſolo ca
ſit, proderetur. Parcere igitur ſe ſolo urbis ac
ctis, quoniam homines quibus parceret, non
perfuiſſent. Nec multo poſt ipſe decedit, regnu
que Philippo pupillo, annos XIV nato, tradidit.

LIBER XXIX.

BREVIARIVM CAPITVM.

Orbis multa imperia nova Regum ſucceſſione mutantur, nominatim in Africa, Ægypto, Macedonia.
Philippus Rex Macedoniæ malo conſilio impulſus, Romanis bellum inferre conſtituit.
Inſanam hanc mentem ſpecioſis verbis occultat.
Tandem apertus hoſtis apparet: unde cruentum bellum, ipſi Philippo pernicioſum ſimul ac ignominioſum.

CAP. I.

Iſdem ferme temporibus prope univerſi orbis imperia, nova regum ſucceſſione mutata ſunt. Nam & in Macedonia Philippus mortuo Antigono, tutore eodemque vitrico, annorum quatuordecim regnum ſuſcepit: & in Aſia interfecto Seleuco, impubes adhuc rex Antiochus conſtitutus eſt: Cappadociæ quoque regnum Ariarathi puero admodum, pater ipſe tradiderat: Ægyptum, patre ac matre interfectis, occupaverat Ptolemæus, cui ex facinoris crimine, cognomentum Philopator fuit. Sed & Spartani in locum Cleomenis ſuffecerunt Lycurgum. Et ne qua temporibus mutatio deeſſet, apud Carthaginienſes quoque ætate immatura dux Annibal conſtituitur, non penuria ſeniorum, ſed odio Romanorum, quo imbutum eum à pueritia ſciebant. Fatale non tam Romanis, quam ipſi Africæ malum. His regibus pueris, etſi nulli ſenioris ætatis rectores erant, tamen in ſuorum quiſque majorum veſtigia intentis, magna indoles virtutis enituit. Solus Ptolemæus, ſicut ſceleſtus in occupando regno, ita & ſegnis in adminiſtrando fuit. Philippum Dardani, ceterique omnes finitimi populi, quibus velut immortale odium cum Macedonum regibus erat, contemptu ætatis aſſidue laceſſebant. Contra ille ſummotis hoſtibus, non contentus ſua defendiſſe, ultro etiam Ætolis bellum inferre geſtiebat.

CAP. II. Quæ agitantem illum Demetrius rex Illyriorum, nuper à Paullo Rom. conſule victus, ſupplicibus precibus aggreditur, injuriam Romanorum querens: qui non contenti Italiæ terminis, imperium ſpe improba totius orbis amplexi, bel-

bellum cum omnibus regibus gerant. Sic illos Si-
ciliæ, ſic Sardiniæ, Hiſpaniæque, ſic denique t
tius Africæ imperium affectantes, bellum cum Pœ
nis & Annibale ſuſcepiſſe: ſibi quoque non alia
ob cauſam, quam quod Italiæ finitimus videbatu
bellum illatum: quaſi nefas eſſet, aliquem rege
juxta imperii eorum terminos eſſe. Sed & ipſi c
vendum eſſe exemplum, cujus quanto prompti
nobiliuſque ſit regnum, tanto ſit Romanos acri
res hoſtes habiturus. Super hæc cedere ſe illi reg.
quod Romani occupaverint, profitetur, grat.
habiturus, ſi in poſſeſſione imperii ſui, ſocium p
tius quam hoſtes videret. Hujuſcemodi oratio
impulit Philippum, ut omiſſis Ætolis, bellum Rom
nis inferret, minus negotii exiſtimantem, quod ja
victos ab Annibale apud Thraſimenum lacum a
dierat. Itaque ne eodem tempore multis bellis d
tineretur, pacem cum Ætolis facit; non quaſi al
bellum tranſlaturus, ſed ut Græciæ quieti conſu
turus: quam nunquam in majori periculo fuiſſe affi
mabat. Siquidem conſurgentibus ab Occidente n
vis Pœnorum & Romanorum imperiis, quibus u
hæc à Græcia atque Aſia ſit mora, dum inter
bello diſcrimen imperii faciunt: ceterum ſtati
victoribus tranſitum in Orientem fore.

CAP. III. *Videre ſe itaque ait conſurgente*
in Italia nubem illam, trucis & cruenti belli: vide
tonantem ac fulminantem ab occaſu procellam
quam in quaſcunque terrarum partes victoriæ tem
peſtas detulerit, magno cruoris imbre omnia fœda
turam. Frequenter Græciam ingentes motus paſ
ſam, nunc Perſarum, nunc Gallorum, nunc Mace
donum bellis: ſed omnia illa levia fuiſſe exiſtima
turos, ſi ea quæ nunc in Italia concurrat manus
extra terram illam ſe effuderit. Cernere ſe, quam
cruenta & ſanguinaria inter ſe bella, utrique popu
li, viribus copiarum, & ducum artibus, gerant
quæ rabies finiri ſolo partis alterius interitu, ſine
ruina finitimorum non poſſit. Feros igitur animo
victorum minus quidem Macedoniæ, quam Græcia
timendos, quia & remotior, & in vindictam ſu
robuſtior ſit: ſcire tamen ſe eos qui tantis viribu
concurrant, non contentos hoc fine victoriæ fore
me-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

tuendumque ſibi quoque certamen eorum, qui
eriores extiterint. Hoc prætextu finito cum
olis bello, nihil aliud quam Pœnorum Roma-
rumque bella reſpiciens, ſingulorum vires per-
debat. Sed nec Romani, tametſi Pœni & An-
al in cervicibus erant, ſoluti metu Macedonico
ebantur: quippe terrebat eos, & vetus Macedo-
n devicti Orientis gloria, & Philippus ſtudio
exandri æmulationis incenſus, quem promptum
bella, induſtriumque cognoverant.

CAP. IV. Igitur Philippus, cum iterato præ-
victos à Pœnis Romanos didiciſſet, aperte ho-
m ſe his profeſſus, naves, quibus in Italiam exer-
um trajiceret, fabricare cœpit. Legatum dein-
ad Annibalem, jungendæ ſocietatis gratia, cum
ſtolis mittit: qui comprehenſus, & ad ſenatum
rductus, incolumis dimiſſus eſt, non in honorem
gis, ſed ne dubius adhuc, indubitatus hoſtis red-
retur. Poſtea vero, cum Romanis nuntiatum eſ-
, in Italiam Philippum copias trajecturum, Læ-
um prætorem cum inſtructis navibus ad prohi-
ndum tranſitum mittunt. Qui cum in Græciam
jeciſſet, multis promiſſis impellit Ætolos bel-
n adverſus Philippum ſuſcipere. Philippus quo-
e Achæos in Romanorum bella ſolicitat. Interea
Dardani Macedoniæ fines vaſtare cœperunt, ab-
ctisque xx millibus captivorum, Philippum à
omano bello ad tuendum regnum revocaverunt.
um hæc aguntur, Lævinus Prætor, juncta cum
ttalo rege ſocietate, Græciam populatur. Quibus
adibus perculſæ civitates, auxilium petentes, Phi-
pum legationibus fatigant: nec non & Illyriorum
ges, lateri ejus hærentes, aſſiduis precibus pro-
iſſa exigebant. Super hæc vaſtati Macedones,
ionem flagitabant. Quibus tot tantisque rebus
ſeſſus, cui rei primum occurreret, ambigebat:
nnibus tamen propediem auxilia ſe miſſurum
llicetur; non quia facere poſſet quæ promitte-
t; ſed ut ſpe impletos, in ſocietatis jure retineret.
ima tamen illi expeditio adverſus Dardanos fuit:
i abſentiam ejus aucupantes, majore belli mole
acedoniæ imminebant. Cum Romanis quoque
cem facit, contentis interim bellum Macedoni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

cum diſtuliſſe: Philopœmeni Achæorum d
quem ad Romanos, ſociorum animos ſolicitare
dicerat, inſidias prætendit. Quibus ille cogn
vitatisque, diſcedere ab eo Achæos auctori
ſua coëgit.

LIBER XXX.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Ptolemæi Regis Ægyptii luxuria, vecordia, & parrici*
2 *Miſerrimus Ægypti ſtatus ſub turpiſſimo Principe, cu*
meretrix & Leucnes crudeli fato pereunt.
3 *Mortuo Ptolemæo, Romani tutelam pupilli adverſus A*
tiochum Syrum, & Philippum Macedonem ſuſcipiunt: P
lippumque prius bello reducunt ad humiliorem mentem
4 *Terræ motus ingentes. Romani pacem repudiant. Phi*
pus & Flaminius ſuos ad pugnam accendunt. Maced
Romana fortuna vincit, & Philippus ſpoliatur.

CAP. I.

PHilippo in Macedonia magnis rebus inten
in Ægypto Ptolemæi diverſi mores era
Quippe regno parricidio parto, & ad nec
utriusque parentis, cæde etiam fratris adjunc
velut rebus feliciter geſtis, luxuriæ ſe tradider
Regisque mores omnis ſequuta regia erat. Itaq
non amici tantum præfectique, verum etiam om
exercitus, depoſitis militiæ ſtudiis, otio ac deſi
corrupti marcebant. Quibus rebus cognitis, A
tiochus rex Syriæ, veteri inter ſe regnorum od
ſtimulante, repentino bello multas urbes ejus o
preſſit, ipſamque Ægyptum aggreditur. Trepid
re igitur Ptolemæus; legationibus miſſis, quo
vires pararet, morari Antiochum. Magno dein
in Græcia exercitu conducto, ſecundum prælium
facit, ſpoliaſſetque regno Antiochum, ſi fortuna
virtute juviſſet. Sed contentus reciperatione urbiu
quas amiſerat, facta pace, avide materiam quiet
arripuit; revolutusque in luxuriam, occiſa Euryd
ce uxore eademque ſorore ſua, Agathocliæ mer
tricis illecebris capitur. Atque ita omnem magn
tudinem nominis ac majeſtatis oblitus, noctes
ſtupris, dies in conviviis conſumit. Adduntur i
ſtrumenta luxuriæ, tympana & crepundia: nec ja
ſpect

ſpectator rex, ſed magiſter nequitiæ, nervorum oblectamenta modulatur. Hæc primo laborantis regiæ tacitæ peſtes, & occultæ fuere.

CAP. II. Deinde creſcente licentia, jam nec parietibus regiæ domus contineri meretricis audacia poteſt: quam proterviorem, ſociata cum Agathocle fratre, ambitioſæ pulchritudinis ſcorto, quotidiana regis ſtupra faciebant. Accedebat & mater Oenanthe, quæ geminæ ſubolis illecebris devinctum regem tenebat. Itaque non contentæ rege, jam etiam regnum poſſident, jam in publico viſuntur, jam ſalutantur, jam comitantur. Agathocles regis lateri junctus, civitatem regebat: tribunatus, præfecturas, & ducatus mulieres ordinabant; nec quiſquam in regno ſuo minus, quam ipſe rex poterat. cum interim, relicto quinquenni ex Eurydice ſorore filio, moritur: ſed mors ejus, dum pecuniam regiam mulieres rapiunt, & imperium inita cum perditiſſimis ſocietate occupare conantur, diu occulta fuit. Re tamen cognita, concurſu multitudinis, & Agathocles occiditur, & mulieres in ultionem Eurydicis patibulis ſuffiguntur. Morte regis, ſupplicio meretricum velut expiata regni infamia, legatos Alexandrini ad Romanos miſere, orantes ut tutelam pupilli ſuſciperent; tuerenturque regnum Ægypti, quod jam Philippum & Antiochum, facta inter ſe pactione, diviſiſſe dicebant.

CAP. III. Grata, legatio Romanis fuit, cauſam belli adverſus Philippum quærentibus, qui inſidiatus eis, temporibus Punici belli fuerat. Huc accedebat, quod Pœnis & Annibale ſuperato, nullius magis arma metuebant, reputantibus, quantum motum Pyrrhus parva manu Macedonum in Italia feciſſet, quantaſque res Macedones in Oriente geſſiſſent. Mittuntur itaque legati, qui Antiocho & Philippo denuncient, regno Ægypti abſtineant. Mittitur & M. Lepidus in Ægyptum, qui tutorio nomine regnum pupilli adminiſtret. Dum hæc aguntur, interim legationes Attali regis, & Rhodiorum, injurias Philippi querentes, Romam venerunt. Quæ res omnem cunctationem Macedonici belli ſenatui exemit. Statim igitur, titulo ferendi ſociis auxilii, bellum adverſus Philippum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

decernitur, legionesque cum conſule in Mace-
niam mittuntur. Nec multo poſt tempore, t
Græcia, fiducia Romanorum, adverſus Philippu
ſpe priſtinæ libertatis erecta,bellum ei intulit: A
que ita cum rex undique urguetur, pacem pet
compellitur. Deinde cum expoſitæ conditio
pacis à Romanis eſſent, repetere ſua, & Attalus
Rhodii, & Achæi, & Ætoli cœpere. Contra P
lippus adduci ſe poſſe, ut Romanis pareat, con
debat, ceterum indignum eſſe, Græcos à Philip
& Alexandro majoribus ſuis victos, & ſub jugu
Macedonici imperii ſubactos, veluti victores, l
ges pacis ſibi dicere, quibus prius ſit ſervitutis r
tio reddenda, quam libertas vindicanda. Ad p
ſtremum tamen, petente eo, induciæ duorum me
ſium datæ, ut pax, quæ in Macedonia non conv
niebat, Romæ à ſenatu peteretur.

Cap. IV. Eodem anno inter inſulas Ther
menem & Theraſiam, medio utriusque ripæ
maris ſpatio, terræmotus fuit. In quo, cum adm
ratione navigantium, repente ex profundo cum c
lidis aquis inſula emerſit. In Aſia quoque eade
die idem motus terræ Rhodum, multasque alias c
vitates gravi ruinarum labe concuſſit: quasdam ſ
lidas abſorbuit. Quo prodigio territis omnibu
vates cecinere; oriens Romanorum imperium; v
tus Græcorum, ac Macedonum voraturum. Interi
à ſenatu repudiata pace, Philippus in ſocietate
belli Nabin tyrannum ſolicitat. Atque ita, cum i
aciem exercitum inſtructis è diverſo hoſtibus pro
duxiſſet, hortari ſuos cœpit, referendo Perſas,B
ctros, Indosque,& omnem Aſiam,Orientis finem
à Macedonibus perdomitam: tantoque fortius h
bellum quam illa ſuſtinendum, quanto ſit libert
imperio carior. Sed & Flamininus Romanus co
ſul, relatione rerum recentiſſime geſtarum, ſuo
ſtimulabat in prælium, oſtendendo hinc Carthagi
nem cum Sicilia, inde Italiam & Hiſpaniam Ro
mana virtute perdomitas: nec Annibalem quiden
Alexandro Magno poſtponendum, quo Italia pul
ſo, Africam ipſam tertiam partem mundi ſupera
verint. Sed nec Macedonas veteri fama, ſed præ-
ſentibus viribus æſtimandos: quia non cum Ale-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

xandro Magno, quem invictum audierant, nec cum exercitu ejus, qui totum Orientem devicerat, bellum gerant; ſed cum Philippo puero immaturæ ætatis, qui regni terminos adverſus finitimos ægre defendat, & cum his Macedonibus, qui non ita pridem prædæ Dardanis fuerunt. Illos majorum decora, ſe ſuorum militum commemorare. Non enim alio exercitu Annibalem & Pœnos, & totum ferme Occidentem, ſed his ipſis, quos in acie habeat militibus, ſubactos. His adhortationibus utrinque concitati milites, prælio concurrunt, alteri Orientis, alteri Occidentis imperio gloriantes, ferentesque in bellum, alii majorum ſuorum antiquam & obſoletam gloriam, alii virentem recentibus experimentis virtutis florem. Sed Macedonas Romana fortuna vicit. Fractus itaque bello Philippus, pace à Flaminino conſule petita, nomen quidem regium retinuit: ſed omnibus Græciæ urbibus, velut regni membris extra terminos antiquæ poſſeſſionis amiſſis, ſolam Macedoniam retinuit. Offenſi tamen Ætoli, quod non ex arbitrio eorum Macedonia quoque adempta regi, & data ſibi in præmium belli eſſet, legatos ad Antiochum mittunt, qui eum adulatione magnitudinis, in Romana bella, ſpe ſocietatis univerſæ Græciæ, impellerent.

LIBER XXXI.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Romani Antiochum Syrum legatione coercent. A Nabide Græciam liberari jubent. Annibalis nomen Romanis formidabile.*

2 *Annibal Romanorum inſidias fugiens ad Antiochum curſum dirigit.*

3 *Nabis duobus præliis fractus poſt Romanorum diſceſſum arma movet. Annibalis, ad Antiochum de opprimendis Romanis conſilium.*

4 *Carthaginienſes ab Antiocho ſollicitati rem Romanis ſignificant, qui politico ſtratagemate Annibalem ab Antiocho divellunt.*

5 *Iteratum Annibalis conſilium de bello in Italia Romanis inferendo.*

6 *Antiochi adulatores Annibalis ſana conſilia rident: i*
ſubverſio Antiochi, quo terreſtri & navali prælio à I
manis ſuperatur.
7 *Scipiones ducto in Africam exercitu pacis leges Antio*
præſcribunt, quas ipſe repudiat.
8 *Bello reparato & pugna commiſſa cæſis quinquaginta .*
ſiaticorum millibus; Antiochus ſubactus pacem petit
obtinet.

CAP. I.

MOrtuo Ptolemæo Philopatore rege Ægyp
contemptaque parvuli filii ejus ætate, qui
ſpem regni relictus, præda etiam domeſtic
erat, Antiochus rex Syriæ occupare Ægyptum ſt
tuit. Itaque Phœnicem, ceteraſque Syriæ quiden
ſed juris Ægypti civitates cum invaſiſſet, legat
ad eum Senatus mittit, qui denuntiarent ei, abſti
neret regno pupilli, poſtremis patris precibus fid
ſuæ traditi. Quibus ſpretis, interjecto tempo
alia legatio ſupervenit, quæ omiſſa pupilli perſon
civitates, jure belli factas populi Romani in int
grum reſtitui jubebat. Abnuenti, bellum denu
tiatum: quod ille facile ſuſceptum, infeliciter geſſi
Eodem tempore & Nabis tyrannus multas Græci
civitates occupaverat. Igitur ſenatus, ne uno tem
pore duplici bello Romanæ vires detinerentu
ſcripſit Flaminino, ſi ei videatur, ſicuti Macedonia
à Philippo, ita Græciam à Nabide liberet. Ob qua
cauſam imperium ei prorogatum eſt. Terribil
quippe Antiochi bellum Annibalis nomen facie
bat, quem æmuli ejus occultis mandatis, cum An
tiocho iniſſe ſocietatem apud Romanos crimina
bantur: negantes eum æquo animo ſub legibus vi
vere, aſſuetum imperio, & immoderata licentia mi
litari; ſemperque tædio quietis urbanæ, novas bel
cauſas circumſpicere: Quæ etſi falſa nuntiata fui
ſent, apud timentes tamen pro veris habebantur.

CAP. II. Denique ſenatus metu perculſus, a
ſpeculandos actus Annibalis, legatum in Africa
Gnæum Servilium mittit: eique tacitis mandati
præcipit, ſi poſſet, eum per æmulos ejus interfice
ret, metuque inviſi nominis tandem populum Ro
manum liberaret. Sed res Annibalem non diu la
tuit, virum ad proſpicienda cavendaque pericul
peritum

eritum; nec minus in ſecundis adverſa, quàm in
lverſis ſecunda cogitantem. Igitur cum tota die
oculis principum, legatique Romani, in foro
arthaginienſium obverſatus in ſupremum fuiſſet,
ppropinquante veſpere, equum conſcendit; & rus
rbanum, quod propter littus maris habebat, ignaris
rvis, juſſisque ad portam revertentē opperiri, con-
ndit. Habebat ibi naves cum remigibus, occul-
ſinu littoris abſconditas: erat & grandis pecunia
eo agro præparata, ut cum res exegiſſet, nec fa-
ltas fugam, nec inopia moraretur. Lecta igitur
rvorum juventute, quorum copiam Italicorum
ptivorum numerus augebat, navem conſcendit,
rſumque ad Antiochum dirigit. Poſtera die ci-
tas principem ſuum, ac tum temporis conſulem,
foro exſpectabat. Quem ut profectum nuntia-
m eſt, non aliter quam ſi urbs capta eſſet, omnes
epidavere, exitioſamque ſibi fugam ejus ominati
nt. Legatus verò Romanus, quaſi bellum jam il-
tum Italiæ ab Annibale eſſet, tacitus Romam re-
reditur, trepidumque nuntium refert.

CAP. III. Interim in Græcia Flamininus, jun-
a cum quibusdam civitatibus ſocietate, Nabidem
rannum duobus continuis præliis ſubegit; & gra-
ter fractum, velut exſanguem, in regno reliquit.
ed libertate Græciæ reſtituta, deductisque ab ur-
bus præſidiis, cum Romanus exercitus in Italiam
portatus eſſet, velut vacua rurſus poſſeſſione ſo-
citatus, multas civitates repentino bello invaſit.
uibus rebus exterriti Achæi, ne vicinum malum
iam ad ſe ſerperet, bellum adverſus Nabidem de-
rnunt, ducemque prætorem ſuum Philopœme-
em, inſignis induſtriæ virum, conſtituunt: cujus
eo bello tanta virtus enituit, ut opinione o-
nium Flaminino Romano imperatori compara-
tur. Eodem tempore Annibal cum ad Antiochum
erveniſſet, velut deorum munus excipitur: tantus-
ie ejus adventu ardor animis regis acceſſit, ut
on tam de bello, quàm de præmiis victoriæ cogi-
ret. Sed Annibal, cui nota Romana virtus erat,
egabat opprimi Romanos niſi in Italia poſſe. Ad
oc ſibi centum naves, & decem millia peditum,
, mille equites poſcebat: promittens hac manu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

non minus bellum, quàm geſſerit, Italiæ reſtau-
turum, & in Aſiam regi ſedenti, aut victoriam
Romanis, aut æquas pacis conditiones relaturu
quippe & Hiſpanis bello flagrantibus, ducem ta
tùm deeſſe; & Italiam notiorem ſibi nunc, qu
pridem fuiſſe: ſed nec Carthaginem quieturam, ſ
ciamque ſe ei ſine mora præbituram.

CAP. IV. Cum regi conſilia placuiſſent, m
titur Carthaginem unus ex comitibus Annibal
qui in bellum cupidos hortetur, Annibalemq
cum copiis affuturum nuntiet: nihil, dicat, part
bus, niſi animos Carthaginienſium deeſſe: Aſia
& vires belli, & ſumptum præbituram. Hæc cu
relata Carthaginem eſſent, nuntius ipſe ab inimic
Annibalis comprehenditur, & perductus in ſen
tum, cum interrogaretur, ad quem miſſus eſſet, P
nico ingenio reſpondit, ſe ad univerſum ſenatu
miſſum, nec enim hoc opus ſingulorum, ſed un
verſorum eſſe. Dum multis diebus deliberant, a
eum Romam ad purgandam publicam conſcien
tiam mittant, tacitus conſcenſa nave ad Annibale
revertitur: quo cognito, Carthaginienſes ultro re
Romam per legatum deferunt. Romani quoque a
Antiochum legatos miſere, qui ſub ſpecie legatio
nis, & regis apparatum ſpecularentur, & Anniba
lem aut Romanis mitigarent, aut aſſiduo colloqui
ſuſpectum inviſumque regi redderent. Itaque le
gati cum Epheſi conveniſſent ad Antiochum, man
data ei ſenatus tradunt. Dum reſponſum exſpe-
ctant, omnibus diebus aſſidui circa Annibalem fue-
re: dicentes, timide eum à patria receſſiſſe, cum
pacem Romani, non tam cum republica ejus, quàm
cum eo factam, ſumma fide cuſtodiant: nec bell
eum Romanorum magis odio, quàm Patriæ amore
geſſiſſe, cui ab optimo quoque etiam ſpiritus ipſe
debeatur. Has enim publicas inter populos, non
privatas inter duces, bellandi cauſas eſſe. Inde res
geſtas ejus laudare. Quorum ſermone lætus, ſæpius
cupidiusque cum legatis colloquebatur, ignarus
quod familiaritate Romana, odium ſibi apud regem
crearet. Quippe Antiochus tam aſſiduo colloquio,
reconciliatam ejus cum Romanis gratiam exiſti-
mans, nihil ad eum ſicuti ſolebat referre; exper-

temque

emque totius conſilii veluti hoſtem proditoremque ſuum, odiſſe cœpit. Quæ res tantum apparatum belli, ceſſante imperatoria arte, corrupit. Senatus mandata fuerant, ut contentus terminis Aſiæ eſſet, ne ipſis ingrediendi Aſiam neceſſitatem imponeret. Quibus ſpretis, non accipiendum bellum ſtatuit, ſed inferendum.

CAP. V. Dicitur, quum frequenter de bello conſilium habuiſſet, remoto Annibale, tandem eum vocari juſſiſſe, non ut ex ſententia ejus aliquid ageret, ſed ne per omnia eum ſpreviſſe videretur; omnibusque perrogatis poſtremum interrogaſſe. Quo ille animadverſo, intelligere ſe profeſſus eſt, non quia egeat conſilio, ſed ad ſupplendũ numerum ſententiarum ſe vocatum: tamen & odio Romanorum, & amore regis, apud quem ſolum tutum ſibi exilium relictum ſit, ſe viam gerendi belli ediſſerturum. Veniam deinde libertati præfatus, nihil ſe aut conſiliorum, aut cœptorum præſentium, probare ait: neque ſedem belli Græciam ſibi placere, cum Italia uberior materia ſit: quippe Romanos vinci non niſi armis ſuis poſſe; nec Italiam aliter, quàm Italicis viribus ſubigi: ſiquidem diverſum ceteris mortalibus eſſe illud & hominum & belli genus. Aliis bellis plurimum momenti habere, priorem aliquam cepiſſe occaſionem loci temporisque, agros diripuiſſe, urbes aliquas expugnaſſe: cum Romano, ſeu occupaveris prior aliqua, ſeu viceris, tum etiam cum victo & jacente luctandum eſſe. Quamobrem ſi quis eos in Italia laceſſat, ſuis eos opibus, ſuis viribus, ſuis armis poſſe vincere; ſicut ipſe fecerit. Sin verò quis illis Italia velut fonte virium ceſſerit, perinde falli, ac ſi quis amnes non ab ipſis fontium primordiis derivare, ſed concretis jam aquarum molibus avertere vel exſiccare velit. Hæc & ſecreto ſe cenſuiſſe, ultroque miniſterium conſilii ſui obtuliſſe; & nunc præſentibus amicis ideo repetiſſe, ut ſcirent omnes rationem cum Romanis gerendi belli; eosque foris invictos, domi fragiles eſſe. Nam prius illos urbe quàm imperio; prius Italia quam provinciis exui poſſe: quippe & a Gallis captos, & à ſe prope deletos eſſe: neque ſe unquam victum prius, quam terris eorum ceſſerit. Reverſo

Carthaginem, ſtatim cum loco fortunam belli m
tatam.

CAP. VI. Huic ſententiæ obtrectatores am
regis erant: non utilitatem rei cogitantes; ſed v
rentes, ne probato conſilio ejus, primum apud r
gem locum gratiæ occuparet. Et Antiocho n
tam conſilium, quàm auctor diſplicebat, ne glo
victoriæ Annibalis,non ſua eſſet. Omnia igitur v
riis aſſentationum adulationibus corrumpebant
nihil conſilio vel ratione agebatur. Rex ipſe p
hyemem in luxuriam lapſus, novis quotidie nupti
deditus erat. Contra Acilius Romanus conſul, q
ad hoc bellum miſſus erat, copias, arma, ceteraq
bello neceſſaria, ſumma induſtria parabat: civitat
ſocias confirmabat; dubias illiciebat: nec alius exi
tus belli, quam apparatus utriusque partis fuit. Ita
que prima belli congreſſione, cum cedentes ſuo
rex cerneret, non laborantibus auxilium tulit: ſe
fugientibus ſe ducem præbuit, caſtraque ditia vi
ctoribus reliquit. Deinde cum in Aſiam, præd
Romanis occupatis, fugiendo perveniſſet, pœnitere neglecti conſilii cœpit; revocatoque in amicitiam Annibale, omnia ex ſententia ejus agere. Interim nuntiatur, Æmilium Romanum ducem cum octoginta roſtratis navibus in bellum navale à ſenatu miſſum, adventare: quæ res illi ſpem reſtituendæ fortunæ dedit. Itaque priusquam ſociæ civitates ad hoſtes deficerent, decernere navali prælio ſtatuit, ſperans cladem in Græcia acceptam, nova poſſe victoria aboleri. Tradita igitur Annibali claſſe, prælium committitur: ſed nec Aſiani milites Romanis neque naves eorum pares roſtratis navibus fuere: minor tamen clades ducis ſolertia fuit. Romam nondum opinio victoriæ venerat, & idcirco in conſulibus creandis ſuſpenſa civitas erat.

CAP. VII. Sed adverſus Annibalem ducem quis melior quam Africani frater crearetur, cum vincere Pœnos opus Scipionum eſſet? Creatur igitur Conſul Lucius Scipio: eique datur legatus frater Africanus, ut intelligeret Antiochus, non májorem fiduciam ſe in Annibale victo, quam Romanos in victore Scipione habere. Trajicientibus in Aſiam Scipionibus exercitum, jam utrobique profli-

profligatum bellum nuntiatum eſt, victumque Antiochum terreſtri, Annibalem navali bello invenerunt. Primo igitur adventu eorum, legatos pacem petentes ad eos Antiochus mittit, peculiare donum Africano ferentes ipſius filium, quem rex parvo navigio trajicientem ceperat. Sed Africanus privata beneficia à rebus publicis ſecreta eſſe dixit; aliaque eſſe patris officia, alia patriæ jura, quæ non liberis tantum, verum etiam vitæ ipſi præponantur. Proinde gratum ſe munus accipere, privatoque impendio munificentiæ regis reſponſurum. Quod ad bellum pacemque pertineat, nihil neque gratiæ dari, neque de jure patriæ decidi poſſe, reſpondit. Nam neque de redimendo filio unquam tractavit, nec ſenatum de eo agere permiſit; ſed ut dignum majeſtate ejus erat, armis ſe recepturum filium dixerat. Poſt hæc leges pacis dicuntur: ut Aſia Romanis cederet: contentus Syriæ regno eſſet: naves univerſas, captivos & transfugas traderet; ſumptumque omnem belli Romanis reſtitueret. Quæ cum nuntiata Antiocho eſſent, nondum ita victum ſe eſſe reſpondit, ut ſpoliari ſe regno pateretur; bellique ea irritamenta, non pacis blandimenta eſſe.

CAP. VIII. Igitur cum ab utriſque bellum pararetur, ingreſſique Aſiam Romani Ilion veniſſent; mutua gratulatio Ilienſium ac Romanorum fuit. Ilienſibus Æneam, ceteroſque cum eo duces à ſe profectos, Romanis ſe ab his procreatos referentibus. Tantaque lætitia omnium fuit, quanta eſſe poſt longum tempus inter parentes & liberos ſolet. Iuvabat Ilienſes, nepotes ſuos, Occidente & Africa domita, Aſiam ut avitum regnum vindicare, optabilem Trojæ ruinam fuiſſe dicentes, ut tam feliciter renaſceretur. Contra Romanos, avitos lares, & incunabula majorum, templaque ac deorum ſimulacra, inexplebile deſiderium videndi tenebat. Profectis ab Ilio Romanis, Eumenes rex cum auxiliis occurrit: nec multo poſt prælium cum Antiocho commiſſum. Cum in dexteriore cornu pulſa legio Romana, majore dedecore, quam periculo ad caſtra fugeret, M. Æmilius tribunus militum ad tutelam caſtrorum relictus, armare ſe milites ſuos, & extra vallum progredi jubet, ſtrictiſque gladiis fugienti-

fugientibus minari, morituros dicens, niſi in p
lium revertantur: infeſtioraque ſua, quam
ſtium caſtra inventuros. Attonita tam ambiguo
riculo legio, comitantibus commilitonibus qui
gere eos prohibuerant, in prælium revertitur,
gnaque cæde edita, initium victoriæ fuit. Cæſa
ſtium quinquaginta millia, capta XI. Antiocho
cem petenti, nihil ad ſuperiores conditiones
ditum, Africano prædicante, neque Ror
nis, ſi vincantur, animos minui; neque ſi vinca
ſecundis rebus inſoleſcere. Captas civitates in
ſocios diviſere Romani, aptiorem gloriam, qu
poſſeſſiones voluptarias iudicantes, quippe vict
riæ gloriam Romano nomini vindicandam: opu
luxuriam ſociis relinquendam.

LIBER XXXII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1 *Ætoli libertate ſpoliantur. Bellum inter Meſſenios*
Achæos, Philopœmenes captus & veneno interemptu
Vnde Meſſeniorum clades.

2 *Antiochus Syrus dum ſacrilegio ſibi providere putat, inte*
ficitur. Senatus Romanus Philippo parcit, ob Demetr
filii virtutem, cui Perſeus frater invidet & Demetriu
impiis artibus de medio tollit.

3 *Philippi obitus: & belli apparatus adverſus Romano*
Gallis ad hujus belli ſocietatem pertractis: de quorum mi
grationibus ſubjicitur narratio.

4 *Bellum inter Pruſiam & Eumenem, in quo Annibalis oper*
Pruſias ſuperior evadit. Pace inter Reges ſancita, Roma
ni Hannibalem perſequuntur. Is hauſto veneno legatio
nem morte prævenit, adjunctum ejuſdem Hannibal
elogium.

CAP. I.

ÆToli, qui Antiochum in bella Romana impulerant, victo eodem, ſoli adverſus Romanos, & viribus impares, & omni auxilio deſtituti, remanſerunt: Nec multo poſt victi, libertatem quam illibatam adverſus dominationem Athenienſium & Spartanorum, inter tot Græciæ civitates ſoli retinuerant, amiſerunt. Quæ conditio tanto amarior illis, quanto ſerior fuit, reputantibus tempora illa, quibus tantis Perſarum opibus, domeſti-

cis

cis viribus reſtiterant; quibus Gallorum violentiam, Aſiæ Italiæque terribilem, Delphico bello fregerant. Quæ glorioſa recordatio, majus deſiderium libertatis augebat. Dum hæc aguntur, medio tempore inter Meſſenios & Achæos de principatu primò diſſenſio, mox bellum ortum eſt. In ea nobilis Achæorum Philopœmenes imperator capitur: non quia pugnando vitæ pepercerit, ſed dum ſuos in prælium revocat, in tranſitu foſſæ equo præcipitatus, à multitudine hoſtium oppreſſus eſt, quem jacentem Meſſenii, ſeu metu virtutis, vel verecundia dignitatis, interficere auſi non fuerunt. Itaque velut in illo omne bellum confeciſſent, captivum per univerſam civitatem, in modum triumphi circumduxerunt, effuſo obviam populo, ac ſi ſuus, non hoſtium imperator adventaret. Nec victorem Achæi avidius vidiſſent, quàm victum hoſtes viderunt. Igitur eundem in theatrum duci juſſerunt, ut omnes contuerentur, quem potuiſſe capi incredibile ſingulis videbatur. Inde in carcerem ducto, verecundia magnitudinis ejus, venenum dederunt: quod ille lætus, ac ſi viciſſet, accepit; quæſito prius, an Ligortas præfectus Achæorum, quem ſecundum à ſe eſſe ſcientia rei militaris ſciebat, incolumis effugiſſet? Quem ut accepit evaſiſſe, non in totum dicens conſultum male Achæis, exſpiravit. Nec multo poſt, reparato bello, Meſſenii vincuntur; pœnaſque interfecti Philopœmenis pependerunt.

CAP. II. Interea in Syria rex Antiochus, cùm gravi tributo pacis à Romanis victus oneratuſque eſſet, ſeu inopia pecuniæ compulſus, ſeu avaritia ſollicitatus, qua ſperabat ſe, ſub ſpecie tributariæ neceſſitatis, excuſatius ſacrilegia commiſſurum, adhibito exercitu, nocte templum Didymæi Iovis aggreditur. Qua re prodita, concurſu inſularum, cum omni militia interficitur. Romæ, cum multæ Græciæ civitates, queſtum de injuriis Philippi regis Macedonum veniſſent, & diſceptatio in ſenatu inter Demetrium Philippi filium, quem pater ad ſatisfaciendum ſenatui miſerat, & legatus civitatium eſſet; turba querelarum confuſus adoleſcens, repente obticuit. Tunc ſenatus verecundia ejus motus, quæ probata etiam antea, cum obſes Romæ eſſet,

omni-

omnibus fuerat, cauſam illi donavit: atque ita m deſtia ſua Demetrius veniam patri, non jure defe ſionis, ſed patrocinio pudoris obtinuit: quod ipſu decreto ſenatus ſignificatum eſt, ut appareret, n tam abſolutum regem, quam donatum filio patrer Quæ res Demetrio, non gratiam legationis; ſed dium obtrectationis comparavit. Nam apud fr trem Perſeum æmulatio illi invidiam contraxit; apud patrem nota abſolutionis, cauſa offenſæ fu indignante Philippo, plus momenti apud ſenatu perſonam filii, quàm auctoritatem patris, ac dignit tem regiæ majeſtatis habuiſſe. Igitur Perſeus pe ſpecta patris ægritudine, quotidie abſentem Dem trium apud eum criminari; & primo inviſum, po etiam ſuſpectum reddere: nunc amicitiam Rom norum, nunc proditionem ei patris objectare. A poſtremum, inſidias ſibi ab eo paratas confingit: a cujus rei probationem immittit indices, teſtes ſu ornat, & facinus quod objicit, admittit. Quibu rebus compulſo ad parricidium patre, funeſtam mnem regiam facit.

CAP. III. Occiſo Demetrio, ſublatoque æmu lo, non negligentior tantum Perſeus in patrem, ve rum etiam contumacior erat; nec heredem regn ſed regem ſe gerebat. His rebus offenſus Philip pus, impatientius in dies mortem Demetrii dole bat, tunc & inſidiis circumventum ſuſpicari, teſte indiceſque torquere. Atque ita cognita fraude, no minus ſcelere Perſei, quàm innoxia Demetrii mor te cruciabatur; peregiſſetque ultionem, niſi mort præventus fuiſſet. Nam brevi poſt tempore, mor bo ex ægritudine animi contracto, deceſſit, relict magno belli apparatu adverſus Romanos, quo poſt ea Perſeus uſus eſt, nam & Gallos Scordiſcos a belli ſocietatem perpulerat: feciſſetque Romani grave bellum, niſi deceſſiſſet. Namque Galli bel lo adverſus Delphos infeliciter geſto, in quo ma jorem vim numinis, quàm hoſtium ſenſerant, amiſ ſo Brenno duce, pars in Aſiam, pars in Thracian extorres fugerant. Inde per eadem veſtigia qua ve nerant, antiquam patriam repetivere. Ex his manu quædam in confluente Danubii & Sabi conſedit Scordiſcoſque ſe appellari voluit. Tectoſagi autem cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

m in antiquam patriam Toloſam veniſſent, com-
menſique peſtifera lue eſſent, non prius ſanita-
te reciperavere, quàm aruſpicum reſponſis moni-
aurum argentumque bellis ſacrilegiiſque quæſi-
m, in Toloſenſem lacum mergerent. Quod omne
no poſt tempore Cæpio Romanus conſul ab-
ſt. Fuere autem argenti pondo centum decem
lia : auri pondo quinquies decies centum millia.
od ſacrilegium cauſa excidii Cæpioni exerci-
ue ejus poſtea fuit. Romanos quoque Cimbri-
elli tumultus ; velut ultor ſacræ pecuniæ, inſe-
s eſt. Ex gente Tectoſagorum non mediocris
ulus, prædæ dulcedine, Illyricum repetivit,
iatiſque Iſtris, in Pannonia conſedit. Iſtrorum
tem fama eſt originem à Colchis ducere, miſſos
Eeta rege ad Argonautas, raptoreſque filiæ
ſequendos : qui ut à Ponto intraverunt Iſtrum,
o Sabi fluminis penitus invecti, veſtigia Argo-
arum inſequentes, naves ſuas humeris per juga
ntium, uſque ad littus Adriatici maris tranſtu-
nt ; cognito quod Argonautæ idem propter
gnitudinem navis priores feciſſent: quos ut ave-
s Colchi non reperiunt, ſive metu regis, ſive
io longæ navigationis, juxta Aquilejam conſe-
e, Iſtrique ex vocabulo amnis, quo à mari con-
erant, appellati. Daci quoque ſuboles Getarum
t: qui, cum Orole rege adverſus Baſtarnas male
naſſent, ad ultionem ſegnitiæ, capturi ſomnum
ita loco pedum ponere juſſu regis cogebantur;
iſteriaque uxoribus, quæ ipſis antea fieri ſole-
t, facere. Neque hæc ante mutata ſunt, quàm
ominiam bello acceptam virtute delerent.

CAP. IV. Igitur Perſeus, cum imperio Phi-
pi patris ſucceſſiſſet, omnes has gentes adverſus
manos in ſocietatem belli ſollicitabat. Interim
er Pruſiam regem, ad quem Annibal poſt pacem
tiocho à Romanis datam, profugerat, & Eume-
n bellum ortum eſt, quod Pruſias, Annibalis
icia rupto fœdere, prior intulit. Namque An-
al, cum ab Antiocho Romani, inter ceteras
ditiones pacis, deditionem ejus depoſcerent,
nonitus a rege, in fugam verſus, Cretam defer-
: Ibi cum diu quietam vitam egiſſet, invidio-
ſumque

ſumque ſe propter nimias opes videret, amph
plumbo repletas in templo Dianæ, quaſi fort
ſuæ præſidia, deponit: atque ideo nihil de illo
licita civitate, quoniam velut pignus opes ejus
nebat, ad Pruſiam contendit, auro ſuo in ſtat
quas ſecum portabat infuſo, ne conſpectæ opes
tæ nocerent. Dein cum Pruſias terreſtri bell
Eumene victus eſſet, & prælium in mare tran
liſſet, Annibal novo commento auctor victo
fuit. Quippe omne ſerpentium genus in fictiles
genas conjici juſſit, medioque prælio in naves
ſtium mittit. Id primum Ponticis ridiculum viſ
fictilibus dimicare, qui ferro nequeant. Sed
ſerpentibus repleri naves cœpere, ancipiti peric
circumventi, hoſti victoriam ceſſere. Quæ ubi R
mam nuntiata ſunt; miſſi à ſenatu legati ſunt,
utrumque regem in pacem cogerent, Annibale
que depoſcerent. Sed Annibal re cognita, ſum
veneno legationem morte prævenit. Inſignis
annus trium toto orbe maximorum imperator
mortibus fuit, Annibalis, & Philopœmenis, & S
pionis Africani. Ex quibus conſtat Annibalem,
tum cum Romano tonantem bello Italia cont
muit, nec cum reverſus Carthaginem ſummum i
perium tenuit, aut cubantem cœnaſſe, aut plus qu
ſextario vini indulſiſſe; pudicitiamque cum tant
inter tot captivas habuiſſe, ut in Africa natum q
vis negaret: Moderationis certe ejus fuit, ut c
diverſarum gentium exercitus rexerit, neque in
diis ſuorum militum ſit petitus unquam, ne
fraude proditus, quum utrumque hoſtes ſæpe t
taſſent.

LIBER XXXIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1 *Macedonicum bellum, Perſei & Conſulum Romanor animus.*

2 *Pugna in qua Macedones fuſi fugatique ſunt. Perſeus filii capti in fuga Macedonia in provinciam redacta: Ætoli oppreſsi.*

CA

CAP. I.

MInore quidem rerum motu Romani Macedonicum, quàm Punicum bellum geſſerunt;
ſed tanto clarius, quanto nobilitate Macedo-
s Pœnos anteceſſerunt. Quippe cum gloria O-
entis domiti, tum & auxiliis omnium regum ju-
bantur. Itaque Romani & legiones plures nume-
conſcripſerunt; & auxilia a Maſiniſſa rege Nu-
idarum, ceteriſque ſociis omnibus acciverunt; &
umeni regi Bithyniæ denuntiatum, ut bellum
mmis viribus juvaret. Perſeo præter Macedo-
cum invictæ opinionis exercitum decennis belli
mptus, à Patre paratus, in theſauris & horreis
at: Quibus rebus inflatus, oblitus fortunæ pater-
e, veterem Alexandri gloriam conſiderare ſuos
bebat. Prima equitum congreſſio fuit, qua victor
erſeus ſuſpenſam omnium exſpectationem in fa-
rem ſui traxit: miſit tamen legatos ad conſulem,
i pacem peterent, quam patri ſuo Romani etiam
cto dediſſent, impenſas belli lege victi ſuſceptu-
s. Sed Conſul Sulpitius non minus graves quam
cto leges dixit. Dum hæc aguntur, metu tam pe-
culoſi belli, Romani Æmilium Paulum conſulem
eant, eique extra ordinem Macedonicum bellum
cernunt: qui cum ad exercitum veniſſet, non ma-
am moram pugnæ fecit. Pridie quam prælium
nſereretur, luna nocte defecit: triſte id oſtentum
erſeo omnibus præſagientibus, finemque Mace-
nici regni portendi vaticinantibus.

CAP. II. In ea pugna M. Cato, Catonis ora-
ris filius, dum inter confertiſſimos hoſtes inſi-
iter dimicat, equo delapſus, pedeſtre prælium
greditur. Nam cadentem manipulus hoſtium
m horrido clamore, veluti jacentem obtrunca-
rus circumſteterat: at ille citius corpore colle-
o, magnas ſtrages edidit. Quum ad unum oppri-
endum undique hoſtes convolarent, dum proce-
m quendam petit, gladius ei è manu elapſus, in
ediam cohortem hoſtium decidit: ad quem reci-
randum umbone ſe protegens, inſpectante utro-
e exercitu, inter mucrones ſe hoſtium immerſit,
collectoque gladio, multis vulneribus exceptis,

ad ſocios cum clamore hoſtium revertitur. Hu audaciam ceteri imitati, victoriam peperere. P ſeus rex fuga cum decem millibus talentûm S mothraciam defertur : quem Cneus Octavius, perſequendum miſſus a conſule, cum duobus fili Alexandro & Philippo, cepit; captumque ad co ſulem duxit. Macedonia à Carano, qui primus in regnavit, uſq; Perſen triginta reges habuit. Quoru ſub regno fuit quidem annis noningentis & vigi tribus; ſed rerum non niſi centum nonaginta du bus annis potita. Ita cum in ditionem Romanoru ceſſiſſet, magiſtratibus per ſingulas civitates co ſtitutis, libera facta eſt; legeſque quibus adhuc u tur, à Paulo accepit. Ætolorum univerſarum u bium ſenatus, cum conjugibus & liberis, qui dub fide fuerant, Romam miſſus, ibique, ne in patr aliquid novaret, diu detentus, ægreque permult annos legationibus civitatium ſenatu fatigato, patriam quiſque ſuam remiſſus eſt.

LIBER XXXIV.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Romani in Achæos cauſas belli quærunt, & invenim Cruenta Achæorum ſeditio.*
2 *Bellum quo Achæi oppreſſi ſunt: & Corinthus everſa, Pt lemæus Ægypto pulſus, petit à Romanis auxilium.*
3 *Populi ad Antiochum in gratiam Ptolemæi vere libera l gatio. Antiocho mortuo Demetrius frater Roma profug Regno potitur.*
4 *Pruſias Rex Bithyniæ Regno & vita à filio ſpoliatur.*

CAP. I.

Pœnis ac Macedonibus ſubactis, Ætolorumqu viribus principum captivitate debilitatis, ſo adhuc ex Græcia univerſa Achæi nimis poter tes tunc temporis Romanis videbantur, non pro pter ſingularum civitatium nimias opes; ſed pro pter conſpirationem univerſarum. Namque Achæi licet per civitates veluti per membra diviſi ſin unum tamen corpus & unum imperium habent ſingularumque urbium pericula mutuis viribu

propul

pulſant. Quærentibus igitur Romanis cauſas
li, tempeſtive fortuna querelas Spartanorum
ulit, quorum agros Achæi propter mutuum o-
m populabantur. Spartanis à ſenatu reſponſum
, legatos ſe ad inſpiciendas res ſociorum, & ad
riam demendam in Græciam miſſuros: ſed le-
s occulta mandata data ſunt, ut corpus Achæo-
n diſſolverent, ſingulaſque urbes proprii juris
rent, quo facilius ad obſequia cogerentur: &
uæ urbes contumaces eſſent, frangerentur. Igi-
legati, omnium civitatium principibus Corin-
m evocatis, decretum ſenatus recitant: quid
ſilii habeant, aperiunt. Expedire omnibus di-
t, ut ſingulæ civitates ſua jura & ſuas leges ha-
nt. Quod ubi omnibus innotuit; velut in furo-
verſi, univerſum peregrinum populum truci-
t: legatos quoque ipſos Romanorum violaſſent,
audito tumultu, trepidi fugiſſent.

AP. II. Hæc ubi Romæ nuntiata ſunt, ſta-
ſenatus Mummio conſuli bellum Achaicum
rnit: qui extemplo exercitu deportato, & o-
bus ſtrenue proviſis, pugnandi copiam hoſti-
fecit. Sed Achæi, velut nihil negotii Romano
o ſuſcepiſſent, ita apud eos neglecta omnia &
ta fuere. Itaque prædam, non prælium, co-
ntes, & vehicula ad ſpolia hoſtium reportan-
uxerunt: & conjuges liberoſque ſuos, ad ſpe-
ulum certaminis, in montibus poſuerunt. Sed
lio commiſſo, ante oculos ſuorum cæſi, lugu-
his ſpectaculum, & gravem luctus memoriam
querunt. Conjuges quoque liberique eorum, de
tatoribus captivi facti, præda hoſtium fuere.
s ipſa Corinthus diruitur: populus omnis ſub
na venditur: ut hoc exemplo ceteris civitati-
metus novarum rerum imponeretur. Dum hæc
ntur, rex Syriæ Antiochus Ptolemæo, majoris
ris ſuæ filio, regi Ægypti, bellum infert, ſegni
odum, & quotidiana luxuria ita marcenti, ut
ſolum regiæ majeſtatis officia intermitteret,
metiam ſenſu hominis nimia ſagina careret.
ſus igitur regno, ad fratrem minorem Ptole-
m Alexandriam confugit: participatoque cum
gno, legatos Romam ad ſenatum mittunt: au-

xilia petunt; fidem ſocietatis implorant. Mov
ſenatum preces fratrum.

CAP. III. Mittitur itaque legatus Popiliu
Antiochum: qui abſtinere illum Ægypto, a
jam inceſſiſſet, excedere juberet. Cum in Ægy
eum inveniſſet, oſculumque ei rex obtuliſſet, (
coluerat inter ceteros Popilium Antiochus,
Romæ obſes eſſet) tunc Popilius faceſſere inte
privatam amicitiam jubet, cum mandata patriæ
tercedant; prolatoque ſenatus decreto, & trad
cum cunctari eum videret, conſultationemque
amicos referre; ibi Popilius virga quam in manu
rebat, amplo circulo incluſum, ut & amicos ca
ret, conſulere jubet; nec prius inde exire, quam
ſponſum ſenatui daret, aut pacem, aut bellum cu
Romanis habiturum. Adeoque hæc auſteritas
mum regis fregit, ut pariturum ſe ſenatui reſp
deret. Reverſus in regnum Antiochus, decedit
licto parvulo admodum filio: cui cum tutores
à populo eſſent, patruus ejus Demetrius, qui o
Romæ erat, cognita morte Antiochi fratris, ſ
tum adiit, obſidemque ſe vivo fratre veniſſe,
mortuo, cujus obſes ſit, ſe ignorare. Dimitti ig
ſe ad regnum petendum æquum eſſe, quod ſi
jure gentium majori fratri ceſſerit, ita nunc
qui pupillum ætate antecedat, deberi. Cum ſe
dimitti animadverteret à ſenatu, tacito judicio,
tius apud pupillum quam apud eum, regnum f
rum arbitrante, ſpecie venandi ab urbe profect
Hoſtiæ tacitus, cum fugæ comitibus navem c
ſcendit. Delatus in Syriam, ſecundo favore omni
excipitur: regnumque ei, occiſo pupillo à tutori
traditur.

CAP. IV. Eodem fere tempore Pruſias
Bithyniæ, conſilium cepit interficiendi Nicome
filii, dum conſulere ſtudet minoribus filiis, quos
noverca ejus ſuſceperat; & Romæ habebat. Sed
adoleſcenti ab his, qui facinus ſuſceperant, pro
tur: hortatique ſunt, ut crudelitate patris provo
tus, occupet inſidias, & in auctorem retorque
ſcelus: nec difficilis perſuaſio fuit. Igitur cum
citus in patris regnum veniſſet, ſtatim rex app
latur. Pruſias regno ſpoliatus à filio, privatuſ

r

edditus, etiam à ſervis deſeritur. Cum in latebris geret, non minori ſcelere, quam filium occidi juſ-erat, à filio interficitur.

LIBER XXXV.

BREVIARIUM CAPITUM.

Demetrius bella quærens ab hoſtibus opprimitur & in acie cadit.

Qui Demetrium everterat, ejuſdem filio dat pœnas, prælio victus & interfectus.

CAP. I.

DEmetrius occupato Syriæ regno, novitati ſuæ otium periculoſum ratus, ampliare fines regni, & opes augere finitimorum bellis ſtatuit. taque Ariarathi regi Cappadociæ propter faſti-itas ſororis nuptias infeſtus, fratrem ejus Orofer-em, per injuriam regno pulſum, ſupplicem recе-it; datumque ſibi honeſtum belli titulum gratula-ns, reſtituere eum in regnum ſtatuit. Sed Oro-ernes ingrato animo, inita cum Antiochenſibus actione, offenſis tunc Demetrio, pellere ipſum re-no, à quo reſtituebatur, conſilium cepit. Quo ognito, Demetrius vitæ quidem ejus, ne Ariara-hes metu fraterni belli liberaretur, pepercit: ſum autem comprehenſum, vinctum Seleuciæ cu-odiri jubet. Nec Antiochenſes indicio territi, à efectione deſtiterunt. Itaque adjuvantibus & Pto-omæo rege Ægypti, & Attalo rege Aſiæ, & Aria-athe Cappadociæ, bello à Demetrio laceſſiti, ſub-rnant propalam quendam, ſortis extremæ juve-em, qui Syriæ regnum velut paternum armis re-eteret: & ne quid contumeliæ deeſſet, nomen ei lexandri inditur, genituſque ab Antiocho re-e dicitur. Tantum odium Demetrii apud omnes rat, ut æmulo ejus non vires regiæ tantum, ve-ametiam generis nobilitas conſenſu omnium tri-ueretur. Igitur Alexander, admirabili rerum arietate priſtinarum ſordium oblitus, totius ferme rientis viribus ſuccinctus, Bellum Demetrio in-t, victumque vita pariter ac regno ſpoliat. uanquam nec Demetrio animus in propulſando

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

bello deſuit. Nam & primo prælio hoſtem
gavit, & regibus bellum reſtituentibus, m
millia in acie cecidit. Ad poſtremum tamen in
cto animo inter confertiſſimos fortiſſime di
cans, cecidit.

Cap. II. Initio belli Demetrius duos fi
apud Gnidium hoſpitem ſuum, cum magno
pondere commendaverat, ut belli periculis exi
rentur, & ſi ita fors tuliſſet, paternæ ultioni ſer
rentur. Ex his major Demetrius annos pubert
egreſſus, audita Alexandri luxuria, quem inſp
tæ opes, & alienæ felicitatis ornamenta, velut
ptum, inter ſcortorum greges deſidem in regia
nebant, auxiliantibus Cretenſibus, ſecurum ac
hil hoſtile metuentem, aggreditur. Antiochen
quoque veterem patris offenſam novis meritis c
recturi, ſe ei tradunt: ſed & milites paterni, fa
re juvenis accenſi, prioris ſacramenti religion
novi regis ſuperbiæ præferentes, ſigna ad Dem
trium transferunt: atque ita Alexander non mi
ri impetu fortunæ deſtructus, quam elatus, pri
prælio victus interficitur: deditque pœnas, & D
metrio, quem occiderat; & Antiocho, cujus m
titus originem fuerat.

LIBER XXXVI.

Breviarium Capitum.

1 *Demetrius junior bella importune movet & infeli*
perſequitur. Turba in Syria. ubi Trypho ab Antio
Demetrii fratre, opprimitur. Antiochus Iudæos ſub
2 *De Iudæorum origine, incrementis & geſtis Iuſtini*
ſa ſententia,
3 *Iudæorum opes. Mare mortuum. A quibus Iudæi do*
ſint.
4 *Attali Aſiæ regis delicta, mors, teſtamentum, Aſia Ro*
norum fit propria; divitias autem & vitia ſua Rom
tranſmittit.

Cap. I.

RECiperato paterno regno Demetrius & i
rerum ſucceſſu corruptus, vitiis adoleſcent
in ſegnitiam labitur; tantumque contempt
apud omnes inertiæ, quantum odium ex ſuper

pa

pater habuerat, contraxit. Itaque cum ab imperio ejus paſſim civitates deficerent, ad abolendam ſegnitiæ maculam, bellum Parthis inferre ſtatuit: cujus adventum non inviti Orientis populi videre; & propter Arſacidæ regis Parthorum crudelitatem, & quod veteri Macedonum imperio aſſueti, novi populi ſuperbiam indigne ferebant. Itaque cum & Perſarum, & Elimæorum, Bactrianorumque auxiliis juvaretur, multis præliis Parthos fudit. Ad poſtremum tamen pacis ſimulatione deceptus, capitur; traductuſque per ora civitatium, populis qui deſciverant, in ludibrium favoris oſtenditur. Miſſus deinde in Hyrcaniam, benigne & juxta cultum priſtinæ fortunæ habetur. Dum hæc aguntur, interim in Syria Trypho, qui ſe tutorem Antiocho Demetrii privigno ſubſtitui à populo laboraverat, occiſo pupillo, regnum Syriæ invadit. Quo diu potitus, tandem exoleſcente favore recentis imperii, ab Antiocho puero admodum, Demetrii fratre, qui in Aſia educabatur, bello vincitur: rurſuſque regnum Syriæ ad ſubolem Demetrii revertitur. Igitur Antiochus, memor quod & pater propter ſuperbiam inviſus, & frater propter ſegnitatem contemptus fuiſſet, ne in eadem vitia incideret, recepta in matrimonium Cleopatra, uxore fratris, civitates quæ initio fraterni imperii defecerant, ſumma induſtria perſequitur, domitaſque rurſus regni terminis adjicit. Iudæoſque, qui in Macedonico imperio ſub Demetrio patre armis ſe in libertatem vindicaverant, ſubigit. Quorum vires tantæ fuere, ut poſt hunc nullum Macedonum regem tulerint, domeſticiſque imperiis uſi, Syriam magnis bellis infeſtaverint.

CAP. II. Namque Iudæis origo Damaſcena. Syriæ nobiliſſima civitas: unde & Aſſyriis regibus genus, ex regina Semirami, fuit. Nomen urbi à Damaſco rege inditum: in cujus honorem, Syrii ſepulchrum Arathis uxoris ejus pro templo coluere; deamque exinde ſanctiſſimæ religionis habent. Poſt Damaſcum Azelus, mox Adores, & Abraham, & Iſrahel reges fuere. Sed Iſrahelem felix decem filiorum proventus majoribus ſuis clariorem fecit. Itaque populum in decem regna diviſum

filiis tradidit, omneſque ex nomine Iudæ, qui po
diviſionem deceſſerat, Iudæos appellavit: coliq
ejus memoriam ab omnibus juſſit: Ejus portio o
mnibus acceſſerat. Minimus ætate inter fratres Io
ſeph fuit: cujus excellens ingenium veriti fratre
clam interceptum peregrinis mercatoribus vend
derunt. A quibus deportatus in Ægyptum, cu
magicas ibi artes ſollerti ingenio percepiſſet, brev
ipſi regi percarus fuit. Nam & prodigiorum ſaga
ciſſimus erat, & ſomniorum primus intelligentiam
condidit; nihilque divini juris humanique ei inco
gnitum videbatur: adeo, ut etiam ſterilitatem agro
rum ante multos annos providerit: periſſetque o
mnis Ægyptus fame, niſi monitu ejus rex edict
ſervari per multos annos fruges juſſiſſet: tantaque
experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine, ſed a
Deo reſponſa dari viderentur. Filius ejus Moſe
fuit, quem præter paternæ ſcientiæ hereditatem,
etiam formæ pulchritudo commendabat. Sed Æ-
gyptii, quum ſcabiem & vitiliginem paterentur, re-
ſponſo moniti, eum cum ægris, ne peſtis ad plures
ſerperet, terminis Ægypti pellunt. Dux igitur
exulum factus, ſacra Ægyptiorum furto abſtulit:
quæ repetentes armis Ægyptii, domum redire tem-
peſtatibus compulſi ſunt. Itaque Moſes Damaſce-
na antiqua patria repetita, montem Synan occupat:
quo ſeptem dierum jejunio, per deſerta Arabiæ,
cum populo ſuo fatigatus, cum tandem veniſſet, ſe-
ptimum diem more gentis Sabbatum appellatum,
in omne ævum jejunio ſacravit: quoniam illa dies
famem illis erroremque finierat. Et quoniam me-
tu contagionis pulſos ſe ab Ægypto meminerant,
ne eadem cauſa inviſi apud incolas forent, caverunt,
ne cum peregrinis communicarent: quod ex cauſa
factum, paulatim in diſciplinam religionemque
convertit. Poſt Moſen etiam filius ejus Arvas, ſa-
cerdos ſacris Ægyptiis, mox rex creatur; ſemper-
que exinde hic mos apud Iudæos fuit, ut eoſdem,
reges & ſacerdotes haberent: quorum juſtitia reli-
gione permixta, incredibile quantum coaluere.

CAP. III. Opes genti ex vectigalibus opo-
balſami crevere, quod in his tantum regionibus gi-
gnitur. Eſt namque vallis, quæ continuis montibus,
velut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

elut muro quodam, ad inſtar caſtrorum clauditur.
patium loci ducenta jugera, nomine arcus dicitur.
n ea ſilva eſt, & ubertate & amœnitate inſignis:
quidem palmeto & opobalſamo diſtinguitur. Ar-
ores opobalſami, formam ſimilem piceis arbori-
us habent, niſi quod ſunt humiles magis, & in vi-
earum morem excoluntur. Hæ certo anni tempo-
e balſamum ſudant. Sed non minor loci ejus apri-
tatis quàm ubertatis admiratio eſt: quippe cum
oto orbe regionis ejus ardentiſſimus ſol ſit, ibi te-
idi aëris naturalis quædam ac perpetua apricitas
eſt. In ea regione lacus eſt, qui propter magni-
dinem & aquæ immobilitatem, mortuum mare
icitur. Nam neq; ventis movetur, reſiſtente turbini-
us bitumine, quo aqua omnis ſtagnatur: neque na-
igationis patiens eſt, quoniam omnia vita carentia
profundum merguntur: nec materiam ullam ſu-
inet, niſi quæ a lumine illinatur. Primum Xerxes
ex Perſarum, Iudæos domuit: poſtea cum ipſis
erſis in ditionem Alexandri Magni venere, diu-
ue in poteſtate Macedonici imperii ſubjecti Syriæ
egno fuere. A Demetrio cum deſciviſſent amici-
a Romanorum petita, primi omnium ex Orienta-
bus libertatem receperunt, facile tunc Romanis
e alieno largientibus.

CAP. IV. Per eadem tempora, quibus in Sy-
a regni mutatio inter novos reges alternabatur, in
ſia rex Attalus florentiſſimum ab Eumene pa-
uo acceptum regnum, cædibus amicorum, &
ognatorum ſuppliciis fœdabat, nunc matrem
num, nunc Beronicen ſponſam maleficiis eorum
ecatas confingens. Poſt hanc ſceleſtam violentiæ
biem, ſqualidam veſtem ſumit: barbam capil-
umque in modum reorum ſummittit: non in pu-
licum prodire, non populo ſe oſtendere, non do-
i lætiora convivia inire, aut aliquod ſignum ſa-
i hominis habere, prorſus ut pœnas pendere ma-
bus interfectorum videretur. Omiſſâ deinde re-
ni adminiſtratione, hortos fodiebat, gramina ſe-
inabat, & noxia innoxiis permiſcebat, eaque o-
nia veneni ſucco infecta, velut peculiare munus
micis mittebat. Ab hoc ſtudio, ærariæ artis fa-
ricæ ſe tradit, cæriſque fingendis, & ære funden-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

do procudendoque oblectabatur. Matri deinde pulchrum facere inſtituit : cui operi intentus, m bum ex ſolis fervore contraxit, & ſeptima die ceſſit. hujus teſtamento heres populus Rom. t inſtituitur. Sed erat ex Eumene Ariſtonicus, n juſto matrimonio, ſed ex pellice Epheſia cithari cujusdam filia genitus, qui poſt mortem Attali, lut paternum regnum Aſiam invaſit. Cum mu ſecunda prælia adverſus civitates, quæ metu R manorum tradere ſe ei nolebant, feciſſet; juſtusq rex jam videretur, Aſia Licinio Craſſo conſuli cernitur : qui intentior Attalicæ prædæ, quâm b lo, quum extremo anni tempore inordinata a prælium conſeruiſſet, victus pœnas inconſultæ varitiæ, ſanguine dedit. In hujus locum miſſus P penna conſul, prima congreſſione Ariſtonicum peratum in poteſtatem ſuam redegit; Attalicasq gazas, hereditarias populi Romani, navibus imp ſitas, Romam deportavit. Quod ægre ferens ſu ceſſor ejus Marcus Aquilius Conſul, ad eripiend Ariſtonicum Perpennæ, veluti ſui potius triump munus eſſe deberet, feſtinata velocitate contend Sed contentionem Conſulum mors Perpennæ remit. Sic Aſia Romanorum facta, cum opib ſuis vitia quoque Romam transmiſit.

LIBER XXXVII.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Maſſilienſium in Phocenſes beneficentia. Tragœdia Cappadocia & Ponto.*
2 *Mithridatis Ponti Regis futura magnitudo prædicta, beratio, occupationes.*
3 *Ejusdem res geſtæ; & domi ab uxore periculum.*
4 *Otii deteſtatio. exercitia militaria. Cappadociæ & G latiæ occupatio, atque ſuperbum Romanis reſponſum.*

CAP. I.

CApto Ariſtonico, Maſſilienſes pro Phocen bus conditoribus ſuis, quorum urbem ſen tus, & omne nomen, quod & tunc, & ant Antiochi bello, infeſta contra populum Romanu arma tulerant, deleri juſſerat, legatos Romam d

prec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

precatum miſere, veniamque his à ſenatu obtinuere. Poſt hæc regibus, qui adverſus Ariſtonicum auxilia tulerant, præmia perſoluta: Mithridati Pontico Syria major; filiis Ariarathis regis Cappadociæ, qui eodem bello occiderat, Lycaonia & Cilicia datæ; fideliorque populus Romanus in ſocii filios, quam mater in liberos fuit: Quippe hinc parvulis auctum regnum, inde vita adempta. Namque Laudice ex numero ſex filiorum, quos virilis ſexus ex Ariarathe rege ſuſceperat, timens ne non diutinam regni adminiſtrationem adultis quibusdam potiretur, quinque parricidiali veneno necavit: unum parvulum, ſceleri matris cognatorum cuſtodia eripuit, qui poſt necem Laudices (nam propter crudelitatem, eam populus extinxerat) ſolus regno potitus eſt. Mithridates quoque repentina morte interceptus, filium, qui & ipſe Mithridates dictus eſt, reliquit. Cujus ea poſtea magnitudo fuit, ut non ſui tantum temporis, verumetiam ſuperioris ætatis omnes reges majeſtate ſuperaverit, bellaque cum Romanis per XLVI annos varia victoria geſſerit: Cum eum ſummi imperatores, Sylla, Lucullus, ceterique, in ſumma Cneus Pompejus ita vicerint, ut major clariorque in reſtaurando bello reſurgeret, damnisque ſuis terribilior redderetur. Denique ad poſtremum, non vi hoſtili victus, ſed voluntaria morte, in avito regno, ſenex, herede filio deceſſit.

CAP. II. Hujus futuram magnitudinem etiam cæleſtia oſtenta prædixerant. Nam & quo genitus eſt anno, & eo quo regnare primum cœpit, ſtella cometes per utrumque tempus ſeptuaginta diebus ita luxit, ut cælum omne conflagrare videretur. Nam & magnitudine ſui quartam partem cæli occupaverat; & fulgore ſui, Solis nitorem vicerat; & cum oriretur occumberetque, quatuor, ſpatium horarum conſumebat. Puer tutorum inſidias paſſus eſt, qui eum fero equo impoſitum, equitare jaculari que cogebant: qui conatus cum eos fefelliſſent, ſupra ætatem regente equum Mithridate, veneno eum appetivere. Quod metuens, antidota ſæpius bibit, & ita ſe adverſus inſidias exquiſitis tutioribus remediis ſtagnavit, ut ne volens quidem ſenex veneno mori potuerit. Timens deinde, ne inimici

mici,quod veneno non potuerant,ferro peragerent venandi ſtudium finxit: quo per ſeptem annos ne que urbis, neque ruris tecto uſus eſt; ſed per ſilv vagatus, diverſis montium regionibus pernoctaba ignaris omnibus, quibus eſſet locis: aſſuetus fer curſu aut fugare, aut perſequi, cum quibusdam e iam, viribus congredi. Quibus rebus, & inſidi vitavit; & corpus ad omnem virtutis patientia duravit.

Cap. III. Ad regni deinde adminiſtrationem cum acceſſiſſet, ſtatim non de regendo, ſed de au gendo regno cogitavit. Itaque Scythas invicto antea, qui Sopyriona, Alexandri Magni ducem,cu triginta millibus armatorum deleverant; qui Cy rum, Perſarum regem, cum ducentis millibus tru cidaverant, qui Philippum Macedonum regem fu gaverant,ingenti felicitate perdomuit. Auctus igi tur viribus, Pontum quoque, ac deinceps Cappa dociam occupavit. Cum de Aſia tractaret, tacitu cum quibusdam amicis regno profectus,univerſam nemine ſciente pervagatus eſt, omniumque urbium ſitum ac regiones cognovit. Inde Bithyniam tran- ſcendit, & quaſi dominus Aſiæ, opportuna quæque victoriæ ſuæ metatus eſt.Poſt hæc in regnum,cum jam periſſe crederetur, reverſus eſt, invento par- vulo filio, quem per abſentiam ejus Laudice ſoror uxorque enixa fuerat. Sed inter gratulationem ad- ventus ſui, & filii geniti, veneno periclitatus eſt. ſiquidem Laudice ſoror, cum periſſe eum crede- ret, in concubitus amicorum projecta, quaſi ad- miſſum facinus majore ſcelere tegere poſſet, ve- nenum advenienti paravit. Quod cum ex ancilla Mithridates cognoviſſet, facinus in auctores vin- dicavit.

Cap. IV. Hieme deinde imminente, non in convivio, ſed in campo; non in vacationibus, ſed in exercitationibus: nec inter ſodales, ſed inter co- quales, aut equo, aut curſu, aut viribus contende- bat. Exercitum quoque ſuum ad parem laboris pa- tientiam quotidiana exercitatione durabat: atque ita invictus ipſe inexpugnabilem exercitum fece- rat. Inita deinde cum Nicomede ſocietate, Paphla- goniam invadit, victamque cum ſocio dividit.

Quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Quam cum teneri à regibus ſenatui nuntiatum eſ-
ſet, legatos ad utrumque miſit, qui gentem reſtitui
n priſtinum ſtatum juberent. Mithridates cum ſe
am parem magnitudini Romanorum crederet, ſu-
erbo reſponſo, hereditarium patri ſuo regnum ob-
eniſſe, reſpondit: mirarique ſe, quod ei relata con-
roverſia non fuerit, ſibi referatur. Nec territus
ninis, Galatiam quoque occupat. Nicomedes quo-
niam ſe tueri jure non potuerat, juſto regi redditu-
um reſpondit. Atque ita filium ſuum mutato no-
mine, Philiamenem paphlagonum regum nomine
ppellat, & quaſi ſtirpi regiæ reddidiſſet regnum,
alſo nomine tenet. Sic ludibrio habiti legati, Ro-
nam revertuntur.

LIBER XXXVIII.

BREVIARIUM CAPITUM.

1 *Mithridates regni ſui auſpicia parricidiis polluit; & callidis artibus Ariarathem Cappadocem trucidat.*

2 *Nove Mithridatis & Nicomedis tragœdia, quas ſenatus Romanus utcunque ſedat.*

3 *Mithridates Tigranem in ſocietatem belli adverſus Romanos trahit, & Proconſulibus Rom. fuſis, ingenti civitatem Aſianarum favore excipitur.*

4 *Oratio Mithridatis in qua rationes ſuas exponit, cur bellum ſit Romanis inferendum.*

5 *Romanos, dum occupati eſſent, adoriundos eſſe cenſet, juſtum bellum illud oſtendens.*

6 *Malas eorundem artes, & originem detegit.*

7 *Stirpis ſuæ nobilitatem, ſuorumque libertatem ac fortitudinem opponit; nec non belli facilitatem, liberalitate ac munificentia milites alliciens*

8 *Ptolemæus Phyſcon in Ægypto multiplici ſcelere omnia turbat & à ſuis pellitur.*

9 *Demetrii Syriæ Regis, fortunæ ludibrii, caſus varii.*

10 *Antiochus Demetrii frater, Parthos bello aggreſſus, in acie à ſuis deſertus occiditur.*

CAP. I.

MIthridates parricidia nece uxoris auſpicatus, ſororis alterius Laudices filios, cujus virum Ariarathem regem Cappadociæ per Gordium inſidiis occiderat, tollendos ſtatuit: nihil actum morte patris exiſtimans, ſi adoleſcentes paternum regnum, cujus ille cupiditate flagrabat, occupaſſent. Igitur dum in his cogitationibus verſatur,

in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

interim Nicomedes rex Bithyniæ, vacuam mort[...] regis Cappadociam invadit. Quod cum nuntiatum Mithridati fuiſſet, per ſimulationem pietatis auxi[...]lia ſorori ad expellendum Cappadocia Nicomeden mittit. Sed jam Laudice per pactionem ſe Nico[...]medi in matrimonium tradiderat. Quod ægre fe[...]rens Mithridates, præſidia Nicomedis Cappadoci[...] expellit; regnumque ſororis filio reſtituit: egre[...]gium prorſus factum, ni ſubſequuta fraus eſſet. Si[...] quidem interjectis menſibus, ſimulat ſe Gordium, quo miniſtro uſus in Ariarathe interficiendo fue[...]rat, reſtituere in patriam velle, ſperans, ſi obſiſteret adoleſcens, cauſas belli futuras: aut ſi permitte[...]ret, per eundem, filium tolli poſſe, per quem inter[...]fecerat patrem. Quod ubi Ariarathes junior moli[...]ri cognovit, graviter ferens interfectorem patris per avunculum potiſſimum ab exilio revocari, in[...]gentem exercitum contrahit. Igitur cum in aciem eduxiſſet Mithridates peditum octoginta millia, equitum decem millia, currus falcatos DC. nec Aria[...]rathi, auxiliantibus finitimis regibus, minores co[...]piæ eſſent, incertum belli timens, conſilia ad inſi[...]dias transfert: ſollicitatoque juvene ad collo[...]quium, cum ferrum occultatum inter faſcias gere[...]ret, ſcrutatori ab Ariarathe regio more miſſo, cu[...]rioſius imum ventrem pertractanti, ait, caveret ne aliud telum inveniret, quam quæreret. Atque ita riſu protectis inſidiis, evocatum ab amicis velut ad ſecretum ſermonem, inſpectante utroque exercitu, interficit: regnum Cappadociæ octo annorum filio, impoſito Ariarathis nomine, additoque ei rectore Gordio, tradidit.

Cap. II. Sed Cappadoces, crudelitate ac libidine præfectorum vexati, à Mithridate deficiunt: fratremque regis, & ipſum Ariarathem nomine, ab Aſia ubi educabatur, revocant: cum quo Mithridates prælium renovat, victumque Cappadociæ regno expellit. Nec multo poſt adoleſcens, ex ægritudine collecta infirmitate, decedit. Poſt hujus mortem Nicomedes timens, ne Mithridates acceſſione Cappadociæ, etiam Bithyniam finitimam invaderet, ſubornat puerum eximiæ pulchritudinis, quaſi Ariarathes tres, non duos filios genuiſſet, qui

à ſe-

ſenatu Romano paternum regnum peteret. Vxo-
em quoque Laudicen Romam mittit, ad teſtimo-
ium trium ex Ariarathe ſuſceptorum filiorum.
Quod ubi Mithridates cognovit, & ipſe pari impu-
entia Gordium Romam mittit, qui ſenatui aſſere-
et, puerum cui Cappadociæ regnum tradiderat, ex
o Ariarathe genitum, qui bello Ariſtonici auxilia
Romanis ferens cecidiſſet. Sed ſenatus, ſtudio re-
um intellecto, aliena regna falſis nominibus fu-
antium, & Mithridati Cappadociam, & Nicome-
i, ad ſolatium ejus, Paphlagoniam ademit. Ac ne
ontumelia regum foret, ademptum illis, quod da-
etur aliis, uterque populus libertate donatus eſt:
ed Cappadoces munus libertatis abnuentes, ne-
ant vivere gentem ſine rege poſſe. Atque ita rex
lis à ſenatu Ariobarzanes conſtituitur.

CAP. III. Erat eo tempore Tigranes rex Ar-
eniæ, obſes Parthis ante multum temporis datus,
d olim ab iiſdem in regnum paternum remiſſus.
unc Mithridates mire ad ſocietatem Romani bel-
, quod olim meditabatur, pellicere cupiebat. Ni-
l igitur de offenſa Romanorum ſentientem, per
ordium impellit, ut Ariobarzani, ſegni admo-
um, bellum inferat: & ne quis dolus ſubeſſe vide-
tur, filiam ſuam ei Cleopatram in matrimonium
adit. Primo igitur adventu Tigranis, Ariobarza-
es ſublatis rebus ſuis, Romam contendit. Atque
a per Tigranem rurſus Cappadocia juris eſſe Mi-
ridatis cœpit. Eodem tempore mortuo Nicome-
e, etiam filius ejus & ipſe Nicomedes regno à Mi-
ridate pellitur, qui cum ſupplex Romam veniſ-
t, decernitur in ſenatu, ut uterque in regnum re-
tuantur: in quod tum miſſi Aquilius & Manlius
altinus legati. His cognitis Mithridates ſocieta-
m cum Tigrane, bellum adverſus Romanos ge-
urus, jungit: pactique inter ſe ſunt, ut urbes agri-
ue Mithridati, homines vero & quæcunque aufer-
poſſent, Tigrani cederent. Poſt hæc Mithridates
telligens, quantum bellum ſuſcitaret, legatos ad
mbros, alios ad Gallo græcos, & Sarmatas, Ba-
rnasque, auxilium petitum mittit. Nam omnes
s gentes Romanum meditabundus bellum, variis
neficiorum muneribus jam ante illexerat. Ab
Scythia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Scythia quoque exercitum venire jubet, omnem-
que Orientem adverſus Romanos armat. Non m
gno igitur labore Aquilium & Maltinum, Aſia
exercitu inſtructos vincit: quibus ſimul cum Nic
mede pulſis, ingenti favore civitatium excipit
multum ibi auri argentique, ſtudio veterum regu
magnumque belli apparatum invenit: quibus i
ſtructus, debita civitatibus publica privataque r
mittit, & vacationem quinquennii concedit. Tu
ad concionem milites vocat, eosque variis exho
tationibus ad Romana bella ſive Aſiana incit
Quam orationem dignam duxi, cujus exemplu
brevitati hujus operis inſererem, quam obliqua
Pompejus Trogus expoſuit: quoniam in Livio
in Salluſtio reprehendit, quod conciones directa
pro ſua oratione operi ſuo inſerendo, hiſtoriæ m
dum exceſſerint.

CAP. IV. Optandum ſibi fuiſſe ait, ut de e
liceret conſulere, bellumne ſit cum Romanis, a
pax habenda: quin verò ſit reſiſtendum impugna
tibus, nec eos quidem dubitare, qui ſpe victori
careant. Quippe adverſus latronem, ſi nequea
pro ſalute, pro ultione tamen ſua, omnes ferru
ſtringere. Ceterum quia non id agitur, an lice
quieſcere, non tantum animo hoſtiliter, ſed etia
prælio congreſſis, conſulendum, qua ratione a
ſpe cœpta bella ſuſtineant. Eſſe autem ſibi victo
riæ fiduciam, ſi ſit illis animus: Romanosque vin
poſſe, cognitum non ſibi magis, quàm ipſis milit
bus, qui & in Bithynia Aquilium, & Maltinum
Cappadocia fuderint. At ſi quem aliena magis ex
empla, quam ſua experimenta moveant, audire ſ
à Pyrrho rege Epiri, non amplius quam quinq; mi
libus Macedonum inſtructo, fuſos tribus præli
Romanos. Audire Annibalem ſexdecim annis Itali
victorem immoratum: & quin ipſam caperet urben
non Romanorum illi vires obſtitiſſe, ſed domeſtic
æmulationis atque invidiæ ſtudium. Audire popu
los Tranſalpinæ Galliæ Italiam ingreſſos, maximi
eam plurimiſque urbibus poſſidere; & latius ali
quanto ſolum finium quàm in Aſia, quæ dicatu
imbellis, eoſdem Gallos occupaſſe; nec victam ſo
lum dici ſibi Romam à Gallis, ſed etiam captum, it

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

t unius illis montis tantum cacumen relinquere-
ır ; nec bello hoſtem , ſed pretio remotum : Gal-
rum autem nomen , quod ſemper Romanos ter-
uit , in partem virium ſuarum ipſe numeret. Nam
os qui Aſiam incolunt Gallos, ab illis, qui Italiam
ccupaverant , ſedibus tantum diſtare : originem
uidem ac virtutem, genusque pugnæ idem habere,
ntoq; his ſagaciora eſſe quam illis ingenia, quanto
ngiori ac difficiliori ſpatio , per Illyricum Thra-
amque prodierint, pene operoſius tranſitis eorum
nibus, quam ubi conſedere, poſſeſſis. Iam ipſam
aliam audire ſe nunquam , ut Roma condita ſit,
tis illi pacatam , ſed aſſidue per omnes annos pro
bertate alios, quosdam etiam pro jure imperii bel-
s continuis perſeveraſſe ; & à multis civitatibus
aliæ deletos Romanorum exercitus ferro , à qui-
isdam novo contumeliæ more ſub jugum miſſos.
c ne veteribus immoremur exemplis , hoc ipſo
mpore univerſam Italiam bello Marſico conſur-
xiſſe, non jam libertatem, ſed conſortium impe-
, civitatisque poſcentem. Nec gravius vicino Ita-
e bello , quam domeſticis principum factionibus
bem premi , multoque periculoſius eſſe Italico
vile bellum : ſimul & Germania Cimbros , im-
enſa millia ferorum atque immitium populorum,
ore procellæ, inundaſſe Italiam : quorum tametſi
ngula bella ſuſtinere Romani poſſent , univerſis
men obruantur, ut ne vacaturos quidem bello ſuo
tet.

CAP. V. Vtendum igitur occaſione, & rapien-
incrementa virium , ne ſi illis occupatis quieve-
nt, mox adverſus vacuos & quietos , majus nego-
m habeant. Non enim quæri , an capienda ſint
ma , ſed utrum ſua potius occaſione , an illorum.
am bellum equidem jam tunc ſecum ab illis geri
eptum ; cum ſibi pupillo majorem Phrygiam ad-
erint, quam patri ſuo præmium dati adverſus A-
tonicum auxilii conceſſerant , gentem quam &
oavo ſuo Mithridati Seleucus Callinicus in dotem
diſſet. Quid cum Paphlagonia ſe decedere juſ-
runt , non alterum illud genus belli fuiſſe ? quæ
n vi, non armis, ſed adoptione teſtamenti , & re-
m domeſticorum interitu, hereditaria patri ſuo

obveniſſet : cum inter hanc decretorum amaritudi
nem parendo, non tamen eos mitigaret, quin acer
bius ſe in dies gerant, non obtinuiſſe. Quod eni
à ſe non præbitum illis obſequium? non Phrygian
Paphlagoniamque dimiſſas? non Cappadocia fi
lium eductum, quam jure gentium victor occupa
verat? Raptam tamen ſibi eſſe victoriam ejus a
illis, quorum nihil eſt niſi bello quæſitum. Non re
gem Bithyniæ Chreſton, in quem ſenatus arma de
creverat, à ſe in gratiam illorum occiſum? tame
nihilominus imputari ſibi, ſi qua Gordius aut T
granes faciat: libertatem etiam in contumeliam ſi
à ſenatu ultro delatam Cappadociæ, quam reliqui
gentibus abſtulerunt: deinde populo Cappadocum
pro libertate oblata, Gordium regem orante, ide
tantum quoniam amicus ſuus eſſet, non obtinuiſſe
Nicomedem præcepto illorum bellum ſibi intuli
ſe: quia ultum ierit ſe, ab ipſis ventum obviam i
eo, & nunc eam ſecum bellandi illis cauſam fore
quod non impune ſe Nicomedi lacerandum, ſalta
tricis filio, præbuerit.

CAP. VI. Quippe non delicta regum illos
ſed vires ac majeſtatem inſequi: neque in ſe uno, ſe
in aliis quoque omnibus hac ſemper arte graſſatos
Sic & avum ſuum Pharnacem, per cognationum ar
bitria, ſuccedaneum regi Pergameno Eumeni da
tum: ſic rurſus Eumenem, cujus claſſibus primum
in Aſiam fuere transvecti, cujus exercitu magis
quam ſuo, & Magnum Antiochum, & Gallos in A
ſia: & mox in Macedonia regem Perſen domue
rant; & ipſum pro hoſte habitum, eique interdi
ctum Italia: & quod cum ipſo deforme ſibi puta
verant, cum filio ejus Ariſtonico bellum geſſiſſe
Nullius apud eos majora, quam Maſiniſſæ regi
Numidarum haberi merita. Huic imputari victum
Annibalem, huic captum Syphacem, huic Cartha
ginem deletam: hunc inter duos illos Africano
tertium ſervatorem urbis referri: tamen cum huju
nepote bellum modo in Africa geſtum adeo inex
piabile, ut ne victum quidem memoriæ patris do
narent, quin carcerem ac triumphi ſpectaculum ex
periretur. Hanc illos regibus omnibus legem odio
rum dixiſſe, ſcilicet quia ipſi tales reges habuerint
quorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

orum etiam nominibus erubeſcant, aut paſtores
originum, aut aruſpices Sabinorum, aut exules
rinthiorum, aut ſervos vernasque Thuſcorum,
, quod honoratiſſimum nomen fuit inter hæc,
erbos, atque ut ipſi ferunt, conditores ſuos lu-
uberibus altos: ſic omnem illum populum lupo-
animos, inexplebiles ſanguinis atque imperii,
tiarumque avidos ac jejunos habere.

AP. VII. Se autem, ſeu nobilitate illis com-
etur, clariorem illa colluvie convenarum eſſe,
paternos majores ſuos à Cyro Darioque condi-
bus Perſici regni, maternos à Magno Alexan-
, ac Nicatore Seleuco, conditoribus imperii Ma-
onici, referat: ſeu populus illorum conferatur
earum ſe gentium eſſe, quæ non modo Roma-
mperio ſint pares, ſed Macedonico quoque ob-
rint. Nullam ſubjectarum ſibi gentium exper-
peregrina imperia: nullis unquam niſi domeſti-
egibus paruiſſe: Cappadociam velint, an Pa-
goniam recenſere; rurſus Pontum an Bi-
niam; itemque Armeniam majorem minorem-
: quarum gentium nullam neque Alexander ille,
totam pacavit Aſiam, nec quisquam ſucceſſorum
, aut poſterorum attigiſſet. Scythiam duos um-
m ante ſe reges non pacare, ſed tantum intrare
s, Darium & Philippum: ægre inde fugam ſi-
xpediſſe, unde ipſe magnam partem adverſus
nanos virium haberet. Multoque ſe timidius ac
dentius bella Pontica ingreſſum, cum ipſe ru-
e tyro eſſet: Scythiæ præter arma, virtutem-
animi, locorum quoque ſolitudinibus, vel fri-
bus inſtructæ, per quæ denuntiaretur ingens
tiæ labor ac periculum. Inter quas difficultates
es quidem præmii foret, ex hoſte vago; nec
m pecuniæ, ſed etiam ſedis inope. Nunc ſe di-
m belli conditionem ingredi. Nam neque
Aſiæ eſſe temperatius aliud, nec ſolo
lius, nec urbium multitudine amœnius; ma-
nque temporis partem, non ut militiam, ſed
ſtum diem acturos, bello dubium facili magis
beri: ſi modo aut proximas regni Attalici opes,
eteres Lydiæ Ioniæque audierint; quas non
gnatum eant, ſed poſſeſſum: tantumque ſe a-

vida exſpectat Aſia, ut etiam vocibus vocet: adeo
lis odium Romanorũ incuſſit rapacitas Proconſu
ſectio publicanorum; calumniæ litium. Sequantur
modo fortiter; & colligant, quid ſe duce poſſit e
cere tantus exercitus, quem ſine cujusquam milit
auxilio, ſuamet unius opera, viderint Cappadoci
cæſo rege cepiſſe; qui ſolus mortalium Pontum
mnem Scythiamq; pacaverit, quam nemo ante tra
ire tuto atque adire potuerit. Nam juſtitiæ atq;
beralitatis ſuæ, ne ipſos milites, qui experiantur,
ſtes refugere: & illa indicia habere, quod ſolus
gum omnium non paterna ſolum, verum etiam e
terna regna, hereditatibus propter munificentiã
quiſita poſſideat, Colchos, Paphlagoniam, Boſpho

CAP. VIII. Sic excitatis militibus, poſt a
nos tres & viginti ſumpti regni, in Romana be
deſcendit. At in Ægypto mortuo rege Ptolema
ei qui Cyrenis regnabat Ptolemæo, per legatos
gnum & uxor Cleopatra regina, ſoror ipſius def
tur. Lætus igitur hoc ſolo Ptolemæus, quod ſi
certamine fraternum regnum recepiſſet, in qu
ſubornari & à matre Cleopatra, & favore principu
fratris filium cognoverat: ceterũ infeſtus omnib
ſtatim ubi Alexandriam ingreſſus eſt, fautores pu
ri trucidari juſſit. Ipſum quoque die nuptiarum, q
bus matrem ejus in matrimonium recipiebat, int
apparatus epularum, & ſollemnia religionum,
complexu matris interficit: atque ita thorum ſo
ris, cæde filii ejus cruentus, aſcendit. Poſt qu
non mitior in populares, qui eum in regnum vo
verant, fuit. Siquidem peregrinis militibus licen
cædis data, omnia ſanguine quotidie manabant: i
quoque ſororem, filia ejus virgine per vim ſtup
ta, & in matrimonium adſcita, repudiat. Quil
rebus territus populus, in diverſa labitur, patria
que metu mortis, exul relinquit. Solus igitur
tanta urbe cum ſuis relictus Ptolemæus, cum reg
ſe non hominum, ſed vacuarum ædium videret,
dicto peregrinos ſolicitat. Quibus confluentib
obvius legatis Romanorum Scipioni Africano,
Spurio Mummio, & L. Metello, qui ad inſpicien
ſociorum regna veniebant, procedit. Sed qu
cruentus civibus, tam ridiculus Romanis fuit. E
en

m & vultu deformis, & ſtatura brevis, & ſagina
tris non homini, ſed belluæ ſimilis. Quam fœ-
tem nimia ſubtilitas perlucidæ veſtis augebat,
rſus quaſi aſtu inſpicienda præberentur, quæ o-
ſtudio occultanda pudibundo viro erant. Poſt
eſſum deinde legatorum (quorum Africanus,
a inſpicit urbem, ſpectaculo Alexandrinis fuit,)
etiam populo peregrino inviſus, cum filio,
m ex ſorore ſuſceperat, & cum uxore matris
ice, metu inſidiarum, tacitus in exilium profi-
itur; contractoque mercenario exercitu bellum
ori pariter ac patriæ infert. Arceſſitum maxi-
m deinde à Cyrenis filium, ne eum Alexandrini
tra ſe regem crearent, interficit. Tunc populus
tuas & imagines ejus detrahit. Quod factum ſtu-
ſororis exiſtimans, filium quem ex ea ſuſcepe-
interficit, corpusque in membra diviſum, & in
a compoſitum, matri die natalis ejus, inter epu-
offerri curat. Quæ res non reginæ tantum, ve-
n etiam univerſæ civitati, acerba & luctuoſa fuit;
tumque mœrorem feſtiviſſimo convivio intulit,
regia omnis repentino luctu incenderetur. Verſo
ur ſtudio principum ab epulis in exſequias,
mbra lacera populo oſtendunt: & quid ſperare
rege ſuo debeant, filii cœde demonſtrant.

CAP. IX. Finito luctu orbitatis, Cleopatra
n urgueri ſe fraterno bello videret, auxilium
Demetrio rege Syriæ, per legatos petit: cujus
ius varii & memorabiles caſus fuere. Namque
metrius, ut ſupra dictum eſt, cum bellum Par-
s intuliſſet, & multis congreſſionibus victor
ſſet, repente inſidiis circumventus, amiſſo exer-
u capitur. Cui Arſacides Parthorum rex, magno
regio animo miſſo in Hyrcaniam, non cultum
tum regium præſtitit: ſed & filiam in matrimo-
um dedit, regnumque Syriæ, quod per abſentiam
is Trypho occupaverat, reſtituturum promittit.
ſt hujus mortem deſperato reditu, non ferens
ptivitatem Demetrius, privatam etſi opulentam
am pertæſus, tacitus in regnum fugam medita-
r. Hortator illi & comes Callimander amicus
at: qui poſt captivitatem ejus à Syria per Arabiæ
ſerta, ducibus pecunia comparatis, Parthico ha-

bitu Babylonem pervenerat. Sed fugientem Ph
hates, qui Arſacidæ ſucceſſerat, equitum celeri
te, per compendioſos tramites occupatum retrah
Vt eſt deductus ad regem, Gallimandro quid
non tantum venia, verumetiam præmium fidei d
tum: Demetrium autem & graviter caſtigatum
conjugem in Hyrcaniam remittit, arctioribusq
cuſtodiis obſervari jubet. Interjecto deinde te
pore, cum fidem illi etiam ſuſcepti liberi facere
eodem amico comite repetita fuga eſt: ſed p
infelicitate prope fines regni ſui deprehenditur;
denuo perductus ad regem, ut inviſus à conſpect
ſummovetur. Tunc quoq; uxori & liberis donatu
in Hyrcaniam, pœnalem ſibi civitatem, remittitu
taliſque aureis ad exprobrationem puerilis levit
tis donatur. Sed hanc Parthorum tam mitem
Demetrium clementiam non miſericordia gen
faciebat, nec reſpectus cognationis: ſed quod S
riæ regnum affectabant, uſuri Demetrio adverſ
Antiochum fratrem, prout res, vel tempus, v
fortuna belli exegiſſet.

CAP. X. His auditis, Antiochus occupandu
bellum ratus; exercitum, quem multis finitimoru
bellis induraverat, adverſus Parthos ducit. S
luxuriæ non minor apparatus, quam militiæ fuit
quippe LXXX millia armatorum, ſequuta ſunt c
millia lixarum; ex quibus coquorum, piſtorum
ſcenicorumque, major numerus fuit. Argen
certe aurique tantum, ut etiam gregarii milites c
ligas auró figerent, proculcarentque materiam, c
jus amore populi ferro dimicant. Culinarum qu
que argentea inſtrumenta fuere, prorſus quaſi a
epulas, non ad bella pergerent. Advenienti An
tiocho multi Orientales reges occurrere, tradent
ſe, regnaque ſua, cum execratione ſuperbiæ Par
thicæ. Nec mora congreſſioni fuit. Antiochu
tribus præliis victor, cum Babyloniam occupaſſe
magnus haberi cœpit. Itaque omnibus ad eum po
pulis deficientibus, nihil Parthis reliqui præter p
trios fines fuit. Tunc Phrahates Demetrium i
Syriam ad occupandum regnum cum Parthic
præſidio mittit, ut eo pacto Antiochus ad ſu
tuenda à Parthia revocaretur. Interim quoniam

…ibus non poterat, inſidiis Antiochum ubique …ntabat. Propter multitudinem hominum, exer…um ſuum Antiochus per civitates in hyberna di…erat: quæ res exitii cauſa fuit. Nam cum gravaſe copiarum præbitione, & injuriis militum, ci…ates viderent, ad Parthos deficiunt; & die ſtatu… omnes apud ſe diviſum exercitum per inſidias, ne …vicem ferre auxilia poſſent, aggrediuntur. Quæ …m nuntiata Antiocho eſſent, auxilium proximis …urus, cum ea manu, quæ ſecum hiemabat, …ogreditur. In itinere obvium regem Parthorum …buit, adverſus quem fortius, quam exercitus …us dimicavit. Ad poſtremum tamen cum virtu… hoſtes vincerent, metu ſuorum deſertus occidi…r: cui Phrabates exſequias regio more fecit, fi…mque Demetrii, quam ſecum Antiochus adduxe…t, captus amore virginis, uxorem duxit. Pœni…re deinde dimiſſi Demetrii cœpit: ad quem re…hendum cum turmas equitum feſtinato miſiſſet, …emetrium hoc ipſum metuentem, jam in regno …iſſi invenerunt: fruſtraque omnia conati, ad re…m ſuum reverſi ſunt.

LIBER XXXIX.

BREVIARIUM CAPITUM.

Demetrius interfecto fratre Antiocho dum Ægyptum tentat, Syriam amittit & tandem cruento fato tollitur.
Alexander ex ignobili Rex factus dum fortunam ſuam non reverenter habet, fœde perit interfectus à Grypho, qui matrem & fratrem extinguit.
Cleopatra Regina mater in Ægypto graviſſimas turbas concitat: unde horrendæ laniena ex mulierum ira, quarum interitus deſcribitur.
Peculiares tragœdiæ quas Cleopatra inter ſuos excitat.
Tandem illa à filio Alexandro occupata interficitur.
Alexander in exilium agitur, revocato Ptolemæo Notho.
Romanis ad orientalia regna excurrentibus, Syria & Ægyptus vexatur.

CAP. I.

ANtiocho in Parthia cum exercitu deleto, frater ejus Demetrius, obſidione Parthorum liberatus, ac reſtitutus in regnum, cum omnis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Syria in luctu propter amiſſum exercitum eſſe quaſi Parthica ipſius ac fratris bella, quibus alt captus, alter occiſus erat, proſpere geſſiſſet, i Ægypto bellum inferre ſtatuit; regnum Ægyp Cleopatra ſocru, pretium auxilii adverſus fratre ſuum, pollicente. Sed dum aliena affectat, ut aſſo let fieri, propria per defectionem Syriæ amiſit. S quidem Antiochenſes primi, duce Tryphone, ex crantes ſuperbiam regis, quæ converſatione Pa thicæ crudelitatis intolerabilis facta erat, mox A pamenii, ceteræque civitates exemplum ſequuta per abſentiam regis a Demetrio defecere. Ptole mæus quoque rex Ægypti, bello ab eodem petitu cum cognoviſſet, Cleopatram ſororem ſuam, opibu Ægypti navibus impoſitis; ad filiam & Demetriu generum in Syriam profugiſſe, immittit juvene quendam Ægyptium, Protarchi negotiatoris filium qui regnum Syriæ armis peteret. Et compoſita fa bula, quaſi per adoptionem Antiochi regis receptu in familiam regiam eſſet, nec Syriis quemlibet re gem aſpernantibus, ne Demetrii paterentur ſuper biam: nomen juveni Alexandri imponitur, auxilia que ab Ægypto ingentia mittuntur. Interea corpu Antiochi interfecti à rege Parthorum, in loculo argenteo ad ſepulturam in Syriam remiſſum perve nit: quod cum ingenti ſtudio civitatium & regi Alexandri, ad firmandam fabulæ fidem excipitur. Quæ res illi magnum favorem popularium conci liavit, omnibus non fictas in eo, ſed veras lacrimas exiſtimantibus. Demetrius autem victus ab Alexandro, cum undique circumſtantibus malis premeretur, ad poſtremum etiam ab uxore filiisque deſeritur. Relictus igitur cum paucis ſervulis, cum Tyrum, religione templi ſe defenſurus petiſſet, navi egrediens, præfecti juſſu interficitur. Alter ex filiis Seleucus, quoniam ſine matris auctoritate diadema ſumpſiſſet, ab eadem interficitur; alter, cui propter naſi magnitudinem, cognomen Grypo fuit, rex à matre hactenus conſtituitur, ut nomen regis penes filium, jus autem omnis imperii penes matrem eſſet.

CAP. II. Sed Alexander, occupato Syriæ regno, tumens ſucceſſu rerum, ſpernere jam etiam

ipſum

ipſum Ptolemæum, à quo fuerat ſubornatus in regnum, ſuperba inſolentia cœpit. Itaque Ptolemæus, reconciliata ſororis gratia, deſtruere Alexandri regnum, quod odio Demetrii, viribus ſuis acquiſierat ſummis opibus inſtituit. Mittit igitur ingentia Grypo auxilia, & filiam Tryphenam Grypo nupturam, ut populos in auxilium nepotis, non ſocietate tantum belli, verum & affinitate ſua ſolicitaret. Nec res fruſtra fuit: nam cum omnes Grypum inſtructum Ægypti viribus viderent, paulatim ab Alexandro deficere cœpere. Fit deinde inter reges prælium, quo victus Alexander, Antiochiam profugit: ibi inops pecuniæ, cum ſtipendia militibus deeſſent, templo Iovis ſolidum ex auro Victoriæ ſignum tolli jubet, facetis jocis ſacrilegium circumſcribens: nam Victoriam commodatam ſibi ab Iove eſſe dicebat. Interjectis deinde diebus, cum ipſius Iovis aureum ſimulacrum infiniti ponderis tacite evelli juſſiſſet, deprehenſusque in ſacrilegio, concurſu multitudinis eſſet in fugam verſus: magna vi tempeſtatis oppreſſus, ac deſertus à ſuis, à latronibus capitur; perductusque ad Grypum, interficitur. Grypus porro, reciperato patrio regno, externisque periculis liberatus; inſidiis matris appetitur. Quæ cum cupiditate dominationis, prodito marito Demetrio, & altero filio interfecto, hujus quoque victoria inferiorem dignitatem ſuam factam doleret, venienti ab exercitatione poculum veneni obtulit. Sed Grypus, prædictis jam ante inſidiis, veluti pietate cum matre certaret, bibere ipſam jubet; abnuenti inſtat. Poſtremum prolato indice eam arguit, ſolam defenſionem ſceleris ſupereſſe affirmans, ſi bibat, quod filio obtulit. Sic victa regina ſcelere in ſe verſo, veneno, quod alii paraverat, extinguitur. Parta igitur regni ſecuritate, Grypus octo annis quietem & ipſe habuit, & regno præſtitit. Natus deinde illi eſt æmulus regni, frater ipſius Cyzicenus, eadem matre genitus, ſed ex Antiocho patruo ſuſceptus: quem cũ veneno tollere voluiſſet, ut maturius armis cum eo de regno contenderet, excitavit.

CAP. III. Inter has regni Syriæ parricidiales diſcordias, moritur rex Ægypti Ptolemæus, regno Ægypti uxori & alteri ex filiis, quem illa legiſſet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

relicto, videlicet quaſi quietior Ægypti ſtatu
quam Syriæ regnum eſſet, quum mater altero e
filiis electo, alterum hoſtem eſſet habitura. Igitu
cum pronior in minorem filium eſſet, à popul
compellitur majorem eligere: cui prius quam re
gnum daret, uxorem ademit; compulſumque re
pudiare chariſſimam ſibi ſororem Cleopatram, mi
norem ſororem Selenen ducere jubet, non mater
no inter filias judicio, cum alteri maritum eriperet
alteri daret. Sed Cleopatra non tam à viro repu
diata, quam a matre divortio viri dimiſſa, Cyzicen
in Syria nubit: eique ne nudum uxoris nomen af
ferret, exercitum Cypri ſolicitatum, velut dotalem
ad maritum deducit. Par igitur viribus fratris Cy-
zicenus, prælium committit, ac victus in fugan
vertitur, Antiochiamque venit. Tunc Antiochiam
Grypus, in qua erat Cyziceni uxor Cleopatra, ob-
ſidere cœpit: qua capta, Tryphena uxor Grypi
nihil antiquius quam ſororem Cleopatram requir
juſſit: non ut captivæ opem ferret, ſed ne effugere
captivitatis mala poſſet, quæ ſui æmulatione in hoc
potiſſimum regnum invaſerit, hoſtique ſororis nu-
bendo hoſtem ſe ejus effecerit. Tum peregrinos
exercitus in certamina fratrum adductos, tum re-
pudiatam a fratre, contra matris voluntatem, extra
Ægyptum nuptam accuſat. Contra Grypus orare,
ne tam fœdum facinus facere cogatur: a nullo um-
quam majorum ſuorum inter tot domeſtica, tot
externa bella, poſt victoriam in feminas ſævitum,
quas ſexus ipſe & periculis bellorum, & ſævitiæ
victorum eximat: in hac vero, præter commune
bellantium fas, accedere neceſſitudinem ſanguinis:
quippe ipſius quæ tam cruente ſæviat, ſororem e-
quidem germanam eſſe, ſuam vero conſobrinam:
liberorum deinde communium materteram. His
tot neceſſitudinibus ſanguinis, adjicit ſuperſtitio-
nem templi, quo abdita profugerit, tanto que reli-
gioſius colendos ſibi deos, quo magis his propitiis
ac faventibus viciſſet: tum neque occiſa illa, ſe vi-
rium quicquam Cyziceno dempturum, nec ſerva-
turum reddita. Sed quanto Grypus abnuit, tanto
ſoror muliebri pertinacia accenditur, rata non mi-
ſericordiæ hæc verba, ſed amoris eſſe. Itaque vo-
catis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ratis ipſa militibus, mittit qui ſororem confoderent. Qui ut in templum intraverunt, cum evellere eam non poſſent, manus amplexantis deæ ſimulacrum præciderunt. Tunc Cleopatra execratione parricidarum, mandata violatis numinibus ultione ſui, decedit. Nec multo poſt repetita prælii congreſſione, victor Cyzicenus uxorem Grypi Tryphenam, quæ paulo ante ſororem interfecerat, capit: ejusque ſupplicio uxoris manibus parentavit.

CAP. IV. At in Ægypto Cleopatra cum gravaretur ſocio regni, filio Ptolemæo, populum in eum incitat; abductaque ei Selene uxore, eo indignius, quod ex Selene jam duos filios habebat, exulare cogit, arceſſito minore filio Alexandro & rege in locum fratris conſtituto: nec filium regno expuliſſe contenta, bello Cypri exulantem perſequitur. Unde pulſo, interficit ducem exercitus ſui, quod vivum eum è manibus dimiſiſſet: quanquam Ptolemæus verecundia materni belli, non viribus minor ab inſula receſſiſſet. Igitur Alexander territus hac matris crudelitate, & ipſe eam reliquit, periculoſo regno ſecuram ac tutam vitam anteponens. Cleopatra vero timens, ne major filius Ptolemæus ab Cyziceno ad reciperandam Ægyptum auxiliis juvaretur, ingentia Grypo auxilia, & Selenen uxorem nupturam hoſti prioris mariti, mittit; Alexandrumque filium per legatos in regnum revocat: cui cum occultis inſidiis exitium machinaretur, occupata ab eodem interficitur, ſpiritumque non fato, ſed parricidio dedit: digna prorſus hac mortis infamia, quæ etiam matrem thoro expulit; & duas filias viduas alterno fratrum matrimonio, fecit; & filio alteri in exilium acto bellum intulit, alteri erepto regno exitium per inſidias machinata eſt.

CAP. V. Sed nec Alexandro cædes tam nefanda inulta fuit. Nam ubi primum compertum eſt, ſcelere filii matrem interfectam, concurſu populi in exilium agitur, revocatoque Ptolemæo regnum redditur: qui neque cum matre bellum gerere voluiſſet, nec à fratre armis repetere, quod prior poſſediſſet. Dum hæc aguntur, frater ejus ex pellice ſuſceptus, cui pater Cyrenarum regnum teſtamento reli-

reliquerat, herede populo Romano inſtituto deceedit. Iam enim fortuna Romana porrigere ſe ad Orientalia regna, non contenta Italiæ terminis cœperat. Itaque & ea pars Lybiæ provincia facta eſt: poſtea Creta, Ciliciaque piratico bello perdomitæ, in formam provinciæ rediguntur. Quo facto, & Syriæ, & Ægypti regna, Romana vicinitate artata, quæ incrementa de finitimis bellis quærere ſolebant, adempto vagandi arbitrio, vires ſuas in perniciem mutuam, converterunt: Adeo,ut aſſiduis præliis conſumpti, in contemptum finitimorum venerint, prædæque Arabum genti, imbelli antea, fuerint. Quorum rex Erotimus, fiducias ſeptingentorum filiorum, quos ex pellicibus ſuſceperat,diviſis exercitibus, nunc Ægyptum, nunc Syriam infeſtabat: magnumque nomen Arabum,viribus finitimorum exſanguibus,fecerat.

LIBER XL.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Syri Tigranem Armenium Regem ſibi deligunt.*
2 *Victo Tigrane, Antiochus Cyziceni filius creatur Rex Syriæ, quæ poſtea in provinciæ formam redigitur.*

CAP. I.

MVtuis fratrum odiis, & mox filiis inimicitiis parentum ſuccedentibus, cum inexpiabili bello, & reges, & regnum Syriæ conſumptum eſſet, ad externa populus auxilia concurrit, peregrinosque ſibi reges circumſpicere cœpit. Itaque cum pars Mithridatem Ponticum, pars Ptolemæum ab Ægypto arceſſendum cenſeret: occurreretque quod Mithridates implicitus bello Romano eſſet, Ptolemæus quoque ſemper hoſtis fuiſſet Syriæ; omnes in Tigranem regem Armeniæ conſenſere, inſtructum præter domeſticas vires,& Parthica ſocietate, & Mithridatis affinitate. Igitur accitus in regnum Syriæ,per XVIII annos tranquilliſſimo regno potitus eſt: neque bello alium laceſſere, neque laceſſitus inferre alii bellum neceſſe habuit.

CAP. II. Sed ſicut ab hoſtibus tuta Syria fuit,ita

terræ

terræ motu vaſtata eſt, quo centum ſeptuaginta millia hominum, & multæ urbes perierunt. Quod prodigium mutationem rerum portendere aruſpices reſponderunt. Igitur Tigrane à Lucullo victo, rex Syriæ Antiochus, Cyziceni filius, ab eodem Lucullo appellatur. Sed quod Lucullus dederat, poſtea ademit Pompejus: qui poſcenti regnum reſpondit, ne volenti quidem Syriæ, nedum recuſanti, daturum ſe regem, qui XVIII annos, quibus Tigranes Syriam tenuit, in angulo Ciliciæ latuerit: victo autem eodem Tigrane a Romanis, alieni operis præmia poſtulet. Igitur ut habenti regnum non ademerit, ita quo ceſſerit Tigrani non daturum, quod tueri neſciat: ne rurſus Syriam Iudæorum & Arabum latrociniis infeſtam reddat. Atque ita Syriam in provinciæ formam redigit: paulatimque Oriens Romanorum, diſcordia conſanguineorum regum, factus eſt.

LIBER XLI.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Parthorum origo, nominis obſcuritas, ſucceſſus, imperium.*
2 *Regni Parthici adminiſtratio. Parthorum ſermo, veſtes, arma, exercitus, præliandi mos.*
3 *Mores domeſtici, ſepultura, religio, ingenium, virtutes & vitia.*
4 *Parthorum Regum res geſtæ paucis deſcribuntur.*
5 *Arſacis ſapientiſsimi Parthorum regis vita & mors placida.*
6 *Bactriani Regni ſtatus ſub Eucratide qui à filio opprimitur. Parthorum bellici ſucceſſus.*

CAP. I.

PArthi, penes quos, velut diviſione orbis cum Romanis facta, nunc Orientis imperium eſt, Scytharum exules fuere. Hoc etiam ipſorum vocabulo manifeſtatur. nam Scythico ſermone Parthi exules dicuntur. Hi & Aſſyriorum & Medorum temporibus, inter Orientis populos obſcuriſſimi fuere. Poſtea quoque cum imperium Orientis à Medis ad Perſas tranſlatum eſt, veluti vulgus ſine nomine, præda victorum fuere. Poſtremo Macedonibus triumphato Oriente ſervierunt: ut cuivis

mirum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

mirum videatur, ad tantam eos felicitatem per virtutem provectos, ut imperent gentibus, ſub quarum imperio veluti ſervile vulgus fuere. A Romanis quoque, trinis bellis, per maximos duces, florentiſſimis temporibus laceſſiti, ſoli ex omnibus gentibus non pares ſolum, verumetiam victores fuere: quanquam plus gloriæ ſit, inter Aſſyria & Medica, Perſicaque memorata olim regna, & opulentiſſimum mille urbium Bactrianum imperium emergere potuiſſe, quam longinqua bella viciſſe; præterea cum gravibus Scythicis, & vicinalibus bellis aſſidue vexati, variis periculorum certaminibus arguerentur. Hi domeſticis ſeditionibus Scythia pulſi, ſolitudines inter Hyrcaniam, & Dahas, & Areos, & Spartanos, & Maggianos furtim occupavere. Fines deinde, non intercedentibus primo finitimis, poſtea etiam prohibentibus, in tantum protulere, ut non immenſa tantum ac profunda camporum, verumetiam prærupta collium, montiumq; ardua occupaverint. Ex quo fit, ut Parthiæ pleraque finium aut æſtus, aut frigoris magnitudo poſſideat: quippe cum montes nix, & campos æſtus infeſtet.

CAP. II. Adminiſtratio gentis poſt defectionem Macedonici imperii, ſub regibus fuit. Proximus majeſtati regum, populorum ordo eſt: ex hoc duces in bello, ex hoc rectores in pace habent. Sermo his inter Scythicum Medicumque medius, & utriſque mixtus. Veſtis olim ſui moris: poſteaquam acceſſere opes, ut Medis perlucida ac fluida. Armorum patrius ac Scythicus mos. Exercitum non ut aliæ gentes liberorum, ſed majorem partem ſervorũ habent: quorum vulgus, nulli manumittendi poteſtate permiſſa, ac per hoc omnibus ſervis naſcentibus, in dies creſcit. Hos pari ac liberos ſuos cura habent: & equitare & ſagittare magna induſtria docent. Locupletiſſimus ut quiſque eſt, ita plures in bello equites regi ſuo præbet. Denique Antonio bellum Parthis inferenti, cum quinquaginta millia equitum occurrerent, ſoli cccc liberi fuere. Cominus in acie præliari, aut obſeſſas expugnare urbes neſciunt. Pugnant autem procurrentibus equis, aut terga dantibus: ſæpe etiam fugam ſimulant, ut incautiores ad-

verſum vulnera inſequentes habeant. Signum his prælio non tuba, ſed tympano datur. Nec pugna- diu poſſunt : ceterum intolerandi forent, ſi quan- s his impetus eſt, vis tanta & perſeverantia eſſet. lerumque in ipſo ardore certaminis prælia deſe- unt, ac paullo poſt, pugnam ex fuga repetunt, ut um maxime viciſſe te putes, tunc tibi diſcrimen beundum ſit. Munimentum ipſis equiſque loricæ umatæ ſunt, quæ utrumque toto corpore tegunt. uri argentique nullus niſi in armis uſus.

CAP. III. Vxores dulcedine variæ libidinis nguli plures habent : nec ulla delicta adulterio avius vindicant. Quamobrem feminis non convi- a tantum virorum, verumetiam conſpectum in- rdicunt. Carne non niſi venatibus quæſita veſcun- r. Equis omni tempore vectantur : illis bella, il- s convivia, illis publica ac privata officia obeunt : per illos ire, conſiſtere, mercari, colloqui. Hoc enique diſcrimen inter ſervos liberosque eſt, quod rvi pedibus, liberi non niſi equis incedunt. Sepul- ra vulgo aut avium, aut canum laniatus eſt. Nuda emum oſſa terra obruunt. In ſuperſtitionibus atque ura deorũ, præcipua omnibus veneratio eſt. Inge- a genti tumida, ſeditioſa, fraudulenta, procacia : uippe violentiam viris, manſuetudinem mulieribus ſignant. Semper aut in externos, aut in domeſticos otus inquieti : natura taciti : ad faciendum, quam dicendum promtiores : proinde ſecunda averſa- ue ſilentio tegunt. Principibus metu, non pudore rent. In libidinem projecti, in cibum parci. Fides ctis promiſſiſque nulla, niſi quatenus expedit.

CAP. IV. Poſt mortem Alexandri Magni, cum ter ſucceſſores ejus, Orientis regna dividerentur, llo Macedonum dignante Parthorum imperium, agnori externo ſocio traditur. Hi poſtea deductis acedonibus in bellum civile, cum ceteris ſuperio- Aſiæ populis Eumenem ſequuti ſunt : quo vi- o, ad Antigonum tranſiere. Poſt hunc à Nicato- Seleuco, ac mox ab Antiocho & ſucceſſoribus us poſſeſſi : à cujus pronepote Seleuco primum fecere, primo Punico bello, L. Manlio Bulſone, Attilio Regulo conſulibus. Hujus defectionis punitatem illis duorum fratrum regum, Seleuci

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

& Antiochi diſcordia dedit: qui dum ſibi invice eripere regnum volunt, perſequi defectores omiſ runt. Eodem tempore etiam Theodotus mille u bium Bactrianarum præfectus, defecit, regemq ſe appellari juſſit, quod exemplum ſequuti totius (rientis populi, a Macedonibus defecere. Erat tempore Arſaces, vir, ſicut incertæ originis, i virtutis expertæ. Hic ſolitus latrociniis & rapto v vere, accepta opinione, Seleucum a Gallis in Aſ victum, ſolutus regis metu, cum prædonum ma Parthos ingreſſus, præfectum eorum Andragora oppreſſit; ſublatoque eo, imperium gentis invaſi Non magno deinde poſt tempore, Hyrcanoru quoque regnum occupavit: atque ita duarum civ tatium imperio præditus, grandem exercitum p rat, metu Seleuci & Theodoti Bactrianorum regi Sed cito, morte Theodoti, metu liberatus; cum fi lio ejus & ipſo Theodoto fœdus ac pacem feci nec multo poſt cum Seleuco rege, ad defectore perſequendos veniente, congreſſus, victor fui quem diem Parthi exinde ſolemnem, velut initiu libertatis, obſervant.

CAP. V. Revocato deinde Seluco novis motibu in Aſiam, dato laxamento, regnum Parthicum for mat, militem legit, caſtella munit, civitates firma urbem quoque nomine Daram, in monte Zapaorte non condit: cujus loci ea conditio eſt, ut neq; muni tius quicquam eſſe, neque amœnius poſſit. Ita enir & præruptis rupibus undique cingitur, ut tutela loc nullis defenſoribus egeat: & ſoli circumjacenti tanta ubertas eſt, ut propriis opibus expleatur. Ia fontium ac ſilvarum ea copia eſt, ut & aquaru abundantia irrigetur, & venationum volupta tibus exornetur. Sic Arſaces, quæſito ſimul con ſtitutoque regno, non minus memorabilis Parthis quam Perſis Cyrus, Macedonibus Alexander, Ro manis Romulus, matura ſenectute decedit. Cuju memoriæ hunc honorem Parthi tribuerunt, ut o mnes exinde reges ſuos Arſacis nomine nuncupent Hujus filius & ſucceſſor regni, Arſaces & ipſe no mine, adverſus Antiochum Seleuci filium, centum millibus peditum, & xx millibus equitum inſtru ctum, mira virtute pugnavit: ad poſtremum in ſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

tatem ejus aſſumptus eſt. Tertius Parthis rex
apatius fuit,ſed & ipſe Arſaces dictus.Nam,ſicut
ra dictum eſt, omnes reges ſuos hoc nomine,
uti Romani Cæſares, Auguſtoſque cognomina-
re. Hic actis in regno quindecim annis deceſſit,
ictis duobus filiis, Mithridate & Phrahate: quo-
m major Phrahates more gentis, heres regni,
ardos validam gentem bello domuit; nec multo
ſt deceſſit, multis filiis relictis: quibus præteri-
, fratri potiſſimum Mithridati, inſignis virtutis
o, reliquit imperium: Plus regio quam patrio
beri nomini ratus: potiuſque patriæ, quam libe-
conſulendum.

CAP. VI. Eodem ferme tempore, ſicuti in
rthis Mithridates, ita in Bactris Eucratides, magni
erque viri, regna ineunt. Sed Parthorum fortuna
licior, ad ſummum hoc duce imperii faſtigium
s perduxit. Bactriani autem per varia bella jacta-
, non regnum tantum, verumetiam libertatem
iſerunt: ſiquidem Sogdianorum & Drangarita-
rum Indorumque bellis fatigati, ad poſtremum
invalidioribus Parthis, velut exſangues, oppreſſi
nt. Multa tamen Eucratides bella magna virtute
ſſit: quibus attritus, cum obſidionem Demetrii
gis Indorum pateretur, cum ccc militibus, LX
llia hoſtium aſſiduis eruptionibus vicit. Quinto
que menſe liberatus, Indiam in poteſtatem rede-
. Vnde cum ſe reciperet, à filio quem ſocium re-
i fecerat, in itinere interficitur: qui non diſſi-
lato parricidio, velut hoſtem, non patrem inter-
ciſſet, & per ſanguinem ejus currum egit, & cor-
s abjici inſepultum juſſit. Dum hæc apud Bactros
runtur, interim inter Parthos & Medos bellum
itur. Cum varius utriuſque populi caſus fuiſſet,
poſtremum victoria penes Parthos fuit. His vi-
bus auctus Mithridates, Mediæ Bacaſin præponit:
ſe in Hyrcaniam proficiſcitur. Vnde reverſus,
llum cum Elimæorum rege geſſit: quo victo,
nc quoque gentem regno adjecit, imperiumque
rthorum à monte Caucaſo, multis populis in di-
nem redactis, uſque ad flumen Euphratem pro-
lit. Atque ita adverſa valetudine arreptus, non
inor Arſace proavo, glorioſa ſenectute decedit.

P LI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

LIBER XLII.

BREVIARIVM CAPITVM.

1 *Mithridatis Parthorum Regis filius & ſucceſſor Phrahates à militibus interficitur.*
2 *Poſt Artabanum Mithridates cognomine Magnus regnat qui bellum infert Armeniæ; de cujus origine & primis regibus diſſerit Iuſtinus.*
3 *Iaſonis & Armenii Armeniæ conditoris, elogia. Tigris fluvii origo.*
4 *Mithridati ejecto Orodes ſucceſſit, qui parricidiis & cladibus domi & foris exagitatur.*
5 *Phrahatis filii Orodis horrenda parricidia & varia fortuna. Auguſtus ab eo captivos Romanos & ſigna militaria repetit.*

CAP. I.

POſt necem Mithridatis, Parthorum regis, Phrahates filius ejus, rex conſtituitur: qui cum inferre bellum, in ultionem tentati ab Antiocho Parthici regni, Syriæ ſtatuiſſet, Scytharum motibus ad ſua defendenda revocatur. Namque Scythæ in auxilium Parthorum adverſus Antiochum Syriæ regem, mercede ſolicitati, cum confecto jam bello ſuperveniſſent, & calumnia tardius lati auxilii, mercede fraudarentur; dolentes tantum iis itineris fruſtra emenſum, quum vel ſtipendium pro vexatione, vel alium hoſtem dari ſibi poſcerent, ſuperbo reſponſo offenſi, fines Parthorum vaſtare cœperunt. Igitur Phrahates, cum adverſus eos proficiſceretur, ad tutelam regni reliquit Hymerum quendam, pueritiæ ſibi flore conciliatum: qui tyrannica crudelitate, oblitus & vitæ præteritæ, & vicarii officii, Babylonios, multaſque alias civitates importune vexavit. Ipſe autem Phrahates exercitum Græcorum, quem bello Antiochi captum ſuperbe crudeliterque tractaverat, in bellum ſecum ducit: immemor prorſus, quod hoſtiles eorum animos nec captivitas minuerat, & inſuper injuriarum indignitas exacerbaverat. Itaque cum inclinatam Parthorum aciem vidiſſent, arma ad hoſtes tranſtulere: & diu cupitam captivitatis ultionem, exercitus Parthici, & ipſius Phrahatis regis cruenta cæde, exſequuti ſunt.

CAP. II. In hujus locum Artabanus, patruus ejus

jus, rex ſubſtituitur. Scythæ autem contenti victoria, depopulata Parthia, in patriam revertuntur. ed Artabanus bello Thogariis illato, in brachio ulneratus, ſtatim decedit. Huic Mithridates filius uccedit: cui res geſtæ Magni cognomen dedere: uippe claritatem parentum, æmulatione virtutis ccenſus, animi magnitudine ſupergreditur. Multa gitur bella cum finitimis magna virtute geſſit; aultoſque populos Parthico regno addidit. Sed & um Scythis proſpere aliquoties dimicavit, ultorue injuriæ parentum fuit. Ad poſtremum Ortoadiſti Armeniorum regi bellum intulit. Sed quoiam in Armeniam tranſitum facimus, origo ejus aullo altius repetenda eſt. Neque enim ſilentio ræteriri tantum regnum fas eſt. cum fines ejus oſt Parthiam omnium regnorum magnitudinem uperent. Siquidem Armenia à Cappadocia uſque nare Caſpium undecies centum millia patet; ſed n latitudinem millia paſſuum ſeptingenta porriitur. Condita eſt autem ab Armenio, Iaſonis Theſſali comite: quem cum perditum propter inignem periculoſamque regno ſuo virtutem Pelias rex cuperet, denuntiata militia, in Colchos um abire jubet; pellemque arietis memorabilem entibus reportare: ſperans interitum viri, aut ex ericulis tam longæ navigationis, aut ex bello tam rofundæ barbariæ. Igitur Iaſon divulgata opinioe tam glorioſæ expeditionis, cum ad eum certatim rincipes juventutis totius ferme orbis concurreent, exercitum fortiſſimorum virorum, qui Argoautæ cognominati ſunt, comparavit: quem cum nagnis rebus geſtis incolumem reduxiſſet, rurſus Peliæ filiis Theſſalia pulſus, magna vi cum ingeni multitudine, quæ ad famam virtutis ejus ex omniaus gentibus quotidie confluebat, comite Medea xore; quam repudiatam miſeratione exilii rurſum eceperat, & Medio privigno, ab Ægæo rege Athenienſium genito Colchos repetivit, ſocerumque etiam regno pulſum reſtituit.

CAP. III. Magna deinde bella cum finitimis geſſit; captaſque civitates partim regno ſoceri, ad bolendam ſuperioris militiæ injuriam, qua & filiam ejus Medeam abduxerat, & filium Ægialium

interfecerat, adjunxit; partim populis quos ſecum adduxerat, aſſignavit. Primuſque humanorum poſt Herculem & Liberum, qui reges Orientis fuiſſe traduntur, eam cœli plagam domuiſſe dicitur. Populis quibuſdam Frudium & Amphiſtratum aurigas Caſtoris & Pollucis, duces aſſignavit. Cum Albanis fœdus percuſſit: qui Herculem ex Italia ab Albano monte, cum Geryone extincto, armenta ejus per Italiam duceret, ſecuti dicuntur; quique memores Italicæ originis, exercitum Cn. Pompeii bello Mithridatico fratres ſalutavere. Itaque Iaſoni totus ferme Oriens, ut conditori, divinos honores templaque conſtituit: quæ Parmenion, dux Alexandri Magni, poſt multos annos dirui juſſit, ne cujuſquam nomen in Orienti venerabilius, quàm Alexandri eſſet. Poſt mortem Iaſonis, Medius æmulus virtutis ejus, in honorem matris, Medeam urbem condidit; regnumque ex nomine ſuo Medorum conſtituit, ſub cujus majeſtate Orientis poſtea imperium fuit. Albanis vicinæ Amazones ſunt: quarum reginam Thaleſtrem concubitum Alexandri petiſſe, multi auctores prodidere. Armenius quoque & ipſe Theſſalus, unus de numero ducum Iaſonis, recollecta multitudine, quæ amiſſo Iaſone rege paſſim vagabatur, Armeniam condit: à cujus montibus Tigris fluvius modicis primo incrementis naſcitur: interjecto deinde aliquanto ſpacio, ſub terras mergitur; atque ta poſt quinque & viginti millia paſſuum grande am flumen in regione Sophene emergit; ac ſic in paludes Euphratis recipitur.

Cap. IV. Igitur Mithridates rex Parthorum, poſt bellum Armeniæ, propter crudelitatem à ſenatu Parthico, regno pellitur. Frater ejus Orodes, cum regnum vacans occupaſſet, Babyloniam, quò Mithridates confugerat, diu obſidet: & fame coactos, in deditionem oppidanos compellit. Mithridates autem fiducia cognationis, ultro ſe in poteſtatem Orodis tradit. Sed Orodes plus hoſtem quam fratrem cogitans, in conſpectu ſuo trucidari eum juſſit: & poſt hæc bellum cum Romanis geſſit, Craſſumque imperatorem cum filio & omni exercitu Romano delevit. Hujus filius Pacorus miſſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

iſſus ad perſequendas Romani belli reliquias, agnis rebus in Syria geſtis, in Parthiam patri ſuectus revocatur: quo abſente, exercitus Parthoum relictus in Syria, à Caſſio Quæſtore Craſſi, um omnibus ducibus trucidatur. His ita geſtis, on magno poſt tempore, Romanis inter Cæſam Pompeumque civile bellum oritur: in quo Pari Pompeianarum partium fuere, & propter amitiam cum Pompeio bello Mithridatico junctam, propter Craſſi necem, cujus filium in partibus æſaris eſſe audierant: quem ultorem patris viore Cæſare futurum non dubitabant. Itaque viis partibus Pompejanis, & Caſſio & Bruto auxia adverſus Auguſtum & Antonium miſere: & ſt belli finem rurſum Pacoro duce, inita cum abieno ſocietate, Syriam & Aſiam vaſtavere; ſtraque Ventidii, qui poſt Caſſium abſente Paro exercitum Parthicum fuderat, magna mole grediuntur. Sed ille ſimulato timore, diu conuit ſe, & inſultare Parthos aliquantiſper paſſus t. Ad poſtremum in ſecuros lætoſque partem gionum emiſit: quarum impetu fuſi Parthi, in verſa abiere. Pacorus cum fugientes ſuos abxiſſe ſecum legiones Romanas putaret, caſtra entidii, veluti ſine defenſoribus, aggreditur. Tum entidius reliqua parte legionum emiſſa, univern Parthorum manum cum rege ipſo Pacoro inrfecit: nec ullo bello Parthi umquam majus vuls acceperunt. Hæc cum in Parthia nuntiata eſnt, Orodes pater Pacori, qui paullo ante vaſtan Syriam, occupatam Aſiam à Parthis audierat, ctoremque Pacorum Romanorum gloriabatur, pente filii morte, & exercitus clade audita, ex lore in furorem vertitur. Multis diebus non alqui quemquam, non cibum ſumere, non vocem ttere, ita ut etiam mutus factus videretur. Poſt ltos deinde dies, ubi dolor vocem laxaverat, il aliud quàm Pacorum vocabat: Pacorus illi leri, Pacorus audiri videbatur; cum illo loqui, n illo conſiſtere: interdum quaſi amiſſum fleiter dolebat. Poſt longum deinde luctum, alia icitudo miſerandum ſenem invadit, quem ex mero XXX filiorum in locum Pacori regem de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ſtinet. Multæ pellices, ex quibus generata tanta juventus erat, pro ſuis quæque ſolicitæ animum ſenis obſidebant. Sed fatum Parthiæ fecit, in qua jam quaſi ſolemne eſt, reges parricidas haberi, ut ſceleratiſſimus omnium, & ipſe Phrahates nomine, rex ſtatueretur.

CAP. V. Itaque ſtatim, quaſi nollet mori, patrem interfecit: fratres quoque XXX trucidat: ſed nec in filiis ceſſant parricidia. Nam cum infeſtos ſibi optimates propter aſſidua ſcelera videret, ne eſſet qui nominari rex poſſet, adultum filium interfici jubet. Huic Antonius, propter auxilium adverſus ſe & Cæſarem latum, bellum cum ſedecim validiſſimis legionibus intulit: ſed graviter multis præliis vexatus, à Parthia refugit. Qua victoria inſolentior Phrahates redditus, cum multa crudeliter conſuleret, in exilium à populo ſuo pellitur. Itaque cum magno tempore finitimas civitates, ad poſtremum Scythas precibus fatigaſſet, Scytharum maximo auxilio in regnum reſtituitur. Hoc abſente, regem Parthi Tyridatem quendam conſtituerant: qui audito adventu Scytharum, cum magna amicorum manu ad Cæſarem, in Hiſpaniam bellum tunc temporis gerentem, profugit, obſidem Cæſari minimum filium Phrahatis ferens: quem negligentius cuſtoditum rapuerat. Quo cognito, Phrahates legatos ſtatim ad Cæſarem mittit, ſervum ſuum Tyridatem, & filium remitti ſibi poſtulat. Cæſar & legatione Phrahatis audita, & Tyridatis poſtulatis cognitis (nam & ipſe reſtitui in regnum deſiderabat, juris Romanorum futuram Parthiam affirmans, ſi ejus regnum muneris eorum fuiſſet) neque Tyridatem dediturum ſe Parthis dixit, neque adverſus Parthos Tyridati auxilia daturum. Ne tamen per omnia nihil à Cæſare obtentum videretur, Phrahati filium ſine pretio remiſit; & Tyridati quoad manere apud Romanos vellet, opulentum ſumptum præberi juſſit. Poſt hæc finito Hiſpanienſi bello, cum in Syriam ad componendum Orientis ſtatum veniſſet, metum Phrahati incuſſit, ne bellum Parthiæ vellet inferre. Itaque tota Parthia captivi ex Craſſiano, ſive Antonii exercitu recollecti, ſignaque cum his milita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

a Auguſto remiſſa. Sed & filii nepoteſque Phra-tis obſides Auguſto dati: pluſque Cæſar magni-dine nominis ſui fecit, quàm armis alius impera-r facere potuiſſet.

LIBER XLIII.

BREVIARIVM CAPITVM.

Romani imperii initia. Vrbis origo. primi Italiæ cultores & Reges.

Rhea Numitoris filia Remum & Romulum parit, qui nira quadam ratione educati emergunt.

Romaque condita ſenatus conſtitutus: raptæ Sabinæ: vi-cini ſubacti. Phocenſes Tarquinii temporibus Maſſiliam conduat, Liguribus invidentibus.

Varia Maſſilienſium fortuna, & felices ſucceſſus.

Maſſilienſium bella, & fœdera. Eorundem benevolen-tia & munificentia in Romanos.

CAP. I.

) Arthicis, Orientalibuſque, ac totius propemo-dum orbis rebus explicitis; ad initia Romanæ urbis Trogus, velut poſt longam peregrinatio-em, domum revertitur: ingrati civis officium iſtimans, ſi, cum omnium gentium res geſtas uſtraverit, de ſola tantum patria taceat. Brevi-r igitur initia Romani imperii perſtringit: ut nec odum propoſiti operis excidat, nec utique ori-nem urbis, quæ eſt caput totius orbis, ſilentio ætermittat. Italiæ cultores primi Aborigines ere: quorum rex Saturnus tantæ juſtitiæ fuiſſe aditur, ut neque ſervierit ſub illo quiſquam, ne-ie quicquam privatæ rei habuerit: ſed omnia mmunia, & indiviſa omnibus fuerint, veluti num cunctis patrimonium eſſet. Ob cujus exem-i memoriam cautum eſt, ut Saturnalibus exæqua-omnium jure paſſim in conviviis ſervi cum do-inis recumbant. Itaque Italia regis nomine, Sa-irnia appellata eſt: & mons in quo habitabat, Sa-irnius: in quo nunc, veluti à Iove pulſo ſedibus is Saturno, Capitolium eſt. Poſt hunc tertio lo-o regnaſſe Faunum ferunt, ſub quo Euander ab rcadiæ urbe Pallanteo, in Italiam cum mediocri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

turba popularium venit: cui Faunus & agros, & montem, quem ille poſteaPalatium appellavit, benigne aſſignavit. In hujus radicibus templum Lycæ, quem Græci Pana, Romani Lupercum appellant, conſtituit: ipſum Dei ſimulacrum nudum caprina pelle amictum eſt, quo habitu nunc Romæ Lupercalibus decurritur. Fauno fuit uxor nomine Fatua, quæ aſſidue divino ſpiritu impleta, velut per furorem, futura præmonebat. Vnde adhuc, qui inſpirari ſolent, fatuari dicuntur. Ex filia Fauni & Hercule, qui eodem tempore extincto Geryone, armenta victoriæ præmia per Italiam ducebat, ſtupro conceptus Latinus procreatur. Quo tenente regnum, Æneas ab Ilio, Troja à Græcis expugnata, in Italiam venit: ſtatimque bello exceptus, cum in aciem exercitum eduxiſſet, ad colloquium vocatus, tantam admirationem ſui Latino præbuit, ut & in ſocietatem regni reciperetur; & Lavinia in matrimonium ei data, gener aſciſceretur. Poſt hæc commune utriuſque bellum adverſus Turnum Rutulorum regem, propter fraudatas Laviniæ nuptias, fuit: in quo & Turnus & Latinus interierunt. Igitur cum Æneas jure victoriæ utroque populo potiretur, urbem ex nomine uxoris Lavinia condidit. Bellum deinde adverſus Mezentium, regem Ethruſcorum, geſſit: in quo cum ipſe occidiſſet, in locum ejus Aſcanius filius ſucceſſit: qui Lavinio relicto, longam Albam condidit, quæ trecentis annis caput regni fuit.

Cap. II. Poſt multos deinde urbis hujus reges, ad poſtremum Numitor & Amulius regno potiti ſunt. Sed Amulius cum ætate priorem Numitorem oppreſſiſſet, filiam ejus Rheam in perpetuam virginitatem, ne quis vindex regni ſexus virilis ex gente Numitoris oriretur, demerſit: addita injuriæ ſpecie honoris, ut non damnata, ſed ſacerdos electa videretur. Igitur clauſa in luco Marti ſacro, duos pueros, incertum ſtupro, an ex Marte conceptos, enixa eſt. Quo cognito, Amulius multiplicato metu proventu duorum, pueros exponi jubet; & puellam vinculis onerat, ex quorum injuria deceſſit. Sed fortuna origini Romanæ proſpiciens, pueros lupæ alendos obtulit: quæ amiſſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

tulis, diſtenta ubera ex inanire cupiens, nutricem
infantibus præbuit. Quum ſæpius ad parvulos
luti ad catulos reverteretur, rem Fauſtulus paſtor
imadvertit, ſubtractoſque feræ, inter greges pe-
rum agreſti vita nutrivit. Martios pueros fuiſſe,
e quod in luco Martis enixi ſunt, ſive quod à lu-
, quæ in tutela Martis eſt, nutriti, velut manife-
is argumentis creditum. Nomina pueris, alteri
emo, alteri Romulo fuere. Adultis inter paſtores,
e virtute quotidiana certamina, & vires & perni-
tatem auxere. Igitur cum latrones à rapina peco-
m induſtrie frequenterque ſummoverent, Remus
iiſdem latronibus captus, veluti ipſe eſſet, quod
aliis prohibebat, regi offertur; crimini datur,
uaſi greges Numitoris infeſtare ſolitus eſſet. Tunc
rege Numitori in ultionem traditur. Sed Numi-
or adoleſcentia juvenis permotus, & in ſuſpicio-
em expoſiti nepotis adductus, cum eum nunc li-
eamentorum filiæ ſimilitudo, nunc ætas expoſi-
ionis temporibus congruens, anxium tenerent,
epente Fauſtulus cum Romulo ſupervenit: à quo
ognita origine puerorum, facta conſpiratione, &
doleſcentes in ultionem maternæ necis, & Numi-
or in vindictam erepti regni armantur.

CAP. III. Occiſo Amulio, regnum Numito-
i reſtituitur, & urbs Romana ab adoleſcentibus
onditur. Tunc & ſenatus centum ſeniorum, qui
atres dicti ſunt, conſtituitur: tunc & vicinis con-
ubia paſtorum dedignantibus, virgines Sabinæ ra-
iuntur; finitimiſque populis armis ſubjectis, pri-
num Italiæ, & mox orbis imperium quæſitum. Per
a adhuc tempora reges haſtas pro diademate ha-
ebant, quas Græci ſceptra dixere. Nam & ab ori-
gine rerum, pro diis immortalibus veteres, haſtas
coluere: ob cujus religionis memoriam, adhuc
deorum ſimulacris haſtæ adduntur. Temporibus
Tarquinii regis, ex Aſia Phocenſium juventus,
oſtio Tyberis invecta, amicitiam cum Romanis
junxit: inde in ultimos Galliæ ſinus navibus pro-
fecta, Maſſiliam inter Ligures & feras gentes Gal-
lorum condidit: magnaſque res, ſive dum armis
ſe adverſus Gallicam feritatem tuentur, ſive dum
ultro laceſſunt, à quibus fuerant ante laceſſiti,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

geſſerunt. Namque Phocenſes exiguitate ac macie terræ coacti, ſtudioſius mare quàm terras exercuere: piſcando, mercando, plerunque etiam latrocinio maris, (quod illis temporibus gloriæ habebatur,) vitam tolerabant. Itaque in ultimam Oceani oram procedere auſi, in ſinum Gallicum oſtio Rhodani amnis devenere. Cujus loci amœnitate capti, reverſi domum, referentes quæ viderant, plures ſolicitavere. Duces claſſis Simos & Protis fuere. Itaque regem Segobrigiorum, Nannum nomine, in cujus finibus urbem condere geſtiebant, amicitiam petentes conveniunt. Forte eo die rex occupatus in apparatu nuptiarum Gyptis filiæ erat: quam more gentis, electo inter epulas genero, nuptum tradere illic parabat. Itaque cum ad nuptias invitati omnes proceſſiſſent, rogantur etiam Græci hoſpites ad convivium. Introducta deinde virgo, cum juberetur à patre aquam porrigere ei quem virum eligeret, tunc omiſſis omnibus ad Græcos converſa, aquam Proti porrigit: qui factus ex hoſpite gener, locum condendæ urbis à ſocero accepit. Condita igitur Maſſilia eſt prope oſtia Rhodani amnis, in remoto ſinu, veluti in angulo maris. Sed Ligures incrementis urbis invidentes, Græcos aſſiduis bellis fatigabant. Qui pericula propulſando in tantum enituerunt, ut victis hoſtibus, in captivis agris multas colonias conſtituerent.

CAP. IV. Ab his igitur Galli, & uſum vitæ cultioris depoſita & manſuefacta barbaria, & agrorum cultus, & urbes mœnibus cingere didicerunt. Tunc & legibus, non armis vivere, tunc & vitem putare, tunc olivam ſerere conſueverunt: adeoque magnus & hominibus & rebus impoſitus eſt nitor, ut non Græcia in Galliam emigraſſe, ſed Gallia in Græciam tranſlata videretur. Mortuo rege Nanno Segobrigiorum, à quo locus acceptus condendæ urbis fuerat, cum regno filius ejus Comanus ſucceſſiſſet, affirmante regulo quodam, quandoque Maſſiliam exitio finitimis populis futuram, opprimendamque in ipſo ortu; ne mox validior ipſum obrueret. Subnectit & illam fabulam: Canem aliquando partu gravidam locum à paſtore precariò petiſſe, in quo pareret: quo obtento,

iterato petiſſe ut ſibi educare eodem in loco catulos liceret: ad poſtremum adultis catulis, fultam domeſtico præſidio, proprietatem loci ſibi vindicaſſe. Non aliter Maſſilienſes, qui nunc inquilini videantur, quandoque dominos regionum futuros. His incitatus rex, inſidias Maſſilienſibus extruit. Itaque ſolemni Floraliorum die, multos fortes ac ſtrenuos viros hoſpitii jure in urbem miſit: plures ſcirpiis latentes, frondibuſque ſupertectos induci vehiculis jubet; & ipſe cum exercitu in proximis montibus delitescit; ut quum nocte à prædictis apertæ portæ forent, tempeſtive ad inſidias adeſſet; urbemque ſomno ac vino ſepultam armatis invaderet. Sed has inſidias mulier quædam, regis cognata, prodidit, quæ adulterare cum Græco adoleſcente ſolita, in amplexu juvenis, miſerata formæ ejus, inſidias aperuit, periculumque declinare jubet. Ille rem ſtatim ad magiſtratus defert: atque ita patefactis inſidiis, cuncti Ligures comprehenduntur, latenteſque de ſcirpiis protrahuntur. Quibus omnibus interfectis, inſidianti regi inſidiæ tenduntur. Cæſa ſunt cum ipſo rege hoſtium ſeptem millia. Exinde Maſſilienſes feſtis diebus portas claudere, vigilias agere, ſtationem in muris obſervare, peregrinos recognoſcere, curas habere, ac veluti bellum habeant, ſic urbem pacis temporibus cuſtodire. Adeo illic bene inſtituta, non temporum neceſſitate, ſed recte faciendi conſuetudine ſervantur.

CAP. V. Poſt hæc magna illis cum Liguribus, magna cum Gallis fuere bella: quæ res, & urbis gloriam auxit; & virtutem Græcorum, multiplicata victoria, celebrem inter finitimos reddidit. Carthaginienſium quoque exercitus, cum bellum captis piſcatorum navibus ortum eſſet, ſæpe fuderunt, pacemque victis dederunt: cum Hiſpanis amicitiam junxerunt: cum Romanis prope ab initio conditæ urbis fœdus ſumma fide cuſtodierunt, auxiliiſque in omnibus bellis induſtrie ſocios juverunt. Quæ res illis & virium fiduciam auxit, & pacem ab hoſtibus præſtitit. Cum igitur Maſſilia fama rerum geſtarum, & abundantia opum, & virium gloria virente floreret, repente finitimi populi

puli ad nomen Maſſilienſium delendum veluti ad commune extinguendum incendium concurrunt. Dux conſenſu omnium Catumandus regulus eligitur, qui cum magno exercitu lectiſſimorum virorum urbem hoſtium obſideret, per quietem ſpecie torvæ mulieris, quæ ſe deam dicebat, exterritus ultro pacem cum Maſſilienſibus fecit; petitoque ut intrare illi urbem, & deos eorum adorare liceret, cum in arcem Minervæ veniſſet, conſpecto in porticibus ſimulacro deæ, quam per quietem viderat, repente exclamat, illam eſſe, quæ ſe nocte exterruiſſet; illam quæ recedere ab obſidione juſſiſſet. Gratulatuſque Maſſilienſibus, quod animadverteret eos ad curam deorum immortalium pertinere, torque aureo donata dea, in perpetuum amicitiam cum Maſſilienſibus junxit. Parta pace, & ſecuritate fundata, revertentes à Delphis Maſſilienſium legati, quò miſſi munera Apollini tulerant, audierunt urbem Romanam à Gallis captam, incenſamque. Quam rem domi nuntiatam publico funere Maſſilienſes proſequuti ſunt: aurumque & argentum publicum privatumque contulerunt, ad explendum pondus Gallis, à quibus redemptam pacem cognoverant. Ob quod meritum & immunitas illis decreta, & locus ſpectaculorum in ſenatu datus, & fœdus æquo jure percuſſum: In poſtremo libro, Trogus majores ſuos à Vocontiis originem ducere; avum ſuum Trogum Pompeium, Sertoriano bello, civitatem à Cn. Pompeio percepiſſe dicit: patruum Mithridatico bello turmas equitum ſub eodem Pompeio duxiſſe, patrem quoque ſub Cajo Cæſare militaſſe, epiſtolarumque & legationum, ſimul & anuli curam habuiſſe.

LIBER XLIV.

BREVIARIUM CAPITUM.

1 *Hiſpaniæ nomen, ſitus, fertilitas, amnes, clauſtra, formas ſalubritas.*
2 *Hiſpanorum mores, primus Dux Viriatus.*
3 *Equarum Luſitanicarum fabula. Gallecorum origo, divitiæ, & miranda.*
4 *Habidis Galeciæ & finitimarum regionum principis hiſtoriæ,*

ſtoria, ſeu fabuloſa narratio, & prudens adminiſtratio. Geryonis; qui triplex fabulis dictus, regnum. Carthaginienſium imperium. præclari eorundem Duces violenta morte pereunt. Hiſpanos domat Cæſar Auguſtus.

CAP. I.

HIſpania ſicuti Europæ terminos claudit, ita & hujus operis finis futura eſt. Hanc veteres ab Ibero amne primum Iberiam, poſtea ab Hiſpano Hiſpaniam cognominaverunt. Hæc inter Africam & Galliam poſita, Oceani freto, & Pyrenæis montibus clauditur. Sicut minor utraque terra, ita utraque fertilior. Nam neque ut Africa violento ſole torretur, neque ut Gallia aſſiduis ventis fatigatur; ſed media inter utramque, hinc temperato calore, inde felicibus & tempeſtivis imbribus, in omnia frugum genera fœcunda eſt; adeo ut non ipſis tantum incolis, verum etiam Italiæ, urbique Romanæ cunctarum rerum abundantiam ſufficiat. Hinc enim non frumenti tantum magna copia eſt, verum et vini, mellis, oleique: nec ferri ſolum materia præcipua eſt, ſed & equorum pernices greges; nec ſumma tantum terræ laudanda bona, verum & abſtruſorum metallorum felices divitiæ. Iam lini, ſpartique vis ingens: minii certe nulla feracior terra. In hac curſus amnium non torrentes rapidique ut noceant; ſed lenes, & vineis campiſque irrigui, æſtuariiſque Oceani affatim piſcoſi: plerique etiam divites auro, quod in paludibus vehunt. Vno tantum Pyrenæi montis dorſo adhæret Galliæ; reliquis partibus undique in orbem mari cingitur. Forma terræ prope quadrata, niſi quod artantibus freti littoribus in Pyrenæum coit. Porro Pyrenæi montis ſpatium ſexcenta millia paſſuum efficit. Salubritas cæli per omnem Hiſpaniam æqualis, quia aëris ſpiritus, nulla paludium gravi nebula inficitur: Huc accedunt & marinæ auræ, undique verſus aſſidui flatus, quibus omnem provinciam penetrantibus, eventilato terreſtri ſpiritu, præcipua hominibus ſanitas redditur.

CAP. II. Corpora hominum ad inediam, laboremque animi ad mortem parati. Dura omnibus & adſtricta parcimonia. Bellum quàm otium malunt; ſi extraneus deeſt, domi hoſtem quærunt. Sæpe tor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

tormentis pro ſilentio rerum creditarum immor-
tui: adeo illis fortior taciturnitatis cura, quam vitæ.
Celebratur etiam bello Punico ſervi illius patien-
tia, qui ultus dominum inter tormenta riſu exulta-
vit, ſerenaque lætitia crudelitatem torquentium
vicit. Velocitas genti pernix; inquies animus: plu-
rimis militares equi, & arma, ſanguine ipſorum
cariora. Nullus in feſtos dies epularum apparatus.
Aqua calida lavari, poſt ſecundum bellum Punicum
à Romanis didicere. In tanta ſæculorum ſerie
nullus illis dux magnus, præter Viriatum, fuit: qui
annis decem, Romanos varia victoria fatigavit
(adeo feris propiora, quàm hominibus ingenia ge-
runt) quem ipſum non judicio populi electum, ſed
ut cavendi ſcientem, declinandorumque periculo-
rum peritum, ſeqnuti ſunt. Cujus ea virtus con-
tinentiaque fuit, ut cum Conſulares exercitus fre-
quenter vicerit, tantis rebus geſtis non armorum,
non veſtis cultum, non denique victum mutaverit:
ſed in eo habitu, quo primum bellare cœpit, per-
ſeveraverit; ut quivis gregarius miles ipſo impe-
ratore opulentior videretur.

CAP. III. In Luſitanis juxta fluvium Tagum,
vento equas fetus concipere multi auctores prodi-
dere: quæ fabulæ ex equarum fecunditate, & gre-
gum multitudine natæ ſunt: qui tanti in Gallecia,
& Luſitania, ac tam pernices viſuntur, ut non im-
merito vento ipſo concepti videantur. Galleci au-
tem Græcam ſibi originem aſſerunt. Siquidem poſt
finem Trojani belli, Teucrum morte Aiacis fratris
inviſum patri Telamoni, quum non reciperetur in
regnum, Cyprum conceſſiſſe, atque ibi urbem no-
mine antiquæ patriæ Salaminam condidiſſe. Inde
accepta opinione paternæ mortis, patriam repe-
tiſſe. Sed quum ab Euryſace Aiacis filio, acceſſu
prohiberetur, Hiſpaniæ littoribus appulſum, loca,
ubi nunc eſt Carthago nova, occupaſſe: inde Gal-
leciam tranſiſſe; & poſitis ſedibus genti nomen de-
diſſe. Galleciæ autem portio, Amphilochi dicuntur.
Regio cum æris ac plumbi uberrima, tum & minio,
quod etiam vicino flumini nomen dedit. Auro
quoque ditiſſima; adeo ut etiam aratro frequenter
glebas aureas exſcindant. In hujus gentis finibus
ſacer

ſacer mons eſt, quem ferro violari nefas habetur: ſed ſi quando fulgure terra proſciſſa eſt, quæ in his locis aſſidua res eſt, detectum aurum velut dei munus colligere permittitur. Feminæ res domeſticas, agrorumque culturas adminiſtrant: ipſis armis, & rapinis ſerviunt. Præcipua his quidem ferri materia, ſed aqua ipſo ferro violentior: quippe temperamento ejus, ferrum acrius redditur: nec ullum apud eos telum probatur, quod non aut Bilbili fluvio, aut Chalybe tinguatur. Vnde etiam Chalybes, fluvii hujus finitimi appellati; ferroque ceteris præſtare dicuntur.

CAP. IV. Saltus verò Tarteſiorum, in quibus Titanas bellum adverſus deos geſſiſſe proditur, incoluere Curetes: quorum rex vetuſtiſſimus Gargoris, mellis colligendi uſum primus invenit. Huic cum ex filiæ ſtupro nepos proveniſſet, pudore flagitii variis generibus extingui parvulum voluit: ſed per omnes caſus fortuna quadam ſervatus, ad poſtremum ad regnum tot periculorum miſeratione pervenit. Primum omnium cum eum exponi juſſiſſet, & poſt dies ad corpus expoſiti requirendum miſiſſet, inventus eſt vario ferarum lacte nutritus. Deinde relatum domum, tramite anguſto, per quem armenta commeare conſueverant, projici jubet: crudelis prorſus qui proculcari nepotem, quàm ſimplici morte interfici maluit. Ibi quoque cum inviolatus eſſet, nec alimentis egeret, canibus primo jejunis, & multorum dierum abſtinentia cruciatis, mox etiam ſuibus objecit. Itaque cum non ſolum non noceretur, verum etiam quarundam uberibus aleretur; ad ultimum in Oceanum abjici juſſit. Tum plane manifeſto quodam numine inter furentes æſtus, ac reciprocantes undas, velut nave non fluctu veheretur, leni ſalo in littore exponitur: nec multo poſt cerva affuit quæ ubera parvulo offerret. Inde denique converſatione nutricis eximia puero pernicitas fuit; interque cervorum greges diu montes ſaltuſque, haud inferior velocitate peragravit. Ad poſtremum laqueo captus, regi dono datus eſt. Tunc & lineamentorum ſimilitudine, & notis corporis, quæ inuſtæ parvulo fuerant, nepos agnitus. Admiratione deinde tot caſuum periculorumque,

ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

ab eodem ſucceſſor regni deſtinatur. Nomen illi impoſitum Habidis: qui ut regnum accepit, tantæ magnitudinis fuit, ut non fruſtra deorum majeſtate tot periculis ereptus videretur: quippe barbarum populum legibus junxit; & boves primus aratro domari; frumentaque ſulco quærere docuit,; & ex agreſti cibo mitiora veſci, odio eorum quæ ipſe paſſus fuerat, homines coëgit. Hujus caſus fabuloſi viderentur, niſi & Romanorum conditores lupa nutriti, & Cyrus rex Perſarum cane altus proderetur. Ab hoc & miniſteria ſervilia populo interdicta, & plebs in ſeptem urbes diviſa. Mortuo Habide regnum per multa ſæcula à ſucceſſoribus ejus retentum eſt. In alia parte Hiſpaniæ, & quæ ex inſulis conſtat, regnum penes Geryonem fuit. In hac tanta pabuli lætitia eſt, ut niſi abſtinentia interpellata ſagina fuerit, pecora rumpantur. Inde denique armenta Geryonis, quæ illis temporibus ſolæ opes habebantur, tantæ famæ fuere, ut Herculem ex Aſia prædæ magnitudine illexerint. Porro Geryonem ipſum non triplicis naturæ, ut fabulis proditur, fuiſſe ferunt: ſed tres fratres tantæ concordiæ extitiſſe, ut uno animo omnes regi viderentur: nec bellum Herculi ſua ſponte intuliſſet; ſed cum armenta ſua rapi vidiſſent, amiſſa bello repetiſſe.

CAP. V. Poſt regna deinde Hiſpaniæ, primi Carthaginienſes imperium provinciæ occupavere. Nam cum Gaditani à Tyro, unde & Carthaginienſibus origo eſt, ſacra Herculis, per quietem juſſi, in Hiſpaniam tranſtuliſſent, urbemque ibi condidiſſent, invidentibus incrementis novæ urbis finitimis Hiſpaniæ populis, ac propterea Gaditanos bello laceſſentibus, auxilium conſanguineis Carthaginienſes miſere. Ibi felici expeditione & Gaditanos ab injuria vindicaverunt, & majorem partem provinciæ imperio ſuo adjecerunt. Poſtea quoque hortantibus primæ expeditionis auſpiciis, Hamilcarem imperatorem cum magna manu ad occupandam provinciam miſere: qui magnis rebus geſtis, dum fortunam inconſultius ſequitur, in inſidias deductus, occiditur. In hujus locum gener ipſius Haſdrubal mittitur; qui & ipſe à ſervo Hiſpa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

cujuſdam, ulciſcente domini injuſtam necem, interfectus eſt. Major utroque Annibal imperator, Hamilcaris filius ſuccedit. Siquidem utriuſque res geſtas ſupergreſſus, univerſam Hiſpaniam domuit: inde Romanis illato bello, Italiam per annos ſexdecim variis cladibus fatigavit: cum interea Romani miſſis in Hiſpaniam Scipionibus, primo Pœnos provincia expulerunt: poſtea cum ipſis Hiſpanis gravia bella geſſerunt. Nec prius perdomita provincia jugum Hiſpaniæ accipere potuerunt, quàm Cæſar Auguſtus perdomito orbe, victricia ad eos arma tranſtulit, populumque barbarum ac ferum, legibus ad cultiorem vitæ uſum traductum, in formam provinciæ redegit.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

PROLOGI HISTORIARVM Philippicarum Pompeii Trogi.

Prologvs Libri I.

Primo volumine continentur hæc. Imperium Aſſyriorum à Nino rege, uſque ad Sardanapalum. Poſt quem tranſlatum eſt per Arbacem ad Medos, uſque ad ultimum regem Aſtiagen. Is à nepote ſuo Cyro pulſus regno: & Perſæ regno potiti. Vt Crœſo Lydiæ regi bellum intulit Cyrus; victumque cepit. Hîc in exceſſu dicti Æolicarum & Ionicarum urbium ſitus; origineſque Lydorum, & in Italia Tuſcorum. Poſt Cyrum, filius Cambyſes *Ægyptum domuit. Repetitæ Ægypti origines urbium. Extincto Cambyſe, Darius occiſis Magis regnum Perſicum accepit; captaque Babylone,* Bella Scythica *molitus eſt.*

Prologvs Lib. II.

Secundo volumine continentur hæc: Scythiæ & Ponti ſitus; origineſque Scythiæ, uſque ad bellum quo eſt inde pulſus Darius: qui poſt hanc fugam Græciæ bellum intulit, per Datin & Tiſafernem, quod ſoli Athenienſes tenuere. Hîc origines Athenarum repetitæ, & reges uſque ad Piſiſtrati tyrannidem, qua extincta ratione vicere Perſas. Vt mortuo Dario filius ejus Xerxes bellum Græciæ intulit: ac repetitæ origines Theſſaliæ: expulſoque Græcia Xerxe, bellum ab Athenienſibus tranſlatum in Aſiam, uſque ad Xerxis interitum.

Prologvs Lib. III.

Tertio volumine continentur hæc. Vt mortuo Xerxe filius Artaxerxes, pulſo interfectore patris Artabano, bellum cum defectore Ægypti habuit: primoque dux ejus Acchæmenes victus eſt; iterum per Agabazum Ægypto recepto. Vt Græcis cum rege pacificatis, bella inter ipſos orta ſint. Inde repetitæ

Pe-

Peloponnenſium origines: ut ab Herculis poſteris Dorico populo ſit occupata. Deinde bella Argolica & Meſſiania: coalitique Sicyoniæ & Corinthio tyranni. Bellum Criſeum: & quod Athenienſes primo cum Bœotiis, dein cum Peloponneſiis geſſerunt.

PROLOGVS LIB. IV.

QVarto volumine continentur res Siculæ, ab ultima origine, uſque ad deletam Syracuſis Athenienſium claſſem.

PROLOGVS LIB. V.

QVinto volumine continentur hæc. Bellum inter Athenienſes & Lacedæmonios, quod Deceleitum vocatur, uſque ad captas Athenas. Vt expulſi ſunt Athenis triginta tyranni. Bellum quod Lacedæmonii in Aſia cum Artaxerxe geſſerunt, propter Griſſum initum. Hinc repetitum in exceſſu Cyri cum fratre bellum; & Græcorum qui ſub eo militaverunt.

PROLOGVS LIB. VI.

SExto volumine continentur hæc. Bellum Lacedæmoniorum geſtum in Aſia cum Perſicis præfectis, ducibus belli Herculide & Ageſilao, uſque ad prælium navale factum Cnido: quo victis illis, Athenienſes repetiere imperium. Dein bellum Corinthiacum: & bellum Bœotium, quo Leuctrix & Mantinæ victi Spartani, amiſere imperium. In Theſſalia deinde Iaſonis & poſt illum Alexandri Epirei coalitum atque extinctum imperium. Tum ſociale bellum geſtum adverſus Athenienſes Achæis, & Rhodis, & Byzantiis. Tranſitus hinc ad res Macedonicas.

PROLOGVS LIB. VII.

SEptimo volumine continentur origines Macedonicæ, regeſque à conditore gentis Carano, uſque ad magnum Philippum: ipſius Philippi res geſtæ uſque ad captam urbem Mothonem. Additæ in exceſſu Illyriorum & Pœnum origines.

PROLOGVS LIB. VIII.

OCtavo volumine continentur res geſtæ Philippi magni, poſt captam urbem Mothonem à prin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

cipio belli Phocenſis quod ſacrum vocant, uſque ad finem ejus: interfectumque huic bellum quod Philippus cum Calchidoniis urbibus geſſit, quarum clariſſimam delevit Olynthon. Vt Illyrici reges ab eo victi ſunt; & Thracia atque Theſſalia ab eo ſubactæ & rex Epiro datus Alexander electo Aryba: & fruſtra Perinthos oppugnata.

Prologvs Lib. IX.

NOno volumine continentur hæc. Vt Philippus a Perintho ſummotus. Bizantii origines, à cujus obſidione ſummotus Philippus, Scythiæ bellum intulit. Repetitæ inde Scythicæ res, ab his temporibus, in quibus illa prius finierant, uſque ad Philippi bellum quod cum Mathea, Scythiæ rege, geſſit. Vnde reverſus, Græciæ bellum intulit: victuſque Cheroneæ, cum bella Perſica moliretur, præmiſſa claſſe cum ducibus, à Pauſania occupatis anguſtiis, nuptiarum filiæ occiſus eſt, prinſquam bella Perſica inchoaret. Repetitæ res inde Perſicæ à Dario notho, cui ſucceſſit filius Artaxerxes cognomine Mnemon: qui poſt fratrem Cyrum victum, pulſaque Gnido per Conona claſſe Lacedæmoniorum, bellum cum Evagora rege Cyprio geſſit: origineſque Cypri repetitæ.

Prologvs Lib. X.

DEcimo volumine continentur Perſicæ res, ut Artaxerxes Annemon pacificatus cum Evagora rege Cyprio, bellum Ægyptium in urbe Ace compararit: ipſe in Caduſiis victor: defectores in Aſia purpuratos ſuos perſequutus, primum Dopanem præfectum Paphlagonaon origo repetita: Dein præfectum Helleſponti Ariobarzanen: deinde in Syria præfectum Armeniæ Orontem, in omnibuſque victis deceſſerit, filio ſucceſſore Ocho. Is deinde occiſis optimatibus Sidon accepit: Ægypto bellum ter intulit. Vt poſt mortem Ochi regnarit Arſen. Deinde reus, qui cum Alexandro Macedonum rege bello conflixit.

Prologvs Lib. XI.

VNdecimo volumine continentur res geſtæ Alexandri Magni, uſque ad interitum regis Perſarum Darii. Dictæque in exceſſu origines & reges Cariæ.

Pro-

PROLOGVS LIB. XII.

DVodecimo volumine continentur Alexandri Magni bella Bactriana & Indica, uſque ad interitum ejus. Dictæque in exceſſu res à præfecto ejus Antipatro in Græcia geſtæ, & ab Archidamo rege Lacedæmoniorum, Moloſſaque Alexandro in Italia, quorum ibi eſt uterque cum exercitu deletus. Additæ his origines Italicæ Apulorum, Samnitum, Sabinorum, & ut Zopyrion in Ponto cum exercitu periit.

PROLOGVS LIB. XIII.

TErtiodecimo volumine continentur hæc. Vt mortuo Alexandro, optimates caſtrorum ejus, provinciarum imperia ſint partiti: ut veterani qui ab eodem lecti erant in colonias, moliti, relictis illis, in Græciam redire, à Phithone ſint deleti. Bellum Lamſacum, quod Antipater in Græcia geſſit. Bellum quo Perdiccas regem Ariaratem occidit, & occiſus eſt. Bellum quo Eumenes Neoptolemum & Craterum occidit. Additæ in exceſſu origines regeſque Cyrenarum.

PROLOGVS LIB. XIV.

QVartodecimo volumine continentur hæc: Bellum inter Antigonum & Eumenem geſtum: Quem ut Cappadocia expulit Antigonus, ſic Phrygia majore Aridæum & Cliton: victus in Helleſponto navali bello. Repetitum rurſus bellum ab Eumene per Argyraſpidas, quo victus ab Antigono, interiit. Vt in Macedonia Caſſander victo Polyperchonte, receptaque à defectore Munychia matrem Alexandri Olympiada obſeſſam interfecit.

PROLOGVS LIB. XV.

QVindecimo volumine continentur hæc: Vt Demetrius Antiochi filius Gazæ victus eſt ab Ptolemæo. Vt Caſſander in Macedonia filium Alexandri regis interfecit: ac alterum Polyperchontes. Vt Ptolemæum vicit claſſe Demetrius: idemque ab obſidione Rhodi ſummotus eſt. Repetita in exceſſu origo Rhodiorum: unde digreſſus Demetrius liberavit à Caſſandro Græciam. Dein pater ejus Antigonus bellum cum Lyſimacho & Seleuco habuit. Repetitæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Seleuci res, & regis Indiæ Sandrocotti. Vt victus bello Antigonus interiit; reliquiæque imperii ſunt à filio collectæ: & Leonimidiæ inde Spartani res geſtæ Corcyræ & Illyrico, & in Italia, qui ablata Corcyra, rex Caſſander interiit.

PROLOGVS LIB. XVI.

SExtodecimo volumine continentur hæc. Vt mortuo Caſſandro, ortiſque inter filios ejus certaminibus, Demetrius adjutor alteri adhibitus, occiſo eo, Macedoniæ regnum tenuit: quo mox evictus à Pyrrho Epiri rege, tranſlatis in Aſiam bellis, captus à Seleuco deceſſit. Ptolemæus nuncupato ſucceſſore filio Filadelpho deceſſit. Vt Lyſimachus in Ponto captus ac miſſus; Andromache, rurſus in Aſia civitates quæ ſub Demetrio fuerant, & in Ponto Heracleam occuparit. Repetitæ inde Bithyniæ & Heracleoticæ origines: tyrannique Heracleæ Clearchus & Satyrus & Dionyſius, quorum filiis interfectis Lyſimachus occupavit urbem.

PROLOGVS LIB. XVII.

SEptimodecimo volumine continentur hæc. Vt Lyſimachus occiſo filio Agathocle, per novercam Arſinoën bellum cum rege Seleuco habuit, quo victus interiit: ultimumque certamen commilitonum Alexandri fuit. Vt Seleucus amiſſis in Cappadocia cum Diodoro copiis, interfectus eſt ab Ptolemæo fratre Arſinoes uxoris Lyſimachi, in cujus vicem Ptolemæus cognomine Ceraunus, creatus ab exercitu rex, Macedoniam occupavit: bella cum Antiocho & Pyrrho compoſuit, datis Pyrrho auxiliis, quibus iret contra Romanos, defenſum Tarentum. Inde repetitæ origines regum Epiroticorum, uſque ad Pyrrhum: ipſiuſque Pyrrhi res geſtæ, priuſquam in Italiam trajecit.

PROLOGVS LIB. XVIII.

OCtavodecimo volumine continentur res à Pyrrho Epirota in Italia geſtæ contra Romanos: Poſtque id bellum, tranſitus ejus in Siciliam adverſus Carthaginienſes. Inde origines Phœnicum, & Sidonis, & Veliæ Carthaginumque res geſtæ in exceſſu dictæ.

PRO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

PROLOGVS LIB. XIX.

VNdeviceſimo volumine continentur res Carthaginienſium in Africam per rubellum annorum geſtæ: & in Siciliam, cum Selinum Temetegantum & Gametinam & Gelam ceperunt: quo bello Dionyſius Syracuſanus, Siciliæ regnum occupavit. Bellum quod cum eo Phœni per Homilconem geſſerunt, quod obſidione Syracuſarum exercitum & claſſem amiſit.

PROLOGVS LIB. XX.

VIceſimo volumine continentur res geſtæ Dionyſii Siculi patris. Vt pulſis Pœnis Italica bella ſit molitus. Inde repetitæ origines Venetorum, & Græcorum & Gallorum qui Italiam incolunt. Deductisque Dionyſii rebus ad interitum ejus, dictæ quas Anno magnus in Africa geſſit.

PROLOGVS LIB. XXI.

VNo & viceſimo volumine continentur hæc. Vt in Sicilia Dionyſius filius à patre amiſſo tractarit imperium. Per Dionyſius jectus bellum cum Siculis geſſit: donec amiſſis liberis & fratribus Corinthum ſtatim oleonthe Carthaginienſium bello ſit liberata Sicilia, mortuoque Piſiſtrato iterum facta ſeditione arceſſiti quam ad bello Carthaginienſes obſederunt Syracuſas: quo bello Agathocles nactus imperium eſt.

PROLOGVS LIB. XXII.

SEcundo & viceſimo volumine continentur hæc. Res geſtæ Agathoclis: ut à Pœnis nactus imperium, bellum cum ipſis geſſit. primum in Sicilia, dehinc victus, trajecit in Africam, ubi poſſeſſa provincia Ophellam regem Cyrenarum interfecit. Vt rurſus in Siciliam reverſus, occupata totius inſulæ dominatione, cum revertiſſet in Africam, amiſſis copiis, ſolus inde profugit in Siciliam: belloque ibi repetitus, & cum Pœnis pacem compoſuit, & diſſidentes à ſe Siculos ſubjecit.

PROLOGVS LIB. XXIII.

TErtio & viceſimo volumine continentur hæc. Vt Agathocles domita Sicilia, bellum in Italia Bruttiis intulerit. Repetitæ inde Bruttiorum origines:

omnibus ſubactis, rex ſeditione filii exheredati ac nepotis oppreſſus, interiit. Inter peregrinos deinde milites ejus & Siculos bellum motum: quæ cauſa Pyrrhum regem Epiri in Siciliam adduxit: bellaque Pyrrhus cum Pœnis & Mamertinis ibi geſſit: & à Sicilia reverſus in Italiam, victus prælio à Romanis revertit in Epirum.

PROLOGVS LIB. XXIV.

QVarto & viceſimo volumine continentur, Bellum quod inter Antigonum Gonatam, & Antiochum Seleuci filium in Aſia geſtum eſt. Bellum quod Ptolemæus Ceraunus in Macedonia cum Monio Illyrio & Ptolemæo Lyſimachi filio habuit: atque Arſinoen ſororem ſuam imperio Macedonicarum urbium exuit. Ipſe, cum Belgio Gallorum duce congreſſus, interiit. Repetitæ inde Gallorum origines, qui Illyricum occuparant; atque ut ingreſſi Græciam, Brenno duce, Delphis victi deletique ſunt.

PROLOGVS LIB. XXV.

QVinto & viceſimo volumine continentur hæc. Vt Antigonus Gallos delevit: deinde cum Apollodoro Caſſandreæ tyranno bellum habuit. Vt Galli tranſierint in Aſiam, bellumque cum rege Antigono & Bithynio geſſerunt: quas regiones Felini occuparunt. Vt Pyrrhus ex Italia reverſus, regno Macedoniæ Antigonum exuerit; Lacedæmoniam obſederit; Argis interierit: filiuſque ejus Alexander Illyricum cum Mytilo bellum habuerit.

PROLOGVS LIB. XXVI.

SExto & viceſimo volumine continentur hæc. Quibus in urbibus Græciæ dominationem Antigonus Gonatas conſtituerit; Vt defectores Gallos Megaris delevit: regemque Lacedæmoniorum Area Corinthi interfecit: Dehinc cum fratris ſui Crateri filio Alexandro, bellum habuerit. Vt princeps Achaiæ Aratus Sicuonem & Corinthum & Megara occuparit. Vt in Syria rex Antiochus, cognomine Soter, altero filio occiſo, altero rege nuncupato Antiocho, deceſſerit. Vt in Aſia filius Ptolemæi regis ſocio Timarcho deſciverit à patre. Vt frater Antigoni Demetrius, occupato

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

yrenis regno interiit. Vt mortuo rege Antigono, filius ejus Seleucus Gallinicus regnum acceperit.

PROLOGVS LIB. XXVII.

SEptimo & viceſimo volumine continentur hæc, Seleuci bellum in Syria adverſus Ptolemæum. Item Aſia adverſus fratrem ſuum Hieracem: quo bello Ancyræ victus eſt à Gallis. Vtque Galli Pergamo victi ab Attalo Lambitunum occiderint. Vt Ptolemæus ...um denuo captum interfecerit: & Antigonum andro ...rælio navali prona vicerit: & à Gallinico fuſus, in Meſopotamia Antiochus inſidiantem ſibi effugit Aramenem. Dein poſtea cuſtode Stryponio, quo à Gallis ...ccíſo Seleucus quoque frater ejus deceſſerit, majoremque filiorum ejus Epacorios occiderit.

PROLOGVS LIB. XXVIII.

OCtavo & viceſimo volumine continentur hæc. Vt mortuo rege Epiri Alexandro Laudamiam Epirotæ occiderint. Dictique in exceſſu Baſtarnici motus. Vt ex Macedonia Demetrius ſit à Dardanis fuſus quo mortuite KC. filii ejus Philippi ſuſcepit Antigonuſque Theſſaliæ in Aſiam Cariam ſubjecit: & adjutis Achæis contra regem Spartanum Cleomenem, cæpit Lacedæmona: amiſſoque regno Cleomenes Spartanos conſufugit Alexandriam, atque ibi interiit. Dictum in exceſſu bellum Illyricum, quod Romani geſſere cum Teuta.

PROLOGVS LIB. XXIX.

VNdetriceſimo volumine continentur hæc: res geſtæ Philippi regis adverſus Dardanos, & Ætulos. Repetitæque inde Creticæ origines: Poſt cujus inſulæ ſocietatem, Philippus cum Illyriis, & Dardanis, & rurſus Ætolis bello congreſſus eſt: adjuvantibus Ætolos Romanis: Quo finito intulit Ætolis bellum.

PROLOGVS LIB. XXX.

TRiceſimo volumine continentur hæc. Vt mortuo Ptolemæo Vtruſphonæ, filius ejus Philopator Antiochum regem vicit. rapi ei pœamare agathocleæ corruptus deceſſit, relicto filio pupillo: in quem cum Phi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

lippo rege Macedonum conſenſit Antiochus. Philippi deinde geſta in Aſia, cum moviſſet Ætola bella. A quibus reverſus bellum habuit cum ducibus Romanis Sulpicio & Flaminio, quibus victus, pax. Tranſitus deinde ad res Antiochi, qui poſt regnum acceptum perſequutus defectores in Media Molonem, in Aſia Maccheum, quem obſedit Sardibus; pacata ſuperiore Aſia Bactris tenus, in Romana bella deſcendit.

PROLOGVS LIB. XXXI.

V*No & triceſimo volumine continetur bellum, quod cum Lacedæmonio Navide Titus Flamininus & Philopœmen dux Achaichorum geſſit. Item bellum quod cum Antiocho in Achaia per Achilium conſulem, & in Aſia per Scipionem geſtum eſt. Denique Annibalis ad regem ab Carthagine fuga. Bellum cum Acholis geſtum per eundem Achilium, qui Antiochum Græcia expulerat.*

PROLOGVS LIB. XXXII.

S*Ecundo & triceſimo volumine continentur hæc. Defectio ab Achæis Lacedæmoniorum & Meſſeniorum, qua Philopœmen interiit. Romanorum in Aſia ducem ambo, adverſum Gallos bellum. Regis Philippi propter ablatas ſibi civitates; alienatus in Romanos animus; & ob hoc alter filiorum Demetrius occiſus: Concitatique ab eo Baſternæ, tranſire conati in Italiam. Inde in exceſſu dictæ res Illyricæ ut Galli qui occuparant Illyricum rurſus redierunt in Galliam, origineſque Pannoniorum, & incrementa Daciorum, per Ruboboſten regem. In Aſia bellum à rege Eumene geſtum adverſus Gallium Ortiagonem, Parnecem Ponticum, & Pruſiana adjuvante Pruſiam Annibale Pœno. Res geſtæ Annibalis poſt victum Antiochum. Et mox mortuo Seleuco filio magni Antiochi ſucceſſit regno frater Antiochus.*

PROLOGVS LIB. XXXIII.

T*Ertio & triceſimo volumine continentur hæc. Vt cum Perſe Philippi filio, rege Macedonum, Romani bellum geſſerint: quo capto deleta eſt Epiros: Ætolicæ civitates ab unitate corporis deductæ, inter Achæos & Lacedæmonios certamine orto: Bel-*

lum

um rurſum in Macedonia geſtum à Romanis cum ſeu Philippo.

PROLOGVS LIB. XXXIV.

QVarto & triceſimo volumine continentur hæc. Bellum Achaicum quod Romani per Macellum & Mummium geſſere: quo diruta eſt Corinthus. Bellum regis Eumenis cum Gallogræcis, & in Piſidias cum Segenſibus. Res quas geſſit Syriæ rex Antiochus, & rex Ægypti Ptolemæus. Repetitæ inde origines regum Cappodocum. Epiphanes ut mortuo Ptolemæo, relicti ab eo filii duo Filometor & Evergetes, primum cum Antiocho habuere bellum, quod per Romanos finitum eſt; deinde inter ſe, quo major eſt expulſus: reſtitutoque, Romani inter fratres regna diviſerunt. Vt mortuo rege Syriæ Antiocho, Demetrius cognomine Soter, qui Romæ fuerat obſes, clam fugit; occupataque Syriâ bellum cum Timarcho Medorum rege habuit, Ariarathe rege Cappadocum. Vt habita inter Ariaten & Orphernem regni certamina. Vt mortuo rege Aſiæ Eumene, ſuffectus Attalus bellum cum Selegenſibus habuit, & cum rege Pruſia.

PROLOGVS LIB. XXXV.

QVinto & triceſimo volumine continentur hæc. Bellum Ripaticum inter Cretas & Rhodios: ſeditio Chidiorum adverſum Cerinenſes. Et adverſus Demetrium Sotera ſubornatus eſt Alexander, tanquam genitus Epiphane Antiocho: quo bello victus Demetrius, inviſum ſtultitia Alexandrum bello vicit adjuvante Ptolemæo Filometore, qui eo bello interiit. Vt deinde orta Demetrio bella ſint cum Diotoro Tryphone: expulſuſque à Tryphone regno Syriæ Demetrius. Repetit inde ſuperioris Aſiæ motus, factos per Aretheum & Aſacen Fartum.

PROLOGVS LIB. XXXVI.

SExto & triceſimo volumine continentur hæc. Vt Cypro pulſus Syria Demetrio; captaque à Parthis, bellum geſſit cum fratre ejus Antiocho cognomine, ſed ut Antiochus interfecto Hyrcano, Iudæos ſubegit. Repetita inde in exceſſu origo Iudæorum. Vt rex Aſiæ Attalus Cenoſtracas ſubegit: ſucceſſoremque imperii Attalum Philometora reliquit, Mortuo denique Philome-

lometore regno Aſiæ occupato, bellum cum Romanis geſſit, qua pactus eſt.

PROLOGVS LIB. XXXVII.

S*Eptimo & triceſimo volumine continentur hæc Repetitis regum Ponticorum originibus, ut ultimum Mithridatem neupatora ſeries imperii deducta ſit: Atque ut ingreſſus ille regnum, ſubegit Pontum & Paphlagoniam, priusquam in bella Romana deſcendit. Dictæque in exceſſu regum Boſphoranorum & Colchorum origines, & res geſtæ.*

PROLOGVS LIB. XXXVIII.

O*ctavo & triceſimo volumine continentur hæc. Vt Mithridates eupatore occiſo Arathe Cappadociam occuparit; victoque Nicomede & Malthino Bithyniam. Vt mortuo Ptolemæo Philometore. Ac frater ejus Aſcon accepto regno Ægypti ſeditione populi deinde bellum cum uxore ſua Cleopatra & cum rege Syriæ Demetrio habuit. Inde repetitum ut Demetrius captus ſit à Parthis, (bellumque) intulerit, qui cum exercitu ſuo deletus eſt.*

PROLOGVS LIB. XXXIX.

N*Ono & triceſimo volumine continentur hæc. Vt extincto à Parthis Antiocho Sedete, frater ejus Demetrius dimiſſus regnum Syriæ recepit: ſubornatoque in bellum adverſus eum Alexandro Zabbineo interiit: filiuſque Antiochus Gryppos, victo Zabbineo regnum occupavit. Dehinc cum fratre ſuo Antiocho Tzigeno bellum in Syria Ciliciaque geſſit. Vt Alexandria, mortuo rege Ptolemæo Phyſcone, filius ejus Ptolemæus Latyros, accepto regno expulſus eſt à matre Cyprum; & in Syria bello petitus ab eadem, ſuffecto in locum ejus Alexandrine, occiſa per Alexandrum matre recepit Ægypti regnum. Vt poſt Laphyrum filius Alexandri regnarit, expulſoque eo ſuffectus ſit Ptolemæus Nothus. Vt Syriam Iudæi & Arabes terreſtribus latrociniis infeſtarint. Mari Cilices piraticum bellum moverunt, quod in Cilicia Romani per Antonium geſſerunt. Vt in Syria eracleo poſt mortem regis occuparint imperium.*

PRO-

PROLOGVS LIB. XL.

QVadrageſimo volumine continentur hæc. Vt mortuo Cypro rege, Cizycenus cum filiis ejus bello congreſſus, interiit. Hi deinde à filio Cizyceni, eſebe extinctaque regubi Antiochorum domo, Tigranes Armenius Syriam occupavit. Quo mox victo, Romani abſtulere eam. Vt Alexandriam poſt interitum Ptolemæi Latirii ſubſtituti ſint: ejus filia alteri data Cypros, cui poſt Claudii rogationem Romani abſtulerunt eam, alter, ſeditione flagitatus Alexandreæ Romæ profugit: belloque per Gabinium geſto recepit imperium: quo mortuo ſucceſſit filius, qui cum ſorore Cleopatra certamine inſumpto & Pompejum Magnum interfecit, & bellum cum Cæſare Alexandriæ geſſit. Vt ſucceſſit ejus ſoror regno Cleopatra, quæ inligato in amorem ſuum M. Antonio belli Actiaci fine extinxit regem Ptolemeicorum.

PROLOGVS LIB XLI.

VNo & quadrageſimo volumine continentur res Parthicæ & Bactrianæ. In Partilis, ut eſt conſtitutum imperium per Aſſacem regem. Succeſſores deinde ejus Artabanus, & Tigranes cognomine Deus: à quo ſubacta eſt Media & Meſopotamia. Dictuſque in exceſſu Arabiæ ſitus. In Bactrianis autem rebus, ut à Diudoto rege conſtitutum eſt: deinde quo repugnante Scythicæ gentes Sarancæ & Aſiani Bactra occupavere Socdianos, Indicæ quoque res additæ, geſtæ per Apollodorum & Menandrum reges eorum.

PROLOGVS LIB. XLII.

SEcundo & quadrageſimo volumine continentur Parthicæ res. Vt præfectus Parthis Apræteus Meſſenis bellum intulit in Babylonios & Seleuciniſſe victuſque Phyratis ſucceſſit rex Mithridates cognomine Magnus, qui Armeniis bellum intulit. Inde repetita origines Armeniorum, & ſitus. Vt varia complurium regum in Parthis ſucceſſione, imperium accepit Orodes, qui Craſſum delevit, & Syriam per filium Pacorum occupavit. Illi ſucceſſit Phrahates, qui & cum Antonio bellum habuit, & cum Tiridate. Addita res Scythicæ. Reges Thoclarorum Aſiani, interituſque Sarducarum.

PRO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

PROLOGVS LIB. XLIII.

TErtio & quadrageſimo volumine continentur origines (Priſcorum) Latinorum, ſitus urbis Romæ: & res uſque ad Priſcum Tarquinium. Origines (deinde) Liguriæ, & Maſſilienſium res geſtæ.

PROLOGVS LIB. XLIV.

QVarto & quadrageſimo volumine continentur res Hiſpaniæ & Punicæ.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

TROGI POMPEII FRAGMENTA.

De eodem, & Iuſtino, veterum auctorum loca.

Priſcianus Lib. VI.

TRogus Pompeius lib. 6. Inde Scepſim petit, quo ſe media interfecta ſocru contulerat, is ab Herculide petito colloquio.

In Ms. Priſciani leguntur hæc ex lib. 3. ...ro ſe media, *Mediolanenſis editio habet*, è Media. ...nde *legebam olim*, ſe è Media: *ſed ex lib. 3. Hellon.* ...enophontis *legendum*: quo ſe Midias. *Locum ipſum* ...ctor *conſulat. De* Herculide *autem qui in Mss.* ...uſtini *eſt* Derculides, *dixi ad libr.* 6.1.2.

Idem Lib. V.

Trogus hiſtoricus in XXII. femininum à flamine, protulit hæc flaminea. Papicio propter mortem flamineæ, flaminio obiit.

Duo Mss. Papicio flamineæ (*unus* flaminiæ) flaminio obiit. *Lego* Papirius propter mortem flamineæ, flaminio abiit. A *Gellius lib.* 10. *cap.* 15. *de flamine Diali.* Vxorem ſi amiſit, *inquit*, flaminio decedit. *Sed quæ Trogo & Priſciano eſt flaminea, Gellio eſt flaminica: & flaminia, flaminis domus.*

VIRGILII

Interpres Vetus qui eſt apud P. Danielem, in illud tertii Æneid.

Teucrus Rhæteas primum eſt advectus in oras.

TEVCRVS, de hoc fabula duplex eſt: Nam & de parentibus ejus dupliciter traditur. Alii enim Cureas & Idæ Nymphæ; alii, inter quos Trogus, Scamandri filium tradunt: qui *Scamander*, cum *Creta* frugum inopia laboraret, cum parte tertia populi, ad exteras ſedes quærendas profectus eſt, ab Apolline monitus, ibi eum habiturum ſedes, ubi noctu à terrigenis oppugnatus eſſet; Cum ad Frygiam veniſſet, & caſtra poſuiſſet, noctu mures arcuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

cuum nervos & laboramenta armorum adroſerunt. Scamander hos interpretatus hoſtes eſſe terrigenas, in Idæ montis radicibus ædificia collocavit: qui cum adverſus finitimos bellum gereret, victor in Fanto flumine lapſus non comparuit, qui poſt à Cretenſibus in honorem regis ſui Scamander appellatus eſt. filioque ejus Teucro regnum traditum, qui cives è ſuo nomine Teucros appellavit, qui poſt à rege Troo Trojani dicti ſunt, & templum Apollini conſtituit, quem Sminthium appellavit; Cretenſes enim murem Smynthicem dicunt, &c.

Leg. arbitror, nervos, & loramenta armorum. *Et ſtatim*; in Xantho flumine.

Idem ad illud 4 Æneid.

Ductoreſque alii, quos Africa terra triumphis
Dives alit. ---

Triumphis dives, id eſt, bellicoſa, & quidam dicunt aſtros nunquam triumphaſſe. Plinius autem ſecundus hiſtoriæ naturalis, & Pompeius Trogus aſtros dicunt pompam triumphi primos inveniſſe, quam ſibi Romani poſtea vindicaverunt. Libius autem Andronicus refert, eos de Romanis ſæpius triumphaſſe, ſ(u)oſque porticus Romanis ſpoliis adornaſſe, merito ergo dives triumphis.

Pro Aſtros, *legendum omnino* Afros. *Carthaginienſes triumphaſſe, indicat etiam liber* XIX. *Iuſtini.*

PLINIVS

In Indice Hiſtoriæ Naturalis, Trogum auctorem multis locis laudat, ut lib. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 31. Quæ ex eo tranſtulit, non arbitror eſſe ex libris hiſtoriarum.

LIB. VII. CAP. III.

ET in Ægypto ſeptenos uno utero ſimul gigni, auctor eſt Trogus. *Eadem ferè totidem verbis Solinus cap.* 3.

LIB. XI. CAP. XXXIX.

Pili à cute exeunt craſſa, hirti; feminis tenuiores, equis in juba largi, in armis leoni: daſypodi

&

c in buccis intus, & in pedibus : quæ utraque Tro-
us & in lepore tradit, hoc exemplo libidinoſiores
ominum quoque colligens.

CAP. LII.

Addidit morum quoque aſpectus ſimili modo pud nos Trogus, & ipſe auctor ſeveriſſimus, quos erbis ejus ſubjiciam. Frons ubi eſt magna, ſegnem nimum ſubeſſe ſignificat; quibus parva, mobi- em ; quibus rotunda, iracundum, velut hoc ve- igio tumoris apparente. Supercilia quibus porri- untur in rectum, molles ſignificant ; quibus juxta aſum flexa ſunt, auſteros ; quibus juxta tempora flexa, deriſores ; quibus in totum deflexa, male- olos & invidos. Oculi quibuſcunque ſunt longi, aleficos eſſe judicant ; qui carnoſos à naribus an- ulos habent, malitiæ notam præbent : candidi ars extenta, notam impudentiæ habet ; qui iden- dem operire ſolent, inconſtantiæ. Oricularum agnitudo, loquacitatis & ſtultitiæ nota eſt. Ha- enus Trogus.

LIB. XVII. CAP. X.

Nam folia palmarum apud Babylonios ſeri, at- ue ita arborem provenire, Trogum crediſſe de- iror.

LIB. XXXI. CAP. VLT.

Trogus auctor eſt, circa Lyciam penicillos mol- ſſimos naſci in alto, unde ablatæ ſint ſpongiæ.

Chariſius LIB. I.

Sed & Valgius, & Verrius, & Trogus de ani- alibus : hæ res lacte dicuntur ; at conſuetudo ta- en aliud ſequitur.

Leg. fortaſſe hi tres lacte dicunt.

Fl. Vopiſcus in Aureliano.

Neminem ſcriptorum, quantum ad hiſtoriam rtinet, non aliquid eſſe mentitum : prodente

R

quin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

quinetiam, in quo Livius, in quo Salluſtius, in quo Cornelius Tacitus, in quo denique Trogus manifeſtis teſtibus convincerentur.

Idem in Probo.

Et mihi quidem id animi fuit, non ut Salluſtios, Livios, Tacitos, Trogos, atque omnes diſertiſſimos imitarer viros in vita principum & temporibus differendis.

Hieronymus Prooemio in Danielem.

Ad intelligendas autem extremas partes Danielis, multiplex Græcorum hiſtoria neceſſaria eſt, &c. præcipueque noſtri Livii, & Pompeji Trogi, & Iuſtini, qui omnem extremæ viſionis narrant hiſtoriam; & poſt Alexandrum uſque ad Cæſarem Auguſtum, Syriæ & Ægypti, id eſt, Seleuci & Antiochi, & Ptolemæorum bella deſcribunt.

Idem in CAP. V. *Danielis.*

Quo (*de Balthazare loquitur*) interfecto, à Dario rege Medorum, qui Cyri regis Perſarum avunculus fuit, & Cyro Perſa, quæ duo regna Eſaias aſcenſorem bigæ cameli & aſini vocat, deſtructum eſſe imperium Chaldæorum. Quod quidem & Xenophon in Cyri majoris ſcribit infantia & Pompejus Trogus, & multi alii, qui barbaras ſcripſere hiſtorias.

Auguſtinus LIB. IV. *De civitate Dei. cap. 9.*

Iuſtinus qui Græcam, vel potius peregrinam, Trogum Pompejum ſequutus, non Latine tantum, ſicut ille, verum etiam breviter ſcripſit hiſtoriam, opus liberorum ſuorum ſic incipit. Principio rerum, *&c.*

Paulo poſt.

Qualibet autem fide rerum, vel iſte, vel Trogus ſcripſerit: nam quædam illos fuiſſe mentitos, aliæ fidelio-

-liores litteræ oſtendunt: conſtat tamen, & in-
-alios ſcriptores, regnum Aſſyriorum à Nino re-
-fuiſſe longe lateque porrectum.

-roſius Lib. I. Cap. VIII. *De fame Ægypti, cui Ioſeph ſubvenit.*

-ompejus hiſtoricus, ejuſque breviator Iuſti-
-docet.

Et Cap. X.

Ait enim Pompejus, ſive Iuſtinus hoc modo,
-gyptii cum ſcabiem & vitiliginem, *&c. quæ ex-*
-t lib. XXXVI. Iuſtini,

Tranſcripſit autem Oroſius ad verbum pleraque ex
-tino in ſuam Ormeſtam mundi: ita enim in Mss.
-ribitur ipſius hiſtoria. (*vide C. Barthium Ad-*
-ſ. 36. 17.)

Iſidorus Libro de Natura rerum qui in Mss. P. Pithœi inſcribitur de Aſtronomia.

De monte Æthna Iuſtinus in libro hiſtoriarum
-ſcripſit, Siciliæ tellus tenuis ac fragilis & caver-
quibuſdam fiſtuliſque ita penetrabilis, *&c. quæ*
-tant lib. IV.

Iornandes Libro de rebus Gothicis.

Ex quorum (*Gothorum*) nomine vel genere
-ogus Pompejus, Parthorum dicit extitiſſe pro-
-iam.

Idem.

Tunc Cyrus rex Perſarum, poſt grande inter-
-lum, & pene poſt ſexcentorum triginta anno-
-n tempora, Pompejo Trogo teſtante, Getarum
-ginæ Thamiri, ſibi exitiale intulit bellum.

Martinus Polonus ſub Antonino Pio.

Eo tempore, floruit Pompejus Trogus, natione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Hiſpanus, qui totius orbis hiſtorias à tempore Nini regis Aſſyriorum, uſque ad Monarchiam Cæſaris Latino ſermone deduxit, diſtinguens per libros XLIV. quorum abbreviationem fecit Iuſtinus ejus diſcipulus. Qui Iuſtinus philoſophus Antonino Pio librum de Chriſtiana religione compoſitum tradidit, & benignum eum Chriſtianis fecit.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 28